

วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ

Journal of Liberal Art of Rajamangala University
of Technology Suvarnabhumi

P-ISSN: 2586-9825

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2565)

E-ISSN: 2730-1982

Vol.4 No.1 (January - April 2022)

วัตถุประสงค์

วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) ได้ถูกจัดกลุ่มคุณภาพวารสารประจำปี พ.ศ. 2564 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 2 (TCI ฐาน 2) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านภาษา การท่องเที่ยว การโรงแรม การศึกษา และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ลักษณะของบทความที่จะนำลงตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทรรศน์หรือบทวิจารณ์วรรณกรรม (Review Article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

บทความที่ได้รับตีพิมพ์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

คณะกรรมการอำนวยการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ธนู ทดแทนคุณ	คณบดีคณะศิลปศาสตร์
2. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส	รองคณบดีด้านบริหารและพัฒนาระบบ
3. อาจารย์วันดี ศรีสวัสดิ์	รองคณบดีด้านวิชาการและวิจัย
4. อาจารย์นันทิ เพชรบุรี	รองคณบดีด้านพัฒนานักศึกษา
5. อาจารย์วาสนา มะลินิน	รองคณบดีประจำศูนย์นันทบุรี
6. อาจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	รองคณบดีประจำศูนย์สุพรรณบุรี
7. นางสาวมลฤดี ทับพรม	หัวหน้าสำนักงานคณบดี
8. อาจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	บรรณาธิการ
9. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เกษานุช	กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

1. อาจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

กองบรรณาธิการ

1. พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมฺมสุทฺโธ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. พล.อ.ต. ดร.นภัทร์ แก้วนาค	วิทยาลัยการทัพอากาศ กองทัพอากาศ
4. ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
5. ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
7. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8. รองศาสตราจารย์ ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9. รองศาสตราจารย์ ดร.กรณีย์พล วิวรรณมงคล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
10. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
11. รองศาสตราจารย์สายหยุด อุไรสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิษฎา ศรีเครือตอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.จิตติมา พักเพ็ญ	องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี
14. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

กองบรรณาธิการ (ต่อ)

15. อาจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
16. อาจารย์ ว่าที่ ร.ต.ดร.ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
17. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เกษานุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
18. อาจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
19. อาจารย์วาสนา มะลินิน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
20. อาจารย์ชนิดาภา กระแจะจันทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
21. อาจารย์พรทิพย์ ช่วยเพล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
22. Miss Lindsay Mayo Fincher	Texas Tech University

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมมสุโข, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. พล.อ.ต. ดร.นภัทร์ แก้วนาค	วิทยาลัยการทัพอากาศ กองทัพอากาศ
4. น.อ.หญิง ดร.อุษา โพนทอง	กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม
5. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกโธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
8. ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
9. รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา	มหาวิทยาลัยพะเยา
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
11. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีเพ็ญ ศุภพิทยากุล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
12. รองศาสตราจารย์ ดร.อภินันท์ จันตะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
13. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
14. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
15. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
16. รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
18. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
20. รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชธร ตู้องค์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (ต่อ)

21. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
22. รองศาสตราจารย์ ดร. โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิษฎา ศรีเครือตอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดิ์ กัลยาณมิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระราชูปถัมภ์
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมชัย นนทลิ่ง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิตูฒิ หมั่นมี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกันต์ แสงโชติ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพาภรณ์ บุญประเสริฐ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภัทร จันทร์เจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล คำเขียน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.จิตติมา พักเพ็ญ	องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี
33. ดร.ปรีชัย ดาวอุดม	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
34. ดร.กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
35. ดร.เกษภา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล จิตวิรัตน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
2. รองศาสตราจารย์สายหยุด อุไรสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ธนู ทดแทนคุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร ภาควิชา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิตนันท์ บุญมี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ สำราญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สังข์ทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวิภา วิริยา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธณภูมิ ปองเสงี่ยม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงจันทร์ สินโพธิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เนาวรัตน์ อินทรประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทิตี วงษ์เสถียร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบัติ ศิริจันดา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน (ต่อ)

14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิตยา ประชาติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์แจ่มจันทร์ บุญโญปกรณ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาวดี เพือกฟัก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จกกเมธ พวงทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำรัก ชี้อตรง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักร์กวี ชี้อตรง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กังสดาล ญาณจันทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
21. อาจารย์ ว่าที่ ร.ต.ดร.ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
22. อาจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
23. อาจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
24. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เกษานุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
25. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
26. อาจารย์ ดร.ธารณี นวสนธิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
27. อาจารย์ ดร.เบญจพร เชื้อผึ้ง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
28. อาจารย์ ดร.ทิวา ใจหลัก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
29. อาจารย์ ดร.ฐาปกรณ์ ทองคำนุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
30. อาจารย์ วันดี ศรีสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
31. อาจารย์ ปริณุต ไชยนิชัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
32. Ms.Aura Mendoza Siojo	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ตรวจสอบบทความภาษาอังกฤษ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กังสดาล ญาณจันทร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จกกเมธ พวงทอง
3. อาจารย์ ดร.ทิวา ใจหลัก
4. อาจารย์รุจิภา ธรรมลักขมี
5. อาจารย์มนพัฒน์ บุญยะบุรณ
6. อาจารย์ออมวจิ พิบูลย์
7. อาจารย์กนกกาญจน์ ปานเปรม
7. Mrs.Rhiana Taylor

ตรวจรูปแบบและพิสูจน์อักษร

1. อาจารย์นันทิ เพชรบุรี
2. อาจารย์ชาลินี สำราญอินทร์
3. อาจารย์ฐานะมนตร์ กลิ่นจันทร์แดง

ประสานงานวารสาร

1. อาจารย์ชนิดาภา กระแจะจันทร์
2. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เกษานุช
3. อาจารย์พรทิพย์ ช่วยเพล
4. นายเอกชัย นาคถนอม
5. นายจิระวุฒิ สารธรรม
6. นางสาวปานवास ประสาทศิลป์

จัดทำรูปเล่มวารสาร

1. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เกษานุช
2. อาจารย์ปริญต์ ไชยนิชัย
3. อาจารย์ออมวจี พิบูลย์
4. อาจารย์มนพัฒน์ บุญยะบุรณ์
5. อาจารย์กัณฑ์วีร์ เวียงสีมา
6. นายจิระวุฒิ สารธรรม

ออกแบบปก : อาจารย์กัณฑ์วีร์ เวียงสีมา และนายจิระวุฒิ สารธรรม

จำนวนพิมพ์ : 120 เล่ม

เจ้าของ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
เลขที่ 60 หมู่ 3 ถนนสายเอเชีย (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์) ตำบลหันตรา
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทร. 035-709208, โทรสาร. 035-709208 <http://www.arts.rmutsb.ac.th>

พิมพ์ที่ : ออยุธยาดีไซน์

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตรราชมงคลสุวรรณภูมิ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) ได้ถูกจัดกลุ่มคุณภาพวารสารประจำปี พ.ศ. 2564 ให้เป็น วารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 2 (TCI ฐาน 2) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษา ในระดับ บัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านภาษา การท่องเที่ยว การโรงแรม การศึกษา และมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ ในลักษณะสหวิทยาการ

วารสารศิลปศาสตรราชมงคลสุวรรณภูมิ จัดทำขึ้นปีละ 3 ฉบับ ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 9 ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2565) มีบทความจำนวน 15 เรื่อง ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 9 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 6 เรื่อง

อนึ่ง ความคิดเห็นจากบทความวิชาการหรือรายงานการวิจัยแต่ละเรื่องที่น่าสนใจในวารสาร ฉบับนี้ เป็นความเห็นจากผู้เขียนหรือผู้วิจัย กองบรรณาธิการมีหน้าที่จัดพิมพ์และเผยแพร่เพื่อแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นทางวิชาการแก่สังคมเท่านั้น

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตรราชมงคลสุวรรณภูมิ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบุคลากร ทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ ตลอดจนผู้สนใจโดยทั่วไป จะได้รับสาระประโยชน์จากวารสาร ฉบับนี้

Jidapa Rang

ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข

บรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

Journal of Liberal Art of Rajamangala University
of Technology Suvarnabhumi

P-ISSN: 2586-9825 E-ISSN: 2730-1982

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)

บทความวิจัย : Research Article

- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของครูแนะแนว
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 1
FACTORS AFFECTING THE DECISION-MAKING OF GUIDANCE TEACHERS
TO ADVISE STUDENTS TO ENROL IN HIGHER EDUCATION STUDY
วิไลลักษณ์ ครูชพาน, นพดล อำนวยพรเลิศ, และกนกวรรณ เชียงเงิน
- กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงในงานแสดงคอนเสิร์ต แบบเบิร์ด เบิร์ด 13
โชว์ บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน)
CREATION OF ART PRODUCTION FORM A LIVE CONCERT “BABB BIRD
BIRD SHOW” GMM GRAMMY PUBLIC COMPANY LIMITED
ฐพัชร์ ฤทธิ์ชัย และปัทมาวดี ชาญสุวรรณ
- ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยว 27
ในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์
FACTORS AFFECTING THE DECISION TO CHOOSE AN ONLINE BOOKING
SERVICE OF TOURIST CASE STUDY OF PHUKET SANDBOX
ณัฐวุฒิ เหมาะะประมาณ และประสพชัย พสุนนท์
- การทดสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของ 41
โรงเรียน: การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจพหุระดับ
TESTING CONSTRUCT VALIDITY OF THE SENSE OF BELONGING TO
SCHOOL SCALE: MULTI-LEVEL EXPLORATORY STRUCTURAL EQUATION
MODELING
อัครเดช เกตุฉ่ำ และมนัสนันท์ น้ำสมบุญ

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย : Research Article

- การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้
ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

STUDY OF MATHEMATICS ACHIEVEMENT BY USING LEARNING
ACTIVITIES THAT PROMOTE PROBLEM-SOLVING SKILLS AND
MATHEMATICAL CONNECTION SKILLS

เบญจพร สว่างศรี

56
- คุณลักษณะทางจริยธรรมและคุณลักษณะที่จำเป็นของนักศึกษาสื่อสารมวลชน
ในยุคดิจิทัล

ETHICAL CHARACTERISITICS AND NECESSARY CHARACTERISTIC OF
MASS COMMUNICATION STUDENTS IN THE DIGITAL EAR

ฉันทนา ปาปัดถา

69
- การพัฒนาแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ
จังหวัดสุพรรณบุรี

DEVELOPING A STRATEGIC PLAN FOR THE IMPLEMENTATION OF THE
KONDEE SRI SUPHAN PROJECT SUPHANBURI PROVINCE

พัลลภกรณ์ วิวรรณมงคล

84
- THE ENGLISH LANGUAGE ANXIETY OF UNIVERSITY STUDENTS IN AN
INTERNATIONAL PROGRAM: A CASE STUDY OF THAI AND NON-THAI
STUDENTS IN THE ENGLISH FOR BUSINESS COMMUNICATION
PROGRAM AT DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY

*Patumwadee Kulwattanapaisarn, Thananchai Yiamsawat,
Prapapan Siripitrakool & Win Naing Soe*

99
- รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนรากฐานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
ชาติพันธุ์ไทดำบ้านดอนมะนาว จังหวัดสุพรรณบุรี

CREATIVE TOURISM ROUTE MODEL BASED ON CULTURAL WISDOM
OF BAN DON MANAO TAI DAM ETHNIC SUPHANBURI PROVINCE

อุทุมพร เรืองฤทธิ์ และผกา มาศ ชัยรัตน์

113

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิชาการ : Academic Article

- การเสริมสร้างสมรรถนะครูไทย กับการศึกษาไทย 4.0

ENHANCEMENT OF THAI TEACHERS' COMPETENCIES IN THAI EDUCATION 4.0

ณัฐกานต์ เรือนคำ และกิตติชัย สุธาสีโนบล

128
- ความคาดหวังที่มีต่อผู้หญิง: จากวรรณกรรมสอนสตรีสู่ละครเรื่องเมียอาชีพ (PERFECT WIFE)

THE EXPECTATION TOWARDS WOMEN: FROM THE DIDACTIC LITERATURE FOR WOMEN TO THE PLAY "PERFECT WIFE"

ชฎานนท์ ชมดี และวิเชษฐชาย กมลลัจจะ

143
- พิศราห์เพลงทรงเครื่องในหนังสือบทร้องมุขปาฐะจากหนังสือวัดเกาะ เล่ม 2 ของมูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา

AN ANALYSIS OF THE PHLENG SONG KHREUANG SCRIPTS IN THE WAT KOR'S ORAL POETRY BOOK OF HRH SIRINDHORN FOUNDATION VOL. 2

บัวผัน สุพรรณยศ

158
- การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยแนวคิด POSDCORB

THE MANAGEMENT OF AGRICULTURAL TOURISM WITH THE POSDCORB CONCEPT

ปัทเมศย์ ประดิษฐ์แสงทอง, ภัสสรกันต์ ทรัพย์มหาโชค, และพัทธ์ยมล สีสวัสดิ์วิชย์

173
- การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ

COMPETENCY-BASED EDUCATION: CBE

รณิชัย สวัสดิ์ และรัตนะ บัวสนธ์

187
- ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

THE KING'S SCIENCE AND LOCAL SUSTAINABLE DEVELOPMENT

ผการัตน์ พินิจวัฒน์

202

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	ฐ
ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย	บ
ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ/พิเศษ/ปริทรรศน์/ปกิณกะ	ล
กระบวนการพิจารณาบทความ	พ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของครูแนะแนว ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

FACTORS AFFECTING THE DECISION-MAKING OF GUIDANCE TEACHERS TO ADVISE STUDENTS TO ENROL IN HIGHER EDUCATION STUDY

วิไลลักษณ์ ครุทปาน, นพดล อำนวยพรเลิศ, กนกวรรณ เชียงเงิน

Wilailak Khrutpan, Noppadol Amnuaypornlert, Kanokwatt Shiangjen

มหาวิทยาลัยพะเยา

University of Phayao

E-mail : wilailak.kh@up.ac.th

Received November 1, 2021; Revised January 21, 2022; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ประเมิน 5 ด้าน รวม 24 ปัจจัย

ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเลขคณิตของด้านที่มีผลต่อการตัดสินใจจากมากไปน้อย คือ การบริการวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 57.3 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 52.0 การเงิน คิดเป็นร้อยละ 45.8 สวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก คิดเป็นร้อยละ 45.3 และสถาบัน คิดเป็นร้อยละ 42.0 ตามลำดับ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อ 5 อันดับแรก คือ มหาวิทยาลัยมีช่องทางการติดต่อสำหรับครูแนะแนวหลากหลายช่องทาง คิดเป็นร้อยละ 62.0 มหาวิทยาลัยมีโควตาพิเศษสำหรับครูแนะแนว คิดเป็นร้อยละ 60.8 เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยให้ข้อมูลข่าวสารการรับสมัครรวดเร็วฉับไว คิดเป็นร้อยละ 59.8 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยลงพื้นที่ให้ความรู้ สร้างความเชื่อมั่นให้ครูแนะแนว คิดเป็นร้อยละ 56.3 และการจัดให้มีการเยี่ยมชมมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 49.6 ตามลำดับ โดยบทสรุปงานวิจัยนี้จะทำให้งานรับเข้าศึกษา ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ให้ทันสมัย สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้นในอนาคต

คำสำคัญ: การตัดสินใจ, ครูแนะแนว, การศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา

Abstract

This article aimed to study the factors affecting higher education guidance of upper secondary school guidance teachers nationwide. This study was a quantitative research. The tool used for data collection was a questionnaire assessing five aspects comprising 24 factors.

The results showed that the factors affecting the decision-making on higher education guidance, based on the arithmetic mean of the dimension of the level affecting the decision from high to low, were academic services (57.3%), curriculum (52.0%), financial (45.8%), welfare and facilities (45.3%), and institutions (42.0%), respectively. When considering each item individually, the ease of communication between the admission staff and teachers came first (62%) followed by a special quota by the university (60.8%). The third important factor was direct contact with the admission team for information about the application timeline and other details (59.8%). The least two items in the top five categories were the chances to meet with the university chancellor and open-house scheme (56.3% and 49.6%), respectively. This study provided opportunities for admission staff to acquire factors affecting the guidance teachers' opinions to advise secondary school students and could be used for strategic planning for the upcoming academic year to achieve the best outcome for the university.

Keywords: Decision-making, Guidance Teacher, Higher Education Entrance

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิตและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ กล่าวคือการศึกษาจะช่วยสร้างจิตสำนึกในการเป็นมนุษย์ มีจิตวิญญาณของผู้มีอารยธรรมทางปัญญาและความมั่งคั่งทางจิตใจ การศึกษาสร้างคนให้มีความรู้ ความสามารถในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกวัย (กาญจนา วัฒนา, 2548) การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการศึกษาที่ทำให้เกิดวิชาชีพและองค์ความรู้ที่จำเพาะด้านอันจะนำไปสู่การประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ การตัดสินใจที่จะเลือกศึกษาต่อในหลักสูตร/สาขาวิชาที่ตนเองสนใจ หรือแม้แต่ในสถาบันการศึกษาที่นั่น เป็นปัจจัยที่สำคัญที่นักเรียนจะต้องพิจารณาก่อนการตัดสินใจเลือกหลักสูตร/สาขาวิชา หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในปัจจุบันประเทศไทยมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามากมาย ทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในกำกับ

ของรัฐ เอกชน และอื่น ๆ มากกว่า 100 แห่งทั่วประเทศ โดยจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร/สาขาวิชาที่หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน (อโณทัย กมุทชาติ, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนปลายภายในประเทศไทย ด้วยเหตุผลที่ว่า การแนะแนวการศึกษาโดยครูแนะแนวนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อนักเรียนในการเลือกเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาใช้อวางแผนการรับนิสิตใหม่ในปีการศึกษาถัดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศ

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั่วประเทศ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งจากหลาย ๆ ทางเลือก ที่ได้พิจารณาอย่างดีแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร (ขวลิต ชูกำแพง, 2553)

2. ทฤษฎีการตัดสินใจ

องค์ประกอบของการตัดสินใจ การกระทำของมนุษย์ย่อมต้องมีเหตุผลในการกระทำเสมอ ขณะที่เหตุผลก็ไม่ได้จำกัดเพียงอย่างเดียว แต่จะประกอบด้วยหลายเหตุผลขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล

3. องค์ประกอบของการตัดสินใจ

การตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมของมนุษย์นั้นมักเกิดจากความเชื่อและความไม่เชื่อเป็นเหตุผลหลักที่ใช้ให้การตัดสินใจ ซึ่งความเชื่อและไม่เชื่อนี้เกิดจากสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว (ปัจจัยทางครอบครัว) และปัจจัยส่วนตัวหลาย ๆ อย่างมารวมกัน (จิรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ, 2554)

4. ความสำคัญของการตัดสินใจ

ทฤษฎีการบริหารองค์การในยุคหนึ่งได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร อันได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยการและการควบคุม

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแนะแนวการศึกษา

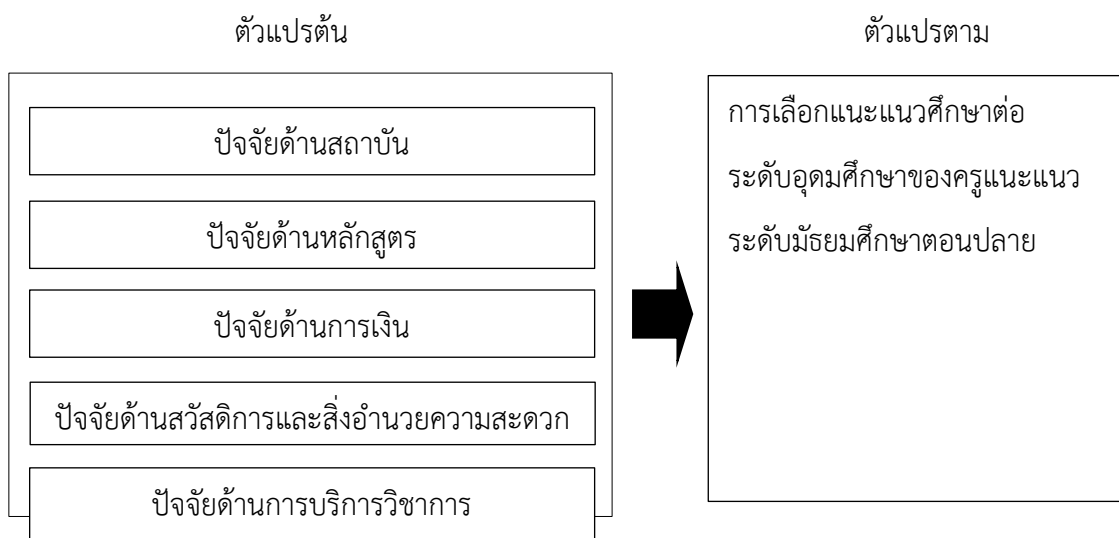
ค่านิยม มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจในสถานการณ์ที่มีตัวเลือกหลายตัว ตัวเลือกที่หนึ่งอาจมีผลทำให้ค่านิยมพัฒนา และเปลี่ยนแปลงไปในด้านที่ดีขึ้น เช่น ขนาดของครอบครัว การเงิน ทิศทาง

ของเศรษฐกิจสังคม ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อ ในช่วงที่เศรษฐกิจรุ่งเรืองผู้คนมีเงินสำหรับจับจ่ายใช้สอยได้อย่างสบายใจ เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำจึงจับจ่ายใช้สอยน้อยลง (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2549)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดของ Cubillo, Sanchez and Cervino (2006) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสถาบัน 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านการเงิน 4) ด้านสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก และ 5) ด้านการบริการวิชาการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการวิจัยเป็นหลักซึ่งมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ ครูแนะแนวระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนทั่วประเทศ จากฐานข้อมูลโรงเรียนมัธยมศึกษา ในระบบรับเข้าศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 4,000 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่สอนในโรงเรียนทั่วประเทศ จำนวน 403 คน จากฐานข้อมูลโรงเรียนมัธยมศึกษาในระบบรับเข้าศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวนทั้งสิ้น 4,000 คน มีวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโรยามาเน่ (ศิริพงศ์ พงษ์พิพันธ์, 2553) ซึ่งมีค่าความคาดเคลื่อน 5%

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนตัวอย่างที่จะต้องทำการสุ่ม

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) สถาบัน 2) หลักสูตร 3) การเงิน 4) สวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก 5) การบริการวิชาการ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ โดยตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ แนวคิดทฤษฎี และกรอบแนวความคิดในการวิจัย

3.2 นำแบบประเมินเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ ด้วยดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objectives Congruence: IOC) โดยมีค่า $IOC = 0.89$

3.3 ทำการทดสอบแบบประเมิน (Try-Out) กับอาจารย์มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 30 คน เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ตอบมีความเข้าใจตรงกันและตอบคำถามตามความเป็นจริงได้ทุกข้อ เพื่อนำผลไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลจากการคำนวณมีค่า 0.906 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง (ศิริพงศ์ พงษ์พิพันธ์, 2553)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

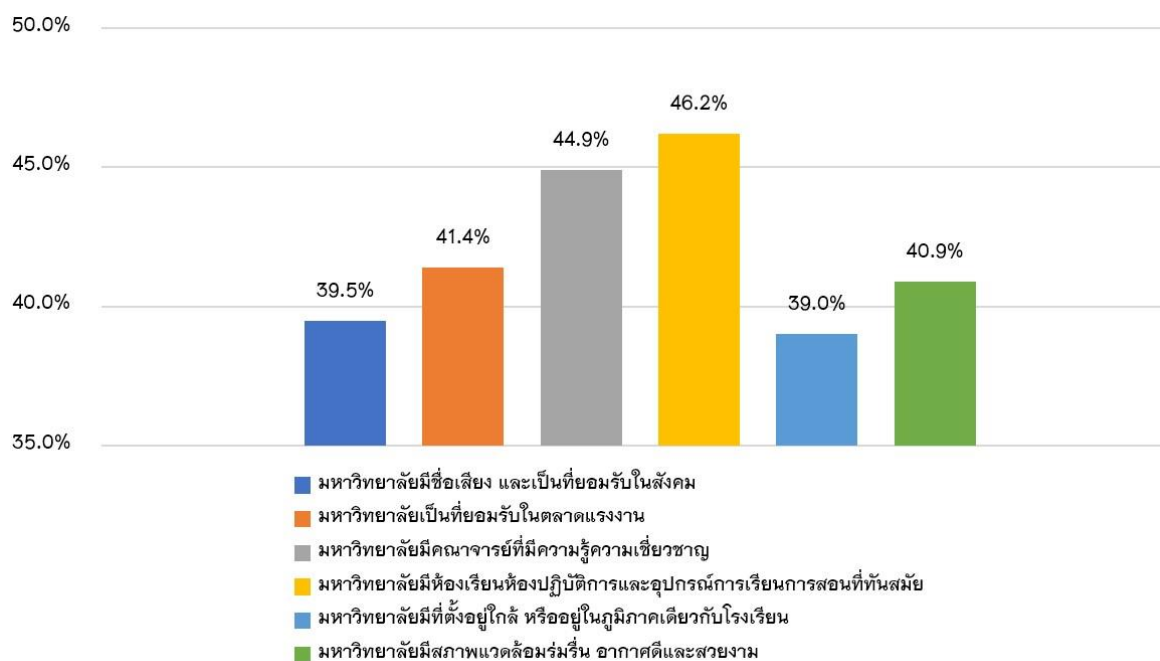
ทำการเก็บข้อมูลการวิจัย จากครูแนะแนวระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนทั่วประเทศ จำนวน 403 คน และตรวจสอบข้อมูลแบบประเมินเพื่อทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) นำเสนอข้อมูลในรูปแบบแผนภูมิควบคู่กับการบรรยาย ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินและการแปลความหมายของคะแนน เป็นลักษณะของแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย 4.21–5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก ค่าเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ส่วนใหญ่ครูแนะแนวที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 84.62 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 15.38 ส่วนอายุ พบว่า ครูแนะแนวมีอายุระหว่าง 41-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 60 และที่มีประสบการณ์ทำงานด้านแนะแนวการศึกษามากกว่า 10 ปีขึ้นไป โดยครูแนะแนวปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือ มากกว่าร้อยละ 50 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

1. ปัจจัยที่ครูแนะแนวเลือกแนะแนวศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (ด้านสถาบัน) ดังนี้

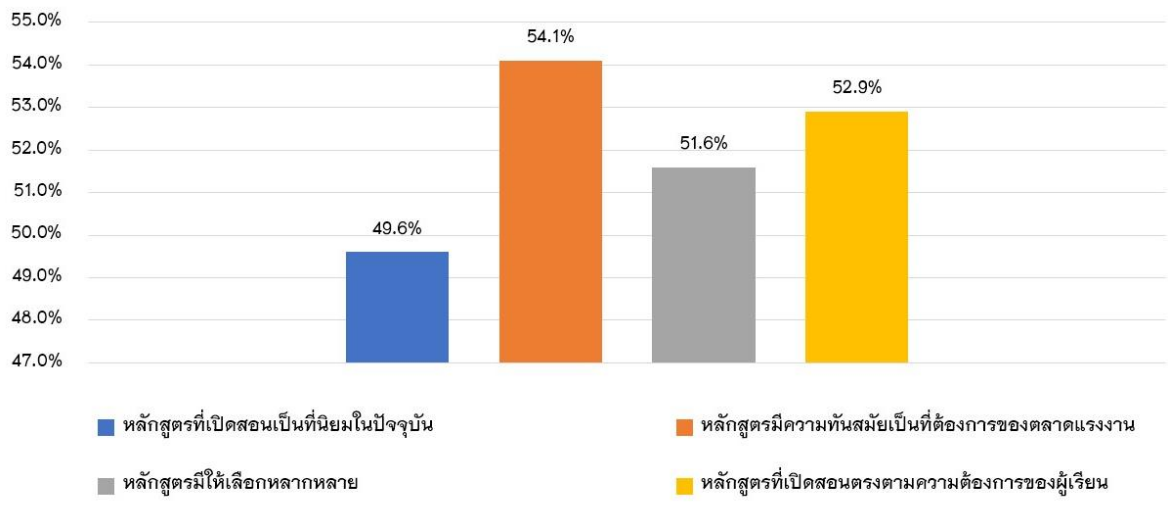

แผนภาพที่ 2 แสดงปัจจัยที่ครูแนะแนวเลือกแนะแนวศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (ด้านสถาบัน)

จากแผนภาพที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ครูแนะแนวเลือกแนะแนวศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (ด้านสถาบัน) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ มหาวิทยาลัยมีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย คิดเป็นร้อยละ 46.2 มหาวิทยาลัยมีคณาจารย์ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ คิดเป็นร้อยละ 44.9 มหาวิทยาลัยเป็นที่ยอมรับในตลาดแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 41.4 มหาวิทยาลัยมีสภาพแวดล้อมร่มรื่น อากาศดี และสวยงาม คิดเป็นร้อยละ 40.9 มหาวิทยาลัยมีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับในสังคม คิดเป็นร้อยละ 39.5 และมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ใกล้ หรืออยู่ในภูมิภาคเดียวกับโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 39.0 ตามลำดับ

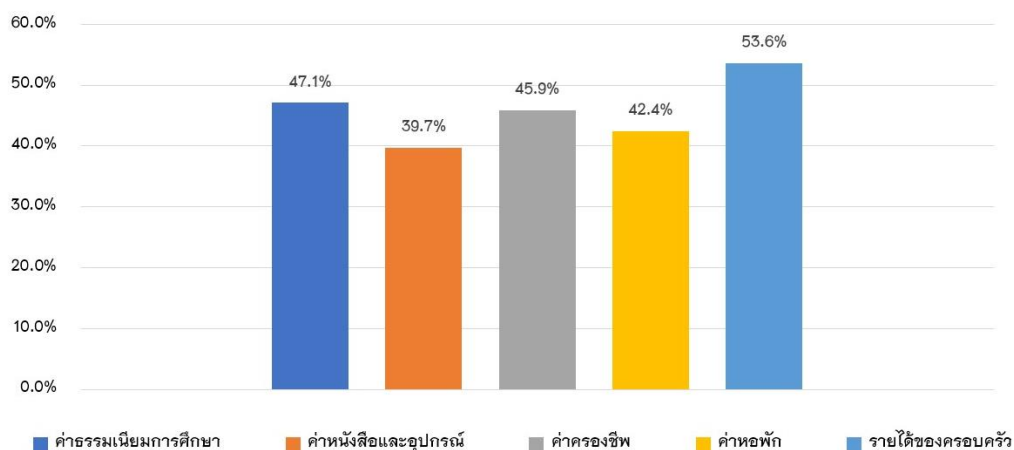
2. ปัจจัยที่ครูแนะแนวเลือกแนะแนวศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (ด้านหลักสูตร) ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงปัจจัยที่ครูแนะแนวเลือกแนะแนวศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (ด้านหลักสูตร)

จากแผนภาพที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่ครูแนะแนวเลือกแนะแนวศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (ด้านหลักสูตร) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ หลักสูตรมีความทันสมัยเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 54.1 หลักสูตรที่เปิดสอนตรงตามความต้องการของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 52.9 หลักสูตรมีให้เลือกหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 51.6 และหลักสูตรที่เปิดสอนเป็นที่นิยมในปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 49.6 ตามลำดับ

3. ปัจจัยที่ครูแนะแนวเลือกแนะแนวศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (ด้านการเงิน) ดังนี้

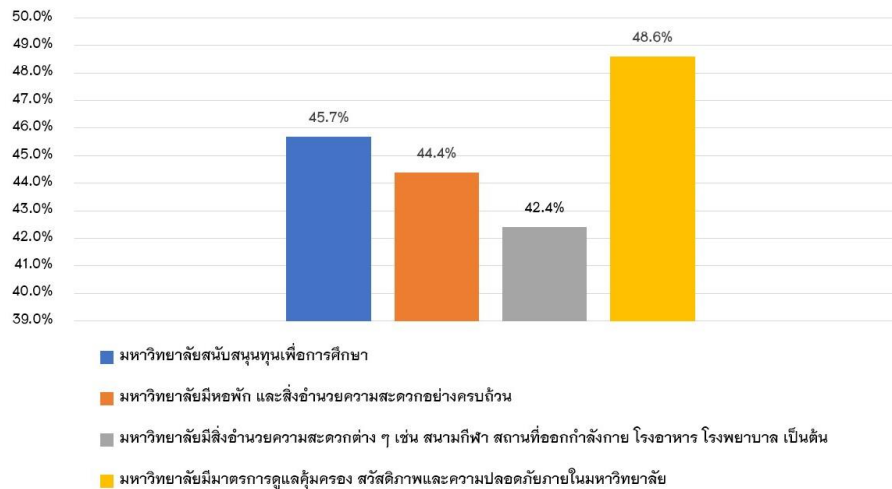

แผนภาพที่ 4 แสดงปัจจัยที่ครูแนะแนวเลือกแนะแนวศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (ด้านการเงิน)

จากแผนภาพที่ 4 พบว่า ปัจจัยที่ครูแนะแนวเลือกแนะแนวศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (ด้านการเงิน) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ รายได้ของครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 53.6 ค่าธรรมเนียมการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 47.1 ค่าครองชีพ คิดเป็นร้อยละ 45.9 ค่าธรรมเนียมการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 45.9 ค่าหอพัก คิดเป็นร้อยละ 42.4 และค่าหนังสือและอุปกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 39.7 ตามลำดับ

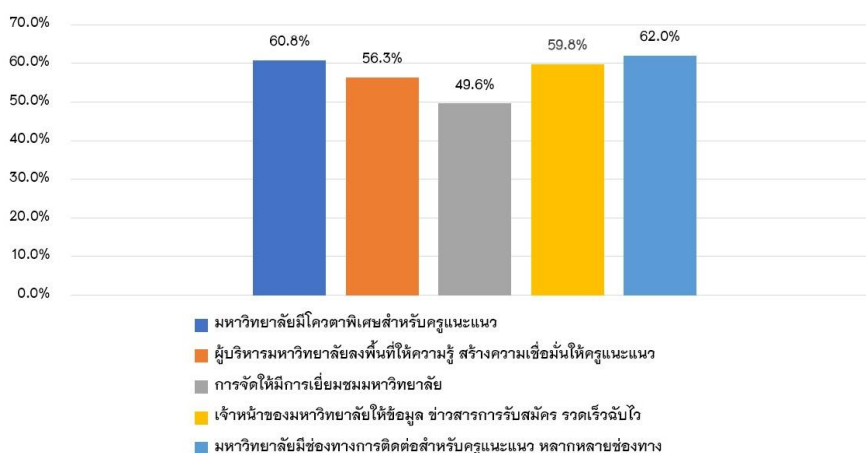
4. ปัจจัยที่ครูแนะแนวเลือกแนะแนวศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (ด้านสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก) ดังนี้

แผนภาพที่ 5 ปัจจัยที่ครูแนะแนวเลือกแนะแนวศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (ด้านสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก)

จากแผนภาพที่ 5 พบว่า ปัจจัยที่ครูแนะแนวเลือกแนะแนวศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (ด้านสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ มหาวิทยาลัยมีมาตรการดูแลคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัยภายในมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 48.6 มหาวิทยาลัยสนับสนุนทุนเพื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 45.7 มหาวิทยาลัยมีหอพัก และสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 44.4 และมหาวิทยาลัยมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น สนามกีฬา สถานที่ออกกำลังกาย โรงอาหาร โรงพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 42.4 ตามลำดับ

5. ปัจจัยที่ครูแนะแนวเลือกแนะแนวศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (ด้านการบริการวิชาการ) ดังนี้

แผนภาพที่ 6 แสดงปัจจัยที่ครูแนะแนวเลือกแนะแนวศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (ด้านการบริการวิชาการ)

จากแผนภาพที่ 6 พบว่า ปัจจัยที่ครูแนะแนวเลือกแนะแนวศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย (ด้านการบริการวิชาการ) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ มหาวิทยาลัยมีช่องทางการติดต่อสำหรับครูแนะแนว หลากหลายช่องทาง คิดเป็นร้อยละ 62.0 มหาวิทยาลัยมีโควตาพิเศษสำหรับครูแนะแนว คิดเป็นร้อยละ 60.8 เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยให้ข้อมูล ข่าวสารการรับสมัคร รวดเร็วฉับไว คิดเป็นร้อยละ 59.8 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยลงพื้นที่ให้ความรู้ สร้างความเชื่อมั่นให้ครูแนะแนว คิดเป็นร้อยละ 56.3 และการจัดให้มีการเยี่ยมชมมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 49.6 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของครูแนะแนว ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถอภิปรายผลการศึกษาด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านสถาบัน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด เรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มหาวิทยาลัยมีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยมหาวิทยาลัย คณาจารย์มีความรู้ ความเชี่ยวชาญสอดคล้องกับ (อัปสร บุณผา, 2555) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยด้านบุคคลเป็น ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มากที่สุด

ด้านหลักสูตร เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ปัจจัยหลักสูตรมีความทันสมัยเป็นที่ต้องการของ ตลาดแรงงานมีการเลือกมากที่สุด รองลงมาเป็นปัจจัยหลักสูตรที่เปิดสอนตรงตามความต้องการของ ผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดจิตวิทยาของ (Maslow, 1954) ที่ว่าด้วยเรื่องของความต้องการของมนุษย์ ที่ต้องการการยอมรับนับถือจากสังคมภายนอกเป็นแรงจูงใจให้เกิดความเชื่อมั่นในการศึกษาและการประกอบอาชีพ

ด้านการเงิน เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า รายได้ของครอบครัวมีการเลือกมากที่สุด รองลงมา ค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าครองชีพ ค่าหอพัก และค่าหนังสือและอุปกรณ์ มีผลต่อการตัดสินใจแนะ แนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษามีการเลือกน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ธนวรรณ รักอุ (2557) ทำการศึกษา เรื่อง การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีของนักศึกษาภาคปกติ ปีการศึกษา 2556 กล่าวว่า โดยภาพรวมรายได้ของผู้ปกครองมีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อไม่แตกต่างกัน

ด้านสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มหาวิทยาลัย มีมาตรการดูแลคุ้มครองสวัสดิภาพมีจำนวนการเลือกมากที่สุดรองลงมามหาวิทยาลัยสนับสนุนทุน เพื่อการศึกษามหาวิทยาลัยมีหอพัก สอดคล้องกับ ไกรสิงห์ สุดสงวน (2560) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร กล่าวว่า ด้านสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวมอยู่ในระดับมาก

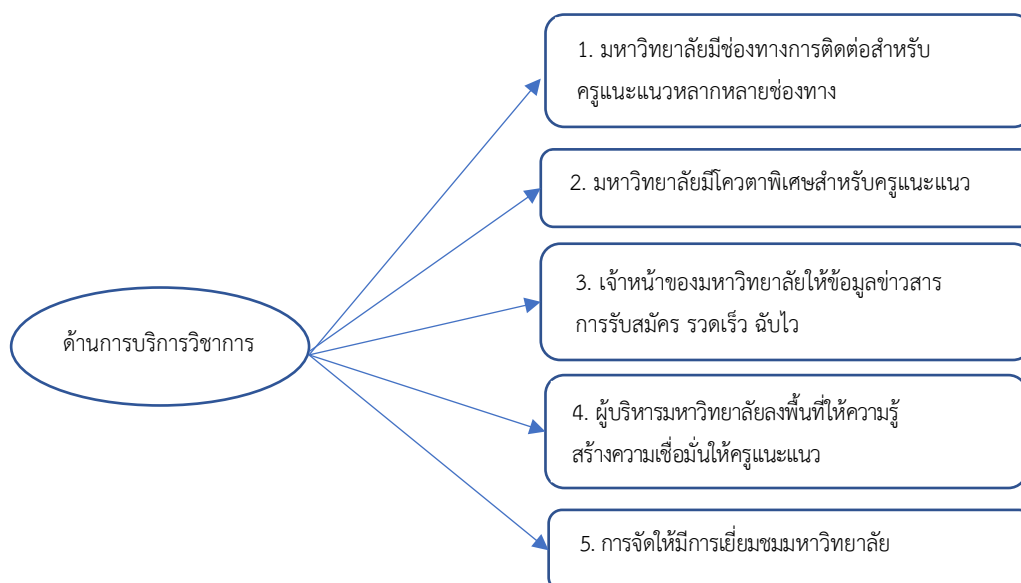
ด้านการบริการวิชาการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ด้านการบริการวิชาการมีผลต่อการเลือก แนะแนวศึกษาต่อเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่มีช่องทางหลากหลายในการติดต่อสำหรับครู แนะแนวและมีโควตาพิเศษสำหรับครูแนะแนว เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยให้ข้อมูลข่าวสารการรับสมัคร

รวดเร็ว ฉับไว สอดคล้องกับ ปฐมา อาแว และนิยาฮาเฮร์ ไพบูลย์ (2562) ทำการศึกษาเรื่อง การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี กล่าวว่า หลักสูตรที่เปิดสอนตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงปัจจัยอันดับแรกที่มีผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากภาพที่ 2 แสดงว่า ปัจจัยในด้านการบริการวิชาการมีผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยมีช่องทางการติดต่อสำหรับครูแนะแนวหลากหลายช่องทาง 2) มหาวิทยาลัยมีโควตาพิเศษสำหรับครูแนะแนว 3) เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยให้ข้อมูลข่าวสารการรับสมัคร รวดเร็ว ฉับไว 4) ผู้บริหารมหาวิทยาลัยลงพื้นที่ให้ความรู้ สร้างความเชื่อมั่นให้ครูแนะแนว และ 5) การจัดให้มีการเยี่ยมชมมหาวิทยาลัย สะท้อนให้เห็นความต้องการด้านบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยที่มีหลายช่องทางในการติดต่อสื่อสาร พร้อมให้ข้อมูลข่าวสารหลักสูตรที่มีความถูกต้อง รวดเร็ว สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับครูแนะแนวที่จะนำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับนักเรียนในการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไป

สรุป

ครูแนะแนวส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ที่มีอายุระหว่าง 40-60 ปี มีประสบการณ์ทำงานด้านการแนะแนวมากกว่า 10 ปี และปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในภาคเหนือ โดยผลการศึกษาพบว่า ด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาจากมากไปน้อย คือ 1) การบริการวิชาการ 2) หลักสูตร 3) การเงิน 4) สวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก และ 5) สถาบัน ตามลำดับ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อ 5 อันดับแรก คือ 1) มหาวิทยาลัยมีช่องทางการติดต่อสำหรับครูแนะแนวหลากหลายช่องทาง 2) มหาวิทยาลัยมีโควตาพิเศษสำหรับครูแนะแนว 3) เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยให้ข้อมูลข่าวสารการรับสมัคร รวดเร็ว ชัดไว 4) ผู้บริหารมหาวิทยาลัยลงพื้นที่ให้ความรู้สร้างความเชื่อมั่นให้ครูแนะแนว และ 5) การจัดให้มีการเยี่ยมชมมหาวิทยาลัย ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสถาบัน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ พัฒนาห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์การเรียนการสอนให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งพัฒนาอาจารย์ ให้องค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ครูแนะแนวให้ความสำคัญด้านการบริการของมหาวิทยาลัยมากที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ปรับปรุงช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ และเป็นปัจจุบัน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบปัจจัยที่ส่งผลต่อการแนะแนวศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่สำคัญ คือ ปัจจัยด้านการบริการวิชาการ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนากลยุทธ์การรับเข้าศึกษาของมหาวิทยาลัยพะเยา สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา โดยผ่านการคัดเลือกด้วยระบบ TCAS แยกทั้ง 4 รอบ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาเปรียบเทียบกันว่า ผลแต่ละรอบมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา วัฒนา. (2548). *การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ธนพรการพิมพ์.
- ไกรสิงห์ สุดสงวน. (2560). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร. *Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 1(1), 2-3.
- จิรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ. (2554). *การคิดและการตัดสินใจ*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- ขวลิต ชูกำแพง. (2553). *การประเมินผลการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: เอ็ดดูเคชั่น.
- ธนวรรณ รักอยู่. (2557). การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีของนักศึกษาภาคปกติ ปีการศึกษา 2556. ใน รายงานการวิจัย. กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.
- ปฐมา อาแว และนิยาواهر ไพบูลย์. (2562). การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี. ใน รายงานการวิจัย. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศิริพงศ์ พงษ์พิพันธ์. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: อักษราพัฒนา.
- อโณทัย กมุทชาติ. (2562). *สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: วี. อินเตอร์ พรินท์.
- อัปสร บุษพา. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ใน รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Cubillo, J. M. Sanchez. J. and Cervino. J. (2006). International Student's Decision Making Process. *International Journal of Educational Management*, 20(2), 101-115.
- Maslow. (1954). *Introduction to the Foundations of Education*. New Jersey: Prentice Hall.

**กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงในงานแสดงคอนเสิร์ต
แบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน)
CREATION OF ART PRODUCTION FORM A LIVE CONCERT
“BABB BIRD BIRD SHOW” GMM GRAMMY PUBLIC COMPANY LIMITED**

ฐพัชร์ ฤทธิชัย

Tapat Ritchai

ปัทมาวดี ชามุสุวรรณ

Pattamawadee Chansuwan

คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University

E-mail : noonritchai1@gmail.com

Received October 1, 2021; Revised November 9, 2021; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์และการบริหารจัดการแสดงในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ดโชว์ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2530, คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2534 และคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2561 และ 2) ศึกษากลวิธีการสร้างรูปแบบการแสดงที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2530, คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2534 และคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2561 การวิจัยได้เลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และสื่อวีดิทัศน์ รวมถึงข้อมูลจากประสบการณ์ร่วมปฏิบัติงานคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ และสรุปผลการวิจัยด้วยวิธีการการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสร้างสรรค์การบริหารจัดการ และกลวิธีการสร้างรูปแบบการแสดงที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย การแสดงในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ โดยบริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) ที่ได้ดำเนินการจัดขึ้นอย่างต่อเนื่องมากกว่า 30 ปี และมีศิลปินเจ้าของคอนเสิร์ตคือ ธงไชย แมคอินไตย์ หรือ เบิร์ด ศิลปินที่ได้รับความนิยมตลอดมาตั้งแต่เริ่มมีผลงานเพลงเป็นของตนเองในปี พ.ศ. 2526 จนได้เข้ามาเป็นศิลปินภายใต้สังกัด บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) ในส่วนของกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงในรูปแบบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยนั้น ได้มีการนำเสนอทางด้านศิลปะการแสดงบรรจุเข้าไปในคอนเสิร์ต เพื่อเพิ่มความบันเทิงและสอดแทรกศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของไทย ภายใต้การนำเสนอผลงานในรูปแบบสร้างสรรค์การแสดงโดยการประยุกต์และนำเอาประเพณีของไทยมาผสมผสานกับบทเพลงของศิลปิน ธงไชย แมคอินไตย์

คำสำคัญ: กระบวนการสร้างสรรค์, ศิลปะการแสดง, คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด

Abstract

The objectives of this article are 1) to study the process of creation and management of the 2nd BABB BIRD BIRD Show Concert, 1987, the 5th BABB BIRD BIRD Show, 1991, and the 11th BABB BIRD BIRD Show Concert, 2018, and 2) to study the strategies for creating a performance style that promotes Thai arts and culture in the 2nd BABB BIRD BIRD Show Concert, 1987, the 5th BABB BIRD BIRD Show, 1991, and the 11th BABB BIRD BIRD Show, 2018. The research used a qualitative research methodology, including a study of related research and document, interviews, video media, and data from the experience of participating in a bird show concert. The results of the research were summarized by means of descriptive analysis.

The results showed that there is a creative process, management and performance strategies that promote Thai arts and culture. The arts of the BABB BIRD BIRD Show concert by GMM Grammy Public Company Limited has been running for over 30 years with the concert artist, Thongchai McIntyre or Bird, a popular artist since the beginning of his own musical work in 1983. In terms of the process of creating performing arts in the forms that promote Thai arts and culture, performing arts presentations are presented into concerts by combining with Thongchai McIntyre's songs to enhance entertainment and infuse Thai arts and culture.

Keywords: Process, Performing Arts, Concert BABB BIRD BIRD

บทนำ

ในปัจจุบันความหลากหลายทางดนตรีและแนวเพลงที่สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม จวบจนการตอบรับจากการชื่นชอบในตัวศิลปิน นอกจากการร้องเพลง การนำเสนอผลงานด้านการขับร้องเพลงของศิลปิน รวมไปถึงการถ่ายทอดผลงานผ่าน คลื่นวิทยุ และมิวสิควิดีโอเพลงนั้น การแสดงคอนเสิร์ตของศิลปิน ที่มีพัฒนาการรูปแบบการนำเสนอสอดคล้องกับข้อมูลผลการศึกษาเรื่องรูปแบบทางการตลาดและแนวโน้มธุรกิจการจัดแสดงดนตรีสดประเภทดนตรีสมัยนิยมในประเทศไทยของ ตรีทิพ บุญแย้ม (2561:13) ที่แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคยังประสงค์จะได้รับชมคอนเสิร์ตในรูปแบบต่าง ๆ อีกมากมาย อาทิ การทอล์คโชว์ประกอบการแสดงดนตรี

ย้อนไปในช่วงปี พ.ศ. 2529 ที่เป็นกระแสนิยม และได้รับเสียงตอบรับจากผู้ชมจนสร้างปรากฏการณ์การแสดงรูปแบบคอนเสิร์ตคือ ศิลปิน ภายใต้สังกัดบริษัท แกรมมี่ เอนเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) คือ คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ ครั้งแรก เป็นชื่อตอนของคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ ที่จัดขึ้นเป็นครั้งที่ 1 ในวันที่ 12 กรกฎาคม 2529 ณ ศูนย์เยาวชนไทย-ญี่ปุ่นดินแดง จำนวน 2 รอบการแสดง จำนวนผู้ชม 6,400 คน นั่นคือก้าวแรกของความสำเร็จ และเป็นพลังในการพัฒนาสร้างสรรค์

งานในรูปแบบคอนเสิร์ต อย่างต่อเนื่องโดยศิลปินที่มีความตั้งใจ และมีความเป็นนักเอ็นเตอร์เทนเนอร์ อันดับต้น ๆ ของประเทศไทย คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ คือคอนเสิร์ตของ ธงไชย แมคอินไตย์ ซึ่งมีการจัดอย่างต่อเนื่องเริ่มต้นครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2529 ที่ ศูนย์เยาวชนไทย-ญี่ปุ่นดินแดง ครั้งที่ 2 - ครั้งที่ 8 ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย และตั้งแต่ครั้งที่ 9, 10 และ 11 ณ อิมแพ็ค อารีน่า เมืองทองธานี โดยคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 1 - 8 มีผู้ชมรวม 264,400 คน จาก 131 รอบ และคอนเสิร์ตที่ประสบความสำเร็จสูงสุดคือ ครั้งที่ 5 ปี พ.ศ. 2534 สร้างสถิติสูงสุด ด้วยจำนวนผู้ชม 58,000 คน จาก 29 รอบการแสดง และมีการสร้างสถิติสูงสุดของคอนเสิร์ตเมืองไทย คือคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ครั้งที่ 9 ที่จัดขึ้น ณ อิมแพ็ค อารีน่า เมืองทองธานี จำนวน 12 รอบ (รวมรอบ อังกฤษพลัส) โดยมีผู้ชม 120,000 คน และครั้งที่ 10 สร้างสถิติการจัดคอนเสิร์ตในคราวเดียวกัน 10 รอบ โดยมีผู้ชม 100,000 คน สร้างปรากฏการณ์ยอดผู้ชมสูงสุดในเมืองไทย จากการจำหน่ายบัตรต่อเนื่องในคราวเดียว และครั้งที่ 11 ในยุคที่เศรษฐกิจของประเทศไทยยังไม่สู้ดีนัก คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ครั้งที่ 11 ยังสามารถจำหน่ายบัตรได้ถึง 7 รอบการแสดง โดยมีผู้ชมกว่า 70,000 คน ในประเทศไทย ธงไชย แมคอินไตย์ คือศิลปินเพียงผู้เดียวที่สามารถจัดคอนเสิร์ตและมีผู้ติดตามให้การสนับสนุน รอคอยที่จะได้รับชมคอนเสิร์ตแบบ เบิร์ด เบิร์ต โชว์ ในทุก ๆ ครั้ง บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) เป็นองค์กรเอกชนที่มีศักยภาพทั้งในด้านบุคลากรและเทคโนโลยี สามารถสร้างสรรค์ ผลงานผลิตศิลปิน ผลิตบทเพลงและศิลปะการแสดงมากมายหลากหลายรูปแบบ จึงสามารถผลิตคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ได้ถึง 11 ครั้ง ตลอดระยะเวลากว่า 35 ปี ควบคู่กับการเจริญเติบโตของ บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) (GmmGrammy, 2020)

บทความวิจัยนี้นำเสนอการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์และกลวิธีการสร้างสรรค์รูปแบบศิลปะการแสดงที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ โดยบริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) เพื่อรวบรวมแนวคิด หลักการในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการแสดงรวมถึงกระบวนการบริหารจัดการการผลิต ซึ่งผลการวิจัยนี้จะประโยชน์สำหรับการค้นคว้าข้อมูลและการพัฒนาผลงานทางด้านวิชาการและนำไปปรับใช้ในดำเนินกิจกรรมการสร้างสรรค์งานทางด้านศิลปะการแสดงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์และการบริหารจัดการแสดงในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2530, คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2534 และคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2561
2. ศึกษาวิธีการสร้างรูปแบบการแสดงที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2530, คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2534 และคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2561

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในด้านศิลปะการแสดง รวมถึงกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดง และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งแนวคิดต่าง ๆ และรวบรวมข้อมูลศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องตามความมุ่งหมายของการวิจัยนั้นสามารถสรุปได้ดังนี้ ดังนี้

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์

กระบวนการสร้างสรรค์คือคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ นั้นข้อมูลหลักคือความสามารถและความสนใจในด้านการแสดงของศิลปินนำมาทบทวนและทำความเข้าใจ เพื่อพัฒนาให้เกิดเป็นการแสดง สอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการสร้างสรรค์ของ มณฑล ศาสนนันท์ (2550) ที่กล่าวว่า การสร้างสรรค์เพื่อทำสิ่งใหม่และมีประโยชน์โดยไม่ต้องแสดงให้ดูหรือสอนให้ทำผลของความคิดสร้างสรรค์ คือ การปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และความสามารถทางด้านศิลปะการแสดงที่ศิลปินให้ความสนใจและมีพื้นฐานความสามารถนั้นคือ การแสดงทางด้านนาฏศิลป์และศิลปะการแสดงทางวัฒนธรรมของไทย ในกระบวนการสร้างสรรค์นี้จึงได้นำเอาความสามารถของศิลปินมาผสมผสานกับการแสดงนาฏศิลป์ของไทยจนเกิดเป็นการประยุกต์ใช้นาฏกรรมไทยในคอนเสิร์ต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยุทธ์ ศิริกุล (2551) ที่กล่าวว่า การประยุกต์ใช้นาฏกรรมไทยในการแสดงคอนเสิร์ต มีกระบวนการการคิด การออกแบบ การปรับปรุงผลงานในอดีต นาฏยประดิษฐ์จึงเป็นการทำงานที่ครอบคลุม ปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ้ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดดนตรี เพลง เครื่องแต่งกาย จากการประดับตกแต่งให้มีความงดงามด้วยฉาก เครื่องแต่งกาย แสงสี และเทคนิคพิเศษ เพื่อให้การแสดงมีความอลังการหรือตระการตา อีกทั้งยังช่วยสื่อความหมายและอารมณ์ของการแสดงเพิ่มขึ้น และเทคนิคพิเศษซึ่งบอกสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้คนดูเข้าใจ และมีอารมณ์ร่วมกับสมมุติภาวะของการแสดงได้ดีขึ้น ทั้งนี้ในกระบวนการสร้างสรรค์งานการแสดงจึงประกอบไปด้วยทีมงานหลายๆฝ่ายที่ร่วมกันหาข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์งาน วิธีการทำงานนี้สอดคล้องกับ ธเนศ ขำเกิด (2548) กล่าวว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ความรู้ตามทฤษฎี constructionism นั้นทุกฝ่ายจะต้องรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ยอมรับความคิดที่หลากหลายไม่ยึดมั่นในประสบการณ์หรือความเชื่อเดิมของตน ไม่ใช่เกิดขึ้นจากการบอก การสอน การสั่งของใคร แต่เกิดจากการสร้างขึ้นโดยบุคคลแต่ละคน พบว่ากระบวนการสร้างสรรค์คอนเสิร์ตคือ การพัฒนาความสามารถของศิลปินเพื่อการสร้างสรรค์การแสดงในรูปแบบนาฏศิลป์ประยุกต์โดยกระบวนการทำงานที่ทีมงานต้องนำเสนอและรับฟังความคิดเห็นร่วมกัน

2. องค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะการแสดง

จากการแสดงที่ปรากฏในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ในรูปแบบการแสดงที่ส่งเสริมศิลปะวัฒนธรรมไทย ได้ผ่านกระบวนการคิดสร้างสรรค์ผลงานจากนักนาฏยประดิษฐ์ ที่ได้นำเอาการแสดงทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทย มาผสมผสานกับความสามารถและกลวิธีการแสดงของศิลปิน จนเกิดเป็นชุดการแสดงที่สามารถนำเสนอในรูปแบบคอนเสิร์ตได้ กระบวนการนี้สอดคล้อง สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) ที่ได้อธิบายองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะการแสดงไว้ดังนี้ นาฏยประดิษฐ์แม้จะเป็นศิลปะสร้างสรรค์ที่ต้องการความแปลกความใหม่ แต่ก็ยังต้องอาศัยปัจจัยของนาฏยจารีตจากอดีตเป็นฐาน วัตถุประสงค์ ความคิด วิธีการ การศึกษา และเรียนรู้ตัวอย่างจากอดีตยังมีมากและหลากหลายเพียงใดก็ย่อมทำให้นัก

นาฏยประดิษฐ์มีโอกาสสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ได้กว้างไกลเพียงนั้น เพราะนักนาฏยประดิษฐ์สามารถนำสิ่งที่ได้พบได้เห็น มาใช้ในงานออกแบบของตนได้มากประการหนึ่ง และสามารถหลีกเลี่ยงไม่ออกแบบซ้ำกับผลงานที่มีอยู่แล้ว ผลงานสร้างสรรค์ของนักนาฏยประดิษฐ์มีความแปลกใหม่ และโดดเด่นอย่างแท้จริง พบว่า ศิลปะการแสดงที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยและนำเสนอในรูปแบบคอนเสิร์ต เกิดจากการผสมผสานระหว่างการแสดงนาฏศิลป์ไทยกับกลวิธีการแสดงของศิลปินและออกแบบการแสดงโดยนักนาฏยประดิษฐ์

3. องค์ความรู้เกี่ยวกับคอนกรีต

คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ คือการแสดงบรรเลงดนตรีสด และนำเสนอรูปแบบการแสดงต่าง ๆ เช่น การเต้นรำ ฟ้อนรำ รวมถึงการบอกเล่าความรู้สึกผ่านบทเพลงสื่อถึงผู้ชม ความหลากหลายทางด้านการแสดงคอนเสิร์ตนี้ สอดคล้องกับ จิรัชพร ทองบุญเรือง (2559) กล่าวว่า คอนเสิร์ต คือการแสดงดนตรีสด และดนตรีเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างการปฏิสัมพันธ์ไปสู่ผู้อื่นซึ่งเป็นการแสดงออกทางด้านอารมณ์ โดยการสื่อสารผ่านทางบทเพลง และการแสดงคอนเสิร์ต ยังเป็นพื้นที่ในการเผยแพร่การแสดงด้านวัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น สอดคล้องกับ วรณฎีกา โกศการิกา (2546) กล่าวว่า การแสดงคอนเสิร์ตเป็นการแสดงที่มีเพลง หรือดนตรีเป็นหลักของการแสดง ส่วนการแสดงอื่น ๆ เช่น การแสดงลำตัด การพูดคุย การเต้นรำ การเล่นละคร ที่นำมาประกอบในการแสดงคอนเสิร์ตนั้น เป็นการผสมผสานให้เกิดความหลากหลายในการแสดงเพิ่มมากขึ้น สร้างความสนุกสนานให้แก่ผู้ชม นอกเหนือจากการฟังเพลงอย่างเดียว พบว่า การแสดงคอนเสิร์ต คือการแสดงดนตรีสด ที่สามารถสอดแทรกการแสดงอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลายทางด้านการแสดงและ ผู้ชมยังสามารถมีส่วนร่วมไปกับการแสดงและมีปฏิกิริยาโต้ตอบได้ทันทีในขณะที่มีการแสดง

แนวคิดทุนทางวัฒนธรรม

การนำเสนอการแสดงในรูปแบบส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ดเบิร์ดโชว์ โดยได้นำวัฒนธรรมประเพณีของมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์การแสดง สอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2551) กล่าวว่า ท่วงทางวัฒนธรรมที่ฝังอยู่ในวิถีชีวิตของบุคคล เป็นรูปแบบความคิดความเชื่อ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ พบว่า การนำความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีมานำเสนอในรูปแบบการแสดงคอนเสิร์ต ทำให้ผู้ชมเข้าใจในการแสดงที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการสื่อผ่านการแสดงของศิลปินที่ผู้ชมชื่นชอบเป็นรูปแบบการแสดงที่สร้างความประทับใจ

ทฤษฎีการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ การแสดงคอนเสิร์ต เป็นการบริหารจัดการที่ต้องพัฒนาบุคลากร ทีมงาน การสรรหาทีมงานและนักคิดรุ่นใหม่ ที่มีแนวคิดการทำงานที่หลากหลายเพื่อให้ได้มาซึ่งการแสดง คอนเสิร์ตที่ทันสมัยนั้น องค์การทางด้านธุรกิจเพลงคือผู้สนับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการที่เป็นแบบแผน ในการทำงาน สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารจัดการของ Peter Drucker (Peter F Drucker, 2005) กล่าวว่า แนวคิดการบริหารธุรกิจ จะมีหลักวิชาการรองรับและมีวิธีคิดที่เป็นระบบแบบแผน แต่แนวคิด ที่เป็นจุดเด่นของดริคเกอร์คือ ความพยายามที่จะเข้าใจความซับซ้อนต่าง ๆ ของสังคม และพยายาม ถอดสรุปสิ่งที่เข้าใจออกมาเป็นแนวคิดที่ได้มาจากประสบการณ์ด้านการปฏิบัติ พบว่า การบริหารจัดการ

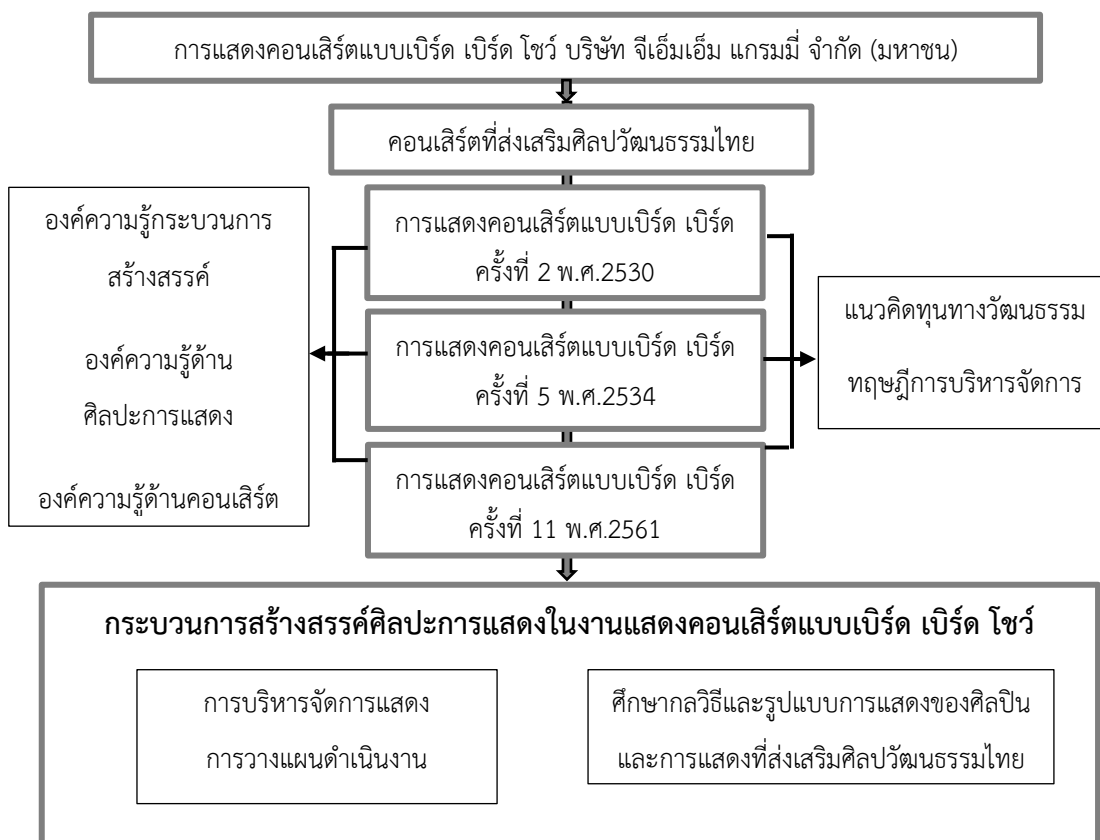

งานในรูปแบบการแสดงคอนเสิร์ต ทีมงานควรพยายามทำความเข้าใจในเป้าหมายของการสร้างสรรค์งาน และนำประสบการณ์การทำงานมาพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างสรรค์และการบริหารจัดการแสดงในคอนเสิร์ตและกลวิธีการสร้างรูปแบบการแสดงที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมนั้น สรุปได้ว่า กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงต้องศึกษาความสามารถของศิลปินและคัดเลือกการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ที่สอดคล้องกับรูปแบบวัฒนธรรมไทย เพื่อให้ให้นักนฏยประดิษฐ์สร้างสรรค์ผลงานร่วมกับการบริหารจัดการที่ทันสมัย ทำให้ผู้ชมเข้าใจและในการแสดงคอนเสิร์ตรูปแบบการประยุกต์ใช้การแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยโดยสื่อผ่านศิลปินผู้ชมที่ชื่นชอบ การทบทวนวรรณกรรมนี้จะนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการอภิปรายผลต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงในงานแสดงคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึง ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์และการบริหารจัดการแสดงและกลวิธีการสร้างรูปแบบการแสดงที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2530, คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2534 และคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2561

2. กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึก มุ่งเน้นการสัมภาษณ์ ประชากร คือ บุคคลที่เกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์งานคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 2, 5 และ 11 กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคคลที่เกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์งานคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 2, 5 และ 11 ในด้านกระบวนการการผลิต การบริหารจัดการ และออกแบบสร้างสรรค์การแสดง ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 5 ปี จำแนกออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

- 1) กลุ่มกระบวนการการผลิตงานคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ จำนวน 3 ท่าน
- 2) กลุ่มบริหารจัดการ การแสดงงานคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ จำนวน 4 ท่าน
- 3) กลุ่มออกแบบสร้างสรรค์การแสดง จำนวน 4 ท่าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีขอบเขตเนื้อหา ดังนี้ 1.1) ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์ 1.2) ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการแสดง 1.3) ประเด็นเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงานของทีมงานแต่ละฝ่าย 1.4) ประเด็นเกี่ยวกับการนำเสนอการแสดงในรูปแบบส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม 1.5) ประเด็นเกี่ยวกับกลวิธีการแสดงของศิลปิน และ 2) การสังเกต และเข้าร่วมปฏิบัติงานในฐานะผู้ช่วยผู้กำกับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้ 1) การศึกษาเอกสารตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การศึกษาเอกสารซึ่งเป็นบันทึกการดำเนินงานของบริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) 3) การศึกษาจากเทปวีดิทัศน์การแสดงคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2530, คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2534 และคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2561 และ 4) ใช้การวิจัยภาคสนาม (Field Research) คือการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในขั้นตอนการสร้างสรรค์รูปแบบการแสดงและนำเสนอผลงานก่อนเริ่มทำการปฏิบัติการจริง และการมีส่วนร่วมระหว่างการผลิตเตรียมการแสดง รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกแหล่งข้อมูลสำคัญ เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลการผลิตผู้สร้างสรรค์ และผู้ปฏิบัติงาน ในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2561

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีจากการศึกษามาใช้ร่วมในการวิเคราะห์ และการประมวลจากเอกสาร รวมถึงการศึกษาข้อมูลจากวีดิทัศน์ การสังเกตการอย่างมีส่วนร่วม สรุปผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาคำตอบที่เป็นรูปแบบกระบวนการสร้างสรรค์และการบริหารจัดการแสดงในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ และกลวิธีการสร้างรูปแบบการแสดง

ที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ เพื่อนำเสนอในรูปแบบของกระบวนการบริหารจัดการการผลิตและการจัดการเนื้อหา ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในสถานการณ์ใหม่ต่อไปได้

6. ขอบเขตของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษาดังนี้ ศึกษาเฉพาะกระบวนการสร้างสรรค์และการบริหารจัดการแสดงและกลวิธีการสร้างรูปแบบการแสดงที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ที่ปรากฏในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2530, คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2534 และคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2561 ตามแบบของ บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์และการบริหารจัดการแสดงในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2530, คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2534 และคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2561 พบว่า กระบวนการสร้างสรรค์งาน คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ คือ การนำเอาผลงานเพลงของ ธงไชย แมคอินไตย์ มาต่อยอดธุรกิจการบันเทิงของบริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) ในรูปแบบการจัดแสดงงานคอนเสิร์ต ซึ่ง ธงไชย แมคอินไตย์คือ ศิลปินคนแรก ที่มีการแสดงคอนเสิร์ตในรูปแบบการจำหน่ายบัตร บุชบา ดาวเรือง (สัมภาษณ์, 2562) หนึ่งในทีมผู้บริหารบริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) ได้กล่าวถึงที่มาของคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ไว้ดังนี้ เมื่อปี พ.ศ. 2529 สมัยนั้นประเทศไทยยังไม่มีคอนเสิร์ตในรูปแบบการจำหน่ายบัตร มีเพียงฟรีคอนเสิร์ตที่รู้จักกันเป็นอย่างดี เช่น คอนเสิร์ตโลกดนตรี ที่จะนำศิลปิน ที่มีชื่อเสียงในยุคนั้น มาแสดงดนตรีให้ผู้ชมที่อยู่ในพื้นที่นั้นรับชมรับฟัง และมีการถ่ายทอดสดในโทรทัศน์เพื่อให้ผู้ชมที่อยู่ทางบ้าน หรือ ต่างจังหวัดได้รับชมด้วยเช่นกัน ซึ่งได้รับความนิยมอย่างสูงและทำให้แฟนเพลงได้รู้จักกับ ธงไชย แมคอินไตย์ อย่างแพร่หลาย ข้อมูลในส่วนนี้สอดคล้องกับแนวคิดภาพลักษณ์ ความประทับใจจากการจดจำผลงาน และนั่นคือจุดเริ่มต้นที่ทำให้ บุชบา ดาวเรือง ต้องศึกษาหาข้อมูลเป็นอย่างมากเพื่อการวางแผนจัดงานคอนเสิร์ตโดยเป็นงานที่ไม่เคยมีประสบการณ์ ไม่มีความรู้ ไม่มีรูปแบบตัวอย่างใด ๆ มีเพียงความมั่นใจในความเชื่อในสิ่งเดียวคือ มั่นใจว่า ธงไชย แมคอินไตย์ จะทำให้ผู้ชม มีความสุขในผลงานของเขาเพียงเท่านั้น กระบวนการสร้างสรรค์งานคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ในครั้งแรก และคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 2 ของ ธงไชย แมคอินไตย์ เกิดจากการรวบรวมข้อมูลจากศิลปิน คือ ธงไชย แมคอินไตย์ ด้วยความสามารถเฉพาะตัว บุคลิกภาพ และกิจกรรมที่ชื่นชอบหรือให้ความสนใจเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นการขอรับรองเพลงสากลของต่างประเทศ หรือ ชื่นชอบการเต้นรำ แม้กระทั่งกิจกรรมที่ ธงไชย แมคอินไตย์ ทำร่วมกับครอบครัวของเขาเป็นประจำนั่นคือ การร้องเพลงและเล่นดนตรี ประกอบกับผลงานเพลงของ ธงไชย แมคอินไตย์ ภายใต้สังกัด บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) ที่กำลังเป็นที่นิยมในขณะนั้น ร่วมกับแนวคิดของ บุชบา ดาวเรือง ที่ต้องการให้คอนเสิร์ตนี้เป็นคอนเสิร์ตที่ผู้ชมและแฟนเพลงได้รู้จักกับ ธงไชย แมคอินไตย์ จึงได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาตัวตน ความสามารถด้านการแสดง ความชื่นชอบและความสนใจในศิลปวัฒนธรรมการแสดงของไทย ผสมผสานกับกลวิธีการแสดงของ ธงไชย แมคอินไตย์ ใช้สื่อสารกับผู้ชมและแฟนเพลงระหว่างการแสดง ด้วยการทักทาย พูดคุยแบบเป็นกันเองเสมือนคนในครอบครัวเดียวกัน แสดงถึงความใกล้ชิด

ต่อมาในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 5 แนวความคิดในการสร้างสรรค์การแสดงคือการรวบรวมผลงานการแสดงคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ทั้ง 4 ครั้งที่ผ่านมาโดยคัดเลือกการแสดงและบทเพลงที่ได้รับความนิยมตามลำดับความนิยมโดยข้อมูลจากการรวบรวมผลติดตามผลงานจากสื่อวิทยุในยุคนั้น นำมาเรียบเรียงและจัดลำดับให้สอดคล้องกับการแสดง โดยกระบวนการนี้สอดคล้องกับองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะการแสดง ตามที่ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) ได้อธิบาย ไว้ว่า นักนาฏยประดิษฐ์สามารถนำสิ่งที่ได้พบได้เห็น มาใช้ในงานออกแบบของตนได้มากประการหนึ่ง และสามารถหลีกเลี่ยงไม่ออกแบบซ้ำกับผลงานที่มีอยู่แล้วอีกประการหนึ่งทั้งสองประการนี้จะทำให้ผลงานสร้างสรรค์ของนักนาฏยประดิษฐ์มีความแปลกใหม่ และโดดเด่นอย่างแท้จริง ด้วยกระบวนการจัดการแสดงที่กล่าวมาข้างต้น จึงได้นำเสนอคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 5 นี้ ในตอนที่มีชื่อว่า “ความสุข ความทรงจำ ไม่มีสิ้นสุด”

จากนั้นด้วยการพัฒนาการแสดงในด้านกระบวนการสร้างสรรค์ และการบริหารจัดการ ที่มีมาอย่างต่อเนื่องจวบจนปีพ.ศ. 2561 และเป็นช่วงเวลาที่ ธงไชย แมคอินไตย์ ได้สร้างสรรค์ผลงานการแสดงคอนเสิร์ต ผลงานเพลง และผลงานการแสดงต่าง ๆ มากมาย นับเป็นเวลากว่า 30 ปี ที่ ธงไชย แมคอินไตย์ ได้มอบความสุข ผ่านเสียงเพลง และการแสดงต่าง ๆ ตลอดมา และในวาระครบรอบ 30 ปี คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ จึงได้กลับมาทำการแสดงอีกครั้ง โดยครั้งนี้ถือเป็นครั้งที่ 11 ภายใต้ชื่อตอน “ตอน DREAM JOURNEY” (ดรีม เจอร์นี่) โดยกระบวนการสร้างสรรค์งานในครั้งนี้ ได้นำเทคโนโลยีการนำเสนอการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทันสมัย กล่าวคือรูปแบบฉากของเวที ที่นำเสนอผ่านจอภาพขนาดใหญ่ เพื่อให้ผู้ชมสัมผัสถึงบรรยากาศเสมือนจริงในแต่ละช่วงของการแสดง สอดคล้องกับองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับคอนเสิร์ตโดย จิรภัทร ทองบุญเรือง (2559) ได้อธิบายไว้ว่า คอนเสิร์ต หมายถึง ได้กล่าวถึงความหมายและที่มาของคำว่า คอนเสิร์ต การแสดงดนตรีสด (คอนเสิร์ต) ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างการปฏิสัมพันธ์ไปสู่ผู้อื่นซึ่งเป็นการแสดงออกทางด้านอารมณ์ โดยการสื่อสารผ่านทางบทเพลง และ ศิลปิน (Cresswell & Bennett, 2015) การมีปฏิสัมพันธ์ ทางด้านดนตรีได้สร้างการแบ่งปันประสบการณ์ที่ของนักดนตรีผ่านความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของผู้ที่แสดงดนตรีไปสู่กลุ่มผู้ชมและผู้ชมนั้นรู้สึกถึงการสื่อสารนั้นซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกทางกายภาพและความรู้สึกทางด้านอารมณ์การแสดงดนตรีสดเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมอย่างหนึ่งในขณะที่การฟังบันทึกการแสดงดนตรีสดนั้นเป็นการเพิ่มความบันเทิงให้กับผู้รับฟัง

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาวิถีการสร้างรูปแบบการแสดงที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ตโชว์ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2530, คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2534 และคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2561 พบว่าคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 2 ได้คัดเลือกการแสดงที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยจากความสามารถ ความคุ้นเคย ความชอบ ความถนัด และสามารถถ่ายทอดการแสดงได้ ของธงไชย แมคอินไตย์ นั่นคือการแสดงรำกลองยาว เป็นการแสดงพื้นเมืองของภาคกลาง ลักษณะการแสดงมีความสนุกสนาน และการแสดงลำตัดแม่ประยูร ยมเยี่ยมและคณะ โดยการแสดงชุดนี้ได้รับเกียรติจากแม่ประยูร ยมเยี่ยม ศิลปินเพลงพื้นบ้าน ให้คำแนะนำในการฝึกซ้อมพร้อมการสร้างสรรค์ชุดการแสดงให้เหมาะสมกับการแสดงในรูปแบบคอนเสิร์ต จากนั้นฝ่ายสร้างสรรค์ได้เรียบเรียงการแสดงทั้งสองให้มีความต่อเนื่อง และจัดอยู่ในช่วงของการแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยของ

คอนเสิร์ต ทำให้การแสดงทั้งสองชุดนี้ ได้เผยแพร่แก่ประชาชนทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ ทุกเพศ ทุกวัยได้รู้จักกับศิลปวัฒนธรรมไทยมากขึ้น

คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2534 ธงชัย แมคอินไตย์ ผู้ที่มีความชื่นชอบใน ศิลปะการแสดงของไทย ได้มีความสนใจและต้องการนำเสนอความหลากหลายของวัฒนธรรมไทยโดย นำเสนอผ่านศิลปะการแสดง ทีมงานฝ่ายสร้างสรรค์การแสดงได้ต่อยอดแนวคิดนี้ด้วยกระบวนการ คัดเลือกชุดการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ไทยในแต่ละภูมิภาค ที่มีความสนุกสนาน และเป็นที่ยอมรับ โดยได้รับคำแนะนำ ในการคัดเลือกชุดการแสดง รวมถึงการคัดเลือกนักแสดงที่ร่วมแสดงกับ ธงชัย แมคอินไตย์ จากชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย การแสดงประกอบไปด้วย การแสดงชุดตีกองสะบัดชัย (ภาคเหนือ) การแสดงชุดฟ้อนกะลา (ภาคอีสาน) การแสดงชุด รำลาวกระทบไม้ และ รำกลองยาว (ภาคกลาง) ต่อด้วยการแสดงลำตัด แม่ประยูร ยมเยี่ยมและคณะ ในครั้งนี้ได้มีการประพันธ์คำร้องขึ้นมา ใหม่โดย วานิช จรุงกิจอนันต์ (นักเขียนรางวัลซีไรต์ปี พ.ศ. 2527) ได้ร่วมประพันธ์กับแม่ประยูร ยมเยี่ยม จึงทำให้เนื้อหาเพลงลำตัดมีความทันสมัยเข้าถึงผู้ชมได้ง่ายขึ้น การแสดงในช่วงนี้มีความหลากหลายเพิ่ม มากขึ้นจากคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ ครั้งที่ 2 ทำให้ผู้ชมสัมผัสได้ถึงความสามารถของ ธงชัย แมคอินไตย์ และพัฒนาการด้านกระบวนการสร้างสรรค์ที่สามารถจัดสรร คัดเลือกการแสดงนาฏศิลป์ และวัฒนธรรมการแสดงของไทยนำเสนอในรูปแบบคอนเสิร์ตได้ ทำให้ศิลปวัฒนธรรมไทยเป็นที่รู้จัก อย่างแพร่หลายมากขึ้น

คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2561 ด้วยยุคสมัยและกระแสมันที่มีความ หลากหลายขึ้น กระบวนการสร้างงานที่ต้องนำเสนอการแสดงในรูปแบบส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ฝ่ายสร้างสรรค์การแสดงจึงมีแนวคิดที่จะนำเสนอให้สอดคล้องกับบทเพลงของศิลปิน ธงชัย แมคอินไตย์ จึงได้นำบทเพลง ชนหมากระทึก ที่มีเนื้อหาเกี่ยวพิธีแห่ชนหมาของไทย พิธีแห่ชนหมาเป็นส่วนหนึ่งใน พิธีแต่งงานของไทย พิธีแห่ชนหมาเป็นขนบธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นการแสดงความเคารพต่อพ่อแม่ฝ่ายเจ้าสาว และสื่อให้เห็นว่าฝ่ายชายยกย่องและให้เกียรติสู่ขอ ฝ่ายหญิงอย่างครบถ้วนตามประเพณี ส่วนฝ่ายหญิงก็ยินดีต้อนรับฝ่ายชายเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ ในครอบครัว และความพิเศษในการแสดงชุดนี้ ทีมงานฝ่ายฉากและเวที จึงได้ออกแบบเวทีที่สามารถ นำศิลปินโดยสารไปกับรถสามล้อที่ออกแบบมาเป็นพิเศษ และสามารถเคลื่อนไปรอบ ๆ บริเวณเวที จัดการแสดง ทำให้ผู้ชมได้ใกล้ชิดกับ ธงชัย แมคอินไตย์ ขณะทำการแสดงได้ สร้างความประทับใจ ให้กับผู้ชมและเป็นการสืบทอดประเพณีพิธีการอันดีงามของไทย ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่ทั้งชาวไทยและ ชาวต่างชาติ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยพบว่า การศึกษาวิถีการสร้างรูปแบบการแสดงที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยใน คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2530, คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2534 และ คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2561 ในกระบวนการสร้างสรรค์งานจะใช้ความสามารถของ ธงชัย แมคอินไตย์ ทางด้านการแสดงศิลปะ และวัฒนธรรมไทย การฟ้อนรำ การเล่นดนตรี และ การร้องเพลงในรูปแบบศิลปวัฒนธรรมไทย มาเป็นองค์ประกอบในการสร้างสรรค์รูปแบบคอนเสิร์ต

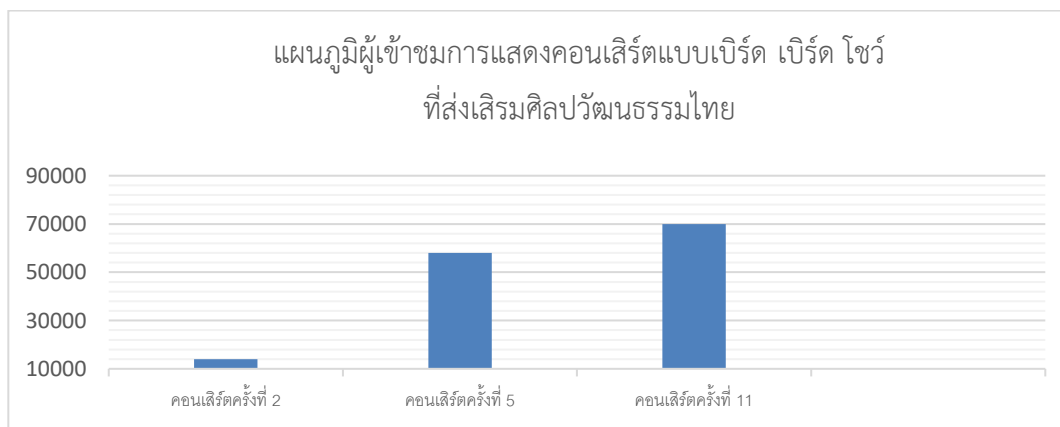
เพื่อเป็นแสดงให้เห็นถึงความสามารถของศิลปิน และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การแสดงคอนเสิร์ตเป็นการแสดงที่มีเพลง และดนตรีเป็นหลักของการแสดงส่วนการแสดงอื่น ๆ เช่น การแสดงลำตัด การฟ้อนรำ การเต้น การเล่นละคร การพูดคุย ที่นำมาแสดงประกอบในการแสดง คอนเสิร์ตนั้น ถือเป็นการผสมผสานทำให้เกิดความหลากหลายในการแสดงมากขึ้น ตามที่วรรณฎีกา โภศกริกา (2546) เคยกล่าวไว้ และในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2530 คัดเลือกการ แสดงที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยจากความสามารถ ความคุ้นเคย ความชอบ ความถนัด และสามารถ ถ่ายทอดการแสดงได้ของธงไชย แมคอินไตย์ ได้แก่ การแสดงรำกลองยาว และการแสดงลำตัดแม่ประยูร ยมเยี่ยมและคณะ จากนั้นฝ่ายสร้างสรรค์ได้เรียบเรียงการแสดงทั้งสองให้มีความต่อเนื่อง และจัดอยู่ ในช่วงของการแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยของคอนเสิร์ต ทำให้การแสดงทั้งสองชุดนี้ ได้เผยแพร่แก่ ประชาชนจำนวนมากทั้งชาวไทย ทุกเพศ ทุกวัยได้รู้จักกับศิลปวัฒนธรรมไทยมากขึ้น สอดคล้องกับ จีเอ็มเอ็ม เบิร์ต, (2555) กล่าวว่า การแสดงคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 2 จัดโชว์ทั้งหมด 7 รอบ มีผู้เข้าชมทั้งหมด 14,000 คน ในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2534 คัดเลือกการ แสดงที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยจาก กระบวนการสร้างสรรค์และการบริหารจัดการในการแสดงครั้งนี้ จึงสอดคล้องกับ องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์ตามที่ มณฑล ศาสนนันท์ (2550) กล่าวว่า การสร้างสรรค์เพื่อทำสิ่งใหม่และมีประโยชน์นำมาปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และก่อให้เกิด นวัตกรรม ซึ่งมีผลต่อความก้าวหน้าของผลงานและองค์กร ด้วยความสามารถของ ธงไชย แมคอินไตย์ และกระบวนการสร้างสรรค์ของทีมงานที่ต้องการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย คอนเสิร์ตในครั้งนี้จึงได้ รวบรวมการแสดงทั้ง 3 ภูมิภาคของประเทศไทย โดยได้สร้างสรรค์การแสดงร่วมกับชมรมอนุรักษ์ วัฒนธรรมไทย และต่อด้วยการแสดงชุดลำตัดแม่ประยูร ยมเยี่ยมและคณะ นำกลับมาสร้างความ ประทับใจให้ผู้ชมอีกครั้งความพิเศษในครั้งนี้คือการประพันธ์เนื้อร้องให้เข้ากับยุคสมัย สถานการณ์ที่ ได้รับความนิยมในช่วงนั้น กระบวนการสร้างสรรค์นี้สอดคล้องกับ ประยุทธ์ ศิริกุล (2551) ได้กล่าวถึง ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นาฏกรรมไทยไว้ดังนี้ ในปัจจุบันการประยุกต์ใช้นาฏกรรมไทยในการแสดง คอนเสิร์ต มีกระบวนการคิด ออกแบบกลวิธีนาฏกรรมไทย หนึ่งชุดมีผู้แสดงหลายคน การกำหนดดนตรี เครื่องแต่งกาย ฉาก แสงสี เพื่อให้การแสดงมีความอลังการ ทำให้คนดูเข้าใจและมีอารมณ์ร่วมกับสมมุติ ภาวะของการแสดงได้ดี การจัดลำดับการแสดงที่ความต่อเนื่อง ในเวลาที่กระชับ ทำให้ได้รับชมการ แสดงที่หลากหลายและจัดอยู่ในช่วงของการแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยของคอนเสิร์ต ทำให้การแสดง ทั้งสองชุดนี้ ได้เผยแพร่แก่ประชาชนจำนวนมากทั้งชาวไทยและต่างชาติ ทุกเพศ ทุกวัยได้รู้จักกับ ศิลปวัฒนธรรมไทยมากขึ้น สอดคล้องกับ GmmGrammy (2020) กล่าวว่า การแสดงคอนเสิร์ตแบบ เบิร์ต เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 5 จัดโชว์ทั้งหมด 29 รอบ มีผู้เข้าชมทั้งหมด 58,000 คน และคอนเสิร์ตแบบ เบิร์ต เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2561 การนำเสนอการแสดงในรูปแบบส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ได้มี พัฒนาการในกระบวนการสร้างสรรค์ การนำเสนอในรูปแบบใหม่แตกต่างจากเดิม คือการนำเอาบท เพลง斬หมากกระตึก ของ ธงไชย แมคอินไตย์ ในเนื้อหาของบทเพลงนี้ได้สอดแทรกพิธีแต่งงานของไทย ผสมผสานกับดนตรีที่สนุกสนานและมีจังหวะการออกเสียง โห่ร้อง ที่คนไทยคุ้นเคยในขบวนแห่斬หมาก การออกแบบเวที ที่สามารถนำรถสามล้อเคลื่อนที่ไปรอบ ๆ เวที โดยสามารถนำศิลปินโดยสารไปได้ สร้างความแปลกใหม่และทำให้ศิลปินได้ใกล้ชิดกับผู้ชม กระบวนการสร้างสรรค์นี้สอดคล้องกับ

องค์ความรู้เกี่ยวกับคอนเสิร์ตของ จิรัชทร ทองบุญเรือง (2559) ที่กล่าวไว้ว่า กลุ่มผู้ชมจะได้รับประสบการณ์ในขณะที่ร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงดนตรีสด การแสดงดนตรีสดนั้นไม่ใช่การแสดงเพื่อให้เกิดการกระตุ้นในด้านอารมณ์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ยังเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมที่มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานตั้งแต่มนุษย์ได้เคยบันทึกไว้เกี่ยวกับการแสดงออกทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมการแสดงที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยใน คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 11 นี้จึงเป็นเผยแพร่พิธีการขบวนแห่ชนหมากของไทย และเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ GmmGrammy (2020) กล่าวสรุปจำนวนผู้เข้าชมการแสดงคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 11 จัดโชว์ทั้งหมด 7 รอบมีผู้เข้าชมทั้งหมด 70,000 คน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์และการบริหารจัดการแสดงในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2530, คอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2534 และคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2561 จากสถิติผู้เข้าชมสามารถแสดงให้เห็นถึงกระบวนการสร้างสรรค์และการบริหารจัดการแสดง และกลวิธีการแสดงของธงไชย แมคอินไตย์ ทำให้เกิดการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยสามารถนำเสนอในรูปแบบคอนเสิร์ตได้ สรุปเป็นจำนวนผู้เข้าชมตามแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงผลสรุปจำนวนผู้เข้าชมคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ ครั้งที่ 2 ครั้งที่ 5 และครั้งที่ 11

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการสร้างสรรค์และบริหารจัดการ การแสดงคอนเสิร์ตที่นำเอาศิลปะการแสดงวัฒนธรรมไทยเข้ามามีส่วนหนึ่งของการแสดง สอดคล้องกับรูปแบบการนำเสนอที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกการแสดง และออกแบบการแสดงให้เหมาะสมกับรูปแบบงานคอนเสิร์ต อีกทั้งกลวิธีการแสดงเฉพาะของธงไชย แมคอินไตย์ ทำให้ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี โดยชี้วัดจากสถิติผู้เข้าชมที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นกระบวนการสร้างสรรค์งานและบริหารจัดการแสดงในรูปแบบของคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ต โชว์ และกลวิธีการแสดงของธงไชย

แมคอินไตย์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สำหรับ ศิลปิน หรือหน่วยงานที่ต้องการสนับสนุน เผยแพร่และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยและกระแสนิยมได้

สรุป

กระบวนการสร้างสรรค์และการบริหารจัดการแสดงในคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ ประกอบด้วยการศึกษาตัวตน ความสามารถ ความสนใจของศิลปินเป็นองค์ประกอบหลักในกระบวนการสร้างสรรค์การแสดง ผสมผสานกับศิลปิน และนักแสดงที่มีความสามารถและมีผลงานเป็นที่ยอมรับในการแสดงศิลปวัฒนธรรมไทย ผ่านการคัดเลือกการแสดงจากชมรมศิลปวัฒนธรรมไทย นำองค์ประกอบทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น นำมาเรียบเรียง คัดกรอง เพื่อให้เหมาะสมการนำเสนอในรูปแบบการแสดงคอนเสิร์ต และนำการแสดงมาพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อนำเสนอผลงานให้เข้ากับยุคสมัยและกระแสนิยมในช่วงเวลานั้น ถือได้ว่าการแสดงคอนเสิร์ตแบบเบิร์ด เบิร์ด โชว์ เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ในการเผยแพร่ ศิลปะแสดงและวัฒนธรรมอันดีงามไทยสู่สายตาผู้ชม ทุกเพศ ทุกวัย ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้เป็นอย่างดี และสามารถนำกระบวนการสร้างสรรค์งาน การบริหารจัดการการแสดงนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สำหรับการสร้างสรรค์งานในรูปแบบการจัดงานเพื่อประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการแสดงทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมไทย อีกทั้งกลวิธีในการแสดงของธงชัย แมคอินไตย์ ถือเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับศิลปินผู้ที่ชื่นชอบและมีความสามารถด้านการแสดงนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ในสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะการแสดงต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยในกระบวนการสร้างสรรค์งานด้านการแสดง โดยการนำเอาศิลปวัฒนธรรมไทยมาประยุกต์ใช้และนำเสนอในรูปแบบคอนเสิร์ต เป็นการเผยแพร่ศิลปะการแสดงอีกหนึ่งรูปแบบที่สามารถนำเอากระบวนการสร้างสรรค์งานมาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์การแสดงและนำเสนอผลงานด้านการแสดงในรูปแบบส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ค้นพบกระบวนการบริหารงาน และรูปแบบการสร้างสรรค์การแสดงในรูปแบบคอนเสิร์ต ของบริษัทที่ประกอบธุรกิจค่ายเพลงขนาดใหญ่ในประเทศไทย เพื่อการพัฒนาผลงานทางวิชาการ ประเด็นในการสร้างสรรค์งานด้านการแสดงคอนเสิร์ตในยุคดิจิทัล เป็นการวางแผนปรับปรุงแบบการนำเสนอภายใต้กระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2551). *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- จิรภัทร ทองบุญเรือน. (2559). *การศึกษาพฤติกรรมและกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีผลต่อการรับชมการเผยแพร่งานแสดงดนตรีสดและบันทึกการแสดงดนตรีสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระปริญญาโท)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. (2540). *วัฒนธรรมคือทุน*. กรุงเทพมหานคร: พี.เพรส.
- ตรีทิพ บุญแย้ม. (2561). รูปแบบทางการตลาดและแนวโน้มธุรกิจการจัดแสดงดนตรีสดประเภทดนตรีสมัยนิยมในประเทศไทย. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 8(1), 174-193.
- ประยุทธ์ ศิริกุล. (2551). *การประยุกต์นาฏกรรมไทยร่วมสมัยสำหรับการแสดงคอนเสิร์ต (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธเนศ ขำเกิด. (2548). การสร้างสรรค์ความรู้ตามทฤษฎี Constructionism. *วารสารเทคโนโลยี (สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น)*, 31(178), 163-164.
- มณฑล ศาสนนันท์. (2550). *การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมและวิศวกรรมย้อนรอย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณฎีกา โกศการิกา. (2546). *กลยุทธ์การจัด แบบ เบิร์ต เบิร์ต โช่ว เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ของธงไชยแมคอินไตย์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- GMM Grammy. (2563). *ข้อมูลคอนเสิร์ต*. สืบค้น 15 มิถุนายน 2563. จาก <https://www.gmmgrammy.com>.
- CHAMPION, Dean, J. (1984). *Sociology*. New York: Holt Rinehart & Winston.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

FACTORS AFFECTING THE DECISION TO CHOOSE AN ONLINE BOOKING SERVICE OF TOURIST CASE STUDY OF PHUKET SANDBOX

ณัฐวุฒิ เหมาะประมาณ

Nattawut Maopraman

สาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Hotel Business Management, Faculty of Management Science, Phuket Rajabhat University

ประสพชัย พสุนนท์

Prasopchai Pasunon

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Faculty of Management Science, Silpakorn University

E-mail: Nattawut.m@pkru.ac.th

Received December 14, 2021; Revised February 3, 2022, 2022; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (convenience sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาและสามารถนำมาวิเคราะห์ จำนวน 440 ตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วยความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบไคสแควร์ (Chi-square) สัมประสิทธิ์ครีเมอร์วี (Cramer's V) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยการวิเคราะห์และการถดถอยโลจิสติกทวิ (Binary Logistic Regression)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์มี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการให้บริการแบบเจาะจง และปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การตัดสินใจ, จองห้องพักออนไลน์, โรงแรม, โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

Abstract

The purpose of this research was to study the factors influencing the decision to choose an online booking service of tourist in Phuket Sandbox. This research used convenience sampling. The research instrument was a questionnaire analyzed for 440 samples. The data were analyzed by descriptive statistics: frequency, percentage, mean, Standard Deviation, Chi-square, Cramer's V, and Binary Logistic Regression.

The results showed that age personal factors had significantly influencing the decision to choose an online booking service at the level of 0.05. Moreover, this research found that there were two factors influencing the decision to choose the online booking service, namely, the specific service factor and the privacy factor were statistically significant at the level of 0.05.

Keywords: Decision Making, Online Booking, Hotel, The Phuket Sandbox Model

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสร้างรายได้หลักและคุณประโยชน์ให้ประเทศไทยมาอย่างยาวนาน ก่อให้เกิดรายได้รายได้เพิ่มขึ้นในปี 2562 มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติเดินทางท่องเที่ยวเป็นจำนวน 307,141,990 คน ทำให้เกิดรายได้ 2,727,903.84 ล้านบาท (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) คิดเป็นสัดส่วนถึง 16% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) โดยเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ 10% ของ (GDP) ซึ่งคิดเป็น 61% จากรายได้ท่องเที่ยวทั้งหมด (Krungthai Compass, 2564) การท่องเที่ยวไทยมีชื่อเสียงติดอันดับต้นในระดับโลกทั้งในด้านความงามและทางเลือกที่หลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยวและวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ดึงดูดใจ อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมรวมทั้งเหตุการณ์ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นเช่นการระบาดของไวรัสโควิด 19 ย่อมเป็นแรงผลักดันให้ทั้งนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการในธุรกิจท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านที่พักต้องปรับตัวอยู่เสมอและสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวและบริการใหม่ ๆ เพื่อตามให้ทันกับความต้องการที่เปลี่ยนไปของนักท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563)

ด้วยเทคโนโลยีแห่งโลกดิจิทัลในปัจจุบันนี้คงปฏิเสธไม่ได้ว่าพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ทำธุรกรรมผ่านอินเทอร์เน็ต หรือ Online เพราะมีความสะดวกสบาย รวดเร็วและสามารถทำได้ทุกที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต จึงทำให้ธุรกิจตัวกลางให้บริการด้านการจองห้องพัก รวมถึงบริการด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ หรือ Online Travel Agents (OTAs) ซึ่งเป็นธุรกิจตัวกลางออนไลน์เชื่อมโยงระหว่างธุรกิจที่พักกับนักท่องเที่ยวโดยรวมที่พักหลาย ๆ แห่งเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเปรียบเทียบราคาและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการ ทำการจอง ตลอดจนการชำระเงิน เพื่อพร้อมเข้าพักได้ในทีเดียว (One Stop Service) จากความสะดวกดังกล่าว จึงกลายเป็นช่องทางยอดนิยมของนักท่องเที่ยวในการจองห้องพัก อีกทั้งยังทำการตลาดออนไลน์และการพัฒนาระบบเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งตอบโจทย์พฤติกรรมของผู้บริโภคยุคใหม่ที่มีการหาข้อมูลและเปรียบเทียบราคาของที่พักก่อนตัดสินใจจองเพื่อให้ได้ราคาที่ดีที่สุดที่สามารถยอมรับได้รวมถึงผู้บริโภคในยุคดิจิทัลยังสามารถ

เข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น เพราะไม่เพียงช่วยให้ผู้บริโภคได้ใช้บริการได้อย่างสะดวกสบายแล้ว ที่สำคัญยังช่วยกระตุ้นตลาดการท่องเที่ยวให้เกิดการกระจายรายได้ เพิ่มกลุ่มลูกค้าลูกค้าที่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ

จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่เติบโตมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับธุรกิจการให้บริการจองห้องพักผ่านตัวกลางออนไลน์ที่เพิ่มสูงขึ้น ปริมาณจำนวนห้องพักที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวมีตัวเลือกที่มากขึ้นสามารถเปรียบเทียบที่พักแต่ละแห่งได้อย่างชัดเจน อีกทั้งปัจจัยภายนอกยังเป็นปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ แต่ส่งผลต่อการใช้บริการของโรงแรมมีส่วนทำให้ระดับความพึงพอใจแตกต่างกันในแต่ละบุคคล รวมถึงการนำกลยุทธ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดเพื่อสร้างความแตกต่าง (กนกวรรณ โสภักดี และธีระวัฒน์ จันทิก, 2559) ด้วยผู้ประกอบการสามารถนำเสนอห้องพัก และทำการตลาดถึงนักท่องเที่ยวได้โดยตรง แต่การที่นักท่องเที่ยวสามารถเปรียบเทียบข้อมูลต่าง ๆ ทั้งราคา การให้บริการ สิ่งอำนวยความสะดวก และทำเลที่ตั้งได้ด้วยตนเองนั้น ยิ่งส่งผลให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องแข่งขันกันจัดโปรโมชั่นเพิ่มขึ้น ทั้งการนำเสนอโปรโมชั่นผ่านช่องทางของโรงแรมเอง และผ่านตัวกลาง เพื่อดึงดูดการใช้บริการจากนักท่องเที่ยว ประกอบกับแนวโน้มที่นักท่องเที่ยวตัดสินใจจองที่พักในทันทีก่อนการเดินทางเพียงไม่นาน ยิ่งกระตุ้นให้การจัดโปรโมชั่นของผู้ประกอบการส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบการแข่งขันด้านราคา เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวจองที่พักในทันที รวมถึงนักท่องเที่ยวยังสามารถยกเลิกการจองห้องพักได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่มีค่าใช้จ่ายอีกด้วย สถานการณ์ดังกล่าวนับเป็นความท้าทายในการบริหารจัดการสำหรับธุรกิจโรงแรม (ณภัทร ธาณิรัตน์ และคณะ, 2564)

ดังนั้น เพื่อตอบโจทยความต้องการและเข้าถึงผู้ใช้บริการที่หลากหลาย อีกทั้งเป็นข้อมูลในการศึกษาร่วมกับโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ เพื่อเปิดให้นักท่องเที่ยวที่ได้รับวัคซีนแล้วและมีผลการตรวจโควิด-19 เป็นลบ สามารถเดินทางเข้าภูเก็ตโดยตรงผ่านเครื่องบิน และสามารถท่องเที่ยวในพื้นที่ของจังหวัดภูเก็ตโดยไม่ต้องกักตัว ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าว โดยทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ เพื่อเป็นข้อมูลแก่นักการตลาดในการนำผลงานวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับกลยุทธ์ทางการตลาด วางแผนทางการตลาด พัฒนารูปแบบการให้บริการกับลูกค้าที่ตัดสินใจเลือกใช้บริการของธุรกิจโรงแรมในการให้บริการด้านต่าง ๆ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2538) กล่าวว่า ลักษณะด้านประชากรศาสตร์ (Demographic) ประกอบด้วย อายุ เพศ ขนาดครอบครัว สถานภาพครอบครัว รายได้ อาชีพ การศึกษา เหล่านี้เป็นเกณฑ์ที่นิยมใช้ในการแบ่งส่วนตลาดลักษณะ

ด้านประชากรศาสตร์เป็นลักษณะที่สำคัญและสถิติที่วัดได้ของประชากรที่ช่วยกำหนดตลาดเป้าหมาย ข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์จะสามารถเข้าถึงและมีประสิทธิภาพต่อการกำหนดตลาดเป้าหมาย ตลอดจนง่ายต่อการวัดมากกว่าตัวแปรอื่น ดังนั้นแล้ว ลักษณะประชากรศาสตร์ โดยควบคุมตัวแปรที่สามารถนำมาวิเคราะห์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เพื่อทำความรู้จักกับการสื่อสาร โดยอยู่ภายใต้แนวความคิดที่ว่าถ้าบุคคลมีปัจจัยเหล่านั้นแตกต่างกันความคิดและการกระทำถือเป็นพื้นฐานในการกำหนดให้การตัดสินใจใช้บริการแตกต่างกันได้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ เสรี วงษ์มณฑา (2549) ได้อธิบายว่าการตัดสินใจของผู้ใช้บริการเริ่มจากความจำเป็น ความต้องการ ความปรารถนาของมนุษย์ที่ต้องใช้ แรงจูงใจ บุคลิกภาพ ทัศนคติ และการรับรู้ ดังนั้นแล้วกระบวนการที่ทำให้เกิดการตัดสินใจใช้บริการ คือ กระบวนการที่ทำให้เกิดการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภค ประกอบไปด้วยหลายส่วนไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความจำเป็นของการใช้บริการ พฤติกรรมของการให้บริการ การตลาดด้านการโฆษณาสื่อต่าง ๆ ทำให้เกิดความต้องการรวมถึงแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดความพอใจในบริการ เป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (Online Marketing Mix) คือ การสื่อสารออนไลน์เพื่อทำการตลาด โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้บริโภครับรู้ในสินค้าและบริการมากขึ้นและเป็นช่องทางสื่อสารกับผู้บริโภคได้ตลอดเวลา ซึ่งใช้วิธีต่างๆ ในการโฆษณาเว็บไซต์ หรือโฆษณาการขายสินค้า ทำให้เข้าถึงผู้บริโภคอย่างตรงกลุ่มเป้าหมาย (พรกมล ลิ้มโรจน์กุล, 2560)

1) ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่ต้องการนำเสนอสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการให้แก่ลูกค้า แบ่งเป็นสินค้าที่สามารถจับต้องได้ สินค้าที่ไม่สามารถจับต้องได้ และสินค้าดิจิทัลที่มีความเกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต เช่น ตราสินค้า สิ่งอำนวยความสะดวก ชื่อเสียงและภาพลักษณ์เว็บไซต์ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน เป็นต้น

2) ราคา (Price) หมายถึง มูลค่าของจำนวนเงินที่ผู้บริโภคต้องจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์และบริการที่ผู้บริโภคต้องการ โดยมีการเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าที่ได้รับและราคาที่ต้องจ่ายของผลิตภัณฑ์และบริการ

3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง ช่องทางในการนำเสนอเพื่อกระจายและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และบริการจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคโดยตรง ซึ่งมีผลต่อการรับรู้คุณค่าและอรรถประโยชน์ในผลิตภัณฑ์และบริการนั้น โดยในปัจจุบันช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านทางระบบออนไลน์เป็นช่องทางการขายที่ได้รับความนิยมและเติบโตอย่างต่อเนื่อง

4) การส่งเสริมการขาย (Promotion) หมายถึง กระบวนการทางด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค เพื่อแจ้งข้อมูลและจูงใจให้ผู้บริโภคมีความเปลี่ยนแปลงทางความเชื่อ ทัศนคติ ความรู้สึก และพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงสร้างการตระหนักรู้และ จดจำในผลิตภัณฑ์และบริการ

5) การให้บริการส่วนบุคคล (Personalization) หมายถึง การให้บริการแบบเฉพาะส่วนบุคคลระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย หรือเป็นการตลาดแบบส่วนบุคคล (One to One Marketing) ซึ่งเป็นการเสนอขายสินค้าหรือบริการให้ตรงกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายมากที่สุด รวมทั้งแต่ละบุคคลมีความต้องการเฉพาะที่แตกต่างกัน

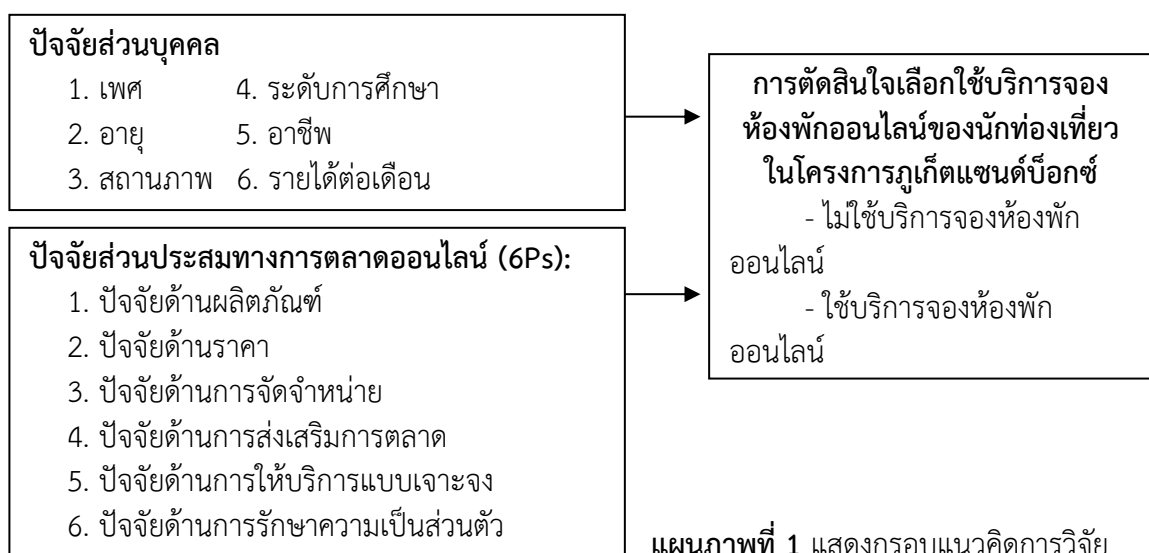

6) การรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) หมายถึง องค์การมีการกำหนดนโยบายในการรักษาความลับสำหรับข้อมูลของลูกค้าหรือบุคคลใด ๆ ที่เข้ามาใช้งานในระบบออนไลน์ เช่น ชื่อผู้ใช้ รหัสผ่าน ประวัติส่วนตัว เป็นต้น รวมถึงมีระบบหรือเทคโนโลยีที่รักษาความปลอดภัยบนเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน ระบบการจองโรงแรมผ่านช่องทางออนไลน์ (Kotler, 2003)

Online Travel Agents (OTAs) คือ ตัวกลางออนไลน์ที่เป็นผู้ให้บริการด้านการจองที่พัก โรงแรมและด้านการท่องเที่ยว (นารถชนก อยู่จำรัส, 2559) นอกจากนั้นยังเว็บไซต์กลุ่มหนึ่งที่ทำให้บริการด้านการจองที่พักโรงแรม การจองตั๋วเครื่องบิน ด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการให้บริการผู้บริโภคได้ติดต่อกับผู้ให้บริการ พร้อมทั้งนำเสนอสิทธิพิเศษ โปรโมชั่นและราคาพิเศษให้กับลูกค้า (นิวัฒน์ ชวตะวิทยากุล, 2557) ดังนั้นแล้ว ระบบการจองโรงแรมผ่านช่องทางออนไลน์ หมายถึง ระบบตัวกลางระหว่างผู้บริโภคและผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว เช่น การจองที่พักโรงแรม การจองตั๋วเครื่องบิน และการเช่ารถ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกและรวดเร็วโดยเว็บไซต์และแอปพลิเคชันจะแสดงรายละเอียดข้อมูลทั้งราคา สถานที่ เงื่อนไข โปรโมชั่นและสิทธิพิเศษที่ได้รับต่าง ๆ รวมถึงเป็นโปรแกรมค้นหาข้อมูล (Search Engine) เพื่อวางแผนในการท่องเที่ยวและเปรียบเทียบข้อมูลต่าง ๆ ได้ทันที

โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ มติที่ประชุมศูนย์บริหารสถานการณ์เศรษฐกิจจากผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) หรือ ศบค. เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2564 ได้เห็นชอบข้อเสนอของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในหลักการให้เปิดรับนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศที่ได้รับวัคซีนป้องกันโควิด-19 ครบแล้ว และมีผลตรวจไม่พบเชื้อโควิด-19 สามารถเดินทางเข้าประเทศไทยในพื้นที่นำร่องจังหวัดภูเก็ตตามเงื่อนไขที่กำหนด ภายใต้ชื่อโครงการ "ภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์" (Phuket Sandbox) ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2564 เป็นต้นไป โดยมีหลักการคือ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ได้รับวัคซีนครบ 2 เข็มสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวภูเก็ตได้โดยไม่ต้องถูกกักตัว และเมื่ออยู่ครบ 14 วัน ก็สามารถเดินทางไปอื่นได้ ทั้งนี้ กิจกรรมท่องเที่ยวอยู่ภายใต้มาตรการป้องกัน D-M-H-T-T-A (D: Distancing เว้นระยะห่าง M: Mask wearing สวมหน้ากาก H: Hand washing ล้างมือบ่อย ๆ T: Temperature ตรวจวัดอุณหภูมิ T: Testing ตรวจเชื้อโควิด-19 และ A: Application ไทยชนะ) (วิวัฒน์ โรจนพิทยากร, 2564)

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดภูเก็ต ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตซึ่งเคยใช้บริการข้อมูลหรือเลือกจองห้องพักในระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือออนไลน์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์และพักโรงแรมอย่างน้อย 1 คืน เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน (infinite population) จึงใช้สูตรการหา กลุ่มตัวอย่างของคอคแรน (Cochran, 1963) กำหนดค่าความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% โดยดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (convenience sampling) จึงทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประมาณ 400 ตัวอย่าง (ประสพชัย พสุนนท์, 2555) มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับมา 440 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามแบ่งออก 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ส่วนที่ 2 ระดับการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยว เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended question)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย การตรวจสอบเครื่องมือโดยนาแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ร่วมพิจารณา ความถูกต้องของโครงสร้างเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม ประกอบด้วยนักวิชาการด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญการตลาดจากตัวแทนโรงแรม จำนวน 1 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) มากกว่า 0.50 (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2558) จากนั้นนำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีหา ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าเครื่องมือที่ใช้มีความเชื่อมั่นสูงอยู่ในระดับที่ ยอมรับได้ และมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (กัลยา วาณิชยบัญชา, 2556)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบด้วยความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบไคสแควร์ (Chi-square) สัมประสิทธิ์ไครเมอร์วี (Cramer's V) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยการวิเคราะห์ และการถดถอยโลจิสติกทวิ (Binary Logistic Regression)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 63.75) จำนวน 255 คน มีอายุอยู่ในช่วง Generation Y (พ.ศ.2523-2540) (ร้อยละ 50.02) จำนวน 200 คน มีสถานะภาพโสด (ร้อยละ 83.75) จำนวน 335 คน ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 76.01) จำนวน 304 คน อาชีพนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 34.50) จำนวน 138 คน มีรายได้เฉลี่ย ไม่เกิน 20,000 บาท (ร้อยละ 59.75) จำนวน 239 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ (ร้อยละ 91.25) จำนวน 365 คน และไม่เลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ (ร้อยละ 8.75) จำนวน 35 คน

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

ปัจจัยส่วนบุคคล	χ^2	Cramer's V (Sig.)
1. เพศ	3.824	0.098 (0.051)
2. อายุ	24.959	0.250 (0.000)
3. สถานภาพ	5.075	0.113 (0.079)
4. ระดับการศึกษา	1.521	0.062 (0.677)
5. อาชีพ	9.448	0.154 (0.051)
6. รายได้ต่อเดือน	8.482	0.146 (0.750)

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ (Sig. = 0.051) ด้านระดับการศึกษา (Sig. = 0.677) ด้านสถานภาพ (Sig. = 0.079) ด้านอาชีพ (Sig. = 0.051) และรายได้ต่อเดือน (Sig. = 0.750) ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ ในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ (Sig. = 0.000) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

1) ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์โดยภาพรวม

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps)	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
1. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	4.24	0.623	มากที่สุด
2. ปัจจัยด้านราคา	4.31	0.580	มากที่สุด
3. ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย	4.30	0.600	มากที่สุด
4. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	4.27	0.593	มากที่สุด
5. ปัจจัยด้านการให้บริการแบบเจาะจง	4.18	0.652	มาก
6. ปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว	4.21	0.735	มากที่สุด
ผลรวม	4.25	0.563	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.25 โดยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านราคา รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว และปัจจัยด้านการให้บริการแบบเจาะจง ตามลำดับ

2) การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ประกอบด้วยตัวแปรต่อเนื่องจำนวน 6 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

ตัวแปรพยากรณ์	B	S.E.	Wald	df	Sig.	EXP(B)
1. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	0.569	0.600	0.899	1	0.343	1.766
2. ปัจจัยด้านราคา	1.021	0.780	1.714	1	0.190	2.775
3. ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย	-0.670	0.721	0.863	1	0.353	.512
4. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	1.033	0.613	2.833	1	0.092	2.808
5. ปัจจัยด้านการให้บริการแบบเจาะจง	-2.125	0.706	9.067	1	0.003	0.119
6. ปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว	1.037	0.422	6.031	1	0.014	2.820
Constant	-1.189	1.162	1.047	1	0.306	0.305

-2 Log likelihood = 213.277, Chi-square = 24.968, df = 8, Sig. = 0.002,

Cox & Snell R² = 0.109, Nagelkerke R Square = 0.243

จากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกพบว่าค่า Chi-Square ของโมเดลเท่ากับ 24.968 (Sig = 0.002) แสดงว่าโมเดลมีความเหมาะสมโดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ อย่างน้อยหนึ่งปัจจัย ค่า -2 Log Likelihood เท่ากับ 213.277 แสดงว่าสมการโลจิสติกมีความเหมาะสมในการทดสอบนัยสำคัญ และค่า Nagelkerke R Square แสดงตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ได้ร้อยละ 24.30 ทั้งนี้ ตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์มี 2 ตัวแปร คือ ปัจจัยด้านการให้บริการแบบเจาะจง และปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่เดียวกันไม่พบระดับนัยสำคัญของตัวแปร ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด แสดงว่าตัวแปรเหล่านี้ไม่ใช่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์

เมื่อพิจารณาค่า Wald Statistic ที่มากกว่า 1 และค่า Sig. ที่มีค่าน้อยกว่า 0.05 ประกอบกับการพิจารณาเปรียบเทียบค่า EXP(B) หรือค่า Odds Ratio แสดงถึงน้ำหนักหรือความสำคัญของตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ ได้แก่ ค่า Odds Ratio ของตัวแปรปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว มีค่ามากที่สุด (2.820) รองลงมาคือ ตัวแปรปัจจัยด้านการให้บริการแบบเจาะจง (0.119) ปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์มากที่สุด

ตารางที่ 4 การพยากรณ์โอกาสการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ จากการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก

การตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์	การพยากรณ์โอกาส		
	การตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์		การพยากรณ์ (ร้อยละ)
	ไม่ใช้บริการ	ใช้บริการ	
ไม่ใช้บริการบริการจองห้องพักออนไลน์	9	26	25.7
ใช้บริการบริการจองห้องพักออนไลน์	0	365	100
รวม			93.5

อภิปรายผล

1. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ อาจเนื่องจากอายุที่แตกต่างกัน มีประสบการณ์ในการใช้บริการ จำนวนเงินที่สะสมในการจองพักจึงอาจแตกต่างกันได้ อีกทั้งอาจเป็นเพราะเทคโนโลยีการรับรู้ข้อมูลและการยอมรับข้อมูลในแต่ละยุค รวมทั้งความมั่นใจ ความเชื่อมั่นในการใช้บริการมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับสิริภัทร์ โชติช่วง และผสuti กลางรัก (2564) ได้ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักแรมบริเวณอ่าวนาง จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักแรมบริเวณอ่าวนาง จังหวัดกระบี่ แตกต่างกัน โดยกลุ่มที่มีอายุที่แตกต่างกันย่อมเลือกตามความต้องการในแต่ละวัยที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มวัยรุ่นมีแนวโน้มสนใจเรื่องของราคาเป็นสำคัญ ช่องทางที่กลุ่มนี้นิยมมากคืออินเทอร์เน็ต ในขณะที่นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้ใหญ่จะนิยมเลือกซื้อแพ็คเกจจากบริษัททัวร์มากกว่า และสอดคล้องกับณภัทร ธาณิรัตน์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า อายุมีหลายช่วงวัยส่งผลเกิดการรับรู้ข้อมูล การยอมรับข้อมูล และความเชื่อมั่นที่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นความมีชื่อเสียงของโรงแรมและเป็นที่รู้จักแพร่หลาย ความทันสมัย ราคาเหมาะสมกับคุณภาพของโรงแรม และการโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ และอินเทอร์เน็ต

2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด และปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ไม่ว่าจะเป็น ทราย สินค้า ขนาด สี สิ่งอำนวยความสะดวก ชื่อเสียง และภาพลักษณ์ เว็บไซต์ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน ปัจจัยด้านราคาอัตราค่าบริการห้องพัก ค่าธรรมเนียม และค่าบริการอื่น ๆ มีการเปรียบเทียบราคาที่ชัดเจน ทำให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจได้ง่าย ปัจจัยด้านการจัดจำหน่ายไม่ว่าจะเป็น เว็บไซต์ (Website) เฟสบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชัน (Application) ผู้ใช้บริการสามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างสะดวก และเข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็วมากขึ้น ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดการขาย มีการจูงใจให้ใช้บริการเพิ่มมากขึ้นในด้านผลิตภัณฑ์รวมกัน (Bundle Products) แจกของแถมหรือส่วนลดต่าง ๆ ในส่วนของปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ผู้ใช้บริการอาจรู้สึกมั่นใจในการรักษาความลับสำหรับข้อมูลของลูกค้าหรือบุคคลใด ๆ ที่เข้ามาใช้งานในระบบออนไลน์ เช่น ชื่อผู้ใช้ รหัสผ่าน ประวัติส่วนตัว

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ พบว่า ปัจจัยด้านการให้บริการแบบเจาะจง และปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว

1) ปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการใช้งานระบบ การเก็บประวัติของลูกค้า ข้อมูลการชำระเงิน เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ใช้บริการจะคำนึงถึง เนื่องด้วยระบบมีความรวดเร็วในการจัดการและแก้ไขปัญหาของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว ถือเป็นการสร้าง

ความประทับใจและส่งผลให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำอีกครั้ง รวมถึงความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือของระบบที่จะรักษาความลับอันเป็นข้อมูลที่สำคัญของลูกค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ สอดคล้องกับ พรกมล ลิ้มโรจน์นกุล (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการจองห้องพักผ่านตัวกลางออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่าผู้บริโภคจึงต้องการความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือจากเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันนั้น ๆ ซึ่งความน่าเชื่อถือและความปลอดภัยมาจากการพบเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันบ่อยครั้งบนอินเทอร์เน็ตและความคิดเห็นที่ดีจากการรีวิวประสบการณ์การใช้บริการโดยตรงของผู้บริโภค แสดงให้เห็นถึงความนิยมว่ามีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้มีภาพลักษณ์และชื่อเสียงที่ดี และยังสอดคล้องกับ กฤติเดช ไกรรัตนสม (2561) ได้ศึกษาปัจจัยการนำการจองโรงแรมออนไลน์มาใช้ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย (Privacy/Security) โดยผู้ให้บริการการจองโรงแรมออนไลน์ต้องแจ้งให้ลูกค้าทราบถึงการนำไปใช้ของข้อมูลที่ขอให้ชัดเจนเพื่อลูกค้าจะได้ไม่กังวลและต้องมีกฎคุ้มครองถึงการทำให้ข้อมูลรั่วไหลเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าและส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีในการจองโรงแรมออนไลน์อยู่ในระดับที่มากที่สุดได้

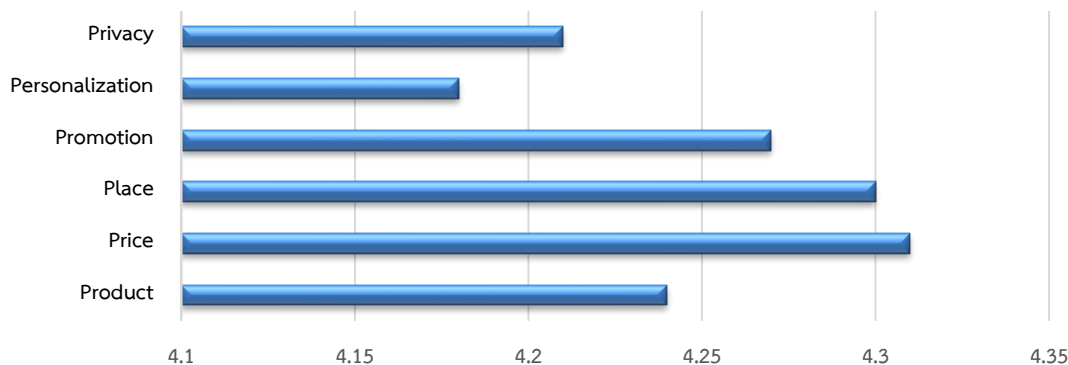
2) ปัจจัยด้านการให้บริการแบบเจาะจง ในด้านการนำเสนอห้องพักที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ซึ่งระบบเว็บไซต์และแอปพลิเคชันมีการเก็บประวัติรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจและการเข้าชมของผู้ใช้บริการ เพื่อจัดเรียงข้อมูลและนำเสนอห้องพักที่ตรงตามความต้องการของพฤติกรรมผู้ใช้บริการแต่ละราย แสดงถึงการให้ความสำคัญและความใส่ใจแก่ผู้ใช้บริการ อีกทั้งผู้ใช้บริการยังสามารถแจ้งความต้องการพิเศษนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ได้ ทำให้ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้บริการที่มีความหลากหลายมากขึ้น ถือเป็นจุดเด่นและแตกต่างจากตัวกลางออนไลน์รายอื่นๆ ส่งผลให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจใช้บริการจองห้องพักผ่านตัวกลางออนไลน์ สอดคล้องกับ ณภัทร ชานีรัตน์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่าส่วนประสมทางการตลาดการให้บริการแบบเจาะจง เป็นส่วนสำคัญในด้านการนำเสนอห้องพักที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ซึ่งระบบเว็บไซต์และแอปพลิเคชันมีการเก็บประวัติรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจและการเข้าชมของผู้บริโภค เพื่อจัดเรียงข้อมูลและนำเสนอห้องพักที่ตรงตามความต้องการของพฤติกรรมผู้บริโภคแต่ละราย แสดงถึงการให้ความสำคัญและความใส่ใจแก่ผู้บริโภค รวมถึงผู้บริโภคยังสามารถแจ้งความต้องการพิเศษนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ได้ ทำให้ตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคที่มีความหลากหลายมากขึ้น ถือเป็นจุดเด่นและแตกต่างจากตัวกลางออนไลน์รายอื่น ๆ ส่งผลให้ผู้บริโภคตัดสินใจใช้บริการจองห้องพักผ่านตัวกลางออนไลน์

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ยืนยันถึงแนวคิดกระบวนการตัดสินใจและส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการให้บริการแบบเจาะจง และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว แผนภูมิดังนี้

ค่าเฉลี่ยของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจอง
ห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ให้ความสำคัญกับด้านห้องพักห้อง ประชุมสัมมนา ฟิตเนส สปา และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ผู้ใช้บริการจะเลือกใช้บริการ ในด้านการดำเนินงานผู้ใช้บริการควรให้ข้อมูลและอัปเดตอย่างสม่ำเสมอ เพื่อได้มีการสืบค้นหาข้อมูลใหม่ได้ ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้น ดูรายละเอียดได้ทั้งรูปภาพ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ พื้นที่ของโรงแรม การเดินทาง บริการเสริมต่าง ๆ

2. ด้านราคา ผู้ให้บริการควรคำนึงและให้ความสำคัญในเรื่องราคา เพราะเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้บริการสามารถที่จะตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดราคาให้มีความเหมาะสมกับลักษณะหรือประเภทของโรงแรม อีกทั้งราคาไม่ควรสูงเกินไปหรือต่ำเกินไปจนทำให้ลูกค้าขาดความเชื่อมั่น และพิจารณาถึงเทศกาล ช่วงฤดูการท่องเที่ยว และมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐเป็นสำคัญ

3. ด้านการจัดจำหน่าย ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นข้อมูลของโรงแรมหรือที่พักได้สะดวกและรวดเร็วผ่านแอปพลิเคชัน เว็บไซต์ โดยลักษณะหรือกระบวนการใช้งานจะต้องไม่ซับซ้อนจนเกินไป มีความสะดวก เข้าใจได้ง่ายและชัดเจน

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้ให้บริการจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับส่วนลด และโปรโมชั่นทางการตลาดในช่วงเทศกาล ดังนั้นแล้วผู้ให้บริการควรมีกลยุทธ์ในการแข่งขันและเอาใจผู้ใช้บริการทั้งในการ ควรที่จะให้กลยุทธ์การส่งเสริมในทุก ๆ ระดับของช่องทางการจัดจำหน่าย และกระจายผลประโยชน์จากการส่งเสริมไปสู่ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งการส่งเสริมแก่ลูกค้าโดยตรง การส่งเสริมแก่ช่องทางจัดจำหน่าย และการส่งเสริมผ่านผู้อ้างอิงต่าง ๆ ที่มีบทบาทเกี่ยวกับการขาย การเพิ่มยอดขาย การสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจ

5. ด้านการให้บริการแบบเจาะจง ผู้ให้บริการจำเป็นต้องนำเสนอห้องพักที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ซึ่งระบบเว็บไซต์และแอปพลิเคชันมีการเก็บประวัติรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจและการเข้าชมของผู้ใช้บริการ เพื่อจัดเรียงข้อมูลและนำเสนอห้องพักที่ตรงตามความต้องการของพฤติกรรมผู้ใช้บริการแต่ละราย แสดงถึงการให้ความสำคัญและความใส่ใจแก่ผู้ใช้บริการ รวมถึงผู้ใช้บริการยังสามารถแจ้งความต้องการพิเศษนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ได้ ทำให้ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้บริการที่มีความหลากหลายมากขึ้นถือเป็นจุดเด่นและแตกต่างของผู้ให้บริการ

6. ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ผู้ให้บริการจะต้องเข้าใจถึงการใช้งานระบบ การเก็บประวัติของลูกค้า ข้อมูลการชำระเงิน เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริโภคจะคำนึงถึง หากระบบมีความรวดเร็วในการจัดการและแก้ไขปัญหาของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว ถือเป็นการสร้างความประทับใจและแสดงถึง

ประสิทธิภาพของระบบการทำงาน ส่งผลให้ลูกค้าเกิดการบอกต่อและกลับมาใช้บริการซ้ำอีกครั้งรวมถึงความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือของระบบที่จะรักษาความลับอันเป็นข้อมูลที่สำคัญของลูกค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ได้

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ ในส่วนของการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจพบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด และปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวอยู่ในระดับมากที่สุด และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์มี 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านการให้บริการแบบเจาะจง และปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์หรือปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอายุซึ่งไม่อาจจะอยู่ในช่วงอายุเท่าใด ผู้ให้บริการก็มีความเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีและจึงต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถเพื่อปรับใช้กับการทำงานหรือใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งพบว่าอายุระหว่าง Generation Y (พ.ศ.2523-2540) มีการใช้บริการ Website หรือ Application มากกว่าช่วงอายุอื่น เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความทันสมัยทันต่อเทคโนโลยีและต้องการความสะดวกสบาย ทำให้สามารถเข้าถึงแอปพลิเคชันง่ายที่สุด และยังมีกำลังในการใช้จ่ายได้มากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ ซึ่งช่วงอายุนี้อยู่ในวัยทำงาน

2) ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์

(1) ปัจจัยด้านการให้บริการแบบเจาะจง ผู้ให้บริการควรมีการนำเสนอห้องพักให้ตรงตามความต้องการของแต่ละผู้ใช้บริการ โดยผู้ให้บริการควรเก็บประวัติการใช้งานและการเข้าชมของผู้ใช้บริการเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและพฤติกรรมว่าผู้ใช้บริการมีความสนใจห้องพักแบบใด และสามารถให้ผู้ให้บริการแจ้งความต้องการพิเศษแต่ละบุคคลได้อย่างละเอียด เมื่อทำการจองห้องพักด้วยส่งผลให้ตอบโต้ภัยกับความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างเหมาะสม และแสดงถึงการให้ความสำคัญและความสนใจกับผู้ใช้บริการมากขึ้น

(2) ปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว โดยผู้ใช้บริการต้องการความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือจากเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันนั้น ๆ ซึ่งความน่าเชื่อถือและความปลอดภัยมาจากการพบเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันบ่อยครั้งบนอินเทอร์เน็ตและความคิดเห็นที่ดีจากการรีวิวประสบการณ์การใช้บริการโดยตรงของผู้ใช้บริการ แสดงให้เห็นถึงความนิยมว่ามีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้มีภาพลักษณ์และชื่อเสียงที่ดี ดังนั้นผู้ให้บริการจึงควรสร้างแบรนด์ให้มีความน่าเชื่อถือและเก็บรักษาข้อมูลของผู้ใช้บริการให้มีความปลอดภัย จากข้อเสนอแนะนี้ส่งผลให้กระตุ้นผู้ใช้บริการเกิดการรับรู้ถึงความคุ้มค่าและภาพลักษณ์ที่ดีต่อแบรนด์ รวมถึงการจูงใจและดึงดูดให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจใช้บริการจองห้องพักออนไลน์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาด้านผลกระทบของเทคโนโลยีที่มีผลต่อธุรกิจโรงแรมขนาดใหญ่ในจังหวัดภูเก็ต เพื่อทำการศึกษเปรียบเทียบถึงผลกระทบของเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอาจส่งต่อธุรกิจโรงแรมขนาดต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ต อาจพิจารณาถึงการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของโรงแรมหรือที่พักเพื่อให้ครอบคลุมและทั่วถึง

2) ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความคิดเห็นของทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดของโรงแรม ผ่านใช้บริการโรงแรมผ่านระบบการจองออนไลน์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงส่วนประสมทางการตลาดของโรงแรมให้สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กฤติเดช ไกรรัตนสม. (2561). *ปัจจัยการนาค การจองโรงแรมออนไลน์มาใช้* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กนกวรรณ ไสภักดี และ ชีระวัฒน์ จันทิก. (2559). ปัจจัยความคาดหวังที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือก จองห้องพักใน ระบบอิเล็กทรอนิกส์บนเว็บไซต์. *Veridian E-Journal*, 9(2), 355-374.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2556). *การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). *9 แนวโน้มใหม่ในอนาคตการท่องเที่ยว*. สืบค้น 10 กันยายน 2564. จาก <https://thai.tourismthailand.org/Articles/9tat>.
- ณภัทร ธาณิรัตน์ และคณะ. (2564). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการ โรงแรมในจังหวัดพิษณุโลก. การวิชาการระดับชาติ ประจำปี พ.ศ.2564, โครงการนำเสนอ ผลงานวิชาการระดับชาติ ประจำปี พ.ศ.2564, วันที่ 1 เมษายน 2564 (382-395). คณะ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- นิวัฒน์ ชาศะวิทยากุล. (2557). *OTAs: Online Travel Agency คืออะไร สำคัญกับการตลาดยุคดิจิทัล อย่างไร*. สืบค้น 10 กันยายน 2564. จาก <http://www.digithun.com/ota-online-travelagency/>.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2555). *การวิจัยการตลาด*. กรุงเทพมหานคร: ทอปป.
- พรกมล ลิ้มโรจน์กุล. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการจองห้องพักผ่านตัวกลางออนไลน์. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- วิวัฒน์ โรจนพิทยากร. (2564). *โรคติดเชื้อโคโรนา 2019: บทเรียนจาก “ภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์”*. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 30(3), 389-390.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2563). *รายงานผล การสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2563*. กรุงเทพมหานคร: Thailand Internet User Behavior 2020.
- สิริภัทร โชติช่วง และผสดี กลางรัก. (2564). *ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่ พักแรมบริเวณอ่าวนาง จังหวัดกระบี่. วารสารธุรกิจปริทัศน์*. 13(2), 76-95.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2550). *กลยุทธ์การตลาดวางแผนการตลาด*. กรุงเทพมหานคร: ดวงกลมสมัย.
- Krungthai Compass. (2563). *ประเมินเราเที่ยวด้วยกันกระตุ้นท่องเที่ยวไทยได้ 3.6-6.2 หมื่นล้าน บาท. Research Note*, Jul 20, 2020.
- Cochran, W. G. (1963). *Sampling techniques*. (2nd ed.). New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Kotler, Philip. (2003). *Marketing Management* (11th ed.). New Jersey: Prentice -Hall.

**การทดสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง
ของโรงเรียน: การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจพหุระดับ**
**TESTING CONSTRUCT VALIDITY OF THE SENSE OF BELONGING TO SCHOOL
SCALE: MULTI-LEVEL EXPLORATORY STRUCTURAL EQUATION MODELING**

อัครเดช เกตุฉ่ำ

Akadet Kedcham

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

มนัสนันท์ นัสสมบุญ

Manasanan Namsomboon

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Faculty of Education, Silpakorn University

E-mail : manasanan.nam@gmail.com

Received January 24, 2022; Revised February 6, 2022; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจพหุระดับ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทยจำนวน 1,200 คน สุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอนด้วยขนาดของโรงเรียนและเพศจากชุดข้อมูลผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA 2015) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ส่วนบุคคลและแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจพหุระดับ

ผลการวิจัยพบว่า แบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนมีโครงสร้างพหุระดับแบบสององค์ประกอบในระดับนักเรียนและหนึ่งองค์ประกอบในระดับโรงเรียน โดยองค์ประกอบในระดับนักเรียนประกอบด้วย ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนและความรู้สึกแปลกแยกจากโรงเรียน โดยมีค่าความเที่ยงในระดับนักเรียนเท่ากับ 0.72 และ 0.77 ตามลำดับ และ 0.96 ในระดับโรงเรียน ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจพหุระดับพบว่าโมเดลการวัดของแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนมีความตรงเชิงโครงสร้างเป็นอย่างดี ($\chi^2=18.59$, $df=13$, $p\text{-value}=0.13$, $CFI=0.996$, $RMSEA=0.019$, $SRMR\text{ within}=0.013$, $SRMR\text{ between}=0.013$)

คำสำคัญ: ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน, การวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงสำรวจ,
การวิเคราะห์พหุระดับ

Abstract

This article aimed to assess the construct validity of the sense of belonging to school scale by using multi-level exploratory structural equation model in the format of descriptive research. A random sample consisted of 1,200 secondary school students. Two-stage random sampling based on school size and student gender was applied by using dataset from program for international student assessment 2015 (PISA 2015). The research instruments including personal data and the sense of belonging to school scale were used. Frequency, percentage, mean and standard deviation, multi-level exploratory structural equation model were used to analyze data. The research result was found as follows;

The sense of belonging to school scale featured multi-level structure as 2 factors in student level and 1-factor in school level. The factors in student level were sense of belonging and alienation to school that the reliability values at the student level were 0.72 and 0.77, respectively, and 0.96 at the school level. The result of multi-level exploratory structural equation model demonstrated that sense of belonging to school measurement model labeled a high quality of construct validity ($\chi^2 = 18.59$, $df = 13$, $p\text{-value} = 0.13$, $CFI = 0.996$, $RMSEA = 0.019$, $SRMR\text{ within} = 0.013$, $SRMR\text{ between} = 0.013$).

Keywords: Sense of belonging, Exploratory structural equation model, Multi-level analysis

บทนำ

ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาการของนักเรียนและช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน (Arslan and Duru, 2017, St-Amand, Girard and Smith, 2017) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนทำให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าตนเองมีความหมาย มีคุณค่า และมีความสำคัญในขณะที่ตนเองอยู่ในโรงเรียน (Arslan and Duru, 2017) ผลการวิจัยพบว่า ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาการของนักเรียนอย่างน้อย 3 มิติ ประกอบด้วย มิติที่หนึ่งด้านการเรียน ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนจะช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มสูงขึ้น ช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน (Academic motivation) ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมในชั้นเรียน (Arslan and Duru, 2017; St-Amand, Girard and Smith, 2017) มิติที่สองด้านสุขภาพ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่ช่วยป้องกันต่อความวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า และการเกิดปัญหาทางสุขภาพจิตของนักเรียน (Huang, 2020; Parr et al., 2020) และช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มแอลกอฮอล์หรือการใช้ยาเสพติด (Parr et al., 2020) มิติที่สามสังคม นักเรียนที่รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าว ช่วยให้นักเรียนไม่กลั่นแกล้งหรือสร้างปัญหาให้กับเพื่อนในโรงเรียนและช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมส่งเสริมสังคม (Prosocial behavior) (Korpershoek et al., 2020; Parr et al., 2020)

แบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนเป็นเครื่องมือที่ใช้ในโครงการผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Program for international student assessment: PISA) ที่มีคุณภาพสูงได้รับการแปลอย่างเป็นมาตรฐาน มีจำนวนข้อคำถามน้อยเพียง 6 ข้อคำถามแต่มีความเที่ยงและมีความตรงเชิงโครงสร้างเป็นอย่างดี รวมทั้งได้รับการแปลอย่างมีมาตรฐานและสามารถนำมาใช้เปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรม (Cross-culture) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (OECD, 2017; Huang, 2020) อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าข้อจำกัดบางประการ ประการที่หนึ่งผลการศึกษาที่ขัดแย้งกันเกี่ยวกับโครงสร้างโมเดลการวัดของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน โดยผลการศึกษาหลายงานบ่งชี้ว่าโครงสร้างของตัวแปรเป็นแบบเอกมิติ (Uni-dimension) หรือมีองค์ประกอบเดียว (Lester, Waters and Cross, 2013; Parr et al., 2020; Huang, 2020) ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาในช่วงหลังที่พบว่าความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนนั้นมีโครงสร้างแบบสององค์ประกอบ (Arslan and Duru, 2017; Arslan, 2018; Ahmadi, Hassani and Ahmadi, 2020) ประการที่สอง ลักษณะของตัวแปรความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนนั้นมีลักษณะเป็นตัวแปรโครงสร้างแบบรวมกลุ่ม (Collective construct) (Korpershoek et al., 2020) ซึ่งเป็นตัวแปรที่ศึกษาในงานวิจัยที่มีหน่วยการวิเคราะห์ (Unit of analysis) แบบข้อมูลพหุระดับ (Multi-level data) ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวนั้นยังมีข้อจำกัดด้านวิธีวิทยาการวิจัยเกี่ยวกับการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างพหุระดับของแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างพหุระดับของแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนนั้นจะช่วยยุติข้อขัดแย้งเกี่ยวกับโครงสร้างของโมเดลการวัดของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน รวมทั้งเป็นการพัฒนาเกี่ยวกับวิธีวิทยาการวิจัยด้านการวัดพหุระดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อทดสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจพหุระดับ

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน เป็นการรับรู้และความรู้สึกของนักเรียนตนเองต่อการเป็นสมาชิกหรือส่วนหนึ่งของโรงเรียน โดยเป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน โดยความรู้สึกดังกล่าวนี้เกิดจากการรับรู้ที่ตนเองมีคุณค่า ได้รับการสนับสนุน และการยอมรับในสังคมที่ตนเองกำลังศึกษาอยู่ (Arslan and Duru, 2017) และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการพัฒนาการของนักเรียนและช่วยพัฒนาให้นักเรียนประสบความสำเร็จในโรงเรียน มีข้อขัดแย้งของผลการวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน แบ่งเป็นสองรูปแบบคือ โครงสร้างของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนเป็นแบบเอกมิติ (Lester, Waters and Cross, 2013; Parr et al., 2020; Huang, 2020) ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยอื่น ๆ ที่บ่งชี้ว่าความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนนั้นมีโครงสร้างแบบสององค์ประกอบ (Arslan and Duru, 2017; Arslan, 2018; Ahmadi, Hassani and Ahmadi, 2020)

2. จากพัฒนาการเกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับนิยามและโมเดลการวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน Korpershoek et al. (2020) เสนอไว้ว่าความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนนั้นมีโครงสร้างแบบพหุระดับ กล่าวคือความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนในระดับกลุ่มหรือโรงเรียนนั้นมี

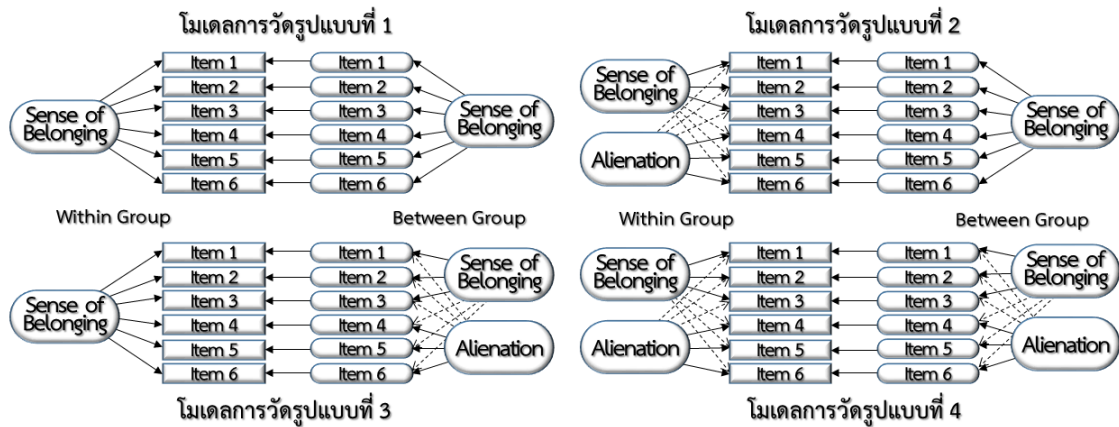
ความแตกต่างจากในระดับบุคคล โดยความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนในระดับโรงเรียนนั้น เกิดจากการมีส่วนร่วมและการมีปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน เช่น การทำกิจกรรมต่าง ๆ การมีเป้าหมาย คุณค่าและสถานที่ร่วมกันในโรงเรียน จึงทำให้ตัวแปรความผูกพันในการเรียนนั้นมีโครงสร้างแบบเชิงกลุ่ม (Collective construct) หรือเป็นตัวแปรโครงสร้างที่ร่วมกัน (Meta construct) ซึ่งแตกต่างกับความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนในระดับบุคคล ที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับความรู้สึกของนักเรียนที่ได้รับการยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งของในสังคมของโรงเรียนซึ่งมุ่งเน้นในการวัดคุณสมบัติเชิงบุคคล และถึงแม้ว่าจะมีการศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์พระดัตถ์ตาม (Ahmadi, Hassani and Ahmadi, 2020) แต่ยังมีข้อจำกัดด้านวิธีวิทยาการวิจัยเกี่ยวกับการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างพระดัตถ์ของตัวแปรความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน

3. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจเป็นวิธีวิทยาการวิจัยด้านการวัดผลขั้นสูงและเป็นโมเดลทางสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างที่มีประสิทธิภาพสูง โดยเป็นการประยุกต์ใช้ข้อดีของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) สามารถประมาณค่าน้ำหนักองค์ประกอบข้ามกลุ่ม (Cross-loadings) ซึ่งช่วยลดความลำเอียง (Bias) ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและมีผลต่อความตรงเชิงจำแนก (Discrimination validity) และประยุกต์ข้อดีของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของผลการวัดจากเครื่องมือ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจจึงเป็นเทคนิคทางสถิติที่มีความเหมาะสมในการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างของตัวแปรที่มีหลายองค์ประกอบเป็นโมเดลการวัดที่มีประสิทธิภาพที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ช่วยเพิ่มความตรงเชิงจำแนกระหว่างองค์ประกอบและเป็นเทคนิคทางสถิติที่สะท้อนธรรมชาติของข้อมูลมากที่สุด (Marsh et al., 2014; Tóth-Király et al., 2017)

จากข้อขัดแย้งของผลการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างของตัวแปรความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ข้อจำกัดด้านวิธีวิทยาการวิจัยของผลการศึกษาที่ผ่านมาในการศึกษาตัวแปรโครงสร้างเชิงกลุ่ม (Collective construct) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการวิจัยพระดัตถ์ และประสิทธิภาพของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจที่สามารถตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง โดยรวมข้อดีของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและองค์ประกอบเชิงยืนยันไว้ด้วยกัน ผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้การวิเคราะห์พระดัตถ์ร่วมกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และใช้โมเดลเชิงแข่งขันในการตรวจสอบโครงสร้างพระดัตถ์ของตัวแปรความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ซึ่งจะช่วยยุติข้อขัดแย้งของผลการศึกษาที่ผ่านมา รวมทั้งเป็นการพัฒนาวิธีวิทยาการวิจัยด้านการวัดประเมินผลที่สอดคล้องกับพัฒนาของตัวแปรที่มีความซับซ้อนและสามารถศึกษาประเด็นวิจัยที่มีความลึกซึ้งต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยใช้ทฤษฎีการวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนตามแนวคิดขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and development: OECD) (OECD, 2017) ประกอบด้วยโมเดลการวัดเชิงสำรวจพระดัตถ์ของแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนระดับนักเรียน (Within group) และระดับโรงเรียน (Between group) 4 รูปแบบ

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Analysis) จากโครงการผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากลของประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2558 (Program for international student assessment: PISA 2015) (OECD, 2017)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 15-16 ปี ของประเทศไทยที่เข้าร่วมโครงการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากลประจำปี พ.ศ. 2558 (PISA 2015) จำนวน 8,249 คน จาก 273 โรงเรียนทั่วประเทศ

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 15-16 ปี ของประเทศไทยที่เข้าร่วมโครงการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากลประจำปี พ.ศ. 2558 (PISA 2015) จำนวน 1,200 คน จาก 40 โรงเรียน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามเทคนิคการวิเคราะห์สมการโครงสร้างพหุระดับ โดยมีหน่วยการวิเคราะห์ 2 ระดับได้แก่ ระดับที่หนึ่งคือระดับนักเรียน (Within group) และระดับที่สองคือระดับโรงเรียน (Between group) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างในระดับนักเรียนด้วยการวิเคราะห์อำนาจการทดสอบสำหรับการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของ Soper (2021) โดยมีค่าพารามิเตอร์สำหรับการวิเคราะห์ดังนี้ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 อำนาจการทดสอบเท่ากับร้อยละ 80 และขนาดอิทธิพลขนาดใหญ่ (Effect size=0.52) (Huang, 2020) โดยโมเดลที่มีค่าพารามิเตอร์มากที่สุดมีตัวแปรแฝง 4 ตัวแปรและตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัวแปร จะต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 30 คนต่อหนึ่งโรงเรียน และต้องมีจำนวนตัวอย่างรวมไม่น้อยกว่า 538 คน และขนาดของกลุ่มตัวอย่างในระดับโรงเรียนควรจะมีอย่างน้อย 40 กลุ่มมีความเหมาะสมสำหรับการตรวจสอบโครงสร้างของตัวแปรพหุระดับและมีขนาดอิทธิพลขนาดใหญ่ (Meuleman and Billiet, 2009) ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของตัวอย่างในระดับโรงเรียนจำนวน 40 โรงเรียน และแต่ละโรงเรียนมีตัวอย่างจำนวนประมาณ 30 คน โดยมีตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 1,200 คน

ผู้วิจัยเลือกตัวอย่าง (Sampling) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน (2-stage random sampling) โดยขั้นตอนแรกใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ซึ่งใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแบ่งชั้น จำนวน 4 ขนาดประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 500 คน จำนวน 10 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางที่มีนักเรียน 500 ถึง 1,499 คน จำนวน 10 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีนักเรียน 1,500 ถึง 2,499 คน จำนวน 10 โรงเรียนและโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่มีนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป จำนวน 10 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 40 โรงเรียน ขั้นตอนที่สองผู้วิจัยสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้เพศเป็นตัวแปรแบ่งกลุ่มโดยกำหนดให้เพศชายและเพศหญิงมีขนาดของตัวอย่างใกล้เคียงกัน 15 คนต่อโรงเรียนรวมโรงเรียนละ 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์จำนวน 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งคือแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา ส่วนที่สองคือวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ซึ่งวัดความรู้สึกของนักเรียนว่าตนเองได้รับการยอมรับและการเป็นที่ชื่นชอบในโรงเรียน (OECD, 2017a) แบบสอบถามเป็นมาตราประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 6 ข้อคำถามแบ่งเป็นข้อคำถามเชิงบวก 3 ข้อและข้อคำถามเชิงลบ โดยให้นักเรียนประเมินว่าเห็นด้วยกับสถานการณ์ของแต่ละข้อคำถามมากน้อยเพียงใด ระดับคะแนน 1 หมายถึงเห็นด้วยน้อยที่สุด และ 4 คะแนนหมายถึงเห็นด้วยมากที่สุด ข้อคำถามเชิงลบจะถูกกลับคะแนนก่อนประมวลผล แบบวัดดังกล่าวมีความเที่ยงสูง ($\alpha=0.84$) และมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานระหว่าง 0.60 ถึง 0.82 (Huang, 2020)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการดาวน์โหลดชุดข้อมูล (Dataset) ผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล PISA 2015 (OECD, 2017b) ซึ่งอยู่ในรูปแบบไฟล์ข้อมูลในรูปแบบของไฟล์ข้อมูลดิบของโปรแกรม SPSS ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลสาธารณะประโยชน์ (Public domain) โดยชุดข้อมูลดังกล่าวสามารถเข้าถึงได้ผ่านเว็บไซต์ <https://www.oecd.org/pisa/data/2015database/>

2. การศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ PISA 2015 จำนวน 8,249 คน จาก 273 โรงเรียน ผู้วิจัยประมวลผลข้อมูลและจัดการข้อมูลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวิจัย และแบบแผนการสุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ด้วยการเขียนคำสั่งการสุ่มในโปรแกรม SPSS

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างข้อคำถาม โดยจำแนกการวิเคราะห์เป็น 2 ระดับได้แก่ระดับนักเรียน และระดับโรงเรียน

2. ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ประกอบด้วยทดสอบเมตริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของระหว่างข้อคำถามด้วย Bartlett's Test of Sphericity และดัชนีความพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างของ Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ตรวจสอบความเหมาะสมในการวิเคราะห์พหุระดับด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intra-class correlation: ICC) โดยจะต้องมีค่ามากกว่า 0.05 (Hox, 2013)

3. วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจพหุระดับ (Multi-level exploratory structural equation modeling: ML-ESEM) ด้วยโปรแกรม Mplus และใช้โมเดลเชิงแข่งขัน (Competitive model) เพื่อตรวจสอบโครงสร้างผลการวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน

ประกอบด้วยโมเดลการวัด 4 โมเดล ได้แก่ 1) โมเดลการวัดหนึ่งองค์ประกอบทั้งระดับนักเรียนและระดับโรงเรียน 2) โมเดลการวัดสององค์ประกอบระดับนักเรียนและหนึ่งองค์ประกอบระดับโรงเรียน 3) โมเดลการวัดหนึ่งองค์ประกอบระดับนักเรียนและสององค์ประกอบระดับโรงเรียน และ 4) โมเดลการวัดสององค์ประกอบทั้งระดับนักเรียนและระดับโรงเรียน

เกณฑ์ในการประเมินความสอดคล้องของโมเดลประกอบด้วย ผลการทดสอบค่าสถิติไคกำลังสอง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) ควรมีค่าตั้งแต่ 0.95 ขึ้นไป ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนแบบปรับแก้ (RMSEA) ควรมีค่าไม่เกิน 0.05 และดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) ทั้งระดับบุคคลและระดับประเทศควรมีค่าไม่เกิน 0.08 (Huang and Cornell, 2016) สำหรับเกณฑ์ในการสรุปผลโมเดลแข่งขันทั้ง 4 โมเดล ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การพิจารณาดังนี้ โมเดลการวัดจะต้องมีความสอดคล้องของโมเดล ค่าดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนแบบปรับแก้ (RMSEA) และดัชนี BIC มีค่าต่ำที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,200 คน พบว่ามีจำนวนเพศชายและหญิงที่เท่าใกล้เคียงกัน โดยมีเพศชายจำนวน 611 คน (ร้อยละ 50.9) และเพศหญิงจำนวน 589 คน (ร้อยละ 49.1) มีอายุระหว่าง 15–16 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 15.25 ปี (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.29 ปี) ค่าเฉลี่ยระดับความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65 คะแนน) ซึ่งอยู่ในระดับสูง ในส่วนถัดไปเป็นการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยจำแนกการวิเคราะห์ 2 ระดับคือระดับที่ 1 ระดับนักเรียนและระดับโรงเรียน (Between group)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถาม และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (ICC) จำแนกระดับนักเรียนและระดับโรงเรียน

ภายในกลุ่ม (ระดับนักเรียน n=1,200)	ระหว่างกลุ่ม (ระดับโรงเรียน n = 40)						Mean	S.D.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.		
1. Item 1		0.84*	0.84*	0.88*	0.79*	0.86*	2.02	0.26
2. Item 2	0.53*		0.84*	0.83*	0.76*	0.81*	2.07	0.27
3. Item 3	0.42*	0.42*		0.82*	0.76*	0.83*	2.34	0.24
4. Item 4	0.34*	0.23*	0.15*		0.84*	0.92*	2.00	0.36
5. Item 5	0.15*	0.15*	0.05*	0.46*		0.92*	2.24	0.36
6. Item 6	0.32*	0.25*	0.14*	0.60*	0.53*		1.97	0.41
Mean	2.02	2.07	2.34	2.00	2.24	1.97		
S.D.	0.69	0.67	0.65	0.81	0.77	0.82		
Intra-class correlation	0.11	0.13	0.10	0.17	0.19	0.22		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรแฝงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนสามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้จำนวน 6 ตัวแปร (รายละเอียดของข้อคำถามแสดงดังตารางที่ 3) พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนในระดับนักเรียนมีค่าระหว่าง 1.97 ถึง 2.34

คะแนน และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามทุกคู่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับนักเรียนเท่ากับ 0.05 ถึง 0.60 และเมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนในระดับโรงเรียนมีค่าระหว่าง 1.97 ถึง 2.34 และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามในระดับโรงเรียนทุกคู่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับโรงเรียนระหว่าง 0.76 ถึง 0.92

เมื่อทำการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์องค์ประกอบพหุระดับพบว่า ข้อมูลมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบพหุระดับทั้งในระดับนักเรียนและระดับโรงเรียน (Bartlett's test $\chi^2=1,884$, $df=15$, $p < 0.01$, $KMO=0.73$ ในระดับนักเรียน และ Bartlett's test $\chi^2=296$, $df=15$, $p < 0.01$, $KMO=0.90$ ในระดับโรงเรียน) และผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intra Class Correlation: ICC) ของข้อคำถามมีค่าระหว่าง 0.10 ถึง 0.22 ซึ่งมากกว่า 0.05 ทุกข้อคำถามบ่งชี้ว่าข้อมูลมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์พหุระดับ

ผลการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการตรวจสอบตรวจสอบโครงสร้างผลการวัดความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนด้วยวิเคราะห์ด้วยโมเดลเชิงแข่งขันโมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจพหุระดับแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบโครงสร้างพหุระดับของแบบวัดความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน

โมเดลการวัด	χ^2	df	CFI	RMSEA	SRMR within	SRMR Between	BIC
			≥ 0.95	ต่ำที่สุด	≤ 0.8	≤ 0.8	ต่ำที่สุด
1. หนึ่งองค์ประกอบทั้งระดับนักเรียนและระดับโรงเรียน	566.12	18	0.651	0.157	0.146	0.021	14,696
2. สององค์ประกอบระดับนักเรียนและหนึ่งองค์ประกอบระดับโรงเรียน	18.59	13	0.996	0.019	0.013	0.021	14,184
3. หนึ่งองค์ประกอบระดับนักเรียนและสององค์ประกอบระดับโรงเรียน	551.00	13	0.657	0.183	0.146	0.017	14,716
4. สององค์ประกอบทั้งระดับนักเรียนและระดับโรงเรียน	12.61	8	0.997	0.022	0.012	0.007	14,213

จากตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบตรวจสอบโครงสร้างผลการวัดความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนด้วยวิเคราะห์ด้วยโมเดลเชิงแข่งขันโมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจพหุระดับ พบว่าโมเดลการวัดรูปแบบที่ 2 หรือโมเดลการวัดสององค์ประกอบระดับนักเรียนและหนึ่งองค์ประกอบระดับโรงเรียนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากที่สุด ($\chi^2=18.59$, $df=13$, $p\text{-value}=0.13$, $CFI=0.996$, $RMSEA=0.019$, $SRMR\ within=0.013$, $SRMR\ between=0.013$, $AIC=14,005$, $BIC=14,184$) และสามารถสรุปได้ว่าโครงสร้างพหุระดับของแบบวัดความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน

นั้นมีโครงสร้างแบบสององค์ประกอบระดับนักเรียนและหนึ่งองค์ประกอบระดับโรงเรียนโดยมีผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างพหุระดับดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจพหุระดับ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) และความเที่ยงรายข้อ (R^2) ของแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน

ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน	ระดับนักเรียน			ระดับโรงเรียน	
	องค์ประกอบ		R^2	λ	R^2
	1 (λ)	2 (λ)			
1. ฉันสามารถหาเพื่อนได้ง่ายเมื่ออยู่ที่โรงเรียน	0.72*	0.10*	0.56	0.99*	0.99
2. ฉันรู้สึกว่าฉันเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน	0.65*	0.00	0.42	0.96*	0.92
3. ดูเหมือนว่านักเรียนคนอื่น ๆ ชอบฉัน	0.54*	-0.14*	0.28	0.99*	0.99
4. ฉันรู้สึกว่าเป็นคนนอก (หรือถูกทอดทิ้ง) เมื่ออยู่ที่โรงเรียน	0.06	0.66*	0.46	0.98*	0.97
5. ฉันรู้สึกเกือเขินและผิดที่ผิดทางเมื่ออยู่ที่โรงเรียน	-0.16*	0.59*	0.33	0.97*	0.95
6. ฉันรู้สึกโดดเดี่ยวเมื่ออยู่ที่โรงเรียน	0.00	0.75*	0.57	0.99*	0.99

$\chi^2=18.59$, $df=13$, $p\text{-value}=0.13$, $CFI=0.996$, $RMSEA=0.019$, $AIC=14,005$, $BIC=14,184$

SRMR within=0.013, SRMR between=0.013, Correlation between factors = 0.23*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจพหุระดับความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน โดยสกัดองค์ประกอบในระดับนักเรียน 2 องค์ประกอบ และสกัดองค์ประกอบในระดับโรงเรียน 1 องค์ประกอบ ด้วยวิธีภาวะความน่าจะเป็นแบบสูงสุด (Maximum likelihood) และหมุนแกนแบบมุมแหลมด้วยวิธี Geomin (Geomin rotation) มีรายละเอียดดังนี้

ในระดับนักเรียนองค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยข้อคำถามข้อที่ 1 ถึง 3 ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มุ่งวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน (Sense of belonging) โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อคำถามโดยมีค่าระหว่าง 0.54 ถึง 0.72 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบข้ามกลุ่ม (Cross-loading) มีค่าต่ำ (-0.16 ถึง 0.06) โดยตัวแปรสังเกตได้ทั้งสามข้อ มีความเที่ยง (R^2) ระหว่าง 0.28 ถึง 0.56 และมีความเที่ยงของตัวแปรแฝงเท่ากับ 0.72 บ่งชี้ว่า ข้อคำถามทั้งสามข้อนั้นสามารถวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในระดับนักเรียนองค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถามข้อที่ 4 ถึง 6 ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มุ่งวัดความรู้สึกแปลกแยกจากโรงเรียน (Alienation) โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อคำถามโดยมีค่าระหว่าง 0.59 ถึง 0.75 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบข้ามกลุ่ม (Cross-loading) มีค่าต่ำ (-0.14 ถึง 0.10) โดยตัวแปรสังเกตได้ทั้งสามข้อมีความเที่ยงระหว่าง 0.33 ถึง 0.57 และมีความเที่ยงของตัวแปรแฝงเท่ากับ 0.77 บ่งชี้ว่าข้อคำถามทั้งสามข้อนั้นสามารถวัดความรู้สึกแปลกแยกจากโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนและความรู้สึกแปลกแยกจากโรงเรียนพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ ($r=0.23$) ซึ่งบ่งชี้ว่าแบบวัดทั้งสององค์ประกอบนั้นมีลักษณะเป็นแบบวัดพหุมิติ (Multi-dimensional scale)

สำหรับผลการวิเคราะห์ในระดับโรงเรียนประกอบด้วยข้อคำถามข้อที่ 1 ถึง 6 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อคำถามโดยมีค่าระหว่าง 0.96 ถึง 0.99 โดยตัวแปรสังเกตได้ในระดับโรงเรียนทั้งหกข้อมีความเที่ยงระหว่าง 0.92 ถึง 0.99 และมีความเที่ยงของตัวแปรแฝงเท่ากับ 0.96 จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าผลการวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนเป็นแบบวัดที่มีคุณภาพมีความเที่ยงสูง และมีความตรงเชิงโครงสร้างเป็นอย่างดี

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่าแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนมีรูปแบบการวัดพหุระดับแบบสององค์ประกอบระดับนักเรียนและหนึ่งองค์ประกอบระดับโรงเรียน โดยโมเดลการวัดในระดับนักเรียนประกอบด้วย 2 โครงสร้าง ได้แก่ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนและความรู้สึกแปลกแยกจากโรงเรียน โดยมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.72 และ 0.77 ตามลำดับสำหรับโครงสร้างในระดับโรงเรียนมี 1 องค์ประกอบคือความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน และมีความเที่ยงในระดับโรงเรียนเท่ากับ 0.96 ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงสำรวจพบว่าแบบวัดดังกล่าวมีความตรงเชิงโครงสร้างที่มีลักษณะพหุระดับ โดยผลการศึกษาพบว่าโมเดลการวัดนั้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก ($\chi^2=18.59$, $df=13$, $p\text{-value}=0.13$, $CFI=0.996$, $RMSEA=0.019$, $SRMR\ within=0.013$, $SRMR\ between=0.013$) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Arslan and Duru (2017) Arslan (2018) และ Ahmadi, Hassani and Ahmadi (2020) ที่พบว่าความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนในระดับนักเรียนมีโครงสร้าง 2 องค์ประกอบ แต่ผลการศึกษาในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Lester, Waters and Cross (2013) Parr et al. (2020) และ Huang (2020) สาเหตุประการสำคัญที่ทำให้โครงสร้างของตัวแปรเป็นในลักษณะดังกล่าวอาจเกิดจากการใช้ข้อความเชิงลบ (Negative wording) ของแบบวัด ผลจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าข้อความเชิงบวกและข้อความเชิงลบมีโครงสร้างที่แยกกันอย่างชัดเจนคือ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน และความรู้สึกแปลกแยกจากโรงเรียน และองค์ประกอบทั้งสององค์ประกอบนั้นมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำซึ่งบ่งชี้ว่า ความรู้สึกแปลกแยกจากโรงเรียนไม่ใช่องค์ประกอบหนึ่งของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนในระดับนักเรียน อิทธิพลของการใช้ข้อความเชิงลบในแบบสอบถามนั้นส่งผลต่อโครงสร้างและคุณลักษณะทางจิตมิติ (Psychometrics properties) (Salazar, 2015) กล่าวคือการใช้ข้อความเชิงลบในแบบสอบถามนั้นจะทำให้ความเที่ยงของแบบวัดลดลงเมื่อแบบวัดมีทั้งข้อความเชิงลบและข้อความเชิงบวก และการใช้ข้อความเชิงลบมักจะมีผลกระทบอย่างมากต่อเมื่อใช้กับ

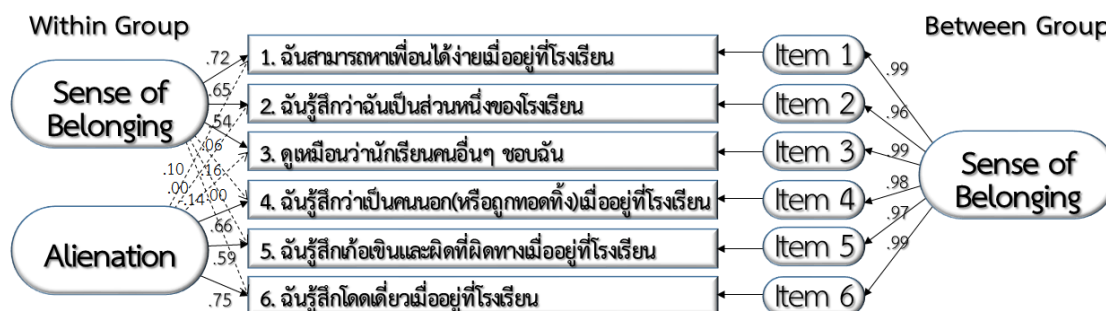

แบบวัดที่มีมิติเดียว (Uni-dimensional scale) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อคำถามเชิงลบจะมีความสัมพันธ์กันมากกว่าข้อคำถามเชิงบวก แต่มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำกับข้อคำถามเชิงบวก และทำให้โครงสร้างของแบบวัดเป็นพหุมิติโดยข้อคำถามเชิงลบจะแยกตัวเป็นองค์ประกอบอีกองค์ประกอบหนึ่ง (Salazar, 2015, Zhang et al., 2020) ถึงแม้ว่าแบบวัดแบบวัดความรู้สึกลเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้แปลด้วยการแปลย้อนกลับ (Back translation) และมีกระบวนการจัดการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเพื่อให้สามารถเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมอย่างถูกต้อง (OECD, 2017) แต่ผลการศึกษาบ่งชี้ว่าในบริบทของประเทศไทย แบบวัดดังกล่าวนี้ไม่มีโครงสร้างสองมิติซึ่งแตกต่างจากโครงสร้างเดิม (OECD, 2017; Huang, 2020) และอาจจะทำให้การเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมนั้นไม่เหมาะสมเนื่องจากเครื่องมืออาจจะขาดคุณสมบัติความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบการวัด (Configural invariance) ซึ่งปัญหาการใช้ข้อคำถามเชิงลบที่มีต่อโครงสร้างของแบบวัดนั้นมักจะเกิดขึ้นกับกลุ่มประเทศที่ไม่พูดภาษาอังกฤษเป็นหลัก (Non-English speaking) (Zhang et al., 2020)

ผลการศึกษาในครั้งนี้ยังพบว่า แบบวัดความรู้สึกลเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนในระดับโรงเรียนนั้นมีองค์ประกอบเดียวที่แตกต่างจากโครงสร้างในระดับนักเรียน เนื่องจากความรู้สึกลเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนในระดับโรงเรียนนั้น เป็นคุณลักษณะร่วมกันของสภาพสังคมในโรงเรียน ซึ่งเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน (Korpershoek et al., 2020) การที่โรงเรียนจะทำให้ นักเรียนรู้สึกว่าการเรียนมีความเชื่อมโยงกันได้นั้นจึงต้องอาศัยสภาพแวดล้อมที่ไม่ทำให้นักเรียนรู้สึกมีความแปลกแยก หรือถูกปฏิเสธออกจากสังคมของโรงเรียน รวมทั้งการให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การสร้างค่านิยมร่วมกันหรือการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้ความรู้สึกลเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดความรู้สึกลเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจพบว่า ผลการวัดความรู้สึกลเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนเป็นแบบวัดที่มีคุณภาพ มีความเที่ยงสูง และมีความตรงเชิงโครงสร้างเป็นอย่างดี ซึ่งการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงสำรวจพบว่า นั้นเป็นเทคนิคทางสถิติที่มีประสิทธิภาพสูงในการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างของตัวแปรที่มีหลายองค์ประกอบ สามารถพิจารณาจำนวนองค์ประกอบและค่าน้ำหนักองค์ประกอบข้ามกลุ่ม ซึ่งช่วยระบุข้อคำถามที่อาจมีปัญหาในการวัดซึ่งเป็นการลดข้อจำกัดของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และช่วยเพิ่มความตรงเชิงจำแนกระหว่างองค์ประกอบและเป็นเทคนิคทางสถิติที่สามารถประยุกต์ใช้กับข้อมูลที่มีลักษณะพหุระดับได้เป็นอย่างดี (Marsh et al., 2014; Tóth-Király et al., 2017)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการศึกษาการทดสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดความรู้สึกลเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนสามารถสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของตัวแปรดังกล่าวสรุปเป็นแผนภาพที่ 2 ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงโมเดลการวัดพุทธะดับแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน

จากแผนภาพที่สองแสดงว่า ผลการวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนพุทธะดับสามารถวัดได้จากข้อคำถาม 6 ข้อคำถามโดยมีโครงสร้างแบ่งเป็น 2 ระดับคือระดับนักเรียน (Within group) และระดับโรงเรียน (Between group) โดยมีรูปแบบการวัดเป็นสององค์ประกอบในระดับนักเรียน ประกอบด้วยความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนและความรู้สึกแปลกแยกจากโรงเรียน และหนึ่งองค์ประกอบในระดับโรงเรียน แบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนเป็นแบบวัดที่มีความเที่ยงสูง มีความตรงเชิงโครงสร้างพุทธะดับเป็นอย่างดี และเทคนิคการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงสำรวจพุทธะดับเป็นวิธีวิทยาการวิจัยสามารถใช้ตรวจสอบโครงสร้างของตัวแปรที่มีประสิทธิภาพโดยประยุกต์จุดแข็งของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและเชิงยืนยันเข้าไว้ด้วยกัน และสามารถใช้ร่วมกับการวิเคราะห์พุทธะดับสำหรับการวิจัยที่มีหน่วยการวิเคราะห์หลายระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

จากการทดสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจพุทธะดับ พบว่าแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนมีโครงสร้างพุทธะดับแบบสององค์ประกอบในระดับนักเรียนและหนึ่งองค์ประกอบในระดับโรงเรียน มีความเที่ยงในระดับนักเรียนเท่ากับ 0.72 และ 0.77 และในระดับโรงเรียนมีความเที่ยงเท่ากับ 0.96 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสำรวจพุทธะดับพบว่าโมเดลการวัดของแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนมีความตรงเชิงโครงสร้างเป็นอย่างดี ($\chi^2=18.59$, $df=13$, $p\text{-value}=0.13$, $CFI=0.996$, $RMSEA=0.019$, $SRMR\ within=0.013$, $SRMR\ between=0.013$) ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการประเมิน ส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้บนพื้นฐานทางจิตวิทยาการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาการเชิงอารมณ์และสังคมของนักเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยพบว่าแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน เป็นแบบวัดที่มีโครงสร้างพุทธะดับแบบสององค์ประกอบระดับนักเรียนและหนึ่งองค์ประกอบระดับโรงเรียน โดยองค์ประกอบใน

ระดับนักเรียน ประกอบด้วย ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนและความรู้สึกแปลกแยกจากโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบวัดที่มีความเที่ยงสูง ทั้งระดับนักเรียนและระดับโรงเรียน มีความตรงเชิงโครงสร้างเป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลเนื่องจากมีข้อคำถามเพียง 6 ข้อคำถาม สามารถนำมาใช้ศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน หรือความรู้สึกแปลกแยกจากโรงเรียน เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงบวกในชั้นเรียนหรือโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครู นักจิตวิทยา หรือผู้บริหารโรงเรียนสามารถประยุกต์ใช้แบบวัดดังกล่าวในการคัดกรองนักเรียนที่มีความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่รู้สึกมีความแปลกแยกจากโรงเรียนเพื่อให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนพัฒนาการที่ดีของนักเรียน และสร้างสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนที่สร้างความมีส่วนร่วม ปลูกฝังค่านิยม และความผูกพันกับโรงเรียนต่อไป

1.2 การศึกษาในครั้งนี้ ใช้วิธีวิทยาการวิจัยที่ช่วยตอบปัญหาวิจัยเชิงลึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ผลการศึกษามีประสิทธิภาพ เช่น การตรวจสอบโครงสร้างของโมเดลการวัดทุกระดับ การใช้โมเดลแข่งขัน (Competitive model) เพื่อใช้ในการตรวจสอบโครงสร้างของโมเดลการวัดที่เหมาะสม การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรเชิงกลุ่ม (Collective construct) ด้วยข้อมูลทุกระดับ รวมทั้งการใช้ชุดข้อมูลจากฐานข้อมูลในระดับนานาชาติ และมีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอนเป็นระบบซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางการออกแบบการวิจัยที่มุ่งเน้นศึกษาคุณลักษณะทางจิตมิติของแบบวัดที่มีคุณภาพ หรือการออกแบบการวิจัยที่ใช้ข้อมูลทุติยภูมิสำหรับการวิจัยระดับชาติหรือนานาชาติ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างพหุมิติพบว่าแบบวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน มีโครงสร้างสององค์ประกอบในระดับนักเรียนในบริบทของประเทศไทย ซึ่งทำให้โครงสร้างของตัวแปรนี้มีความแตกต่างจากบริบทของประเทศอื่น ๆ จากความไม่เท่าเทียมของโครงสร้างในการวัดดังกล่าวนี้ อาจส่งผลต่อความตรงเชิงข้ามวัฒนธรรม (Cross-culture validity) ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับ ความไม่แปรเปลี่ยนในการวัดในระดับประเทศ (Country invariance) รวมทั้งศึกษาอิทธิพลเกี่ยวกับการใช้ข้อความเชิงลบในแบบสอบถามต่อโครงสร้างของตัวแปรในบริบทประเทศต่าง ๆ เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบเครื่องมือที่ศึกษาข้ามวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความไม่แปรเปลี่ยนในการวัดข้ามวัฒนธรรม

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนที่มีต่อพัฒนาการของนักเรียน สุขภาพจิตหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ได้สารสนเทศที่สำคัญในการตรวจสอบและยืนยันผลดีของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนต่อพัฒนาการของนักเรียน รวมทั้ง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวกับบริบทของชั้นเรียน หรือโรงเรียนกับความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนในระดับชั้นเรียนหรือโรงเรียน เช่น การสนับสนุนของครู ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอน สภาพแวดล้อมของโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการออกแบบการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเชิงบวกที่ส่งผลดีต่อนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

Ahmadi, S., Hassani, M., & Ahmadi, F. (2020). Student-and school-level factors related to school belongingness among high school students. *International Journal of Adolescence and Youth*, 25(1), 741-752.

- Arslan, G. (2018). Understanding the association between school belonging and emotional health in adolescents. *International Journal of Educational Psychology*, 7(1), 21-41.
- Arslan, G., and Duru, E. (2017). Initial development and validation of the School Belongingness Scale. *Child Indicators Research*, 10(4), 1043-1058.
- Hox, J. J. (2013). Multilevel regression and multilevel structural equation modeling. *The Oxford Handbook of Quantitative Methods*, 2(1), 281-294.
- Huang, F. L., & Cornell, D. G. (2016). Using multilevel factor analysis with clustered data: Investigating the factor structure of the Positive Values Scale. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 34(1), 3-14.
- Huang, L. (2020). Peer victimization, teacher unfairness, and adolescent life satisfaction: The mediating roles of sense of belonging to school and schoolwork-related anxiety. *School Mental Health*, 12(3), 556-566.
- Korpershoek, H., Canrinus, E. T., Fokkens-Bruinsma, M., and de Boer, H. (2020). The relationships between school belonging and students' motivational, social-emotional, behavioural, and academic outcomes in secondary education: A meta-analytic review. *Research Papers in Education*, 35(6), 641-680.
- Lester, L., Waters, S., and Cross, D. (2013). The relationship between school connectedness and mental health during the transition to secondary school: A path analysis. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, 23(2), 157-171.
- Marsh, H. W., Morin, A. J., Parker, P. D., and Kaur, G. (2014). Exploratory structural equation modeling: An integration of the best features of exploratory and confirmatory factor analysis. *Annual Review of Clinical Psychology*, 10, 85-110.
- Meuleman, B., and Billiet, J. (2009). A Monte Carlo sample size study: How many countries are needed for accurate multilevel SEM?. *Survey Research Methods*, 3(1), 45-58.
- OECD. (2017a). *PISA 2015 Assessment and Analytical Framework: Science, Reading, Mathematic, Financial Literacy and Collaborative Problem Solving*. Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2017b). PISA 2015 Database [Data file and code book]. Retrieved November 1, 2021 from <https://www.oecd.org/pisa/data/2015database/>
- Parr, E. J., Shochet, I. M., Cockshaw, W. D., and Kelly, R. L. (2020). General belonging is a key predictor of adolescent depressive symptoms and partially mediates school belonging. *School Mental Health*, 12(3), 626-637.
- Salazar, M. S. (2015). The dilemma of combining positive and negative items in scales. *Psicothema*, 27(2), 192-199.

- Soper, D.S. (2021). A-priori Sample Size Calculator for Structural Equation Models. Retrieved September 27, 2021. From <https://www.danielsoper.com/statcalc>.
- St-Amand, J., Girard, S., and Smith, J. (2017). Sense of belonging at school: Defining attributes, determinants, and sustaining strategies. *IAFOR Journal of Education*, 5(2), 105-119.
- Tóth-Király, I., Bőthe, B., Rigó, A., and Orosz, G. (2017). An illustration of the exploratory structural equation modeling (ESEM) framework on the passion scale. *Frontiers in Psychology*, 8, 1-15.
- Zhang, B., Luo, J., Chen, Y., Roberts, B., and Drasgow, F. (2020, October 1). *The road less traveled: A cross-cultural study of the negative wording factor in multidimensional scales*. Retrieved September 27, 2021. from <https://doi.org/10.31234/osf.io/2psyq>

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

STUDY OF MATHEMATICS ACHIEVEMENT BY USING LEARNING ACTIVITIES THAT PROMOTE PROBLEM-SOLVING SKILLS AND MATHEMATICAL CONNECTION SKILLS

เบญจพร สว่างศรี

Benchaporn Sawangsri

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Faculty of Science and Technology Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-mail : Benchaporn.s@rmutsb.ac.th

Received June 17, 2021; Revised February 3, 2022; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 5 ชนิด คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ 3) แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 5) แบบบันทึกพฤติกรรมทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบแบบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพอยู่ระดับมาก 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) นักศึกษาเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ว่ามีความเหมาะสม ข้อค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าการเลือกใช้สถานการณ์ปัญหาคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวันให้ผู้เรียนสามารถเลือกใช้กลวิธีที่ไม่เป็นทางการในการหาคำตอบเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างองค์ความรู้ เป็นแนวทางส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, คณิตศาสตร์, ทักษะการแก้ปัญหา, การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

Abstract

This research paper aimed at 1) investigating the quality of three lesson plans promoting problem-solving skills and mathematical connection skills, 2) comparing the achievement scores by means of learning activities that promoted problem-solving skills and mathematical connection skills, and 3) discovering the learners' opinions towards the set-up of learning activities that would promote problem-solving skills and mathematical connection skills. This study was conducted in the second semester in the academic year 2020. The sample under this study was 24 undergraduates from the Faculty of Business Administration and Information Technology, University, province, Thailand, whose degree was in a higher certificate. The five research instruments consisted of 1) lesson plans, 2) a mathematics achievement test, 3) a test to evaluate the learners' problem-solving skills and mathematical connection skills, 4) a questionnaire for obtaining the students' opinions of the set-up of the learning activities that would promote problem-solving skills and mathematical connection skills, and 5) an observation form. The data analysis comprised the percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The findings revealed that 1) the quality of the three lessons was rated as high, 2) the mathematics achievement test by means of the learning activities that promoted problem-solving skills and mathematical connection skills was higher than the criteria (70%), and 3) the students agreed that the set-up of the learning activities that promoted the problem-solving skills and mathematical connection skills was appropriate. The findings from this study concluded that choosing to use mathematical problem situations in everyday life where learners could choose to use informal tactics to find answers would be a starting point for building a body of knowledge. Furthermore, this would be a way to encourage students to have appropriate problem-solving skills and mathematical connection skills.

Keywords: Achievement, mathematics, Problem-solving skills,
Mathematical connection skills

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีจุดมุ่งหมายให้มีความสำคัญกับสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียน รวมทั้งทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการแก้ปัญหา และถ้าผู้เรียนสามารถทักษะดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ จะส่งผลให้การตัดสินใจในการทำงานเป็นไปอย่างมีเหตุผล ถูกต้องเหมาะสม และเมื่อเกิดปัญหาสามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2558) วิชาคณิตศาสตร์ว่าเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับความคิด กระบวนการและเหตุผลคณิตศาสตร์ฝึกให้คนคิดอย่างมีระเบียบ (ยุพิน พิพิธกุล, 2539) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป้าหมายที่สำคัญคือให้นักเรียนรู้จักวิธีคิด และมีทักษะในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงในชีวิตประจำวันได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) สอดคล้องกับ Santos (2020) ศึกษาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์พบว่ากระบวนการแก้ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความรู้ทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน และ Menanti and Sinaga (2018) กล่าวถึงทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์เป็นสิ่งที่ต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญที่ในทุกกระบวนการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญเพราะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์และความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ในการนำความรู้ เนื้อหาสาระ และหลักการทางคณิตศาสตร์ มาสร้างความสัมพันธ์อย่าง เป็นเหตุเป็นผล การนำทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการเรียนที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้เป็นเครื่องมือเรียนรู้ในการแก้ปัญหาและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการนำความรู้ เนื้อหาสาระ และหลักการทางคณิตศาสตร์ มาสร้างความสัมพันธ์อย่าง เป็นเหตุเป็นผล ดังที่ Gurat. (2018) กล่าวถึงการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สามารถช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาความสามารถมาตรฐานในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างครบถ้วนนำความรู้มาทำการเชื่อมโยงกันได้อย่างดี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิมีการจัดการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิชาคณิตศาสตร์คณิตศาสตร์พื้นฐานเป็นวิชาที่นักศึกษาต้องลงเรียน จากการสอบถามนักศึกษาที่เคยเรียนรายวิชานี้พบว่าเนื้อหาที่จัดให้กับผู้เรียนมีความเหมาะสม แต่ผู้เรียนไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้ผู้เรียนไม่ได้เล็งเห็นความสำคัญกับการเรียน อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์คณิตศาสตร์ทางการเรียนของนักศึกษาไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ สุพรรณษา กลัดน้อย (2560) กล่าวว่าจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์สามารถชี้ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของเนื้อหาวิชาเป็นสิ่งจำเป็น การอธิบายการนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันอาจจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจ ความสำคัญของการเรียนคณิตศาสตร์มากขึ้น การสอดแทรกความรู้ทางคณิตศาสตร์เข้ากับสิ่งใกล้ตัว นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจกระบวนการทางคณิตศาสตร์ได้ง่าย ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำได้ดี

เป้าหมายของการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เน้นการส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ใช้วิธีการวิจัยเชิงการทดลอง (experimental research) มีเครื่องมือในการเก็บข้อมูล บทความวิจัยนี้จึงมีการนำเสนอเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. หาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์
3. ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนให้เรียนรู้ได้เรียนรู้ตามกระบวนการตามขั้นตอน ดังนี้ การวางปัญหาปลายเปิด การเรียนรู้ด้วยตนเอง การอภิปรายทั้งชั้นเรียน และการเปรียบเทียบและการสรุปโดยเชื่อมโยงความคิดทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในห้องเรียน (Intaros, P., Inprasitha, M., & Srisawadi, N, 2014) โดยความสามารถด้านทักษะการแก้ปัญหของผู้เรียนจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสติปัญญา ความรู้ ประสบการณ์ ไม่มีรูปแบบหรือขั้นตอนตายตัว ผู้เรียนใช้ความคิดและฝึกทักษะการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความชำนาญ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีหลักการสำคัญคือ ให้ผู้เรียนเรียนรู้เน้นทักษะการแสวงหาความรู้ การค้นพบ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์และคณะ, 2550)

2. ทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ คือ ความสามารถของผู้เรียนในการสัมพันธ์ความรู้หรือปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่เรียนมากับปัญหา หรือสถานการณ์อื่นที่ตนเองพบการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยงอาจทำได้หลากหลาย เช่น การเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และการเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน เป็นการเชื่อมโยงความรู้ หรือกระบวนการทางคณิตศาสตร์กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน (อัมพร ม้าคอง, 2554)

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ความรู้ที่ได้รับหรือทักษะที่พัฒนามาจากการเรียนในสถานศึกษาโดยปกติวัดจากคะแนนที่ครูเป็นผู้ให้หรือจากแบบทดสอบหรืออาจรวมทั้งคะแนนที่ครูเป็นผู้ให้และคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบหรือทักษะ สมรรถภาพทางสมองของผู้เรียนแต่ละวิชาสามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Charters & Good, 1945)

กรอบแนวคิดวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาของ Intaros, P., Inprasitha, M., & Srisawadi, N (2014) และทฤษฎีการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ (อัมพร ม้าคะนอง, 2554) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณพื้นที่วิจัย คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี ประชากร คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 45 คน (อ้างอิงข้อมูลสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ปีการศึกษา 2563) ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คน สาเหตุที่ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่าง สามารถให้ข้อมูลอย่างเหมาะสมและครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย อีกทั้งการเลือกแบบเจาะจงผู้วิจัยได้พิจารณาอย่างมีวิจารณญาณ (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2555) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 5 ชนิด ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสาร เพื่อมาเป็นกรอบแนวทางในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ให้มีความสอดคล้องกันตั้งแต่จุดประสงค์การเรียนรู้ รายละเอียดของเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผล เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามกรอบและนำไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงพบว่ามี ความสอดคล้องกันทั้ง 3 ด้าน จึงนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้จริง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดการวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยของบลูม (Bloom, 1956) เป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ของการเรียน สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยข้อสอบเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ ทำการวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบ ดังนี้ หาค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านได้ค่า IOC เท่ากับ 1 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.39-0.72 ค่าอำนาจ

จำแนกตั้งแต่ 0.22-0.67 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.67 ใช้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์3) แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ที่สร้างขึ้นที่เน้นทักษะทางด้านการแก้ปัญหาคือการหาวิธีคิดเพื่อคำนวณหาคำตอบจากปัญหาและสามารถเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ความเข้าใจในสถานการณ์ปัญหา ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถเชื่อมโยงในการเชื่อมโยงกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบรูบริค (Rubric Score) นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ และทดสอบกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษาก่อนนำไปใช้จริงและ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบ 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมินของลิเคิร์ตเป็น 5 ระดับ ดังนี้ 4.50 - 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด 3.50-4.49 อยู่ในระดับมาก 2.50-3.49 อยู่ในระดับปานกลาง 1.50-2.49 อยู่ในระดับน้อย 0.00-1.49 อยู่ในระดับน้อยที่สุด และ 5) แบบบันทึกพฤติกรรมทางการเรียนเมื่อจบกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวทางการสร้างแบบบันทึกพฤติกรรมทางการเรียนเพื่อให้ข้อคำถามของพฤติกรรมมีความสอดคล้องและครอบคลุมเนื้อหา นำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและครอบคลุมของคำถามก่อนนำไปใช้จริง

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2563 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) ก่อนเริ่มการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน ชี้แจงให้ผู้เรียนทราบแนวทางการจัดการเรียนรู้ ความสำคัญของการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียน บทของครูผู้สอน เพื่อให้เข้าใจตรงกันและสามารถดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย 2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยระหว่างดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยมีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้การสอบถามเพิ่มเติม ให้ผู้เรียนเขียนบันทึกหลังการเรียนรู้ 3) หลังจบกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยทดสอบทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ทดสอบหลังเรียน และทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง คือ การทดสอบแบบที (t- test)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยโดยภาพรวมเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ ทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

1. ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

แผนการจัดการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความเหมาะสม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	4.33	0.47	ระดับมาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	4.43	0.50	ระดับมาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	4.40	0.49	ระดับมาก
เฉลี่ย	4.39	0.49	ระดับมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์สามารถนำไปใช้กับนักเรียนได้

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์คะแนนโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าที(t-test) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig (1 -tailed)
หลังเรียน	30	24.04	1.27	11.93*	0.0000

จากตารางที่ 2 พบว่าการทดสอบหลังเรียนของนักศึกษาโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์เท่ากับ 24.04 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบหลังเรียนพบว่า คะแนนสอบของนักศึกษาสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินโดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
1. การเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในปัญหามากขึ้น	4.29	0.45	ระดับมาก
2. การเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแก้ปัญหาได้หลากหลาย	4.46	0.58	ระดับมาก
3. การเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีความกล้าในการแก้ปัญหามากขึ้น	4.46	0.50	ระดับมาก
4. ทักษะการแก้ปัญหาสามารถนำไปเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้	4.04	0.35	ระดับมาก
5. การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ทำให้ผู้เรียนเข้าใจในการเรียนคณิตศาสตร์มากยิ่งขึ้น	4.42	0.49	ระดับมาก
6. ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์มาช่วยในการแก้ปัญหาได้มากยิ่งขึ้น	4.67	0.47	ระดับมากที่สุด
7. ผู้เรียนให้ความสนใจเรียนคณิตศาสตร์ที่เน้นการใช้ทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์มากขึ้น	4.42	0.64	ระดับมาก
8. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางด้านทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาเรียนของตนเองมากขึ้น	4.50	0.50	ระดับมากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.41	0.53	ระดับมาก

จากตารางที่ 3 พบว่าความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงมีความเหมาะสมกับนักศึกษาสามารถทำให้ผู้เรียนมีความสนใจต่อการเรียนรู้อคณิตศาสตร์ระดับมาก

อภิปรายผล

1. คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาที่ผ่านการตรวจรับรองจากคณะทำงานพัฒนารายวิชามาตรฐานกลาง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เน้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (Active Learning) ของผู้เรียน ดังนี้ เขียนจุดประสงค์ให้ชัดเจนโดยระบุให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาและเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ได้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการตามขั้นตอน ดังนี้ การวางปัญหาปลายเปิด

การเรียนรู้ด้วยตนเอง การอภิปรายและการเปรียบเทียบและการสรุปโดยเชื่อมโยงความคิดทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในห้องเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้แนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) เนื่องจากการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสามารถทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างดี การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญว่าผู้เรียนจะต้องได้รับความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครอบคลุมตามเป้าหมายการเรียนรู้ของตัวชี้วัด และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องและนำไป try out กับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ครอบคลุม สมบูรณ์อีกครั้งก่อนนำไปใช้จัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง สอดคล้องกับ นาทยา ปิรันธนานนท์ (2545) ได้อธิบายลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องมีความเฉพาะเจาะจง ครอบคลุม พอเพียง ต้องระบุสิ่งที่เรียนจะสอนให้ชัดเจน ครอบคลุมและพอเพียงที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และในทุกองค์ประกอบได้ผ่านการปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญและทำการตรวจสอบความสอดคล้องในทุกขั้นตอนจึงทำให้แผนการจัดการเรียนรู้จึงทำให้คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. การทดสอบหลังเรียนของนักศึกษาโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา และการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนนำเนื้อหาในบทเรียนมากำหนดปัญหา แสดงทักษะการแก้ปัญหาและเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตประจำวันได้ผ่านการสร้างชิ้นงานด้วยตัวเอง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตรวจชิ้นงาน ประเมินทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์จากแบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนหลังจากจบการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งและมีการสะท้อนผลกลับเพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบผลการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนสามารถนำผลการสะท้อนกลับมาสรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยตัวเอง ดังนั้นจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ดังที่ ขนิดา จำปาอ่อน(2562) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แล้วผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับ Kim , Choi, Sung and Park (2018) ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาและการรับรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยและเป็นตัวแปรสำคัญของการสร้างสรรค์นวัตกรรม และการเรียนรู้ที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์และประสบความสำเร็จในอนาคตได้ สอดคล้องกับ Hotmaria, Bornok., and Hasratuddin (2018) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ด้วยการเรียนรู้ที่เสมือนจริงจากการศึกษาวิจัยพบว่าความสามารถในการเชื่อมโยงของนักศึกษามีมากขึ้นและส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอีกด้วย

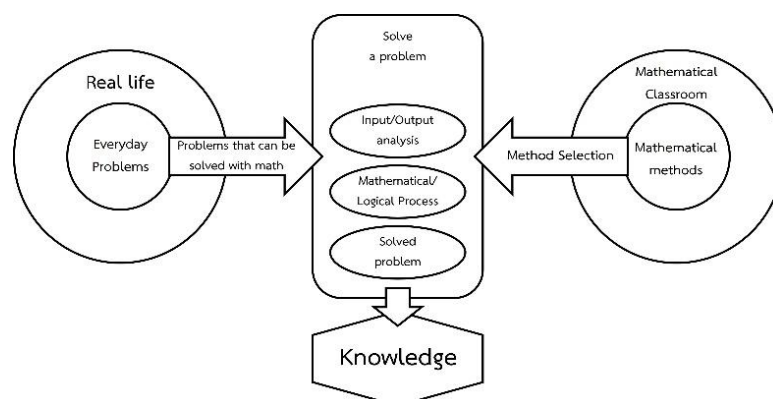
3. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเป็น

ข้อย่อยพบว่า ความคิดเห็นของผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุดคือผู้เรียนสามารถนำความรู้จากการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์มาช่วยในการแก้ปัญหาได้มากยิ่งขึ้นและผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางด้านทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์อื่น ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาเรียนของตนเองมากขึ้น เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้เน้นไปที่การส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและเน้นให้เห็นการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันทำให้ผู้เรียนปรับการมองโจทย์ใหม่โดยเน้นไปที่การเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวันและนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายจึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเห็นความสำคัญในการเรียนคณิตศาสตร์มากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับ ดวงเดือน อ่อนน่วม (2547) กล่าวว่าความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์เป็นทักษะและกระบวนการที่สำคัญที่ทำให้การมองวิชาคณิตศาสตร์ไม่มีความซับซ้อนและไม่ห่างไกลจากการดำเนินชีวิตคณิตศาสตร์สามารถเชื่อมโยงได้หลายแบบไม่ว่าจะเป็นการเชื่อมโยงรายวิชาคณิตศาสตร์ด้วยกันเองหรือการเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆหรือการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ Hotmaria, Bornok and Hasratuddin (2018) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ด้วยการเรียนรู้ที่เสมือนจริงจากการศึกษาวิจัยพบว่าการตอบของผู้เรียนในเชิงบวกมากขึ้น และ Sari, Mardiyana and Pramudya (2020) ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นการอธิบายทักษะการเชื่อมต่อทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์พบว่า นักเรียนร้อยละ 43 มีความสามารถในการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำได้ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทั้งทางด้านการแก้ปัญหาและความเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 2 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการเลือกใช้สถานการณ์ปัญหาคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ที่ผู้เรียนสามารถเลือกใช้กลวิธีที่ไม่เป็นทางการในการหาคำตอบเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างองค์ความรู้ เป็นแนวทางส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

สรุป

จากงานวิจัยนี้สามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับเกณฑ์ และความคิดของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับมาก ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาและเชื่อมโยงการเรียนรู้คณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน โดยเป็นการเชื่อมโยงความรู้ หรือกระบวนการทางคณิตศาสตร์กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับมากดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้ ทดลองปรับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิชาอื่นๆให้เป็นแบบการส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เพื่อจะได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพไปใช้กับผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ เป็นส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ผู้เรียนต่อไป

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าการทดสอบหลังเรียนของนักศึกษาโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนท่านอื่นทดลองนำวิธีการสอนคณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับรายวิชาอื่น ๆ

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา และการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนรู้ที่เป็นการส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับรายวิชาที่ต้องใช้วิชาคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐานของการเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้น พบว่า การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่สำคัญคือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาที่ต้องการให้

ผู้เรียนเกิดทักษะการแก้ปัญหาและสามารถเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวันได้ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการให้เหตุผล ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เห็นความสำคัญของทักษะด้านอื่นที่จำเป็นต่อการเรียนคณิตศาสตร์หรือนำวิชาคณิตศาสตร์ไปใช้เป็นพื้นฐานรายวิชาอื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัลยา วาณิชยบัญชา. (2552). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิดา จำป่ออน. (2562). *การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดวงเดือน อ่อนน่วม. (2547). *การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการองค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุพิน พิพิธกุล. (2539). *การเรียนการสอนคณิตศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- นัตยา ปิลันธนาพันธ์. (2545). *จากมาตรฐานสู่ชั้นเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพรรณษา กลัดน้อย. (2560). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยเชื่อมโยงกับงานในด้านพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุคนธ์ สินธพานนท์ วรรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์ และ พรระณี สินธพ. (2550). *พัฒนาทักษะการคิด: พิชิตการสอน*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. (2563). *ข้อมูลจำนวนนักศึกษาลงทะเบียนประจำปีการศึกษา 2563*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- อัมพร ม้าคนอง. (2554). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bloom, B. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives, the classification of Educational goals—Handbook I: Cognitive Domain*. New York: McKay.
- Charters, W. W., & Good, C. V. (1945). *The Dictionary of Education. The Phi Delta Kappan*, 27(1), 5-7.

- Gurat, M. G. (2018). Mathematical Problem-Solving Strategies among Student Teachers. *Journal on Efficiency and Responsibility in Education and Science*, 11(3), 53-64.
- Intaros, P., Inprasitha, M., & Srisawadi, N. (2014). Students' problem-solving strategies In problem solving-mathematics classroom. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 4119-4123.
- Kim, J. Y. et al., (2018). The role of problem-solving ability on innovative behavior and opportunity recognition in university students. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 4(1), 4.
- Menanti, H., & Sinaga, B. (2018). Improve Mathematical Connections Skills with Realistic Mathematics Education Based Learning. In *3rd Annual International Seminar on Transformative Education and Educational Leadership (AISTEEL 2018)* (pp.29-35). Atlantis Press.
- Pambudi, D. S. et al., (2020). The Role of Mathematical Connections in Mathematical Problem Solving. *Jurnal Pendidikan Matematika*, 14(2), pp.129-144.
- Santos-Trigo, M. (2020). *Problem-solving in mathematics education*. Encyclopedia of mathematics education, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-15789-0_129.
- Sari, D. N. et al., (2020). Analysis of the ability of mathematical connections of middleschool students in the field of algebra. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 1469, No. 1, p. 012159). IOP Publishing.

คุณลักษณะทางจริยธรรมและคุณลักษณะที่จำเป็นของนักศึกษาสื่อสารมวลชน ในยุคดิจิทัล

ETHICAL CHARACTERISTICS AND NECESSARY CHARACTERISTIC OF MASS COMMUNICATION STUDENTS IN THE DIGITAL ERA

ฉันทนา ปาปัดถา

Chantana Papattha

คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Faculty of Mass Communication Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

E-mail : chantana.p@rmutp.ac.th

Received August 4, 2021; Revised December 25, 2021; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมและคุณลักษณะที่จำเป็นของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 16 คน ที่เป็นอาจารย์และนักสื่อสารมวลชนที่มีประสบการณ์ทำงานด้านสื่อสารมวลชนมากกว่า 10 ปี และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางสังเคราะห์ข้อมูลประกอบคำอธิบาย

ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 20 คุณลักษณะ ได้แก่ มีความรับผิดชอบตนเองและส่วนรวม มีจิตสำนึกที่ดี มีจิตสำนึกสาธารณะ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความเสียสละ รู้จักทำเพื่อคนอื่น ความเข้าใจบริบทสังคม เปิดกว้าง ยอมรับและเคารพความคิดเห็นของคนอื่น เข้าใจความขัดแย้ง เคารพซึ่งกันและกัน การยอมรับความแตกต่าง เป็นคนดี (รู้จัก รู้ผิด) เคารพสิทธิมนุษยชน การนำเสนอข้อเท็จจริง มีความสุภาพและมีกิริยามารยาท รู้กาลเทศะ จริยธรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ และ 2) คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะ ได้แก่ ใฝ่เรียนรู้ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการเขียนและการสื่อสาร รู้กว้างและรู้หลายหลายสาขา และทำงานได้หลายอย่าง

คำสำคัญ : คุณลักษณะทางจริยธรรม, คุณลักษณะที่จำเป็น, นักศึกษาสื่อสารมวลชน, ยุคดิจิทัล

Abstract

The purpose of the study was to study the ethical characteristics and necessary characteristic of mass communication students in the digital era. The qualitative research was conducted with in-depth structured interview from the 16 experts who were

experienced in the field of mass media for more than 10 years including lecturers and mass communication officers. Data were analyzed by synthesized table and descriptions.

The results showed that: The 20 ethical characteristic of mass communication students in the digital era are self-responsibility and social responsibility, good consciousness, public consciousness, role of self-awareness, sacrifices, do for the collective, social context understanding, receptive, respect and accept of others' opinions, understanding conflict, respect each other, recognition of differences, good person (right or wrong), respect human rights, respect yourself, present truth, politeness and etiquette, propriety, ethics of information technology, and media literacy. Similarly, the 7 necessary characteristic of mass communication students in the digital era are seek knowledge, analytical and synthesis thinking, critical thinking, creative thinking, writing and communication skills, interdisciplinary, multitasking.

Keywords: Ethical Characteristics, Required Characteristic, Mass Communication Students, Digital Era

บทนำ

เมื่อสังคมทุกภาคส่วนได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือนวัตกรรมในระบบดิจิทัลมาปรับใช้ ทำให้วงการสื่อสารมวลชนต้องพัฒนาตนเองเพื่อเรียนรู้และสร้างทักษะการสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มใหม่ในยุคดิจิทัล เกิดการเปลี่ยนที่ประชากรรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทในสังคมและรูปแบบหรือช่องทางการรับสื่อที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้นักสื่อสารมวลชนต้องปรับตัวตามผู้รับสารที่เป็นคนรุ่นใหม่ อีกทั้งในด้านเนื้อหา รสนิยมของคนรุ่นใหม่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก และสามารถเป็นผู้ส่งสารได้เอง ดังนั้นนักสื่อสารมวลชนต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านและครอบคลุม ด้วยการเรียนรู้คลิสิกของสื่อใหม่ ไม่ว่าจะเป็น Social Media หรือระบบการกระจายเสียงและแพร่ภาพวิทยุโทรทัศน์แบบใหม่ ในรูปแบบ Subscription-based Video-on-Demand (SVoD) เช่น Netflix Apple TV Line TV ที่บทบาทแบบ Gate Keeper ดั้งเดิมของนักสื่อสารมวลชนรุ่นเก่ากำลังหมดไป ผู้กำหนดทิศทางการสื่อสารคือผู้รับสารที่สามารถเลือกรับชมเนื้อหาที่เขาสงสัยเท่านั้น และเลือกชมในเวลาใดสถานที่ใดก็ได้ (จักรกฤษณ์ สิริริน, 2563) ซึ่งนักสื่อสารมวลชนยุคดิจิทัลจะต้องมีการปรับตัวและต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะการทำงานตามลักษณะการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป โดยในการทำงานยุคดิจิทัลหากไม่ปรับตัวก็อยู่ยาก ไม่ว่าจะอยู่ในองค์กรระดับใดก็ตาม จนเกิดกระแส Digital Disruption (Krungsri Plearn, 2563) เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากกว่าที่เกิดจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัลกับแหล่งข้อมูลที่หลากหลายสามารถเข้าถึงและสื่อสารกันได้ทั่วโลกผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

การเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ เพื่อความอยู่รอด และเพื่อพัฒนาทักษะให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ทักษะ Hard Skills อย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ การมีทักษะ Soft Skills จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในยุคดิจิทัล (พลกริช คอนซัลแทนท์, 2563) และจากความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมคนในสังคมยุคดิจิทัล และลักษณะการทำงานสื่อแบบคอนเวอร์เจนซ์ ทำให้สาธารณชนมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลทั่วไป

สามารถค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีช่องทางเปิดให้ผู้รับสารกับองค์กรสื่อมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้ ทำให้คนในสังคมสามารถเข้าถึงสื่อได้หลากหลายประเภทและหลากหลายช่องทางมากขึ้นในยุคข่าวสารไร้พรมแดน และผู้รับสารสามารถตัดสินใจเลือกรับสารได้ตามความพอใจของตนเอง (Little John, 1999) ส่งผลทำให้การบริโภคข่าวสารมีความหลากหลาย องค์กรสื่อลดบทบาทของสื่อ และบทบาทในการกำหนดสิ่งที่ประชาชนจะรับรู้ผ่านสื่อในการรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ เกิดการพัฒนาารูปแบบข่าวและการเล่าเรื่องที่ใช้เทคโนโลยีมีลัดมีเดียมากขึ้นจนเกิดการตั้งคำถามเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณของสื่อ ได้แก่ 1) ความรวดเร็วและความหลากหลายของข้อมูลทำให้เกิดการบิดเบือนข้อเท็จจริงเกิดข่าวลือเกิดความคิดเห็นที่ตรวจสอบไม่ได้ 2) มีแรงกดดันให้สื่อบางสื่อลดเพดานจริยธรรมลงหันไปทำข่าวที่เต็มไปด้วยอารมณ์สีส่นดึงดูดดึงดูดของผู้ชม เพิ่มพื้นที่การขายข่าวเพื่อความอยู่รอดขององค์กร 3) สาธารณชนเริ่มตั้งคำถามประเด็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การเข้าถึงข้อมูลหรือการนำข้อมูลที่มีอยู่ในออนไลน์มาใช้โดยไม่ได้ขออนุญาต หรือขาดการอ้างอิงที่ถูกต้อง 4) เกิดความสับสนต่อการนิยามใครคือนักข่าวในเมื่อใคร ๆ ก็สามารถที่จะเผยแพร่ข้อมูลและรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ และ 5) ปัญหาจริยธรรมสื่อในปัจจุบันตกต่ำมากขึ้น เช่น การนำเสนอข่าวเกินจริง ใส่ความคิดเห็น ตั้งตนเองเป็นผู้พิพากษาตีตราผู้ตกเป็นข่าว ไม่แยกแยะระหว่างผลประโยชน์องค์กรกับส่วนรวม สาเหตุอาจเกิดจากคนในแวดวงวิชาชีพไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ หรือตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องจริยธรรม (อิสราณวิทย์, 2558; Kendyl Salcito, 2561; ณัชชา พัฒนบุญกิจ, 2561) จึงทำให้นักสื่อสารมวลชนต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านและครอบคลุม และต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในบริบทสภาพแวดล้อมของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่มีวันหวนกลับไปสู่จุดเดิมของอารยธรรมได้อีก (จักรกฤษณ์ สิริริน, 2563) เพื่อการปรับตัวกับการทำงานรูปแบบใหม่และต้องคงไว้ด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม และคงไว้ซึ่งจรรยาบรรณวิชาชีพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะทางจริยธรรมและคุณลักษณะที่จำเป็นของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปรับตัวของนักศึกษามวลชนยุคดิจิทัล และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นเป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาสื่อสารมวลชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยพัฒนาเป็นหลักสูตรรายวิชาจริยธรรมทางสื่อสารมวลชน และยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยควรให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนานักศึกษาและการประเมินตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติด้านคุณธรรมและจริยธรรม และเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในศาสตร์ที่ใกล้เคียงกันได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่จำเป็นของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรม และคุณลักษณะที่จำเป็นของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย โดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543) องค์ประกอบของทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ประกอบด้วย 3 ส่วน สามารถอธิบายแต่ละส่วนเพิ่มเติมได้ ดังนี้

1) รากของต้นไม้ คือจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ด้าน ได้แก่ 1) สถิติปัญญา/ความเฉลียวฉลาด คือการใช้สติปัญญาประกอบการแสดงพฤติกรรมที่เกิดจากการคิดวิเคราะห์ ความฉลาดทางอารมณ์ในการแก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ 2) ประสบการณ์สังคม คือ การนำประสบการณ์ต่าง ๆ ในสังคมมาประกอบการใช้ชีวิตและการทำงาน และ 3) สุขภาพจิต คือ การใช้สภาวะทางจิตใจควบคุมอารมณ์และการแสดงออกอย่างรอบคอบ

2) ลำต้นของต้นไม้ คือสาเหตุทางที่เกิดจากจิตลักษณะ 5 ด้าน ที่สะท้อนสาเหตุทางจิตใจเกี่ยวกับข้อบกพร่องพฤติกรรมนั้น ๆ หรือสถานการณ์นั้น ๆ เพื่ออธิบายและทำนายพฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม คือการแสดงพฤติกรรมที่เกิดจากการแสดงความรู้สึกและเคารพผู้อื่น 2) มุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง คือ การแสดงพฤติกรรมที่เกิดจากความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พอใจ 3) ความเชื่ออำนาจในตน คือการแสดงพฤติกรรมที่เกิดจากความเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตนเอง การรู้จักวางแผนล่วงหน้า และความภูมิใจในตนเอง 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ การแสดงพฤติกรรมที่เกิดจากสร้างแรงบันดาลใจ สร้างคุณค่าพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาเรียนรู้ และ 5) ทศนคติคุณธรรม และค่านิยม คือการแสดงพฤติกรรมที่เกิดจากความเสียสละ ความยุติธรรมในการประกอบอาชีพ และการแสดงพฤติกรรม

3) ดอกและผลไม้มันต้น คือพฤติกรรมการทำงานที่ละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างซื่อสัตย์ซื่อเพื่อส่วนรวม 7 ด้าน ได้แก่ 1) พฤติกรรมพัฒนาสังคม คือการมีส่วนร่วมให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ไม่สร้างปัญหา โดยปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม 2) พฤติกรรมของพลเมืองดี คือการให้ความเคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคม เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น 3) พฤติกรรมการทำงาน คือการมีความรู้หลายด้านมากกว่าอาชีพที่ทำ การพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ และปรับตัวให้เข้ากับบริบทของสังคม 4) พฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง คือการรู้ว่าตัวเองมีความสามารถและการสร้างคุณค่า มีศักดิ์ศรี อยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข 5) พฤติกรรมสุขภาพ คือ การดูแลสุขภาพให้ร่างกายแข็งแรง จิตใจจิตใจมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี 6) พฤติกรรมการขยันเรียน คือการใช้เวลาว่างในการอ่านข้อมูลข่าวสารเพื่อเพิ่มพูนความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้รู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า 7) การอบรมเลี้ยงดู คือที่เกิดจากคนในครอบครัวควรช่วยกันแก้ปัญหาและตัดสินใจร่วมกัน การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง และความสามารถในการตัดสินใจ

จิต 5 ลักษณะสำหรับอนาคต ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 พลังโลกาภิวัตน์นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ทุกชีวิต โดยเฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Gardner, 2007; วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์, 2554; ราชบัณฑิตยสถาน, 2546; สุวิทย์ มูลคำ, 2549; เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2554; สุทธิพงษ์ พงษ์วร, 2555; อรดี คงสมบูรณ์, 2556) มีลักษณะทางจริยธรรม 5 ด้านสำหรับการทำงานในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1) จิตเชี่ยวชาญ (Disciplined mind) คือการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและมีวินัยเพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญให้เป็นเลิศเสมอ และความเชี่ยวชาญมากกว่าหนึ่งสาขาวิชาเป็นสิ่งที่ต้องการอย่างมาก และต้องเป็นผู้รู้แบบสหวิทยาการอย่างแท้จริง ซึ่งนักวิชาการศึกษาเรื่องการรับรู้เชื่อกันว่าคนเราต้องใช้เวลามากกว่า 10 ปีกว่าจะเชี่ยวชาญเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ด้วยวิทยาการของการเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ จึงอาจเกิดความเชี่ยวชาญได้รวดเร็วขึ้น หรือลดเวลาได้ถึงครึ่งหนึ่งเลยทีเดียว

2. จิตรูสังเคราะห์ (Synthesizing Mind) คือจิตที่สำรวจแหล่งข้อมูลอันหลากหลาย รู้ว่าอะไรสำคัญควรค่าแก่ความสนใจ และนำข้อมูลทั้งหมดนั้นมาผสมผสานกันได้อย่างมีเหตุมีผลสำหรับตนเองและ

ผู้อื่น ด้วยการใคร่ครวญ ตรึกตรอง อย่างละเอียด รอบคอบ และสามารถในการคิดที่ตึงองค์ประกอบต่าง ๆ มาหลอมรวมหรือถักทอภายใต้โครงร่างใหม่อย่างมีเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. จิตสร้างสรรค์ (Creating Mind) คือผู้คิดนอกกรอบเผ้าค้นหาแนวคิดและแนวปฏิบัติใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง เรียนรู้จากความผิดพลาด การสร้างคือผลงานของการรับรู้ที่ต้องอาศัยความรู้ที่จำเป็นและกระบวนการในการรับรู้ที่เหมาะสม และการคิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างและใช้ประโยชน์ได้ดีกว่าเดิม

4. จิตรู้เคารพ (Respectful Mind) คือผู้มีจิตรู้เคารพสามารถเปิดใจต้อนรับบุคคลและกลุ่มที่หลากหลาย อยากพบพาน ทำความรู้จัก มีความเคารพนับถือ และชื่นชอบผู้คนจากแดนไกล บุคคลผู้มีความเป็นสากลนิยมอย่างแท้จริงจะเชื่อในคุณงามความดีของผู้อื่น คือ ความตระหนักรู้ถึงคุณค่าความดีที่มีอยู่จริงของบุคคลอื่น ยอมรับนับถือความดีของเขาด้วยใจจริง แล้วแสดงความนับถือต่อผู้อื่นด้วยการแสดงความอ่อนน้อม อ่อนโยน อย่างเหมาะสม ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

5. จิตรู้จริยธรรม (Ethical Mind) คือจุดยืนทางจริยธรรมนั้นต้องไม่ขัดแย้งกับแนวคิดเรื่องความเคารพ สามารถนึกถึงตนเองในเชิงนามธรรมและในบริบทที่เป็นสากล รับรู้สิทธิและความรับผิดชอบในแต่ละหน้าที่ที่สำคัญและเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม เกิดความสงบร่มเย็นเป็นสุข เกิดความรักสามัคคี เกิดความอบอุ่นมั่นคงและปลอดภัย ในการดำรงชีวิต เช่น ศิลธรรม กฎหมาย ธรรมเนียม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยทางจริยธรรม คือแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดีเพื่อประโยชน์ต่อตนเองและสังคมที่ครอบคลุมปัจจัยหลัก 4 ด้าน และปัจจัยย่อย 18 ด้าน ที่ได้มาจากทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม และจิต 5 ลักษณะสำหรับอนาคต ได้แก่ 1) ด้านลักษณะทางจิต ประกอบด้วย ด้านสติปัญญา ด้านประสบการณ์ทางสังคม และด้านสุขภาพจิต 2) ด้านสาเหตุทางจิต ประกอบด้วย ด้านเหตุผลทางจริยธรรม ด้านมุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง ด้านความเชื่ออำนาจในตน และด้านทัศนคติ คุณธรรม และค่านิยม 3) ด้านพฤติกรรมจริยธรรม ประกอบด้วย ด้านพฤติกรรมพัฒนาสังคม ด้านพฤติกรรมของพลเมืองดี ด้านพฤติกรรมการทำงาน ด้านพฤติกรรมสุขภาพ ด้านพฤติกรรมการขยันเรียนรู้ และด้านการอบรมเลี้ยงดู และ 4) ด้านจิต 5 ลักษณะสำหรับอนาคต ประกอบด้วย ด้านจิตเชี่ยวชาญ ด้านจิตรู้สังเคราะห์ ด้านจิตสร้างสรรค์ ด้านจิตรู้เคารพ และด้านจิตรู้จริยธรรม

บทบาทหน้าที่ของนักสื่อสารมวลชน สามารถสรุปบทบาทหน้าที่ของนักสื่อสารมวลชน เป็น 3 ประการ ดังนี้ (Lasswell, 1948; กิติมา สุรสนธิ, 2548) ได้แก่ 1) หน้าที่ในการสังเกตการณ์และรายงานสภาพแวดล้อมทางสังคม คือการสอดส่องและการติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อสมาชิกในสังคมมารายงานให้สมาชิกในสังคมได้ทราบ โดยเรียกบทบาทนี้ว่า ผู้เฝ้าประตู (Gate Keeper) 2) หน้าที่ในการประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้รวมตัวกันอยู่ได้ คือหน้าที่ในการติดตามศึกษาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างถูกต้องถี่ถ้วน นำมาชี้แจงเพื่อช่วยปรับให้สมาชิกกลุ่มต่าง ๆ มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกันได้ด้วยความสงบเรียบร้อย และ 3) หน้าที่ในการถ่ายทอดมรดกทางสังคม คือหน้าที่ในการเผยแพร่ถ่ายทอดหรือสืบทอดความรู้ ค่านิยม ทัศนคติ และบรรทัดฐานของสังคมจากยุคสมัยหนึ่งไปสู่ยุคสมัยหนึ่ง เพื่อให้วิทยาการศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของสังคมนั้น ๆ คงอยู่ตลอดไป

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ เป็นลักษณะที่คาดหวังในตัวผู้จบการศึกษาที่หล่อหลอมจากการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิสาขาวิชา โดยด้านจริยธรรมคือ บัณฑิตมีจริยธรรมและความรับผิดชอบสูงทั้งในบริบททางวิชาการ วิชาชีพ และชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการเรียนรู้และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (คณะกรรมการ

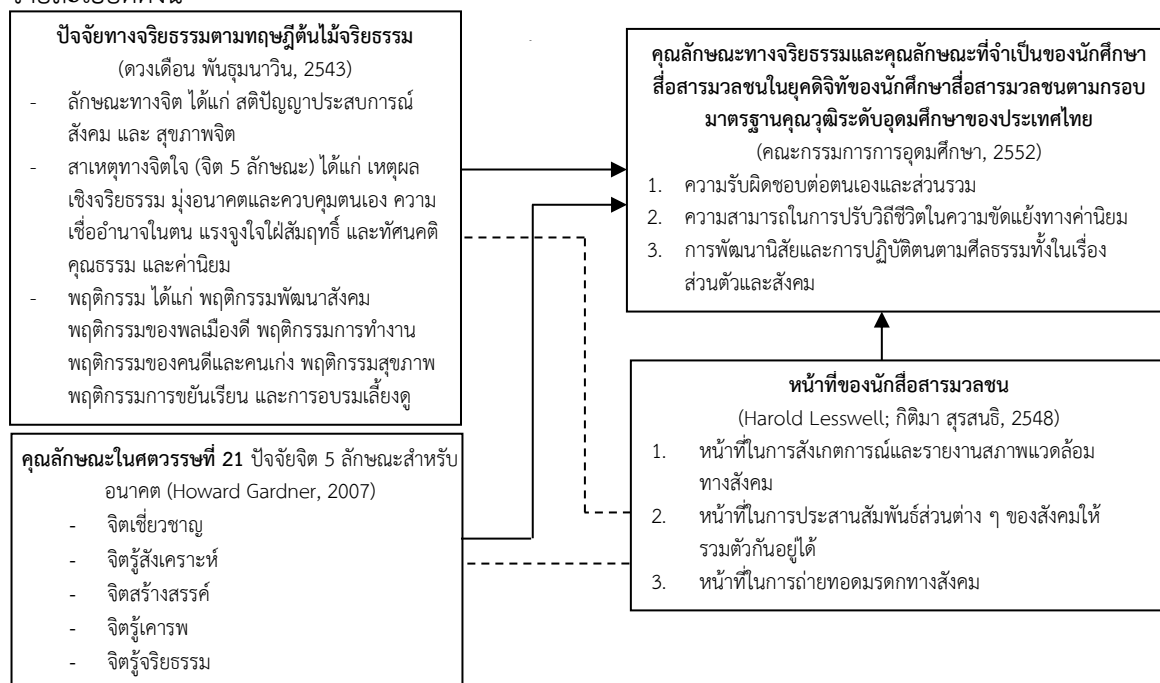

การอุดมศึกษา, 2552) กำหนดการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิตมีอย่างน้อย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม และจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยด้านคุณธรรมและจริยธรรม คือการพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม โดยสรุป คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ระดับปริญญาตรีตามกรอบ TQF สามารถสรุปได้เป็นคุณลักษณะทางจริยธรรมได้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ด้านความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม และด้านการพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 ประเด็น ผู้วิจัยได้นำไปสร้างเป็นกรอบคำถามแบบมีโครงสร้างเพื่อการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับคุณลักษณะทางจริยธรรม และคุณลักษณะที่จำเป็นของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล ก่อนนำผลการสัมภาษณ์ไปสังเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบรายงานต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดและทฤษฎีของ 1) ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543) 2) Haward Gardner (2007) 3) คุณลักษณะทางจริยธรรมนักศึกษาสื่อสารมวลชนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทยของคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552) และแนวคิดของ Harold Lesswell; กิตติมา สุรสุนธิ (2548) จึงสามารถนำเสนอเป็นกรอบแนวคิดของโครงการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ กรุงเทพมหานคร โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแนวคำถาม ได้แก่ 1) ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมสำหรับคนไทยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543) 2) แนวคิดเกี่ยวกับจิต 5 ลักษณะสำหรับอนาคตของ Gardner (2007) 3) คุณลักษณะทางจริยธรรมและคุณลักษณะที่จำเป็นของนักศึกษาสื่อสารมวลชนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทยของคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552) และ 4) หน้าที่ของนักสื่อสารมวลชนตามแนวคิดของ Lasswell (1948) และ กิติมา สุรสุนธิ (2548)

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบมีโครงสร้าง ด้วยวิธีการกำหนดคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า โดยโครงสร้างคำถามการสัมภาษณ์มีโครงสร้างประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมของนักสื่อสารมวลชน และคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล ที่สถาบันการศึกษาจะต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย และทำการตรวจสอบความตรง (Validity) ของแนวคำถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ที่มีความรู้ความสามารถด้านคุณลักษณะทางจริยธรรมและสื่อสารมวลชน จากนั้นผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะก่อนนำคำถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 คน และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยอาศัยความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ทำงานด้านสื่อสารมวลชนไม่น้อยกว่า 10 ปี และเคยมีตำแหน่งงานในระดับหัวหน้างานขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 3 ถอดบทสัมภาษณ์รายบุคคล และสังเคราะห์คุณลักษณะทางจริยธรรมและคุณลักษณะที่จำเป็นของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล โดยการจับประเด็นต่าง ๆ จากบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดเป็นกลุ่มเพื่อกำหนดคุณลักษณะทางจริยธรรมและคุณลักษณะที่จำเป็นของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ประเด็นเนื้อหาพร้อม (Thematic Analysis) และใช้ตารางสังเคราะห์คุณลักษณะ โดยนำเสนอในรูปแบบพรรณนาประกอบตารางสังเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล สามารถนำเสนอรายละเอียด ดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล

คุณลักษณะทางจริยธรรม	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ																บทสรุป
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
มีความรับผิดชอบตนเองและส่วนรวม	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
จิตสำนึกที่ดี	✓	✓	✓		✓		✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
จิตสำนึกสาธารณะ	✓	✓	✓		✓		✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

คุณลักษณะทางจริยธรรม	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ																บทสรุป
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง	✓	✓			✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
มีความเสียสละ	✓	✓	✓	✓		✓	✓			✓					✓	✓	✓
รู้จักทำเพื่อส่วนรวม	✓	✓	✓	✓		✓	✓			✓					✓	✓	✓
ความเข้าใจบริบทสังคม	✓		✓	✓			✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
เปิดกว้าง	✓		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ยอมรับและเคารพความคิดเห็นของคนอื่น	✓		✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
เข้าใจความขัดแย้ง			✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
เคารพซึ่งกันและกัน	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓
รู้จักเชื่อมโยง			✓		✓					✓				✓			✗
การยอมรับความแตกต่าง			✓	✓		✓	✓	✓		✓				✓	✓	✓	✓
เป็นคนดี/รู้ถูกรู้ผิด		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ต้องสื่อสารให้เข้าใจ	✓			✓				✓		✓				✓		✓	✗
ความยืดหยุ่น/ปรับเปลี่ยนตามสภาวะการณ์		✓		✓									✓			✓	✗
ลดอัตราไม่เอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง				✓	✓												✗
มีน้ำใจ			✓	✓										✓	✓		✗
เคารพสิทธิมนุษยชน	✓			✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
เคารพตัวเอง	✓			✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ไม่เขินอายสังคม	✓				✓				✓	✓				✓			✗
การนำเสนอข้อเท็จจริง	✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓
ความตรงต่อเวลา						✓				✓				✓	✓		✗
ความสุภาพ/มีกิริยามารยาท						✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓
รู้กาลเทศะ						✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓
จริยธรรมการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ		✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓	✓		✓		✓
รู้เท่าทันสื่อ		✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓	✓		✓		✓

จากตารางที่ 1 แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล พบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล มี 20 คุณลักษณะ ได้แก่ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม จิตสำนึกที่ดี จิตสำนึกสาธารณะ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความเสียสละ รู้จักทำเพื่อส่วนรวม ความเข้าใจบริบทสังคม เปิดกว้าง ยอมรับและเคารพความคิดเห็นของคนอื่น เข้าใจความขัดแย้ง เคารพซึ่งกันและกัน การยอมรับความแตกต่าง เป็นคนดี/รู้ถูกรู้ผิด เคารพสิทธิมนุษยชน เคารพตัวเอง การนำเสนอข้อเท็จจริง ความสุภาพ/มีกิริยามารยาท รู้กาลเทศะ จริยธรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่จำเป็นของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งนักศึกษาสื่อสารมวลชน ควรได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล

คุณลักษณะที่จำเป็น	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ																บทสรุป
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
ไม่เรียนรู้	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓
การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	✓	✓	✓			✓		✓	✓				✓	✓	✓		✓
มีการคิดอย่างมีเหตุผล			✓													✓	✗
ความคิดสร้างสรรค์			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ความกล้า	✓	✓			✓		✓	✓					✓				✗
มีเครือข่ายความร่วมมือ					✓										✓	✓	✗
มีความอดทน						✓				✓			✓	✓	✓		✗
ทนแรงกดดันได้						✓				✓			✓	✓			✗
การเขียนและการสื่อสารให้เข้าใจ	✓	✓		✓		✓	✓	✓		✓		✓	✓		✓		✓
รู้กว้างและรู้หลายหลายสาขา		✓	✓	✓		✓		✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
ทำงานได้หลายอย่าง		✓	✓	✓		✓		✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓

หมายเหตุ ลำดับของผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่เรียงตามที่ปรากฏในรายการอ้างอิง

จากภาพที่ 2 แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล พบว่า คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล 7 คุณลักษณะ ได้แก่ ไม่เรียนรู้ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การเขียนและการสื่อสารให้เข้าใจ รู้กว้างและรู้หลายหลายสาขา และทำงานได้หลายอย่าง

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล มีทั้งหมด 20 คุณลักษณะ ได้แก่ มีความรับผิดชอบต่องานและส่วนรวม จิตสำนึกที่ดี จิตสำนึกสาธารณะ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความเสียสละ รู้จักทำเพื่อส่วนรวม ความเข้าใจบริบทสังคม เปิดกว้าง ยอมรับและเคารพความคิดเห็นของคนอื่น เข้าใจความขัดแย้ง เคารพซึ่งกันและกัน การยอมรับความแตกต่าง เป็นคนดี/รู้ถูกรู้ผิด เคารพสิทธิมนุษยชน เคารพตัวเอง การนำเสนอข้อเท็จจริง ความสุภาพ/มีกิริยามารยาท รู้กาลเทศะ จริยธรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงไปของเทคโนโลยีทำให้บริบททางสังคมและการทำงานของสื่อสารมวลชนต้องปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ซึ่งการทำงานของสื่อทุกวันนี้แข่งขันกันที่ความเร็ว แต่สื่อสารมวลชนยังคงต้องทำหน้าที่เช่นเดิม แต่ปรับเปลี่ยนวิธีการ สอดคล้องกับกิตติมา สุรสนธิ (2548) ที่สรุปจากฮาร์ลด์ ลาสเวลล์ เกี่ยวกับยุคดิจิทัลบทบาทของสื่อมวลชนไม่เปลี่ยนไป ว่าสื่อมวลชนมีหน้าที่ในการสังเกตการณ์และรายงานสภาพแวดล้อมทางสังคม ทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้รวมตัวกันอยู่ได้ และถ่ายทอดมรดกทางสังคม โดยทำหน้าที่ในการเผยแพร่ถ่ายทอดหรือสืบทอดความรู้ ค่านิยม ทศนคติ และบรรทัดฐานของสังคมจากยุคสมัยหนึ่งไปสู่อีกยุคสมัย ในขณะที่ มาลี บุญศิริพันธ์ (2556) กล่าวว่า นักสื่อสารมวลชน จะต้องนำเสนอข่าวสารบนพื้นฐานความจริงและความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการกลั่นกรองอย่างดี ดังนั้น จริยธรรมของนักศึกษาสื่อสารมวลชนได้รับการปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม จิตสำนึกที่ดี จิตสำนึกสาธารณะ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความเสียสละ โดยพัฒนาให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ด้านจริยธรรม (คณะกรรมการ

การอุดมศึกษา, 2552) ด้วยการพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม และสอดคล้องกับตรียรัตน์ ปลื้มปิตชัยกุล (2562) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาจริยธรรมสื่อมวลชนไทยยุคดิจิทัลว่า การพัฒนาจริยธรรมของสื่อยุคดิจิทัลสะท้อนให้เห็นว่าสื่อยุคดิจิทัลปัญหาทางจริยธรรมในการใช้สื่อออนไลน์และสื่อสังคมในยุคดิจิทัล โดยการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อรักษาเกณฑ์มาตรฐานในเรื่องความถูกต้อง การคัดกรองข้อมูลข่าวสาร ความเป็นกลางในการรายงานข่าว การสร้างการมีส่วนร่วม การเคารพผู้อื่น การไม่ละเมิดสิทธิและลิขสิทธิ์ และการรายงานข่าวเพื่อประโยชน์สูงสุดของต่อสังคมเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นสิ่งสำคัญ ในขณะที่ณัชชา พัฒนานุกิจ (2561) ได้สรุปแนวทางการแก้ปัญหาทางด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ระดับองค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสื่อมวลชน ควรสร้างความตระหนักในเรื่องจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อแก่ผู้ที่ทำหน้าที่สื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง (เทียนทิพย์ เดียวกี, 2559) และ 2) ระดับองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน ควรสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม ด้วยการเปิดโอกาสให้องค์กรหรือบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบจริยธรรมจริยธรรมวิชาชีพของสื่อได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม และควรมีการวางมาตรการการรับบุคคลเข้าทำงานในองค์กรให้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น (วัฒน์ ภูวทิศ, 2556) และระดับผู้บริหาร ควรช่วยกันตรวจสอบการกรองข่าวสารก่อนออกสู่สาธารณะ (เทียนทิพย์ เดียวกี, 2559) ลดความเสี่ยงในผิดพลาดด้วยการประชุมโต๊ะข่าวในกองบรรณาธิการแสดงให้เห็นว่าได้ผ่านกระบวนการถกเถียงแสดงความคิดเห็นร่วมกันมาแล้ว (การดา ร่วมพุ่ม, 2557) และ 3) ระดับสถาบันการศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการมีส่วนสำคัญที่จะเน้นย้ำถึงความสำคัญของจริยธรรมและจรรยาบรรณของวิชาชีพสื่อมวลชนในระบบการเรียนการสอนและควรปูพื้นฐานสร้างนักข่าวรุ่นใหม่ตั้งแต่ระดับเยาวชน (สุทธิชัย หยุ่น, 2555)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล มี 7 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) ใฝ่เรียนรู้ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การเขียนและการสื่อสารให้เข้าใจ รู้กว้างและรู้หลายหลายสาขา และทำงานได้หลายอย่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทักษะที่จำเป็นคือคุณสมบัติเพื่อการทำงานของนักศึกษาสื่อสารมวลชนที่ต้องได้รับการพัฒนาก่อนสำเร็จการศึกษาเพื่อการทำงานในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ กับ Krungsri Plearn Plearn (2563) ที่ได้นำเสนอ 5 ทักษะคนทำงานในยุคดิจิทัล ได้แก่ 1) การมีความคิดแบบประยุกต์และปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ 2) การปรับตัวตอบรับปรากฏการณ์สื่อใหม่ 3) เรียนรู้และเข้าใจศาสตร์ที่หลากหลาย 4) การออกแบบความคิดเชิงเหตุผลและอารมณ์ และ 5) มีศักยภาพในการต่อรองเพื่อรับมือกับปัญหาต่างๆ และสอดคล้องกับกองระบบและบริหารข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2563) เกี่ยวกับทักษะดิจิทัลกล่าวสู่พลเมืองในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสำคัญ 8 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง 2) ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว 3) ทักษะในการคิดวิเคราะห์มีวิจารณญาณที่ดี 4) ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ 5) ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ 6) ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้งานทั้งไวบนโลกออนไลน์ 7) ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ และ 8) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม ในขณะที่ Fah Chanwanthawat (2562) นำเสนอ 8 ทักษะในยุคดิจิทัลที่คุณต้องปรับตัวสู่ความสำเร็จ ได้แก่ 1) ทักษะการแก้ไขปัญหา 2) การคิดวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ 3) ความคิดสร้างสรรค์ 4) ความเป็นผู้นำ

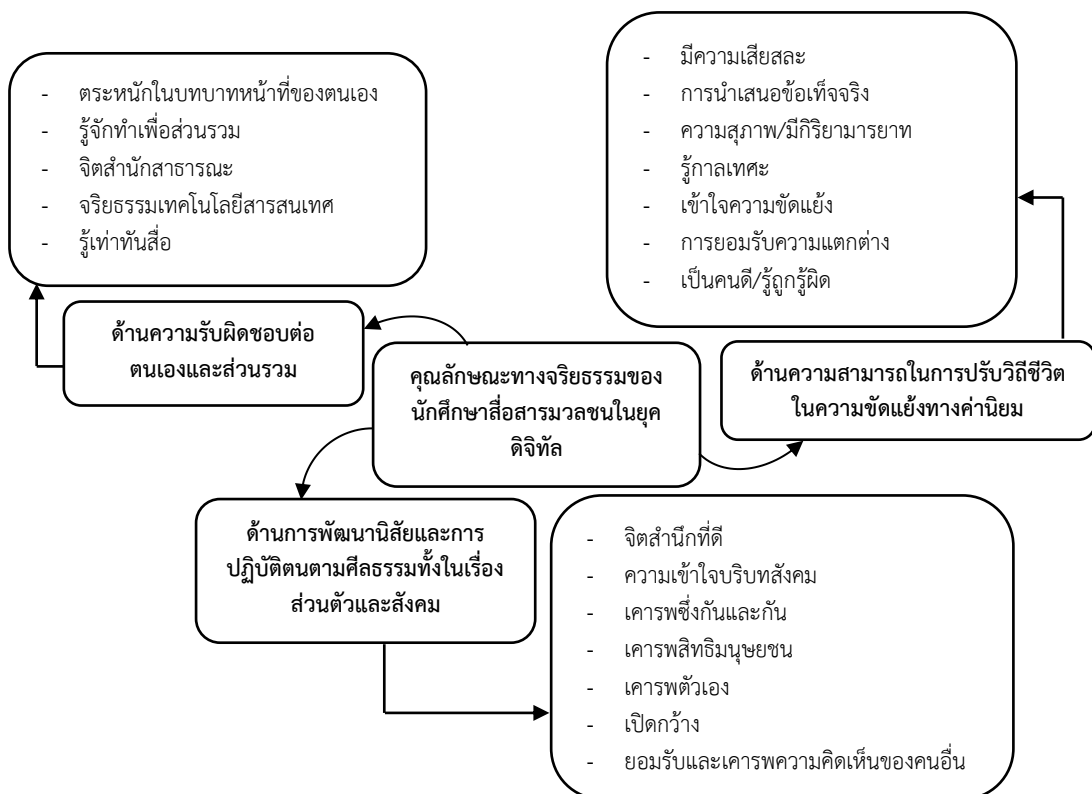

และการบริหารจัดการคน 5) ทำงานกับคนต่างวัฒนธรรมและต่างวัย 6) ความฉลาดทางอารมณ์ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) และ 8) การเล่าเรื่องและการสื่อสาร และ ACTUALIZ (2563) ได้นำเสนอ 4 ทักษะที่คนทำงานต้องมีในยุคดิจิทัล ได้แก่ 1) ทักษะการปรับตัว 2) ทักษะการเรียนรู้ให้เร็ว 3) ทักษะการใช้เทคโนโลยี และ 4) ความฉลาดทางอารมณ์ ในขณะที่ Admission Premium (2559) 10 ทักษะที่จำเป็นในการทำงานยุคดิจิทัล (ปี 2020) ได้แก่ 1) การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน 2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) ความคิดสร้างสรรค์ 4) การบริหารบุคคล 5) การร่วมมือกับผู้อื่น 6) ความฉลาดทางอารมณ์ 7) การลงความเห็นและการตัดสินใจ 8) การใส่ใจความต้องการของลูกค้า 9) การต่อรอง และ 10) ความยืดหยุ่นทางปัญญา

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรม และคุณลักษณะที่จำเป็นของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล ทำให้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่จากผลการวิจัย 2 ประเด็น ได้แก่

คุณลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล มี 20 คุณลักษณะ จึงนำมาพัฒนาตามกรอบคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ระดับปริญญาตรีตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม 2) ด้านความสามารถในการปรับตัวชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม และ 3) ด้านการพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม สามารถสรุปเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

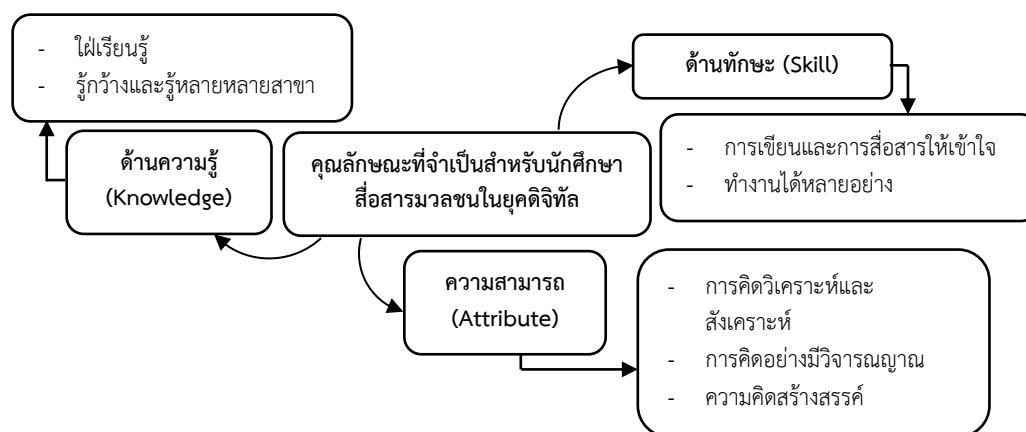
แผนภาพที่ 2 แสดงคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัลตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ระดับปริญญาตรี ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

จากแผนภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ของคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัลแบ่งคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ระดับปริญญาตรีตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านความรับผิดชอบต่อนตนเองและส่วนรวม 5 คุณลักษณะ ได้แก่ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้จักทำเพื่อส่วนรวม จิตสำนึกสาธารณะ จริยธรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ
- 2) ด้านความสามารถในการปรับตัวชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม 7 คุณลักษณะ ได้แก่ มีความเสียสละ การนำเสนอข้อเท็จจริง ความสุภาพ/มีกิริยามารยาท รู้กาลเทศะ เข้าใจความขัดแย้ง การยอมรับความแตกต่าง และเป็นคนดี/รู้ถูกรู้ผิด
- 3) ด้านการพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม 7 คุณลักษณะ ได้แก่ จิตสำนึกที่ดี ความเข้าใจบริบทสังคม เคารพซึ่งกันและกัน เคารพสิทธิมนุษยชน เคารพตัวเอง เปิดกว้าง และยอมรับและเคารพความคิดเห็นของคนอื่น

คุณลักษณะที่จำเป็นของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล มี 7 คุณลักษณะ จึงนำมาพัฒนาตามกรอบสมรรถนะบุคคล แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ และ 3) ความสามารถ สามารถสรุปเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล

ตามกรอบสมรรถนะบุคคล

จากแผนภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ของคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัลตามกรอบสมรรถนะบุคคล แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านความรู้ 2 คุณลักษณะ ได้แก่ ไม่เรียนรู้อะไร และรู้กว้างและรู้หลายหลายสาขา
- 2) ด้านทักษะ 2 คุณลักษณะ ได้แก่ การเขียนและการสื่อสารให้เข้าใจ และทำงานได้หลายอย่าง
- 3) ความสามารถ 3 คุณลักษณะ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความคิดสร้างสรรค์

สรุป

จากผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัลมี 20 คุณลักษณะ ได้แก่ มีความรับผิดชอบต่อนตนเองและส่วนรวม จิตสำนึกที่ดี จิตสำนึกสาธารณะ

ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความเสียสละ รู้จักทำเพื่อส่วนรวม ความเข้าใจบริบทสังคม เปิดกว้าง ยอมรับและเคารพความคิดเห็นของคนอื่น เข้าใจความขัดแย้ง เคารพซึ่งกันและกัน การยอมรับความแตกต่าง เป็นคนดี/รู้ถูกรู้ผิด เคารพสิทธิมนุษยชน เคารพตัวเอง การนำเสนอข้อเท็จจริง ความสุภาพ/มีกิริยามารยาท รู้กาลเทศะ จริยธรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ และคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล 7 คุณลักษณะ ได้แก่ ใฝ่เรียนรู้ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การเขียนและการสื่อสารให้เข้าใจ รู้กว้างและรู้หลายหลายสาขา และทำงานได้หลายอย่าง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล มีทั้งหมด 20 คุณลักษณะ ได้แก่ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม จิตสำนึกที่ดี จิตสำนึกสาธารณะ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความเสียสละ รู้จักทำเพื่อส่วนรวม ความเข้าใจบริบทสังคม เปิดกว้าง ยอมรับและเคารพความคิดเห็นของคนอื่น เข้าใจความขัดแย้ง เคารพซึ่งกันและกัน การยอมรับความแตกต่าง เป็นคนดี/รู้ถูกรู้ผิด เคารพสิทธิมนุษยชน เคารพตัวเอง การนำเสนอข้อเท็จจริง ความสุภาพ/มีกิริยามารยาท รู้กาลเทศะ จริยธรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

1) นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาสื่อสารมวลชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาจจะพัฒนาเป็นหลักสูตรรายวิชาจริยธรรมทางสื่อสารมวลชน หรือกำหนดเป็นหัวข้อสำหรับการสอดแทรกในรายวิชาโดยให้กระจายไปในแต่ละชั้นปีทั้ง 4 ปี

2) นำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยควรให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนานักศึกษาและการประเมินตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติด้านคุณธรรมและจริยธรรม

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล 7 คุณลักษณะ ได้แก่ ใฝ่เรียนรู้ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ การใช้วิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การเขียนและการสื่อสารให้เข้าใจ รู้กว้างและรู้หลายหลายสาขา และทำงานได้หลายอย่าง ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรนำไปประกอบการจัดการศึกษา หรือกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาด้านสื่อสารมวลชน เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และเป็นนักสื่อสารมวลชนยุคใหม่ที่รองรับความต้องการของสถานประกอบการ ปรับตัวเข้ากับการทำงานในรูปแบบใหม่ที่แข่งขันกันด้วยความเร็ว แต่ต้องคงไว้ซึ่งความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และสามารถให้ความรู้แก่สังคมได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัลที่สำคัญคือ คุณลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาสื่อสารมวลชนคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ระดับปริญญาตรีตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับคุณลักษณะทางจริยธรรมเฉพาะกลุ่มวิชาชีพทางสื่อสารมวลชน ซึ่งจะมีคุณลักษณะทางจริยธรรมตามลักษณะการทำงานในแต่ละวิชาชีพที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กองระบบและบริหารข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). *ทักษะดิจิทัล ก้าวสู่ พลเมืองในศตวรรษที่ 21*. สืบค้น 18 มิถุนายน 2564. จาก <https://www.ops.go.th/main/index.php/knowledge-base/article-pr/1355-goto-citizens21st.html>.
- การดา ร่วมพุ่ม. (2557). สื่อมวลชนกับการรายงานข่าวสิทธิเด็ก. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต* ,8(1), 31-53.
- กิติมา สุรสนธิ. (2548). *ความรู้ทางการสื่อสาร (Introduction to Communication)*. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และแนวทางปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- จักรกฤษ เพิ่มพูน. (9 มีนาคม 2560). *ที่ปรึกษา นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, กรรมการควบคุมจริยธรรมสมาคมนักข่าว และบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ลานนาโพสต์ จังหวัดลำปาง*. (ฉันทนา ปาปิตถา สัมภาษณ์).
- จักรกฤษ ศิลปชัย. (6 กุมภาพันธ์ 2560). *เจ้าของและนักจัดรายการ Yes Radio ทาง www.yesradiothai.com และ App yesradio*. (ฉันทนา ปาปิตถา สัมภาษณ์).
- จักรกฤษณ์ สิริริน. (2563). *การปรับตัวของสื่อยุคใหม่*. สืบค้น วัน เดือน ปี. จาก <https://www.salika.co/2020/10/13/adaptation-of-modern-media/>
- ชยธร ธนวรเจต. (25 กุมภาพันธ์ 2560). *ผู้อำนวยการอาวุโสฝ่ายสร้างสรรค์รายการและผังรายการ*. (ฉันทนา ปาปิตถา สัมภาษณ์).
- ชาญชัย สวัสดิวิชัยกุล. (17 มีนาคม 2560). *ผู้กำกับภาพยนตร์*. (ฉันทนา ปาปิตถา สัมภาษณ์).
- ชุตินทรา วัฒนกุล. (8 มีนาคม 2560). *New Media Director สถานีโทรทัศน์ PPTV*. (ฉันทนา ปาปิตถา สัมภาษณ์).
- ฐิตินันท์ บุญภาพ คอมมอน. (10 มีนาคม 2560). *อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิต*. (ฉันทนา ปาปิตถา สัมภาษณ์).
- ฐิตีวรรณ ไสวแสนยากร. (22 กุมภาพันธ์ 2560). *หัวหน้าข่าวการศึกษา หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ*. (ฉันทนา ปาปิตถา สัมภาษณ์).
- ณัชชา พัฒนะนุกิจ. (2561). *สื่อมวลชนกับจริยธรรมและจรรยาบรรณในยุคโซเชียลมีเดีย (Social Media)*. สืบค้น วัน เดือน ปี. จาก. <http://www.presscouncil.or.th/archives/4280>
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2543). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคลากร*. เอกสาร วิชาการคณะพัฒนาสังคม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นนทสิทธิ์ นิตยเมธา. (8 มีนาคม 2560). *Assistant Business Strategy Director สถานีโทรทัศน์ PPTV*. (ฉันทนา ปาปิตถา สัมภาษณ์).
- บรรยงค์ สุวรรณผ่อง. (15 มีนาคม 2560). *ประธานกรรมการจริยธรรมวิชาชีพสมาคมนักข่าววิทยุและ โทรทัศน์แห่งประเทศไทย, กรรมการควบคุมจริยธรรมสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และบรรณาธิการที่ปรึกษา Econ News*. (ฉันทนา ปาปิตถา สัมภาษณ์).

- ประเสริฐ ผลิตการพิมพ์. (2554). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: โอเพ่นเวิลด์ส.
- มัลลิกา บุญยี่น. (5 มีนาคม 2560). *บรรณาธิการความงาม นิตยสาร HELLO! ประเทศไทย*. (ฉันทนา ปาปัดถา สัมภาษณ์).
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2556). *วารสารศาสตร์เบื้องต้น ปรัชญาแลแนวคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุวดี ชุ่มกาทอง. (21 กุมภาพันธ์ 2560). *ผู้จัดการฝ่ายผลิตรายการโทรทัศน์ Smart SME*. (ฉันทนา ปาปัดถา สัมภาษณ์).
- วัฒน์ ภูวทิศ. (2556). บทบาทเชิงจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในการรายงานข่าวสารหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงราย*, 15(1), 97-107.
- ศิริโรจน์ ศิริแพทย์. (9 มีนาคม 2560). *ผู้ช่วยหัวหน้าข่าวสกีข่าววาไรตี้ บทความ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์*. (ฉันทนา ปาปัดถา สัมภาษณ์).
- ศิริลย์ สมทรง. (19 กุมภาพันธ์ 2560). *นักจัดรายการวิทยุรายการคลับสุขภาพ อสมท FM96.5, รายการอารมณ์ ดิยามเช้า อสมท FM 97.0, และรายการมองเขา ดูเรา สวท FM 97.0*. (ฉันทนา ปาปัดถา สัมภาษณ์).
- สุคนธ์ธำ เสงี่ยมเจริญ. (2556). *การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกสาธารณะในนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุดาทิพย์ มุสิกะสินธร. (22 กุมภาพันธ์ 2560). *บรรณาธิการข่าวหน้าสังคม-สตรี หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ*. (ฉันทนา ปาปัดถา สัมภาษณ์).
- สุทธิชัย หยุ่น. (2555). *อนาคตของข่าว*. สมุทรปราการ: ดับบลิวพีเอส ประเทศไทย.
- สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร. (2550). *การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้นักศึกษา*. ปทุมธานี: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สุวรรณา สมบัติรักษาสุข. (2 กุมภาพันธ์ 2560). *ผู้จัดการสถานีวิทยุจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. (ฉันทนา ปาปัดถา สัมภาษณ์).
- ACTUALIZ. (2563). 4 ทักษะที่คนทำงานต้องมีในยุคดิจิทัล. สืบค้น 18 มิถุนายน 2564. จาก <https://www.actualiz.co/single-post/skills-digital-era>.
- Admission Premium. (2559). 10 ทักษะที่จำเป็นในการทำงานยุคดิจิทัล (ปี 2020). สืบค้น 18 มิถุนายน 2564. จาก <https://www.admissionpremium.com/content/1425>.
- Fah Chanwanthawat. (2562). 8 ทักษะในยุคดิจิทัลที่คุณต้องปรับตัว!! หากอยากประสบความสำเร็จในปี 2021. สืบค้น 18 มิถุนายน 2564. จาก <https://stepstraining.co/trendy/8-success-skills-for-2020>.
- Gardner, H. (2007). *Five minds for the future*. Boston: Harvard Business School Press.
- Krungsri Plearn Plearn. (2563). 5 ทักษะที่คุณต้องปรับตัวในการทำงานยุคดิจิทัล. สืบค้น 18 มิถุนายน 2564. จาก <https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/5-digital-skills>.
- Lasswell, H. (1948). *The Structure and function of communication in society*. In L. Bryson (Ed.), *The communication of ideas* (pp.37-40). New York: Harper.

การพัฒนาแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี

DEVELOPING A STRATEGIC PLAN FOR THE IMPLEMENTATION OF THE KONDEE SRI SUPHAN PROJECT SUPHANBURI PROVINCE

พัทธกรณ์ วิวรรณมงคล

Phatsakon Wiwanthamongkhon

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

E-mail : ajphatsakon@gmail.com

Received December 14, 2021; Revised December 30, 2021; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี 2) วิเคราะห์แผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี 3) เพื่อนำเสนอคู่มือแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้แทนประชาชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งหมด 10 อำเภอ ๆ ละ 100 คน รวมจำนวน 1,000 คน โดยทำการเลือกแบบเจาะจง และกลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแนวทางการพัฒนากลยุทธ์สำหรับกลุ่มเป้าหมายและผู้ทรงคุณวุฒิ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการศึกษากลยุทธ์การดำเนินงานตามเป้าหมายโครงการคนดีศรีสุพรรณจังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการประเมินแนวทางการพัฒนา กลยุทธ์การดำเนินงานตามเป้าหมายโครงการคนดีศรีสุพรรณ ตามกลยุทธ์ทั้ง 5 กลยุทธ์ พบว่า กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยข้อคำถามมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับมากและแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถสรุปกลยุทธ์ได้ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 จำนวน 6 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 2 จำนวน 8 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 3 จำนวน 3 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 4 จำนวน 7 ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ที่ 5 จำนวน 7 ตัวชี้วัด รวมทั้งสิ้น 31 ตัวชี้วัด 3) คู่มือแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้

คำสำคัญ: แผนกลยุทธ์, การดำเนินงาน, โครงการคนดีศรีสุพรรณ

Abstract

This article aimed to study: 1) Study the strategy for the implementation of KonDee Sri Suphan Project, Suphanburi province; 2) Analyze the strategic plan for the implementation of the KonDee Sri Suphan Project, Suphanburi province and 3) Present a manual on the strategic plan of the KonDee Sri Suphan Project Suphanburi Province. was conducted with the use of mix-research method. The target group consisted of 1) a group of people's representatives, and all involved totaling 1,000 people chosen by Purposive Sampling and 2) a group of qualified people, totaling 22 people. The research instrument was a Strategic Development Guidelines Questionnaire for Target Group and Experts. The statistics use were percentage statistics, mean, standard deviation, median, baseline, interquartile range, and content analysis.

The results of the study found that 1) The results of the study of strategies for implementing the goals of the Project Overall was at a high level ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.78); 2) The results of the evaluation of the development strategies for the implementation of the goals of the KonDee Sri Suphan Project according to the five strategies found that the expert group had the same opinion on all points. The questions were agreed with the highest level and the high level respectively and Strategic Plan for the implementation of the KonDee Sri Suphan Project Suphanburi Province can be summarized as follows: Strategy 1 has 6 indicators, Strategy 2 has 8 indicators, Strategy 3 has 3 indicators, Strategy 4 has 7 indicators, and Strategy 5 has 7 indicators, a total of 31 indicators and 3) Guidebook to the Strategic Plan for the implementation of the KonDee Sri Suphan Project is suitable for application.

Keywords: Strategic Plan, Implementation, KonDee Sri Suphan Project

บทนำ

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็งพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบัน ระบบโครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งที่ผ่านมา

ต้องเผชิญกับความท้าทายจากบริบทการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างสถาบันทางสังคม และปัจเจกบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) โดยคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ดำเนินการนำร่องเพื่อสร้างกระแสและจุดประกายการพัฒนาคนและสังคมให้ต่อเนื่อง สนับสนุนให้มีการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติและพัฒนาคนและสังคมอย่างมีบูรณาการ จังหวัดสุพรรณบุรีได้รับการคัดเลือกให้เป็นจังหวัดดำเนินงานตามโครงการนำร่องเพื่อสร้างกระแสการพัฒนาคนและสังคม โดยมีเป้าหมายเน้นการสร้างพื้นฐานให้เด็กและเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษาเป็นคนดีมีศีลธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงาม มีสำนึกมีวินัยในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้งมีความสามารถรับรู้ วิเคราะห์ข้อมูล กลั่นกรองข่าวสารอย่างมีเหตุผล จังหวัดสุพรรณบุรีจึงจัดให้มีโครงการเยาวชนคนดีศรีสุพรรณขึ้น

กลยุทธ์การพัฒนางานนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนหน่วยงานสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเป็นรูปแบบการวางแผนที่ช่วยให้หน่วยงานพัฒนาตนเองได้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมขององค์กรซึ่งจะต้องสอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงาน เพื่อใช้เป็นที่กำหนดทิศทางหรือเป็นแนวทางการดำเนินงานในอนาคต หรือวิถีทางในการที่จะก้าวเดินจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเพื่อให้ไปถึงที่หมายได้รวดเร็ว (Mintzberg, H, 1994) ทั้งนี้เพราะการวางแผนกลยุทธ์เป็นการวางแผนขององค์กร ซึ่งการวางแผนกลยุทธ์ เป็นรูปแบบการวางแผนที่สอดคล้องกับการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นกระแสหลักในการบริหารภาครัฐในปัจจุบัน และสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้เตรียมอกระเบียบกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐทุกระดับมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ใช้เป็นเครื่องมือ ในการพัฒนางานสู่มิติใหม่ของการปฏิรูประบบราชการเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการจัดทำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting) ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงบประมาณกำหนดให้ส่วนราชการและหน่วยงานในสังกัดมีบทบาทเป็นอย่างมากในการกำหนดแผนกลยุทธ์ทางการเงินก่อนที่จะกระจายอำนาจด้านงบประมาณโดยการจัดสรรงบประมาณเป็นเงินก้อนลงไปให้หน่วยงานการวางแผนที่สำคัญต่อการกำหนด “กลยุทธ์” ที่ได้มาจากการคิดวิเคราะห์แบบใหม่ ๆ ที่ไม่ผูกติดอยู่กับปัญหาเก่าในอดีตไม่เอาข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรและงบประมาณมาเป็นข้ออ้าง ดังนั้น การวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นการวางแผนแบบท้าทายความสามารถผ่านกระบวนการวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวกระบวนการ สร้างผลงานให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรเป็นรูปแบบการวางแผนที่ช่วยให้เกิดการริเริ่มสร้างสรรค์ทางเลือกใหม่ ได้ด้วยตนเองจึงเป็นการวางแผนพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการพัฒนากลยุทธ์ในการพัฒนางานนั้นทุกหน่วยงานนั้นได้ดำเนินการตามแผนกลยุทธ์มาอย่างต่อเนื่อง แต่การดำเนินงานได้พัฒนาทางสำนักงานมีความต้องการที่จะมองภาพแนวทางการพัฒนาคนให้เกิดผลทุกภาคส่วนมากยิ่งขึ้น ซึ่งในกระบวนการพัฒนางานของหน่วยงาน

สำนักงานโครงการคนดีศรีสุพรรณได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาแผนกลยุทธ์เป็นเรื่องที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่ทางหน่วยงานจะได้นำแผนกลยุทธ์นี้หรือแนวทางกลยุทธ์นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานขององค์กร และสามารถนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปวางแผนแนวทางการดำเนินงานให้เกิดความคุ้มค่าด้านการเงิน บุคลากร และวิธีการพัฒนาเพื่อให้ดำเนินงานให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด เป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาในระดับชาติ และบังเกิดผลที่ถึงมาต่อคนในระดับรากหญ้า

ความสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ได้มาจากการประชุมแบบมีส่วนร่วมในชุมชน การลงพื้นที่ศึกษากระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมหมู่บ้านตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ และจากการประชุมผู้บริหารจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสรุปข้อคำถามได้ว่ากลยุทธ์การดำเนินงานโครงการคนดีศรีสุพรรณเป็นอย่างไร แนวทางการดำเนินงานจากระดับประชาชนสู่ระดับนโยบายเป็นอย่างไร ความสำคัญจากข้อคำถามนี้เป็นปัจจัยเหตุที่สำคัญในการสะท้อนถึงผลในปัจจุบันสู่แนวทางการพัฒนาในอนาคตของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์และการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งหากข้อคำถามจากการศึกษาในครั้งนี้ได้ผลจากการศึกษา จะเกิดความกระจ่างชัดในแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาคนในจังหวัดสุพรรณบุรี

บทความวิจัยนี้นำเสนอการพัฒนาแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษานำไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์กับประชาชนและหน่วยงานทุกภาคส่วน รวมถึงสามารถนำไปเป็นแนวดำเนินการในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์แผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อนำเสนอคู่มือแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) กล่าวถึง กระบวนการกำหนดและพัฒนากลยุทธ์ในแง่ของการนำมาใช้ในหน่วยงาน รายละเอียดมีดังนี้

1. การจัดวางกลยุทธ์ (Strategy Formulation)

1.1 การศึกษาสถานภาพของหน่วยงาน เป็นการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อหน่วยงานทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งแยกปัจจัยที่วิเคราะห์ออกเป็น การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน จะทำให้ทราบถึงบริบทปัจจุบันของหน่วยงานว่าเราอยู่ ณ จุดใด (Where are we now?)

1.2 การกำหนดทิศทางของหน่วยงาน เป็นการกำหนดทิศทางที่หน่วยงานต้องการมุ่งไปสู่เปรียบเสมือนผลลัพธ์ปลายทางที่หน่วยงานต้องการบรรลุ ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์หลัก ซึ่งการกำหนดทิศทางของหน่วยงานเปรียบเสมือนการตอบคำถามที่สำคัญ คือ หน่วยงานของเราต้องการไปสู่จุดไหน (Where do we want to go?)

1.3 การกำหนดกลยุทธ์ เป็นการนำข้อมูลและปัจจัยที่ได้จากการวิเคราะห์สถานภาพของหน่วยงานและการกำหนดทิศทางของหน่วยงาน จัดทำเป็นกลยุทธ์ในระดับต่าง ๆ รวมทั้งประเมินและคัดเลือกกว่ากลยุทธ์ใดที่มีความเหมาะสมกับหน่วยงาน ซึ่งกำหนดเป็นประเด็นกลยุทธ์เป้าหมาย ตัวชี้วัด เป้าหมาย กลยุทธ์ เพื่อตอบคำถามที่ว่า เราจะไปสู่จุดหมายที่ต้องการได้อย่างไร (How do we get there?)

2. การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategic Implementation) ในการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัตินั้น เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการบริหารเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเมื่อหน่วยงานได้วิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ กำหนดทิศทางการพัฒนา และจัดทำกลยุทธ์แล้ว ต้องนำกลยุทธ์ที่ได้วางแผนไว้มาดำเนินการประยุกต์เพื่อปฏิบัติให้เกิดผลผลิตและผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อตอบคำถามที่ว่า เราจะต้องทำหรือเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างเพื่อไปถึงจุดนั้น (What do we have to do or change?)

3. การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ (Strategic Control and Evaluation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการบริหารเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ การติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้า ปัญหา ภาวะคุกคาม ตลอดจนความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นกลยุทธ์ของหน่วยงาน ในการติดตามประเมินผล โดยเฉพาะการติดตามประเมินผลให้เป็นไปตามตัวชี้วัดความสำเร็จที่ได้กำหนดไว้ เพื่อตอบคำถามที่ว่า เราจะวัดความก้าวหน้าและรู้ว่าเราได้ไปถึงที่หมายได้อย่างไร (How do we measure our progress and know we've gotten there ?)

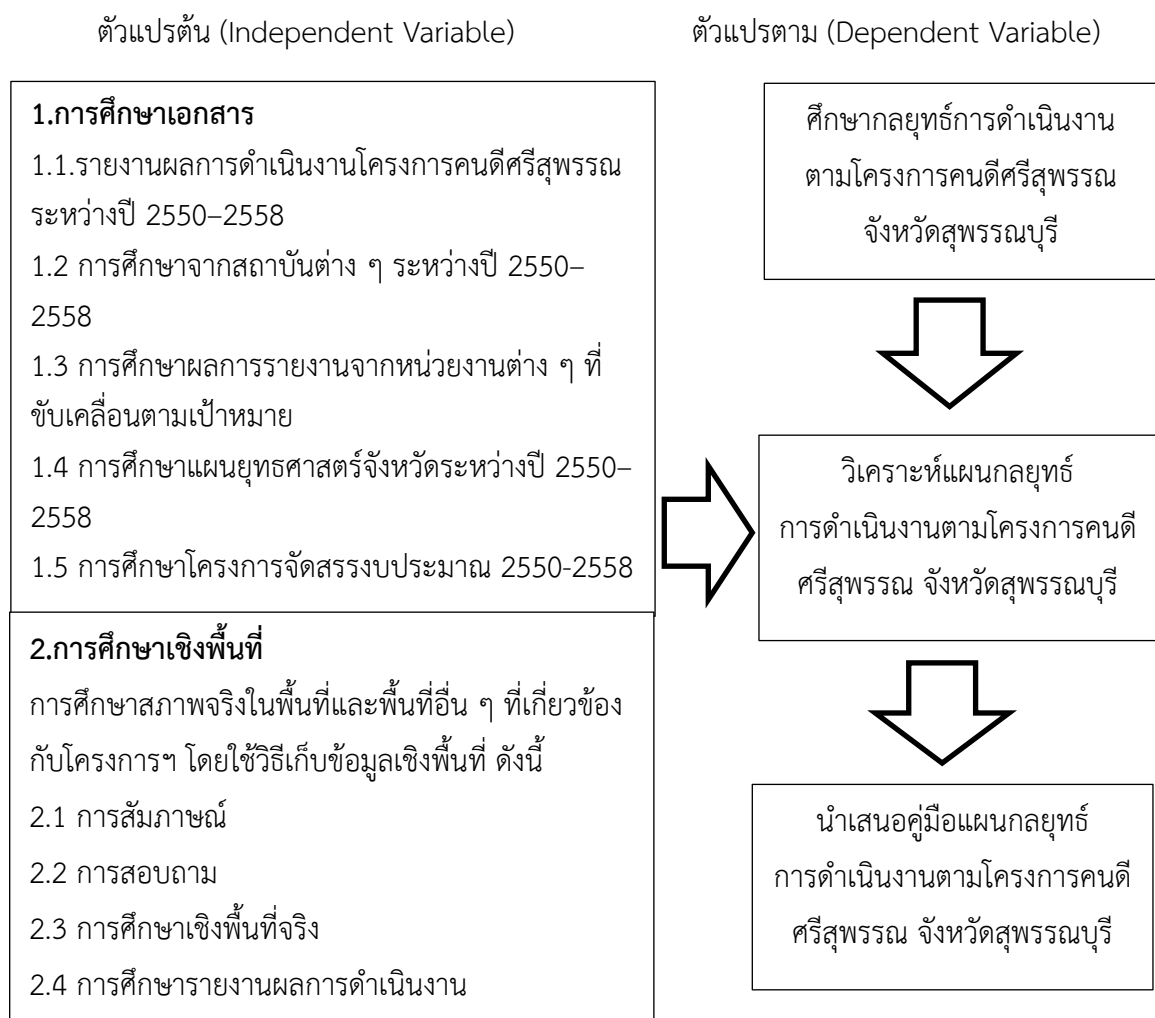
ทัศนีย์ กำเนิดสิงห์ (2555) กล่าวว่า การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation) การกำหนดกลยุทธ์ เป็นการพัฒนาแผนระยะยาวบนรากฐานของโอกาสและอุปสรรค ที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยองค์กรจะต้องกำหนดและเลือกกลยุทธ์ที่ดีที่สุดที่เหมาะสมกับองค์การที่สุด ผู้บริหารต้องพยายามตอบคำถามว่าทำอย่างไรองค์กรจึงจะไปถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ได้ โดยใช้ความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์กรกำหนดเป็นกลยุทธ์ ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงระดับที่แตกต่างกันของกลยุทธ์ด้วย ซึ่งมีทั้งสิ้น 3 ระดับ กลยุทธ์ระดับองค์การ (Corporate Strategy) กลยุทธ์ระดับธุรกิจ (Business Strategy) และกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ (Operational Strategy)

สรุปได้ว่า การกำหนดและพัฒนากลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติได้นั้น จะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในระยะยาว มีการวางแผนและวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ เพื่อกำหนดทิศทางในการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแผนกลยุทธ์การพัฒนาโครงการคนดีศรีสุพรรณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้แทนประชาชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี ผู้อำนวยการสถานศึกษา นักศึกษา นักเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทั้งหมด 10 อำเภอ ๆ ละ 100 คน รวมจำนวน 1,000 คน โดยทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ได้รับผิดชอบเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนโครงการคนดีศรีสุพรรณ

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ด้านปฏิบัติงานโครงการคนดีศรีสุพรรณ ด้านการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้านจิตวิทยา ด้านการวัดและการประเมินผล ด้านการพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยี จำนวน 22 คน โดยใช้หลักการของแมคมิลแลน (Macmillan, 1971) ที่ผลการศึกษาเกี่ยวกับจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิในการศึกษาตามเทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) พบว่าหากมีผู้ทรงคุณวุฒิตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อน (Error) จะมีน้อยมาก และจะเริ่มคงที่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.02

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบสอบถามสำหรับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่ 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 5 กลยุทธ์ รวมทั้งหมด 23 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เฉลี่ยเท่ากับ 1.00 ถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.95

2. แบบสอบถามสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 5 กลยุทธ์ รวมทั้งหมด 30 ข้อ จากนั้นนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 22 ท่าน เพื่อนำไปทำการคำนวณสถิติแสดงค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยมและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ของระดับคะแนนความคิดเห็น

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและการดำเนินงาน

ขั้นที่ 1 การศึกษากลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี

1. ดำเนินการศึกษาเอกสารและข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัย
2. ดำเนินการศึกษาและออกแบบสอบถามลักษณะกลยุทธ์
3. ดำเนินการศึกษากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงพื้นที่ 10 อำเภอ
4. ดำเนินการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลแต่ละสถานที่ทั้ง 10 อำเภอ
5. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม
6. วิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์แผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี

1. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม
2. แปลผลการวิเคราะห์การศึกษากลยุทธ์โดยโปรแกรมคำนวณทางสถิติ

3. การศึกษาผลการวิเคราะห์กลยุทธ์และค่าทางสถิติที่เหมาะสม
4. ศึกษารายละเอียดและสาระสำคัญกลยุทธ์
5. จัดทำแผนกลยุทธ์
6. นำเสนอยืนยันและนำข้อมูลให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 22 ท่าน ที่เกี่ยวข้องกับโครงการคนดีศรีสุพรรณ
7. การสรุปกลยุทธ์หลักและตัวบ่งชี้ย่อยของกลยุทธ์

ขั้นที่ 3 การนำเสนอคู่มือแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นที่ 2 มาดำเนินการสรุปและออกแบบคู่มือ
2. ศึกษารายละเอียดและสาระสำคัญคู่มือกลยุทธ์
3. จัดทำคู่มือแผนกลยุทธ์
4. นำเสนอคู่มือแผนกลยุทธ์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขยายผลในลำดับต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่ 1 ทั้งหมด 10 อำเภอ ๆ ละ 100 คน รวมจำนวน 1,000 คน
2. เชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ด้านปฏิบัติงานโครงการคนดีศรีสุพรรณ ด้านการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้านจิตวิทยา ด้านการวัดและการประเมินผล ด้านการพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยี รวมจำนวน 22 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษา

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเชิงปริมาณจากกลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่ 1 ใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกการหาค่าถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้ค่าสถิติการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง ได้แก่ ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และการวัดการกระจาย ได้แก่ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ แล้วนำมาแปลผล

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษากลยุทธ์การดำเนินงานตามเป้าหมายโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.78) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลของการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1,000 คน เรื่องการพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานตามเป้าหมายโครงการคนดีศรีสุพรรณ

รายการคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี	4.19	0.76	มาก
2. การส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีงาม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข	4.16	0.80	มาก
3. การส่งเสริมความมีสำนึกดี ความมีวินัยในการปฏิบัติตามกฎกติกาและกฎหมายอย่างเคร่งครัด	4.19	0.78	มาก
4. การพัฒนาด้านการศึกษา เพื่อการรับรู้ วิเคราะห์ข้อมูล กลั่นกรองข่าวสารอย่างมีเหตุผลในสังคมอาเซียน	4.16	0.78	มาก
5. การส่งเสริมวิจัยและพัฒนาการยกระดับปัจจัยขั้นพื้นฐาน และการพัฒนานวัตกรรม	4.10	0.80	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.16	0.78	มาก

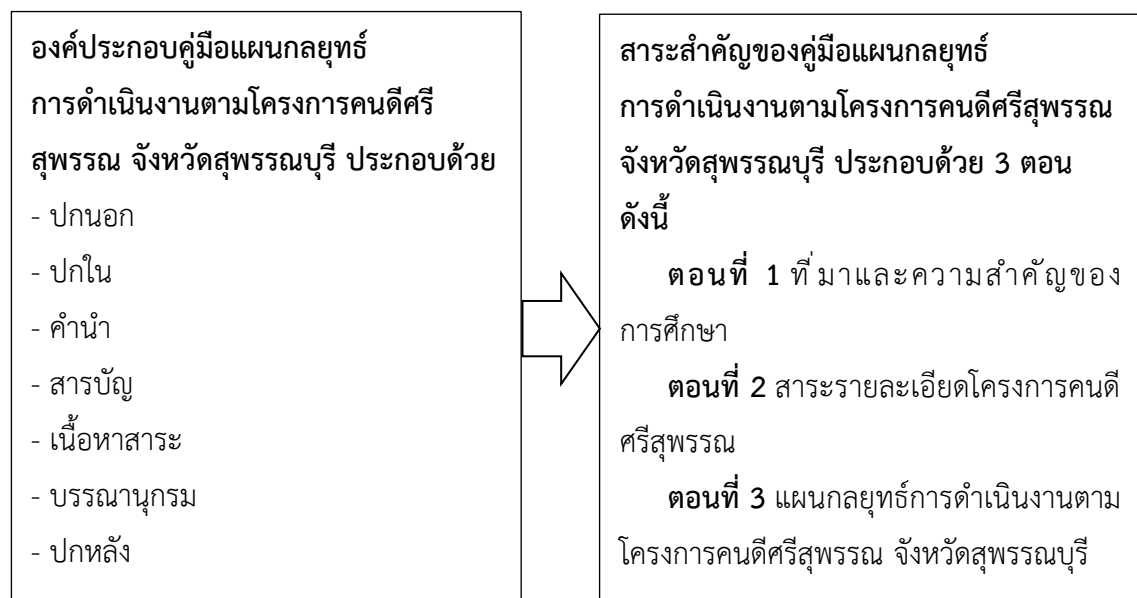
2. ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้จากการพัฒนาได้ผลดังนี้คือ

2.1 ผลการประเมินแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานตามเป้าหมายโครงการคนดีศรีสุพรรณ แบ่งเป็นรายกลยุทธ์ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี พบว่า กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยข้อคำถามมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ กลยุทธ์ที่ 2 การส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีงาม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข พบว่า กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยข้อคำถามมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ข้อ และมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ กลยุทธ์ที่ 3 การส่งเสริมความมีสำนึกดี ความมีวินัยในการปฏิบัติตามกฎกติกาและกฎหมายอย่างเคร่งครัด พบว่า กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยข้อคำถามมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาด้านการศึกษา เพื่อการรับรู้ วิเคราะห์ข้อมูล กลั่นกรองข่าวสารอย่างมีเหตุผลในสังคมอาเซียน พบว่า กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยข้อคำถามมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 6 ข้อ และมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ และกลยุทธ์ที่ 5 การส่งเสริม วิจัยและพัฒนาการยกระดับปัจจัยขั้นพื้นฐาน และการพัฒนานวัตกรรม พบว่า กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยข้อคำถามมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 6 ข้อ และมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ

2.2 แผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถสรุปกลยุทธ์ในการดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณได้ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี จำนวน 6 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 2 การส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีงาม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข จำนวน 8 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 3 การส่งเสริมความมีสำนึกดี ความมีวินัยในการปฏิบัติตามกฎกติกาและกฎหมายอย่างเคร่งครัด จำนวน 3 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาทางการศึกษา เพื่อการรับรู้ วิเคราะห์ข้อมูล กลั่นกรองข่าวสารอย่างมีเหตุผลในสังคมอาเซียน จำนวน 7 ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ที่ 5 การส่งเสริมวิจัยและพัฒนาการยกระดับปัจจัยขั้นพื้นฐาน และการพัฒนานวัตกรรม จำนวน 7 ตัวชี้วัด รวมทั้งสิ้น 31 ตัวชี้วัด

3. คู่มือแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี มีรายละเอียดดังนี้ 1) องค์ประกอบคู่มือแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย ปกนอก ปกใน คำนำ สารบัญ เนื้อหาสาระ บรรณานุกรม ปกหลัง 2) สารสำคัญของคู่มือแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา ตอนที่ 2 สารรายละเอียดโครงการคนดีศรีสุพรรณ และตอนที่ 3 แผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี

แผนภาพที่ 2 ผลการพัฒนาคู่มือแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ

อภิปรายผล

การพัฒนาแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี มีประเด็นเพื่อนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษากลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การศึกษาเชิงพื้นที่ที่มีความหลากหลายด้านบุคคล ด้านหน่วยงาน ด้านสถานที่ ด้านเวลา และด้านสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละหน่วยงาน ด้านการศึกษา ทำให้ผลการศึกษาที่ปรากฏมีความสอดคล้องและอยู่ในระดับสูงซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการสังเคราะห์ประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์จากเอกสาร แนวนโยบายชาติ จังหวัด อย่างครอบคลุม ตามประเด็นที่ควรนำไปใช้ในการพัฒนาตามเป้าหมายโครงการคนดีศรีสุพรรณ สอดคล้องกับงานวิจัยของวชิณี พิเดช (2556) ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาล เขตภาคเหนือตอนล่างของไทย โดยรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัย เกื้อหนุน โอกาส และอุปสรรค โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสภาพแวดล้อมภายใน อยู่ในระดับมาก และสภาพแวดล้อมภายนอก อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของลลนา สิริพันธ์และปิยพงษ์ สมุตติกุล (2558) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนและสภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านการวางแผนและการติดตามประเมินผล

2. ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรีที่ได้จากการพัฒนาได้ผลดังนี้ คือ ผลการประเมินแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานตามเป้าหมายโครงการคนดีศรีสุพรรณ แต่ละกลยุทธ์มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก ในส่วนของแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถสรุปกลยุทธ์ในการดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณได้ 5 กลยุทธ์ รวมทั้งสิ้น 31 ตัวชี้วัด เนื่องมาจากได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในการให้คำแนะนำปรับแก้แต่ละกลยุทธ์ให้มีความสอดคล้องสามารถนำไปสู่การปฏิบัติตามเป้าหมายของคนดีศรีสุพรรณ สอดคล้องกับแนวคิดของ สมศรี คำภีระ และคณะ (2559) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อ ในจังหวัดตาก ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 1 วิสัยทัศน์ 6 พันธกิจ 6 ประเด็นกลยุทธ์ 6 เป้าประสงค์ 7 กลยุทธ์ 13 ตัวชี้วัด 60 แนวปฏิบัติ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพัทธ์ เอี่ยมรอด และสุพร กาวิน (2558) ผลการศึกษา พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาการดำเนินงานควบคุมวัณโรคในพื้นที่ จังหวัดตากที่พัฒนาขึ้นมีทั้งหมด 6 กลยุทธ์ 19 ตัวชี้วัด ผลการประเมินการพัฒนากลยุทธ์ฯ พบว่า กลยุทธ์ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมในระดับมาก ความเป็นไปได้

ในระดับมาก และมีประโยชน์ในระดับมากที่สุดการพัฒนากลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสภาพความพร้อมและบริบทของหน่วยงาน

3. คู่มือแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พัฒนาขึ้น มีรูปแบบและรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบคู่มือและสาระสำคัญของคู่มือแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี เหมาะสมต่อการนำไปใช้สอดคล้องกับกมลวรรณ ม่วงสุข และชญานิษฐ์ อุสาโห (2561) ผลการวิจัยพบว่า คู่มือการบริหารงานด้านศิลปวัฒนธรรม สาขานุรักษ์มรดกไทย ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วย ปกคู่มือฯ, คำชี้แจง, ความเป็นมาและความสำคัญ, วัตถุประสงค์ของคู่มือและคำจำกัดความ 2) ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย การบริหารงานด้านดนตรีไทย การบริหารงานด้านนาฏศิลป์และการบริหารงานด้านการแสดงพื้นบ้าน 3) ส่วนอ้างอิง ประกอบด้วย รายการอ้างอิง และภาคผนวก ดำเนินการโครงการ และสอดคล้องกับ วัฒนา ฉิมประเสริฐ (2554) ผลการวิจัยพบว่า 1) คู่มือครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัยของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ/ความสำคัญ ส่วนที่ 2 แนวดำเนินการ ส่วนที่ 3 กิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัย 5 ด้าน พร้อมแบบบันทึกต่าง ๆ ส่วนที่ 4 หนังสืออ้างอิง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงองค์ความรู้ใหม่

จากแผนภาพที่ 3 แสดงองค์ความรู้ใหม่ โดยสามารถสรุปกลยุทธ์ในการดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณได้ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี
มีตัวชี้วัดย่อย จำนวน 6 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การส่งเสริมการรักษาความสะอาดร่างกาย บ้านเรือน และชุมชน 2) การส่งเสริมการมีจิตสำนึกและร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน 3) การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนและสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มั่นคง 4) การเสริมสร้างทักษะชีวิตและพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมและถูกต้อง 5) การปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตสำนึกในการช่วยเหลือชุมชนและปลูกฝังความรักที่มีต่อชุมชน 6) การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

กลยุทธ์ที่ 2 การส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีงาม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีตัวชี้วัดย่อย จำนวน 8 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยให้กับเยาวชนและประชาชนในจังหวัด 2) การพัฒนาด้านการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ในชุมชนและการออมในสถานศึกษาและความนิยมไทย 3) การส่งเสริมการเข้าร่วมวันสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น 4) การส่งเสริมคนในชุมชนเป็นผู้ปฏิบัติตามมารยาทไทย 5) การส่งเสริมด้านการกีฬาห่างไกลยาเสพติด 6) การใช้และการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่นในชุมชน 7) การส่งเสริมความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชน ให้ยอมรับและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น 8) การส่งเสริมการมีจิตสำนึกรักษาวัฒนธรรมที่ดีงามและรู้คุณค่าความเป็นไทย

กลยุทธ์ที่ 3 การส่งเสริมความมีสำนึกดี ความมีวินัยในการปฏิบัติตามกฎกติกาและกฎหมายอย่างเคร่งครัด มีตัวชี้วัดย่อย จำนวน 3 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การส่งเสริมความมีระเบียบวินัย มีวินัยจราจร และปฏิบัติตามกฎระเบียบในชุมชนและสถานศึกษา 2) การส่งเสริมการปฏิบัติตามในการเข้าแถว เรียงลำดับก่อน-หลังในการเข้ารับบริการต่าง ๆ ในสถานศึกษาและชุมชน 3) การมีแบบอย่างที่ดีให้ประชาชนเห็นเป็นตัวอย่าง โดยมีต้นแบบที่ปฏิบัติตามดีและได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลที่ถือปฏิบัติตามโครงการ

กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาทางการศึกษา เพื่อการรับรู้ วิเคราะห์ข้อมูล กลั่นกรองข่าวสารอย่างมีเหตุผลในสังคมอาเซียน มีตัวชี้วัดย่อย จำนวน 7 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง 2) การยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้ได้มาตรฐานสากล 3) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย 4) การพัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน 5) การพัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาเชิงบูรณาการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้มีประสิทธิภาพ 6) การจัดกิจกรรมและประชาสัมพันธ์เพื่อพัฒนาเยาวชนและคนในชุมชนให้มีพื้นฐานความรู้ที่ดีอย่างต่อเนื่อง 7) การจัดโครงการอบรมด้านการศึกษาให้กับแกนนำเยาวชนในสถานศึกษาทุกระดับ และแกนนำชุมชน

กลยุทธ์ที่ 5 การส่งเสริม วิจัยและพัฒนาการยกระดับปัจจัยขั้นพื้นฐาน และการพัฒนานวัตกรรม มีตัวชี้วัดย่อย จำนวน 7 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสู่การเสริมสร้าง

ขีดความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพ 2) การพัฒนานวัตกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเป้าหมายคนดีศรีสุพรรณ 3) การยกระดับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาระบบบริหารโครงการคนดีศรีสุพรรณในรูปแบบเชิงบูรณาการ 4) การส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานหลายภาคส่วน 5) การสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน 6) การนิเทศติดตามผล ประเมินผล สรุปผล และรายงานผลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง 7) การมอบรางวัลหรือใบประกาศ ชื่นชมบุคคลที่ปฏิบัติตามโครงการจนนำไปสู่ความสำเร็จ

สรุป

แผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีทั้งศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อพัฒนากลยุทธ์ในการดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณได้ ซึ่งได้กลยุทธ์ จำนวน 5 กลยุทธ์ รวมทั้งสิ้น 31 ตัวชี้วัด ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี จำนวน 6 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 2 การส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีงาม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข จำนวน 8 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 3 การส่งเสริมความมีสำนึกดี ความมีวินัยในการปฏิบัติตามกฎกติกาและกฎหมายอย่างเคร่งครัด จำนวน 3 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาทางการศึกษา เพื่อการรับรู้ วิเคราะห์ข้อมูล กลั่นกรองข่าวสารอย่างมีเหตุผลในสังคมอาเซียน จำนวน 7 ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ที่ 5 การส่งเสริม วิจัย และพัฒนาการยกระดับปัจจัยขั้นพื้นฐาน และการพัฒนานวัตกรรม จำนวน 7 ตัวชี้วัด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการพัฒนาแผนกลยุทธ์การดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒินั้น จะมีกลยุทธ์ที่มีค่าความจำเป็นมากที่สุด โดยควรเน้นความสำคัญจากมากไปน้อย และควรนำไปปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคนในจังหวัดสุพรรณบุรี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลสะท้อนของชุมชนหลังจากการนำแผนกลยุทธ์ไปใช้เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน
2. ควรศึกษาแผนการใช้กลยุทธ์ในการดำเนินงานตามโครงการคนดีศรีสุพรรณในระดับโรงเรียนและตำบล

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ม่วงสุข และชญาพิมพ์ อุสาโห. (2561). การพัฒนาคู่มือการบริหารงานด้านศิลปวัฒนธรรม สาขานุรักษ์มรดกไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์รางวัลกระทรวงศึกษาธิการ. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 13(2), 30-40.
- กิตติพัทธ์ เอี่ยมรอด และสุพร กาวิน. (2558). การพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานควบคุมวินัยโรคในพื้นที่ จังหวัดตาก. *วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา*, 10(1), 1-12.
- ทัศนีย์ กำเนิดสิงห์. (2555). *องค์ประกอบการจัดการเชิงกลยุทธ์*. สืบค้น 8 กันยายน 2559. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/454879%E0%B8%87>.
- ลลนา สิริพันธ์ และปิยพงษ์ สุเมตติกุล. (2558). กลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนกระทุ่มแบน “วิเศษสมุทคุณ” จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 10(3), 400-414.
- วศินี พิเดช. (2556). แผนกลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเขต ภาคเหนือตอนล่างของไทย. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ (ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 3(3), 82-97.
- วัฒนา นิมประเสริฐ. (2554). *การพัฒนาคู่มือครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัยของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สมศรี คำภีระ และคณะ. (2559). การพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อใน จังหวัดตาก. *สัปดาห์วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทส.)*, 22(1), 119-131.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เอกสารประกอบการอบรม)*. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Macmillan, Thomas T. (1971). “The Delphi Technique.”, *Paper Presented at the annual meeting of the California Junior Colleges Associations Committee on Research and Development*. Monterey: California.
- Mintzberg Henry. (1994). *The Rise and Fall of Strategic Planning*. Great Britain: Prentice Hall Europe.

THE ENGLISH LANGUAGE ANXIETY OF UNIVERSITY STUDENTS IN AN INTERNATIONAL PROGRAM: A CASE STUDY OF THAI AND NON-THAI STUDENTS IN THE ENGLISH FOR BUSINESS COMMUNICATION PROGRAM AT DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY

Patummawadee Kulwattanapaisarn

Thananchai Yiamsawat

Prapapan Siripitrakool

Win Naing Soe

Faculty of Arts, Dhurakij Pundit University

E-mail : patummawadee.kul@dpu.ac.th

Received January 24, 2022; Revised February 10, 2022; Accepted April 25, 2022

Abstract

This study aimed to examine 1) the level of English language anxiety of students in an international program 2) to investigate the relationship between the students' learning achievement and their level of English language anxiety, and 3) to analyze the differences in the sources of English language anxiety between Thai students and non-Thai students. The samples were taken from 36 university students studying in English for Business Communication (International Program) in the Faculty of Arts. The instrument used in this study was adopted from a questionnaire from a study of foreign language learning anxiety developed by Paranuwat (2011). The data was analyzed using descriptive statistics and the Pearson's product moment correlation coefficient. The research results were found as follows: 1) students had moderate anxiety with the average mean of 2.84 and the two major sources of students' English language learning anxiety when considering the six components of performance anxiety were fear of being less competent than others, with the mean of 3.31 and test anxiety with the mean of 3.00 2) there was a significant negative correlation between English language learning anxiety and the moderate-achieving group of students, and 3) the distinct differences in the sources of English language learning anxiety according to the six components of performance anxiety of Thai and non-Thai students were fear of being less competent than others and test anxiety with a mean of 3.52 and 2.87, and test anxiety with a mean of 3.15 and 2.87, respectively.

Keywords: English language anxiety, Performance anxiety,
Students' learning achievement

Introduction

The English language is recognized as one of the global languages when considering its vital role nowadays. In Thailand, international programs have become popular in recent years due to the need for language competency which is often included in the job requirements. Many students realize the importance of the English language when applying to study in international programs in universities despite their limited language ability. To clarify, they have a hard time trying to comprehend the contents in each class. Foreign language anxiety has been a crucial issue discussed recently. This is in accordance with many studies regarding foreign language anxiety that have been conducted in various learning contexts. For example, Sadiq (2017) studied anxiety in English Language learning in Saudi Arabia and the result revealed that EFL students had moderate level of anxiety.

Moreover, many students who study in an international program in Thailand are anxious because the courses require good English language competency in order to accomplish certain tasks. Not only Thai students but also non-Thai students, especially students from Asian countries who further their studies in international programs in Thai universities. Although a number of studies on English language anxiety in Thailand were carried out with Thai EFL students in English classrooms, a very small number of research has been done with students undertaking international programs. Since English is used as the medium of instruction in all courses in international programs, it is worthwhile to investigate the sources of foreign language anxiety and to examine the students' level of English language anxiety.

This research aims to examine the levels of the English language anxiety of students, investigate the relationships between the English language anxiety and students' learning achievement, and analyze the sources and levels of the English language anxiety according to the six components of performance anxiety of Thai students and non-Thai students.

Research Objectives

1. To examine the levels of the English language anxiety of students in an international program at Dhurakij Pundit University

2. To investigate the relationships between the English language anxiety and learning achievement of students in an international program at Dhurakij Pundit University

3. To analyze the sources and levels of the English language anxiety according to the six components of performance anxiety of Thai students and non-Thai students in an international program at Dhurakij Pundit University

Literature review

Foreign language anxiety or FLA, according to Horwitz (1986), is defined as the unpleasant emotional reactions of students toward their language learning. In the academic and social context, three anxieties related to foreign language anxiety have been identified as follows: communication apprehension (McCroskey, 1970), test anxiety (Sarason, 1978), and fear of negative evaluation (Watson and Friend, 1969). Communication apprehension is a kind of fear or anxiety derived from shyness when communicating with people. Students with communication apprehension may encounter difficulty when speaking in groups or in the public or when listening to or learning the spoken language. The second component related to FLA is test anxiety which refers to a kind of performance anxiety rooted in the fear of failure (Gordon and Sarson, 1995). Students with test anxiety generally place unrealistic expectations on themselves. They will probably come across the feeling of failure unless their test performance is perfect. The last component affecting foreign language anxiety is fear of negative evaluation which can be defined as the anxiety concerning others' evaluation, avoidance of the evaluative situation, and the fear that they will be evaluated negatively by others. Based on the three constructs of foreign language anxiety above, Horwitz, et al. (1986) developed the Foreign Language Classroom Anxiety Scale (FLCAS) in order to judge students' anxiety in terms of foreign language learning. Many studies have been conducted using the FLCAS in order to examine students' foreign language anxiety. To prove their theory, Horwitz et al. (1986) conducted a study in which 75 native English language learners of Spanish were tested by FLCAS at an American university. The study showed that many of these students encountered significant anxiety, which inevitably affected their performance in that language. FLCAS was later tested by Aida (1994) and Liu and Jackson (2008). Aida adapted the FLCAS for American students in the Japanese classroom and proposed four components of foreign language anxiety; namely, speech anxiety and fear of negative evaluation, fear of failing the class, comfortableness in speaking with native Japanese, and negative attitudes toward the Japanese class.

Similarly, Liu and Jackson (2008) tested the FLCAS with Chinese students in the EFL classroom and proposed three components of foreign language anxiety; namely, communication apprehension, fear of negative evaluation, and test anxiety. In essence, foreign language anxiety has been identified as a distinct variable that hinders foreign language learning. In order to cope with and solve the problems arising from foreign language learning, it is necessary to understand the sources of students' anxiety thoroughly (Han, 2013).

Conceptual Framework

This study was conducted under the framework of foreign language anxiety proposed by Horwitz et al. (1986), Aida (1994), and Liu and Jackson (2008).

Table 1 shows components of foreign language anxiety proposed by Horwitz et al., Aida, and Liu and Jackson

Horwitz et al. (1986)	Aida (1994)	Liu and Jackson (2008)
1. Communication apprehension	1. Speech anxiety and fear of negative evaluation	1. Communication apprehension
2. Fear of negative evaluation	2. Fear of failing the class	2. Fear of negative evaluation
3. Test anxiety	3. Comfortableness in speaking with Japanese people	3. Test anxiety
	4. Negative attitudes toward the Japanese class	

These components of foreign language anxiety were subsequently adapted by Paranuwat (2011) to construct the components of foreign language anxiety which include communication apprehension, fear of negative evaluation, test anxiety, fear of being less competent than others, negative attitudes toward language class, and beliefs about language learning.

Research Methodology

This research was conducted with a quantitative research method. The samples were 36 university students in English for Business Communication International Program in the Faculty of Arts at Dhurakij Pundit University in Thailand. They were in first, second, and third years including 24 Thais and 12 non-Thais from China, Myanmar, Sri Lanka,

Cambodia and Korea. English was used as the medium in teaching in all of the classes. The instrument used in this study was a questionnaire adopted from a study of foreign language learning anxiety conducted by Paranuwat (2011). The questionnaire was constructed and modified by the researcher from the Foreign Language Classroom Anxiety Scale (FLCAS) developed by Horwitz et al. (1986), Aida (1994), and Liu and Jackson (2008). The questionnaire consisted of 31 items representing the six main components of performance anxiety which were communication apprehension, fear of negative evaluation, test anxiety, fear of being less competent than others, negative attitudes toward the language class, and beliefs about language learning. The items in the questionnaire were placed on a 5-point Likert scale which ranged from strongly agree to strongly disagree. The questionnaire was tested for the content validity by three experts and piloted by Paranuwat (2011). As a result of this, the questionnaire employed in this study had the acceptable level of reliability, where the: Cronbach's alpha reliability coefficient value was .93. The data was collected at a meeting of the students from the first to the third year of study. The results from the questionnaire were analyzed using the SPSS program. The mean and standard deviation of each item of the questionnaire were calculated according to the 5-point Likert scales (5: strongly agree, 4: agree, 3: neither agree nor disagree, 2: disagree, and 1: strongly disagree) in order to measure the individuals' foreign language anxiety. However, the outcomes of items 13, 14, 16, 22, 25, 28, and 31 were calculated with the reversed values since they represented relaxation or confidence in using English. The interpretations of the mean scores of each item from the questionnaire are as follows: 1.00-1.49 means no anxiety or very little anxiety, 1.50-2.49 means little anxiety, 2.50-3.49 means moderate anxiety, 3.50-4.49 means high anxiety, and 4.50-5.00 means very high anxiety. Then, the data were grouped according to the six components of performance anxiety and calculated again for mean and standard deviation in order to find the level of the English language anxiety for each component. After that, in order to find the relationship between the students' learning achievement and level of English language anxiety, the Pearson's product moment correlation coefficient was employed. The students' average scores which reported their study performance were categorized into three groups as follows: 3.50-4.00 refers to high-achieving students, 2.51-3.49 refers to moderate-achieving students, and 0.01-2.50 refers to low-achieving students. Finally, in order to analyze the differences in the sources and anxiety levels of Thai students and non-Thai students, the mean scores of the six main components of performance anxiety from Thai students and Non-Thai students were explored.

Results

According to the first research objective, it was found that each item showed the impact of anxiety at different levels ranging from low to moderate level. The items representing the least anxiety according to the mean shown in the table was item 12 (I often feel like not going to my English class), with a mean score of 1.78. On the other hand, the item with the highest mean was item 6 (I keep thinking that the other students are better at English than I am) with a mean score of 3.44.

Table 2 shows levels of English language anxiety perceived by students studying in an international program.

Item	Mean	S.D.	Interpretation
1. I never feel quite sure of myself when I am speaking English in class.	2.72	1.00	Moderate
2. I tremble when I know that I'm going to be called on in the English class.	2.78	1.22	Moderate
3. It frightens me when I don't understand what the teacher is saying in English.	2.72	1.13	Moderate
4. I feel very self-conscious about speaking in front of other students.	2.64	1.17	Moderate
5. The English class moves so quickly. I worry about getting left behind.	2.50	1.05	Moderate
6. I keep thinking that the other students are better at English than I am.	3.44	1.18	Moderate
7. I feel overwhelmed by the number of rules I have to learn to speak English.	2.81	.98	Moderate
8. I have anxiety about the consequences of failing my English class.	2.72	1.18	Moderate
9. It embarrasses me to volunteer answers in my English class.	2.39	.99	Low
10. I feel worried about the differences between what I have prepared for a test and the test.	3.31	1.19	Moderate
11. The more I study for an English test, the more confused I get.	2.53	.94	Moderate

Item	Mean	S.D.	Interpretation
12. I often feel like not going to my English class.	1.78	.98	Low
13. I feel confident when I speak English in class.	3.00	.98	Moderate
14. I am usually at ease during English tests in my class.	3.05	1.04	Moderate
15. I can feel my heart pounding when I'm going to be called on in the English class.	2.86	1.01	Moderate
16. I don't feel worried about learning English.	3.33	1.09	Moderate
17. I always feel that the other students speak English better than I do.	3.17	1.08	Moderate
18. I start to panic when I have to speak without preparation in the English class.	3.22	1.17	Moderate
19. I feel more tense and nervous in my English class than in my other classes.	2.36	.89	Low
20. I am afraid that the other students will laugh at me when I speak English.	2.36	1.24	Low
21. Even if I am well-prepared for the English test, I feel anxious about it.	3.14	1.07	Moderate
22. I probably feel comfortable around native speakers of English.	3.39	1.12	Moderate
23. I get nervous and confused when I am speaking English in class.	2.53	.91	Moderate
24. I get nervous when I don't understand every word the English teacher says.	2.83	1.08	Moderate
25. I don't feel pressure in preparing well for the English class.	3.25	1.10	Moderate
26. I feel overwhelmed by the number of pronunciation rules I have to learn in order to speak English.	2.42	.93	Low
27. I get nervous when the English teacher asks questions which I haven't prepared in advance.	2.81	1.16	Moderate

Item	Mean	S.D.	Interpretation
28. I feel happy when I am on my way to the English class.	2.41	1.18	Low
29. I'm often afraid that my English score will be less than what I expect.	3.31	1.09	Moderate
30. I feel overwhelmed by the number of words I have to learn to speak in English.	3.06	.95	Moderate
31. It wouldn't bother me at all to take more English classes.	3.36	1.12	Moderate
Overall mean	2.84	0.39	Moderate

From table 2, the overall results showed that the students in this particular group had moderate anxiety with the total mean of 2.84.

Table 3 shows levels of English language anxiety perceived by students studying in an international program according to the six components of performance anxieties

Component	Items	Mean	S.D.	Interpretation	Rank
1. Communication apprehension	1, 3, 4, 13, 18, 22, 23, 24	2.87	.54	Moderate	3
2. Fear of negative evaluation	2, 5, 9, 15, 16, 19, 20, 25, 27	2.74	.54	Moderate	5
3. Test anxiety	8, 10, 11, 14, 21, 29	3.00	.59	Moderate	2
4. Fear of being less competent than others	6, 17	3.31	.98	Moderate	1
5. Negative attitudes toward language class	12, 28, 31	2.51	.79	Moderate	6
6. Beliefs about language learning	7, 26, 30	2.78	.66	Moderate	4

It can be concluded from table 3 that students appeared to be afraid of being less competent than others.

According to the second research objective, the results revealed that there was no significant negative correlation between English language anxiety and the students' learning achievement in the low-achieving and high-achieving groups. However, the results from the moderate-achieving group of students showed a significantly negative correlation between English language learning anxiety and the students' learning achievement.

Table 4 shows correlation coefficient between foreign language learning anxiety and students' learning achievement

Level of learning achievement	Correlation coefficient (r)	Number of students
Low	-.003	13
Moderate	-.553*	14
High	-.240	9

Note: Correlation is significant for students with a moderate level of learning achievement at the 0.05 level.

From table 4, it **can be inferred** that the learning ability of the moderate-achieving group of students was affected by their anxiety.

According to the third research objective, the outcomes **revealed** that the distinct differences in the causes of foreign language anxiety of the Thai and non-Thai students, according to the six components of performance anxiety, were fear of being less competent than others with a mean of 3.52 and 2.87 and test anxiety with the mean of 3.15 and 2.72, respectively.

Table 5 shows levels of foreign language anxiety perceived by the Thai students and non-Thai students according to the six components of performance anxiety

Components	Thai students (n = 24)			Non-Thai students (n = 12)		
	Mean	S.D.	Interpretation	Mean	S.D.	Interpretation
1. Communication apprehension	2.92	.59	Moderate	2.80	.47	Moderate
2. Fear of negative evaluation	2.79	.52	Moderate	2.62	.62	Moderate
3. Test anxiety	3.15	.58	Moderate	2.72	.55	Moderate

Components	Thai students (n = 24)			Non-Thai students (n = 12)		
	Mean	S.D.	Interpretation	Mean	S.D.	Interpretation
4. Fear of being less competent than others	3.52	.90	High anxiety	2.87	1.08	Moderate
5. Negative attitudes toward the language class	2.34	1.04	Moderate	2.86	.38	Moderate
6. Beliefs about language learning	2.77	.59	Moderate	2.72	.80	Moderate
Overall	3.01	.61	Moderate	2.75	.70	Moderate

It can be concluded from table 5 that Thai students were more anxious than non-Thai students. As illustrated in table 3, the students' English language anxiety was at a moderate level in all components. Fear of being less competent than others yielded the most scores, with a mean score of 3.31. This outcome indicates that the students were highly concerned about their English competency being inferior to that of their peers. The second component that the students were worried about was test anxiety, with a mean of 3.00, followed by communication apprehension with a mean of 2.87, beliefs about language learning with a mean of 2.78, fear of negative evaluation with a mean of 2.74, and negative attitudes toward the language class with a mean of 2.51 respectively.

Discussion

According to the first research objective, it was found that the results from the overall mean revealed that the students had moderate anxiety in all components. This finding was consistent with that of a previous study conducted by Sadiq (2017). Sadiq investigated the level of foreign language anxiety among English language learners in Saudi Arabia. The results showed that most respondents encountered a moderate level of anxiety in the language class. Additionally, Sampaothong and Simpson (2019) examined English language anxiety of English major students in the EFL classroom. The results indicated that the students in their study experienced a moderate level of English Language anxiety during their studies. The two major sources of students' anxiety, when considering the six components of performance anxiety, were fear of being less competent than others and test anxiety. As stated by Howitz, Horwitz and Cope (1986), students with anxiety generally fear being evaluated by their peers and being less competent than

others. The second source was test anxiety. The findings from many previous studies, such as a study conducted by Basilio and Wongrak (2017) have reported that test anxiety is one of the sources of students' foreign language anxiety. They examined the factors that are most contributed to Thai students' English language anxiety. The results suggested test anxiety as the main source of the students' anxiety.

According to the second research objective, the results of the correlation coefficient between foreign language anxiety and the students' learning achievement from the low and high achieving students did not show a significant negative correlation. However, there was a significantly negative correlation between English language anxiety and the moderate-achieving group of students. Since the students in this group were neither high achievers nor low achievers, their lack of confidence in their English ability may cause anxiety. As a result, teachers are advised to pay more careful attention to students in the moderate achieving group, who may be facing anxiety in their learning. Many studies have been conducted to show the adverse effects of foreign language anxiety on students' learning achievement, such as the studies conducted by Aida (1994), Saito and Samimy (1996), Rodriguez (1995), and Kim (1998) which showed a significantly negative correlation between foreign language learning anxiety and the students' learning achievement.

According to the third research objective, the results showed that the overall mean score of anxiety levels in terms of the six components of performance anxiety of Thai students were higher than those of the non-Thai students. Fear of being less competent than others was the only source of anxiety for the Thai students, indicating a high level of anxiety. As a result, it is obvious that the Thai students were more anxious than the non-Thai students. Bailey (1983) stated that anxiety can be caused by a person's competitive nature since students themselves are prone to compare. Further, according to Hashemi and Abbasi (2013), students' own concerns over their ethnicity, unfamiliarity, social status as well as their relations within the class or gender can cause anxiety.

Body of Knowledge

The findings in this study showed that students in English for Business Communication International Program in the Faculty of Arts at Dhurakij Pundit University had moderate anxiety. The two main sources of performance anxiety were fear of being less competent than others and test anxiety. Furthermore, the results of this study indicated that the learning ability of the moderate-achieving group of students was affected by their anxiety. On top of that, it is shown that Thai students were more

anxious than non-Thai students. As Riasati (as cited in Yiamsawat, 2016) asserted, students' anxiety in the classroom environment can be caused by teachers' seriousness and bad temperaments. In order to prevent and reduce such anxiety, having a good personality and building better relationships with students are recommended for teachers.

Conclusions

Based on the six academic performance anxiety factors between two subject groups: Thai and non-Thai students, their levels of the English language anxiety and sources, the relationships between the English language anxiety and their academic achievement were investigated and analyzed in this study. The overall results indicated that students had moderate level of English language anxiety and it had an impact on students' academic performance in English-medium setting. Fear of being less competent than others and test anxiety were two major sources of students' English language learning anxiety. According to the outcomes, more English language learning anxiety existed within the moderate-achieving group of students in particular, and they had significant negative correlations. The findings also showed the stark contrasts in the sources of English language learning anxiety entailing fear of being less competent than others and test anxiety between Thai and non-Thai students. Many factors such as the cultural differences, interlocutors' status, participation in class activities, and the learning styles of the learners can contribute to students' levels of English language anxiety (Yiamsawat, 2016). As a matter of fact, the teacher can play a crucial role in reducing students' English language anxiety in the classroom. Additionally, this study paves the way for a better understanding of a correlation between English language anxiety and the levels of students' achievement in a heterogeneous group of Thai and non-Thai students in English-medium classroom.

Suggestions

Since this study was conducted with a specific group of students, the results may vary, when compared to students in other learning contexts. As suggested by Han (2013), more studies should be conducted in different learning contexts since the results of many previous studies with different background variables have been mixed. Furthermore, it is recommended that more research is required to explore the relationships between English language anxiety and other variables involved in English medium instruction.

References

- Aida, Y. (1994). Examination of Horwitz, Horwitz, and Cope's construct of foreign language anxiety: The case of students of Japanese. *The Modern Language Journal*, 78, 155-168.
- Bailey, K.M. (1983). *Competitiveness and anxiety in adult second language learning: Looking at and through the diary studies*. In H.W. Seliger and M.H. Long (Eds.), *Classroom oriented research in second language acquisition*. Rowley, Massachusetts: Newbury.
- Basilio, M. J. & Wongrak, C. (2017). *Foreign Language Anxiety: A Case of Thai EFL Learners at Ubon Ratchathani University*. The Asian Conference on Education & International Development 2017 Official Conference Proceedings.
- Gordon, E. M. & Sarason S. B. (1995). The Relationship Between Test Anxiety and Other Anxieties. *Journal of Personality*, 23, 317-323
- Han, L (2013). Foreign language anxiety: Past and Future. *Chinese journal of linguistics (Quarterly)*, 442-464
- Hashemi M., Abbasi M. (2013). The role of the teacher in alleviating anxiety in language classes. *International Journal of Applied and Basic Science Explore Publications*, 4(3), 2251-838X.
- Horwitz, E. K., Michael, B. Horwitz, and Joann. C. (1986). Foreign language classroom anxiety. *The modern language Journal*, 70.
- Kim, S. Y. (1998). *Affective experiences of Korean college students in different instructional contexts: Anxiety and motivation in reading and conversation courses*. Unpublished doctoral dissertation, The University of Texas, Austin.
- Liu, M. & Jackson, J. (2008). An exploration of Chinese EFL learners' unwillingness to communicate and foreign language anxiety. *Modern Language Journal*, 92, 71-86.
- McCroskey, J. C. (1970). Measures of communication-bound anxiety. *Speech Monographs*, 37(2), 269-277.
- Rodriguez, M. (1995). Foreign language classroom anxiety and students' success in EFL classes. *Revista Venezolana de linguistica Aplicada*, 1, 23-32.
- Sadiq. J. M. (2017). Anxiety in English Language Learning: A Case Study of English Language Learners in Saudi Arabia. *English Language Teaching. Canadian Center of science and Education*, 10(7).

- Saito, Y., & Samimy, K. (1996). Foreign language anxiety and language performance: A study of learning anxiety in beginning, intermediate, and advanced-level college students of Japanese. *Foreign Language Annals*, 29, 239-251.
- Sampaonthong, A. & Simpson, J. (2019). *An investigation into undergraduate EFL Students' English Language Anxiety: a Case Study in the Faculty of Humanities, Naresuan University, Thailand*. The Annual National Conference of Liberal Arts.
- Sarason, I. G. (1978). *The test anxiety scale: Concept and research*. In C. D. Spielberger & Sarason, I. G. (Eds.), *Stress and Anxiety* (Vol. 5, pp. 193-216). Washington DC: Hemisphere.
- Paranuwat, J. (2011). *A study of foreign language learning of the first year students at Srinakharinwirot University*. Srinakharinwirot University.
- Watson, D. & Friend, R. (1969). Measurement of Social-Evaluative Anxiety. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 33, 448-51
- Yiamsawat, T. (2016). English Language classroom anxiety: components, Effects, and Solution. *Suthiparithat Journal*, 30(95), 1-12.

รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนรากฐานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
ชาติพันธุ์ไทดำบ้านดอนมะนาว จังหวัดสุพรรณบุรี
CREATIVE TOURISM ROUTE MODEL BASED ON CULTURAL WISDOM
OF BAN DON MANAO TAI DAM ETHNIC SUPHANBURI PROVINCE

อุทุมพร เรืองฤทธิ์

Uthumporn Rueangrit

ผกามาศ ชัยรัตน์

Pakamas Chairatana

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

College of Management University of Phayao

E-mail: Uthumporn.r@rmutsb.ac.th

Received September 15, 2021; Revised December 6, 2021; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี 2) ศึกษาภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทดำบ้านดอนมะนาว จังหวัดสุพรรณบุรี และ 3) เพื่อออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชาติพันธุ์ไทดำบ้านดอนมะนาว จังหวัดสุพรรณบุรี วิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สำหรับวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การหาค่าความถี่ ร้อยละ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอในรูปแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี ให้ความสนใจต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์โดยให้ความสนใจในเรื่องวิถีชีวิต ความเป็นมาของชาติพันธุ์ รองลงมา ได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ 2) ภูมิปัญญาทางด้านวัฒนธรรมของชุมชนไทดำบ้านดอนมะนาว ได้แก่ การทอผ้าลายแตงโมและการทอผ้าชิ้น การปักหน้าหมอน การทำกระดุมเงิน การปักดอกเปี้ยว อาหารพื้นถิ่น หัตถกรรมจักสาน 3) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนรากฐานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทดำ สามารถออกแบบได้ 2 ลักษณะ คือ แบบวันเดียว และแบบ 2 วัน 1 คืน โปรแกรม เยือนถิ่นแห่งศรัทธา วัฒนธรรมแห่งความเชื่อ และจิตวิญญาณไทดำ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, ภูมิปัญญา, กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ

Abstract

The objectives of this article are to 1) study tourists' interest in cultural activities of ethnic group in Suphanburi province; 2) study the cultural wisdom of Ban Don Manao Tai Dam, Suphanburi province and 3) design a creative tourism route of the Ban Don Manao Tai Dam ethnic, Suphanburi province. This research is a combined method research. Data collecting tool was questionnaires for quantitative research. The sample group used in the study was 400 tourists chosen by accidental sampling method. The qualitative data collecting tools was the in-depth interview which the key informant groups were government sector, the private sector, and the community sector chosen by specific sampling method for 15 people. The statistical data used for analysis were frequency, percentage, content analysis and presented in a descriptive form.

The research resulted found that: 1) Tourists travelling to Suphanburi province are interested in creative tourism of ethnic group comprising lifestyle and ethnic background followed by cultural tradition and the wisdom of ethnic groups. 2) Cultural wisdom of Ban Don Manao Tai Dam community comprises watermelon-patterned cloth/sarong weaving, pillow pattern embroidering, silver buttons making, Dok Piew embroidering, local food cooking and wicker handicraft craving. 3) Creative tourism routes based on cultural wisdom of Tai Dam ethnicities can be designed in 2 styles namely one-day plan or two-day and one-night program of Visiting Land of Faith, Culture of Belief and Tai Dam Spirit.

Keywords: Creative tourism, Wisdom, Tai Dam ethnic Groups

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นภาคอุตสาหกรรมที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ แม้ในขณะนี้ทั่วโลกจะประสบปัญหาจากสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 2019 อย่างหนัก ทำให้ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกิดการชะลอตัว บางธุรกิจต้องปิดกิจการลงเพราะเนื่องจากไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายของธุรกิจได้ แต่ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวยังคงมีอยู่ ตลาดใดที่มนุษย์ยังคงต้องการการพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้นการเดินทางท่องเที่ยวภายหลังสถานการณ์โควิด 19 หรือการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่จึงเข้ามามีบทบาทมากขึ้น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนต่างให้ความสำคัญและเริ่มวางแผนเพื่อเตรียมรับมือกับการท่องเที่ยววิถีใหม่นี้ โดยหลังจากนี้รูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม นักท่องเที่ยวจะนิยมเดินทางท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตและประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงต้องการแสวงหากิจกรรมและการมีส่วนร่วมกับชุมชน

ในพื้นที่ท่องเที่ยว มีการเดินทางท่องเที่ยวเป็นกลุ่มเล็ก และเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเองมากขึ้น (มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, 2564) ซึ่งพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นย่อมทำให้เกิดผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนด้วยการใช้การท่องเที่ยวเข้ามาขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับชุมชน อีกทั้งยังเป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเกิดรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างมีคุณค่า และเห็นในคุณค่าของทรัพยากรที่มี ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี 2561-2580 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยหนึ่งในประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) ด้วยเหตุนี้ จังหวัดต่าง ๆ ได้มีการปรับแผนพัฒนาจังหวัดเพื่อตอบสนองนโยบายของแผนยุทธศาสตร์ชาติให้เกิดการพัฒนาของเศรษฐกิจในระดับจังหวัดต่อไป

จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ จึงทำให้เป็นพื้นที่ ๆ เหมาะแก่การตั้งถิ่นที่อยู่อาศัย ดังนั้นจึงทำให้พื้นที่ดังกล่าวเกิดชุมชนโบราณต่าง ๆ เป็นจำนวนมากรวมไปถึงกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยเช่นกัน จากการลงพื้นที่สำรวจชุมชนชาติพันธุ์ไทดำ บ้านดอนมะนาว พบว่า เป็นชุมชนชาติพันธุ์ที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ ประเพณี และวัฒนธรรมของชาติพันธุ์มาอย่างยาวนาน แต่ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักเท่าที่ควรเมื่อเทียบกับชุมชนไทดำที่อาศัยอยู่ในอำเภออื่นในจังหวัดสุพรรณบุรี ไทดำบ้านดอนมะนาว เริ่มมีการก่อตั้งชุมชนประมาณช่วง พ.ศ. 2400-2420 โดยในช่วงแรกมีการอพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรีเพียงไม่กี่ครัวเรือน และได้มาตั้งถิ่นที่อยู่ที่บ้านดอนมะนาวในปัจจุบัน และประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก (ประยุทธ สืบอารีพงศ์, 2551) ไทดำบ้านดอนมะนาวยังคงมีการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมมาอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงยังมีปราชญ์ชุมชนที่ยังคงถ่ายทอดเรื่องราวทางด้านภูมิหลังของชุมชน ควบคู่ไปกับภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า ได้แก่ ภูมิปัญญาทางด้านหัตถกรรม ศิลปะ ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การแต่งกาย ความเชื่อ หรืออาหารท้องถิ่น ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และต่อยอดเพื่อพัฒนาให้เป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอกต่อไป โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสืบสานภูมิปัญญาชุมชน ตระหนักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา ตลอดจนก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในชุมชน จากแผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี 2561-2564 ได้มีการกำหนดเป้าหมายในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ไว้ว่า การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวสู่สากล โดยให้มีการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าท้องถิ่น (สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี, 2564)

ดังนั้น เพื่อเป็นการตอบสนองพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้ดีขึ้น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่งที่ได้รับ การพัฒนาต่อยอดมาจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นจะมุ่งเน้นในเรื่องของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนมีการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนและส่งเสริมผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน อีกทั้งยังเป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรม

ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ร่วมกับชุมชน รวมไปถึงชุมชนไม่ต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเองเพื่อให้เข้ากับนักท่องเที่ยว (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2557) จากวิธีดังกล่าวจะทำให้ชุมชนเกิดความยั่งยืนและได้รับผลประโยชน์โดยตรงมากกว่าการทำหรือสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น จนลืมความเป็นตัวตนของชุมชน จากความสำคัญและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นการศึกษาภูมิปัญญาทางด้านวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ จะช่วยต่อยอดและส่งเสริมให้เกิดการถ่ายทอดภูมิปัญญาของชุมชน และต่อยอดเพื่อเพิ่มคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาของชุมชน ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบทอด โดยผ่านรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาสร้างประสบการณ์ผ่านการมีส่วนร่วมกับชุมชน ในขณะเดียวกันชุมชนก็เกิดการสืบสานทางด้านวัฒนธรรม เกิดการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาของชุมชนที่ก่อให้เกิดรายได้ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับชุมชนอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทดำบ้านดอนมะนาว จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชาติพันธุ์ไทดำบ้านดอนมะนาว จังหวัดสุพรรณบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวอีกแบบหนึ่งที่มีการปรับเปลี่ยน และสร้างความแตกต่างให้ต่างไปจากรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแบบเดิม โดยเน้นให้เกิดการสร้างประสบการณ์ร่วมกับชุมชน และใช้ทุนทางวัฒนธรรม หรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน โดยนำเสนอผ่านรูปแบบของกิจกรรมทางการท่องเที่ยว องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) หรือ ยูเนสโก (UNESCO) ได้ให้นิยามไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การเดินทางที่มุ่งไปสู่ความผูกพันและประสบการณ์จริงแท้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรมหรือคุณลักษณะพิเศษของพื้นที่นั้น จะนำมาซึ่งความเชื่อมโยงกับผู้คนที่สำคัญอยู่ในพื้นที่และเป็นผู้รังสรรค์วัฒนธรรมที่มีชีวิตนั้น (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2558) ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นจะประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ (Richards & Raymond, 2000) ได้แก่ 1) การเพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว 2) การใช้สินค้าหลัก คือ ทักษะและประสบการณ์ 3) เน้นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ 4) เน้นวัฒนธรรมประจำวัน 5) นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว 6) เน้นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นนั้น จากแนวคิดลักษณะ

ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมและเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนชาติพันธุ์ไทดำบ้านดอนมะนาว โดยการนำเอาทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน และเกิดการสร้างประสบการณ์ใหม่ร่วมกัน

แนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นสิ่งดำรง แสดงถึงความเจริญงอกงาม เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ และมีการเรียนรู้มาตั้งแต่อดีต เกิดการถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งวัฒนธรรมเป็นทั้งสิ่งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ เช่น วิถีชีวิต วรรณคดี เป็นต้น ส่วนภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความคิด หรือความเชื่อที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ โดยภูมิปัญญาจะเป็นการแสดงถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในแต่ละกลุ่มชน โดยภูมิปัญญามีหลายรูปแบบ ได้แก่ 1) ภูมิปัญญาพื้นบ้าน 2) ภูมิปัญญาชาวบ้าน 3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 4) ภูมิปัญญาไทย กระบวนการเรียนรู้ทางภูมิปัญญานั้น (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2544) ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์ ได้แก่ 1) การลองผิดลองถูก 2) การลงมือทำจริง 3) การถ่ายทอดความรู้

ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ได้แก่ การดำเนินชีวิต การแต่งกาย อาหาร การละเล่น ศิลปะและหัตถกรรมพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ จากแนวคิดทฤษฎีที่ได้นำมาใช้ในการออกแบบเครื่องมือเพื่อรวบรวมข้อมูลทรัพยากรทางด้านภูมิปัญญาของชาติพันธุ์ และนำผลที่ได้มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมและเส้นทางทางการท่องเที่ยวต่อไป

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต

มนุษย์มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันออกไป โดยการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความแตกต่างกันของสถานะทางสังคม ซึ่งความแตกต่างกันเหล่านี้อย่อมส่งผลให้มนุษย์มีความสนใจและความต้องการที่แตกต่างกัน การตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคจึงมีความสำคัญในการสร้างผลิตภัณฑ์ หรือออกแบบกิจกรรมให้สามารถตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นรูปแบบการดำเนินชีวิต เป็นการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางด้านจิตใจของมนุษย์ ในด้านทัศนคติ ความสนใจ และความคิดเห็นของผู้บริโภค โดยใช้วิธีการแบ่งรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIO) (นฤมล มุลกาศ, 2557) ซึ่งประกอบไปด้วย กิจกรรม (Activity) ความสนใจ (Interest) และความคิดเห็น (Opinions) ซึ่งจาก 3 องค์ประกอบสำคัญนี้จะเป็นส่วนสำคัญในการศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ และสามารถนำมาต่อยอดในการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และรูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคล

แนวคิดทฤษฎีความต้องการของนักท่องเที่ยว

มนุษย์มีความต้องการที่แตกต่างกันออกไป แต่โดยพื้นฐานทางด้านความต้องการนั้น มนุษย์มีความต้องการให้ตนเองได้รับการตอบสนองความต้องการนั้น ตามทฤษฎีของ Maslow (1970) ได้มีการ

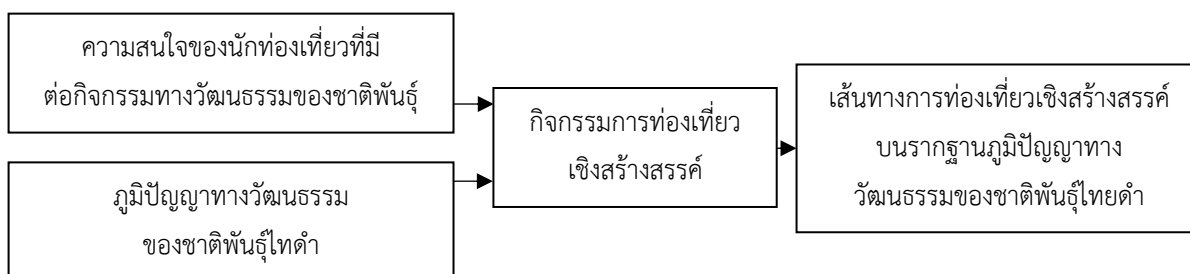

จัดลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการทางด้านความปลอดภัย ความต้องการความรักและความผูกพัน ความต้องการได้รับการยกย่อง และความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต ซึ่งลำดับขั้นความต้องการทั้ง 5 ขั้นนี้ ยังเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการส่งผลต่อมนุษย์ในด้านความต้องการทางการท่องเที่ยวอีกด้วย จากการศึกษาความต้องการตามแนวคิดและทฤษฎี จึงสามารถสรุปได้ว่า ความต้องการในการท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกันเกิดจากความต้องการภายในจิตใจของมนุษย์ โดยมนุษย์แต่ละคนจะมีความต้องการที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกและภายในของแต่ละบุคคล เมื่อกล่าวถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวทางด้านกายภาพจะพบว่า นักท่องเที่ยวต้องการพักผ่อนในวันหยุดสุดสัปดาห์ หลังจากที่เราสร้างให้เกิดความอ่อนล้าจากการใช้ชีวิตประจำวัน เกิดความหิวความกระหาย อยากพบเห็นหรือเรียนรู้สิ่งใหม่ จากการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่แปลกใหม่ที่มีความแตกต่างไปจากชีวิตประจำวัน ต้องการได้รับความสุขจากการเดินทางไปยังสถานที่แปลกใหม่ หรือสถานที่ ๆ กำลังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว โดยมีการสร้างการยอมรับและความสำเร็จผ่านภาพถ่ายจากการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คือ องค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสม เรียนรู้ของชุมชนชาติพันธุ์ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ ลงมือทำ และพัฒนาด้วยการลองผิดลองถูก และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิต ซึ่งภูมิปัญญานี้สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนในการเรียนรู้ ลงมือทำ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่จากการท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎี โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีมีลักษณะการประสานกันระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ ชุมชนไทดำ บ้านดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยขอเป็นลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 3,280,933 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane เนื่องจากผู้วิจัยทราบจำนวนของกลุ่มประชากร โดยมีค่าความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ขนาดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้คือ 0.05 (Taro yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399.95 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผลที่ได้ต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 จากการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา IOC พบว่า แบบสอบถามที่นำมาใช้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่าเฉลี่ยในรายข้ออยู่ในช่วง 0.60-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง (Try Out) จำนวน 30 คน ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี และนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น ซึ่งต้องมีค่าความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 0.70 (สุภัญชลี อันไชยะ, 2555) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก (Cronbach' alpha coefficient) ผลที่ได้มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.952 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ และจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2-3 เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบไปด้วย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนชาติพันธุ์ไทดำบ้านดอนมะนาว จำนวน 15 คน ได้แก่ ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอนมะนาว ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนทางด้านวัฒนธรรมไทดำบ้านดอนมะนาว ตัวแทนจากผู้ประกอบการด้านที่พัก/ร้านค้า/ร้านอาหาร และปราชญ์ชุมชน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่แท้จริง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยมีลักษณะของคำถามเกี่ยวกับความเป็นมาและภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนไทดำ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลจากการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี ให้ความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยการศึกษาในครั้งนี้ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกคำตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ผู้วิจัยนำผลจากการศึกษามาจัดลำดับความถี่ของข้อมูล และนำเสนอตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความถี่ร้อยละความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์

ความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ กิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์	จำนวน	ร้อยละ
วิถีชีวิต ความเป็นมาของชาติพันธุ์	329	82.30
ชมประเพณีและวัฒนธรรม	318	79.50
ภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์	239	59.80
อาหารพื้นถิ่นของชาติพันธุ์	232	58.00
ชมทิวทัศน์และสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนชาติพันธุ์	207	51.70
เรียนรู้วิถีชีวิตชนชาติพันธุ์	207	51.70
ชมศิลปะ ดนตรีพื้นบ้าน	82	20.50

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความน่าสนใจของกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี คือ วิถีชีวิต ความเป็นมาของชาติพันธุ์ จำนวน 329 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 82.30 รองลงมาคือ ชมประเพณีและวัฒนธรรม จำนวน 318 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 79.50 ภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 239 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 59.80 อาหารพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ จำนวน 232 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 58.00 และให้ความสนในการชมทิวทัศน์และสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนชาติพันธุ์กับเรียนรู้วิถีชีวิตชนชาติพันธุ์ มีจำนวนเท่ากัน คือ 207 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 51.70 และชมศิลปะ ดนตรีพื้นบ้าน จำนวน 82 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 20.50 ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี ให้ความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยให้ความสนใจที่จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นมาของชาติพันธุ์ ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในชุมชนชาติพันธุ์ไทดำ พบว่า ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนมีความหลากหลาย ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทดำ บ้านดอนมะนาว เป็นชุมชนชาติพันธุ์ที่ยังคงมีการอนุรักษ์ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่ดั้งเดิม พร้อมกับการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงรักษาวัฒนธรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทดำนำมาวิเคราะห์และแบ่งเป็นกลุ่มทางภูมิปัญญาได้ 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) ภูมิปัญญาด้านอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ แกงหน่อส้ม ผักจู้บ (ผักรับมาคลุกกับเครื่องปรุง เช่น น้ำปลาร้า) แจ่วปลา ซึ่งวัตถุดิบในการปรุงอาหารนั้น จะหาได้จากในหมู่บ้าน และมีวิธีการปรุงอาหารที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ 2) ภูมิปัญญาด้านศิลปะ

และงานฝีมือ ได้แก่ การทำกระดุมเงินที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของไทดำหัตถกรรมจักสานไทดำมีความ
ประณีตในการจักสานผลิตภัณฑ์และสิ่งของเครื่องใช้ ที่มีความประณีตสวยงาม กะเหล็บ เป็นเครื่อง
จักสานที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ทางภูมิปัญญาไทดำ มีลักษณะคล้ายกระบุง และเปรียบเสมือน
กับเป็นกระเป๋าส่งสำหรับใส่สิ่งของของชาวไทดำมาตั้งแต่โบราณ การปักหน้าหมอน คือนำเศษผ้า มาปักที่
หมอนเป็นลวดลายต่าง ๆ ซึ่งลวดลายจะเกิดจากการออกแบบมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว และนำมา
ประยุกต์เป็นลวดลาย เช่น ลายขาบัว ลายดอกมะลิ ลายดอกดาวกระจาย เป็นต้นที่นำมาใช้ในการปัก
จะเป็นสีแดงเลือดหมู สีขาว สีส้ม และสีเขียว ซึ่งผู้หญิงไทดำจะต้องปักหน้าหมอนเป็น เนื่องจากถูกสอน
มาตั้งแต่เด็ก ผ้าเปียว ในสมัยโบราณผ้าเปียวจะนำมาใช้ในการฮ้างนม(ผ้าคาดอก) โปกหัว และคล้องคอ
หรือนำมาคาดเอว หากเป็นผู้สูงอายุก็จะใช้ผ้าสีดำ แต่ถ้าเป็นเด็กสาวจะนิยมใช้ผ้าสี ๆ ลวดลาย
บนผ้าเปียวก็จะสะท้อนถึงความประณีตของเจ้าของ 3) ภูมิปัญญาด้านการแต่งกายและการแต่งกาย
ภูมิปัญญาทางด้านการแต่งกายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของชาติพันธุ์ และการทอผ้าที่ลายแดงไม่ที่เป็น
ลายเฉพาะที่แสดงถึงชาติพันธุ์ การฟ้อนแคนที่เป็นภูมิปัญญาของไทดำ เพื่อเป็นการสร้างความ
ความสนุกสนาน 4) ภูมิปัญญาด้านการเล่นพื้นถิ่น อันก๊อ (คล้ายการโยนลูกช่วง)

นอกจากนี้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทดำ ยังมีอีกหลากหลาย เช่น ภูมิปัญญาในการสร้าง
ที่อยู่อาศัยที่มีลักษณะคล้ายทรงกระดองเต่า เนื่องจากเป็นภูมิปัญญาของไทดำ ที่หลังจากจะช่วยป้องกัน
ความหนาวเย็นของอากาศได้

**วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างภาคชุมชนชาติ
พันธุ์ไทดำ** พบว่า ภูมิปัญญาของชุมชนชาติพันธุ์ที่สามารถนำมาสร้างเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว
เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมได้ ได้แก่ การทำอาหารพื้นถิ่นของชุมชน เช่น การทำแกงหน่อส้ม
ผักจู้บ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถหาวัตถุดิบที่มีในชุมชน การได้เรียนรู้และลงมือทำด้านศิลปะหัตถกรรมใน
ชุมชน เช่น การปักหน้าหมอน การปักดอกเปียว การเรียนรู้การทำกระดุมเงิน การจักสานกะเหล็บ
ซึ่งในชุมชนยังคงมีปราชญ์ชุมชนที่ยังคอยให้ความรู้และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาติพันธุ์
นอกจากนี้ยังรวมถึงการฟ้อนแคน ซึ่งเป็นการเล่นที่สร้างความสนุกสนานให้กับคนในชุมชนและ
สามารถนำมาสร้างเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมและสร้าง
ประสบการณ์ใหม่ และจากการสัมภาษณ์ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน พบว่า ชุมชน
ชาติพันธุ์ไทดำบ้านดอนมะนาว มีความพร้อมทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มี
อัตลักษณ์เฉพาะที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของชาติพันธุ์ไทดำ เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย
ศิลปหัตถกรรม รวมไปถึงมีความพร้อมทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านที่พัก ร้านค้าของชุมชน
และมีปราชญ์ชุมชนที่สามารถรองรับและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

จากการศึกษาเกี่ยวกับความสนใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นมาของชุมชน การได้เรียนรู้
วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชุมชน และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จึงทำให้ทราบถึง
ความสนใจของนักท่องเที่ยว และภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทดำ และสามารถนำมาออกแบบ

กิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกับชุมชนได้ดังนี้ คือ เส้นทาง “เยือนถิ่นแห่งศรัทธา วัฒนธรรมแห่งความเชื่อและจิตวิญญาณ ไทดำ” ได้ 2 รูปแบบ คือ แบบวันเดียว และแบบ 2 วัน 1 คืน

ภาพที่ 1 แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนรากฐานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทดำ

จากภาพที่ 1 สามารถนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนรากฐานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไทดำ ได้ดังนี้

โปรแกรมแบบวันเดียว นักท่องเที่ยวเดินทางมายังศูนย์วัฒนธรรมบ้านไทดำ บ้านดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ร่วมกิจกรรมพ่อนแคน จากนั้นทำกิจกรรมตามรอยชาติพันธุ์ผ่านเส้นสายลายผ้าทอไทดำ ได้แก่ วัฒนธรรมการแต่งกาย ผ้าทอไทดำ เรียนรู้การทำอาหารท้องถิ่นกับชุมชนพร้อมเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านอาหารท้องถิ่น เช่น แกงหน่อส้ม ผักจู้บ แจ่วปลา รับประทานอาหารกลางวัน ก่อนเรียนรู้การทำกิจกรรมปักหน้าหมอน การปักดอกเปี้ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถซื้อผ้าพันคอและนำไปปักเองได้ตามลายที่วาดไว้ให้ จากนั้นเลือกซื้อผลิตภัณฑ์และของฝากจากชุมชนก่อนเดินทางกลับ

และโปรแกรมการท่องเที่ยว แบบ 2 วัน 1 คืน นักท่องเที่ยวเดินทางถึงชุมชนไทดำ ณ ศูนย์วัฒนธรรมบ้านไทดำดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จากนั้นร่วมทำกิจกรรมแปงขวัญ (รับขวัญ) จากผู้สูงอายุและผู้ใหญ่ในชุมชนบ้านดอนมะนาว ปั่นจักรยานตามรอยเส้นทางวัฒนธรรมชุมชน พร้อมฟังเรื่องราว วิถีชีวิต ผ่านสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในชุมชน เช่น อนุสาวรีย์พระนเรศวร วัดดอนมะนาว ช่างบ้าย สาธิตและทดลองการแต่งกาย ทำทรงผมแบบต่าง ๆ ในแบบไทดำ ทรงผมที่บ่งบอกถึงช่วงวัยของผู้คน เรียนรู้การเป่าแคน และการพ่อนแคน ก่อนปั่นจักรยานชมวิถีชีวิตพอเพียง เก็บผักปลอดสารพิษของชุมชน มาปรุงอาหารแบบชาวไทดำ พร้อมทำอาหารพื้นถิ่นเป็นอาหารมื้อเย็น ได้แก่ แกงหน่อส้ม ผักจู้บ แจ่วปลา และเข้าสู่ที่พักโฮมสเตย์ในชุมชน ในวันที่สองตักบาตรพระ

เข้าที่โฮมสเตย์ ก่อนไปเรียนรู้และลงมือทำ การทอผ้าไทดำ ทำกระดุมเงิน ทำพวงกุญแจลายหน้าหมอน เรียนรู้และทำผลิตภัณฑ์แห่งภูมิปัญญากับปราชญ์ชุมชน การจักสาน ก่อนนำกลับไปเป็นของที่ระลึกจากชุมชน และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ระลึกจากชุมชน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในการที่จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นมาของชาติพันธุ์ ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ อาจเป็นเพราะกลุ่มชาติพันธุ์ คือ ความแปลกใหม่ทางด้านแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากชีวิตประจำวันแบบเดิมที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัส กลุ่มชาติพันธุ์จะทำให้นักท่องเที่ยวได้เห็นรูปแบบวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ เช่น วัฒนธรรมทางด้านอาหาร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของบุคคล Maslow (1970) ที่กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ โดยเปิดโอกาสให้ตนเองได้เผชิญกับความจริงของชีวิต เผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ โดยคิดว่าเป็นสิ่งที่ “ท้าทาย” “น่าตื่นเต้น” เพื่อให้ตนเองได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ภูมิปัญญาทางด้านวัฒนธรรมของไทยได้แก่ การทอผ้า หัตถกรรมจักสาน การทำกระดุมเงิน การปักดอกเปียวและหน้าหมอน อาหารพื้นถิ่น การแต่งกายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของไทย ซึ่งภูมิปัญญานี้ถูกถ่ายทอดกันมาจากปราชญ์ชุมชนโดยผ่านกระบวนการทางด้านความคิด สติปัญญา เพื่อปรับให้เข้ากับการนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางด้านภูมิปัญญาของ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2546) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญา (Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจน ที่กลุ่มชนได้สร้างจากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ภูมิปัญญาเป็นผลจากการใช้ใช้สติปัญญาเพื่อนำมาใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะต่าง ๆ ของมนุษย์ นอกจากนี้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทยที่นำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวคือ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับวิถีความเป็นอยู่ของกลุ่มชน ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ในแต่ละท้องถิ่นและบ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มชน ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านศิลปะการแสดง ภูมิปัญญาด้านการเล่น ภูมิปัญญาด้านศิลปะและงานฝีมือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาสินี เหมหงส์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาคือภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวสุรินทร์ ได้แก่ ภูมิปัญญาการเล่นพื้นบ้าน ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมเครื่องเงิน ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมผ้าไหม ซึ่งนำภูมิปัญญาที่ศึกษาได้มาใช้ในการนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยว

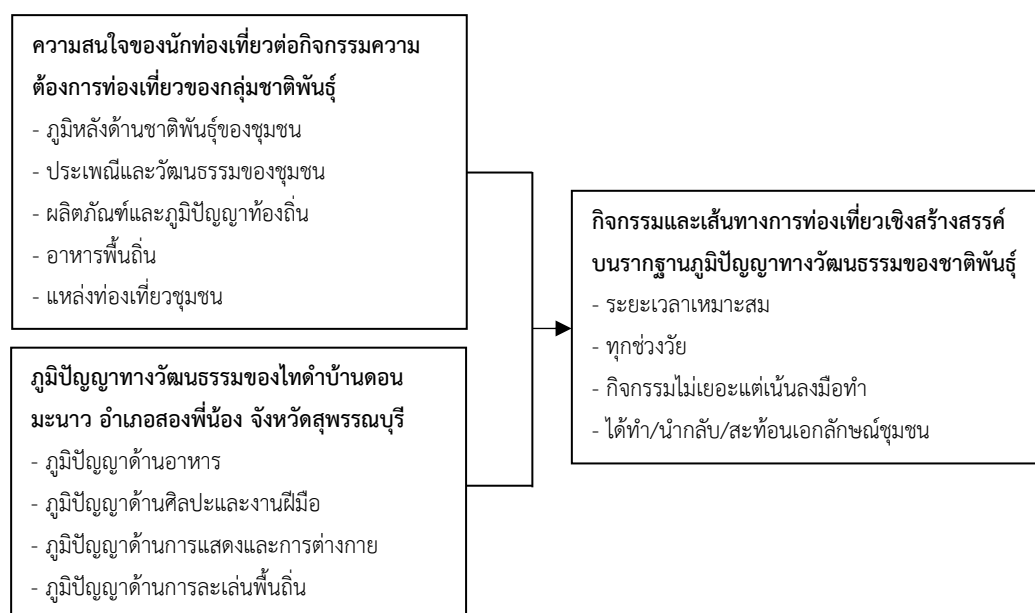
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า จากแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสรรค์ และการศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้วิจัยได้ออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวได้ 1 เส้นทาง คือ “เยือนถิ่นแห่งศรัทธา วัฒนธรรมแห่งความเชื่อและจิตวิญญาณไทดำ

และนำเสนอเป็น 2 รูปแบบ คือ แบบวันเดียว และแบบ 2 วัน 1 คืน โดยให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และลงมือทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์ใหม่จากการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับอิสริย์ ตียะพิพัฒน์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติริมสองฝั่งแม่น้ำปิง พบว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นต้องให้นักท่องเที่ยวเกิดทักษะ และประสบการณ์เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Richards & Raymond (2000) ที่กล่าวไว้ว่า ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะประกอบไปด้วย 1) เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว 2) สินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์ 3) เน้นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ 4) เน้นวัฒนธรรมประจำวัน 5) นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 6) เน้นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการลงพื้นที่เพื่อศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการสรุป เรียบเรียงกลุ่มข้อมูลใหม่ จึงทำให้พบองค์ความรู้ที่สามารถนำมาสรุปได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าจากการลงพื้นที่ไปสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล และนำความรู้ที่ได้จากการศึกษา มาเรียบเรียงเป็นองค์ความรู้ใหม่ดังนี้ นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยสิ่งที่นักท่องเที่ยวจะนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว คือ ให้ความสนใจในด้านภูมิหลังของชุมชน ในด้านประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน

ผลิตภัณฑ์และภูมิปัญญาของชุมชนมีเอกลักษณ์และมีความน่าสนใจ อาหารพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ และแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่มีความน่าสนใจและแตกต่าง ทางด้านองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทดำ ค่อนข้างมีความหลากหลาย ผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มทางภูมิปัญญาของไทดำบ้านดอนมะนาว ได้ 4 กลุ่ม โดยยึดหลักภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนที่มีอยู่ มาจัดเป็นหมวดหมู่ทางด้านภูมิปัญญาของชุมชน ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านอาหาร ภูมิปัญญาด้านศิลปะและงานฝีมือ ภูมิปัญญาด้านการแสดงและ การแต่งกาย และภูมิปัญญาด้านการเล่นพื้นถิ่นของไทดำ ซึ่งความสัมพันธ์ทางด้านความสนใจของนักท่องเที่ยวและภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีจะส่งผลต่อความสัมพันธ์ในการออกแบบกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนรากฐานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยต้องมีการคำนึงถึงลักษณะของ กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ คือ นักท่องเที่ยวต้องมีโอกาสได้ลงมือทำ และเมื่อทำเสร็จแล้วสามารถที่จะนำกลับไปเป็นของฝากหรือของที่ระลึกจากชุมชนได้ โดยกิจกรรมนั้นสามารถสะท้อนถึงความเป็นตัวตนของไทดำได้ มีระยะเวลาเหมาะสมกับกิจกรรมที่ออกแบบให้นักท่องเที่ยว สามารถทำได้ภายในระยะเวลาจำกัด และสามารถรองรับได้หลากหลายช่วงวัย และเน้นกิจกรรมไม่มากแต่นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำจริง เพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ที่แท้จริงให้กับนักท่องเที่ยว

สรุป

รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนรากฐานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทดำบ้านดอนมะนาวนั้น เป็นการออกแบบกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยว โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยึดหลัก ความดั้งเดิม ทางด้านภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทดำ เพื่อให้ชุมชนเกิดแนวทางในการนำทรัพยากรที่มีคุณค่าของชุมชนมาต่อยอดพัฒนา โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่ควบคู่ไปกับการเพิ่มโอกาสที่จะก่อให้เกิดรายได้ให้กับชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 หน่วยงานภาครัฐ และภาคชุมชน สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้ความสนใจทางด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ให้มีความหลากหลาย เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ และสร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวและอยากเดินทางมาเยือน

1.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำความรู้ทางด้านภูมิปัญญา ไปต่อยอดในการพัฒนาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชน

1.3 หน่วยงานภาครัฐ หรือชุมชน สามารถนำเส้นทางการท่องเที่ยวไปพัฒนาต่อยอดให้มีเส้นทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น หรือนำไปใช้ในการเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนอื่นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่ได้คือ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทย สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน โดยควรให้ความสำคัญกับ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวด้วยชุมชนเองอย่างเป็นรูปธรรม สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). สถิตินักท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2561 (จำแนกตามภูมิภาคและจังหวัด). สืบค้น 25 มีนาคม 2562. จาก https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=438&filename=index.
- กรมการท่องเที่ยว. (2560). คู่มือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- นฤมล มูลกาต. (2557). การวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อสินค้าแฟชั่นทางอินเทอร์เน็ตในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 9(1), 80-101.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. (2564). อนาคตฐาน การท่องเที่ยวไทย หลังโควิด. สืบค้น 12 กันยายน 2564. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/926948>.
- วิลาสินี เหมหงส์, คณินนิตย์ ไสยโสภณ และ บุญยัง หมั่นดี. (2561). การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 19(1), 59-68.
- สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี. แผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี 2561-2564. สืบค้น 12 กันยายน 2564. จาก <https://ww1.suphanburi.go.th/strategic//?page=1>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี 2561-2564. สืบค้น 12 กันยายน 2564. จาก <http://www.suphanburi.go.th/suphan/DocOrderDesc.php?id=238>.

- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, พิเชฐ สายพันธ์, อรุณา เตพลกุล และ ชีระ สีนเดชารักษ์. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)*. กรุงเทพมหานคร: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์. (2558). *องค์ความรู้ว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : คู่มือและแนวทางปฏิบัติ*. สืบค้น 25 มีนาคม 2562 จาก <https://socanth.tu.ac.th/wpcontent/uploads/2017/08/suddan-2558.pdf>.
- อมรรัตน์ อนันต์วราพงษ์. (2560). *หลักการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิสริย์ ตียะพิพัฒน์. (2559). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติริมสองฝั่งแม่น้ำปิง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อัศวิน แสงพิกุล. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เอี่ยมพร หลินเจริญ. (2554). *เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ*. พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Richards, G. and Raymond, C. (2000). Creative tourism. *ATLAS News*. 23, 16-20.
- Duygu, S., & Duygu, U. (2010). Creative Tourism and Emotional labor: an investigatory model of possible interactions. *International Journal of Culture Tourism and Hospitality Research* 4(3), 186-197.
- Yamane, T. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row Publication.

การเสริมสร้างสมรรถนะครูไทย กับการศึกษาไทย 4.0

ENHANCEMENT OF THAI TEACHERS' COMPETENCIES IN THAI EDUCATION 4.0

ณัฐกานต์ เรือนคำ

Nutakarn Ruankum

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Phranakhon Rajabhat University

กิตติชัย สุธาสิโนบล

Kittichai Suthasinobol

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University

E-mail : nutakarn.r@puru.ac.th

Received September 12, 2021; Revised November 16, 2021; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

การเสริมสร้างสมรรถนะครูไทยกับการศึกษาไทย 4.0 เป็นประเด็นสำคัญยิ่งของการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน ซึ่งต้องมีการเสริมสร้างสมรรถนะครูทางด้านการจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาไทย 4.0 ตาม กรอบแนวคิดที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” กรอบแนวคิดดังกล่าวเป็นเป้าหมายของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน อย่างไรก็ตาม การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ต้อง นำระบบการศึกษาไทย 4.0 มาเป็นกลไกที่สำคัญ เพื่อสร้างบุคลากร และทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เพิ่มศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาไปสู่เป้าหมาย เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถผลิตและสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างชำนาญ ดังนั้นการพัฒนาครูจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งเปรียบเสมือนอิฐก้อนแรกที่จะต้องถูกวางให้มีความรู้ คุณลักษณะ ความสามารถที่จะเป็นผู้สร้างรากฐานในการเปลี่ยนแปลงลำดับต่อไป จากการพิจารณาสมรรถนะของครูซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน รวมทั้งการสร้างทักษะครูตามแนวคิด C-Teacher และบทบาทครู E-Teacher ซึ่งเป็นภาพรวมของแนวทางในการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 ให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและศักยภาพให้สอดคล้องกับกรอบการศึกษาไทย 4.0 พบว่า ครูควรมีการเสริมสร้างสมรรถนะเพื่อให้ความสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีความรู้คู่คุณธรรม ครูต้องปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสมและเป็นรูปธรรมมากขึ้น การศึกษาไทย 4.0 จึงจะสำเร็จได้ตามกรอบแนวคิด และเป้าหมายที่ต้องการ

คำสำคัญ: สมรรถนะ, การเสริมสร้างสมรรถนะครูไทย, การศึกษาไทย 4.0

Abstract

Enhancement of Thai teachers' Competencies in Thai Education 4.0 is a very important issue in education management at the present era which has to enhance teachers' competencies in the education field to be consistent with Thai Education 4.0 following the concept of "stability, prosperity, sustainability." This framework is a goal of development in all areas. However, bringing the Thai education system 4.0 to be an important mechanism that enhances quality personnel and human resources, increases the potential to drive development towards the goal, strengthens students' ability to think in problem-solving, and produces and creates product skillfully. Therefore, teacher development is important, like the first brick that must be laid with knowledge, attributes, and ability to be the foundation of the next transformation. In considering the teacher competencies, which consisted of core and functional competencies including the enhancement of teacher skills based on the C-Teacher concept and the role of E-Teacher, which is an overview of the approach to developing teachers in the 21st century in becoming qualified and competent persons in accordance with the Thai Education 4.0 Framework. It was found that learners' life skills, knowledge and morals should be developed with the adjustment of teaching and learning to be more appropriate and tangible. Thai Education 4.0 found that Enhancement of Thai Teachers' Competency have the ability to develop learners to have skills in life. Having knowledge of virtue, teachers need to adjust their teaching and learning to suit the situation appropriately and more concretely. Thai Education 4.0 will be successful according to the conceptual framework and desired goals.

Keywords: Competency, Enhancement of Thai Teachers' Competency,
Thai Education 4.0

บทนำ

สังคมไทยปัจจุบันในมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นับแต่ในอดีตประเทศมีการพัฒนาทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2504 ได้เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรก จากการพัฒนาของไทยในแต่ละยุคที่ผ่านมาแม้จะทำให้ประเทศไทย มีการพัฒนา เจริญก้าวหน้าในหลาย ๆ ด้าน แต่ยังคงพบว่า มีปัญหาหลักที่เป็นความท้าทายที่จะทำอย่างไรให้ไทยข้ามพ้นปัญหารายได้ปานกลาง ปัญหาความเหลื่อมล้ำ และความไม่สมดุล

ในการพัฒนา วิวัฒนาการของการศึกษาไทยก็เช่นกัน ในแต่ละยุคก็ได้ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพสังคม นับตั้งแต่ยุคการศึกษาไทย 1.0 ที่ผู้เรียน เรียนรู้จากครูเน้นการท่องจำไปสู่ยุคการศึกษาไทย 2.0 เป็นการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุน มาจนกระทั่งยุคการศึกษาไทย 3.0 ที่เน้นผู้เรียนให้สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ดังนั้น การจะก้าวไปสู่ ประเทศไทย 4.0 ที่มีเป้าหมายสำคัญ คือ การขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” กล่าวคือ การทำให้ประเทศไทย ก้าวไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง และมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสูง โดยเฉพาะ คนหรือ ทรัพยากรมนุษย์นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและมีความจำเป็นมากที่สุดเพราะเป็นแหล่งความรู้และกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ โดยการเป็นผู้ที่นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งการที่จะพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับนโยบายดังกล่าวได้นั้น ระบบการศึกษาของประเทศจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนและก้าวสู่ “การศึกษาไทย 4.0” ด้วยเช่นเดียวกัน เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของบุคคล (เสาวลักษณ์ พิสิษฐ์ไพบูลย์, 2559; นวรัตน์ รามสูต และบัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2559; นพรัตน์ มีศรี และอมรินทร์ เทวตา, 2561)

กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในทุกภูมิภาคได้ส่งผลกระทบ ด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมืองและการศึกษา เนื่องจากทุกฝ่ายมองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนมากขึ้นจากอดีต จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนบริหารจัดการที่ดี เพราะการก้าวอย่างช้าจะทำให้ตกขบวนและเสียโอกาส ซึ่งการจัดการศึกษาเป็นอีกประเด็นสำคัญ นอกจากจะต้องก้าวทันความเปลี่ยนแปลงแล้วยังจะต้องเป็นกลไกเพื่อการขับเคลื่อนภาคส่วนอื่น ๆ ให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลง การปฏิรูปการศึกษาและการจัดการเรียนรู้จึงเป็นโจทย์สำคัญสำหรับทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้คุณลักษณะของครูในศตวรรษ 21 ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้พัฒนาสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของครูไทย โดยแบ่งออกเป็นสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) สำหรับยุคแห่งเทคโนโลยีและการสื่อสารที่เต็มไปด้วยข้อมูลสารสนเทศหลากหลาย ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีทักษะสำคัญสำหรับยุคนี้ที่เรียกว่า C-Teacher รวมทั้งครูต้องมีบทบาท ในศตวรรษที่ 21 ตามบทบาทของ E-Teacher ประกอบกัน

ครูในยุคการศึกษาไทย 4.0 ต้องเป็นครูมืออาชีพ หมายถึง ครูที่มีความรู้ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี โดยมีความรู้ในส่วนที่เป็นศาสตร์ด้านเนื้อหาความรู้ที่สอน ตามศาสตร์สาขาที่ตัวเองมีความสามารถ และมีความรู้ในส่วนที่เป็นศาสตร์ด้านการสอน มีความสามารถในการปฏิบัติการสอนหรือมีศิลป์ในการสอน ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้ดี มีความสามารถในด้าน ICT (Information and Communication Technology) เป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้ที่ทำหน้าที่หล่อหลอมให้ผู้เรียนเกิด “ทักษะ” ด้านต่าง ๆ ที่คงอยู่และมีพัฒนาการเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เน้นให้ผู้เรียนใช้การคิด

วิเคราะห์การแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ ที่สามารถนำไปเป็นฐานในการสร้างผลผลิตหรือนวัตกรรม (Innovation) ได้ในอนาคต เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมความเป็นครู สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ครูต้องเป็นผู้พัฒนาความรู้ตนเองอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ เน้นการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนทุกห้องเป็นห้องเรียนแห่งความสงสัย อยากเรียน อยากรู้ อยากหาคำตอบ และนักเรียนลงมือค้นหาคำตอบที่ตนเองสงสัย อยากรู้เป็นกลุ่ม ค้นหาคำตอบผ่านกระบวนการเรียนรู้ “การศึกษา” จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะช่วยพัฒนาคนให้มีความคิด สร้างสรรค์นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมขั้นได้ เพื่อสร้างกำลังคนให้มีทักษะแห่งอนาคตที่รองรับกับประเทศไทย 4.0

นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559) การศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ไม่ใช่เป็นเพียงการให้ความรู้กับคนหรือผู้เรียนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ นั้นหมายความว่า ในการเรียนรู้ใด ๆ ก็ตาม นอกจากความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับแล้ว ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิตไปด้วย โดยเฉพาะในส่วนของผู้เรียนต้องสอนให้มี “ความรู้คู่คุณธรรมและมีทักษะในศตวรรษที่ 21” ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม การเรียน การทำงานเป็นทีม การมีภาวะผู้นำ การสื่อสาร การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ การใช้คอมพิวเตอร์และปัญญาประดิษฐ์ การคิดคำนวณ การสร้างอาชีพและการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ดิเรก พรสีมา, 2559) การเตรียมการศึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 มีหลายปัจจัยที่ต้องให้ความสำคัญ เช่น บุคลากรทางการศึกษา หลักสูตรที่มีความเหมาะสม ครอบคลุมตำราที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตร ระบบการประเมิน ที่สอดคล้องกับหลักสูตร สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ การพัฒนาครูให้มีสมรรถนะ ทักษะ และมีบทบาท ตามลักษณะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับการศึกษาไทย 4.0 การปรับการอบรมครูให้ ตรงกับความต้องการในการนำความรู้ไปใช้และการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมเพื่อนำไปใช้ ต้องดำเนินการควบคู่กันไป และนำความรู้ความสามารถไปใช้ในการขับเคลื่อนประเทศต่อไป

สมรรถนะครูไทย

ในปัจจุบันวิถีการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีทำให้เกิดการแข่งขันทางปัญญา โดยการใช้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ใหม่ ๆ ที่ทันสมัยมากขึ้น บุคคลที่มีเชี่ยวชาญในการแสวงหาความรู้ การปรับประยุกต์ใช้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ หากเราทุกคนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำรงชีวิต ก็จะทำให้อยู่ในโลกแห่งข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างไม่ยากนัก ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้บุคคลมีความสามารถในการค้นหาความรู้ เพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่ต้องให้มีการพัฒนาความรู้ และทักษะความสามารถในด้านนี้อย่างจริงจัง เพื่อให้ครูก้าวไปเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสมบูรณ์ โดยเป้าประสงค์ของการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ประกอบไปด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ ทั้งสามด้านเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่ง และครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการปฏิบัติ และเจตคติที่ดี รวมถึงสมรรถนะและความสามารถพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จำเป็นสำหรับการศึกษา การเลือกรับ เลือกปฏิเสธ การเข้าถึงความรู้ จนกระทั่งการประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ โดยไม่หลงลืมคุณธรรมจริยธรรม

ดังนั้นครูจึงถือได้ว่าเป็นกำลังสำคัญที่จะต้องมีความพร้อมของการเป็นครูในอนาคต ควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะครูในทุกๆด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม ที่จะสามารถจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสม ผสมผสานกับเทคนิควิธีการสอนอันจะสามารถถ่ายทอดเนื้อหาความรู้แก่ผู้เรียนที่จะพัฒนาไปเป็นบุคคลในศตวรรษหน้า ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และมีทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Literacy) ให้รู้จักเลือกรับเลือกปฏิเสธ รู้เท่าทันเทคโนโลยีไปพร้อมๆ กับการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการ เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และต้องสร้างบรรยากาศให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ครูสามารถเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่น หรือผู้เรียน เพื่อพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ครูต้องมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ต้องมีสมรรถนะครูที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่ดี มีคุณภาพ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการเรียนรู้ของครู

ความหมายและความสำคัญสมรรถนะของครูไทย

สมรรถนะ (Competency) หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดจากความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Other Characteristics) ที่ทำให้บุคคลปฏิบัติงานส่งผลต่อความสำเร็จ บรรลุผลสัมฤทธิ์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง สมรรถนะครูจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติวิชาชีพครูให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพตามความต้องการขององค์กรทางการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษาที่จะทำให้ประเทศไทยมีนวัตกรรมเป็นของตนเอง ก้าวไปสู่ประเทศยุค 4.0 อย่างเต็มตัว และเปลี่ยนแปลงจากประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วได้อย่างก้าวไกลต่อไปในอนาคต

สรุปได้ว่า สมรรถนะครูไทย หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะ ทักษะ พฤติกรรม และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ครูจะต้องทำหน้าที่หล่อหลอมให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านต่าง ๆ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้การคิดวิเคราะห์การแก้ปัญหา และการคิด สร้างสรรค์ เพื่อจะได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในตำแหน่งงาน อันส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และขอบเขตหน้าที่ ความต้องการตามองค์กรของหน่วยงานของบุคคลนั้น ให้สำเร็จบรรลุเป้าหมายของงานและหน่วยงานได้เป็นอย่างดี สามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่มา

บูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างผลผลิตหรือนวัตกรรมต่าง ๆ ขึ้นมาได้อันเป็นฐานในการพัฒนาประเทศในอนาคตต่อไป

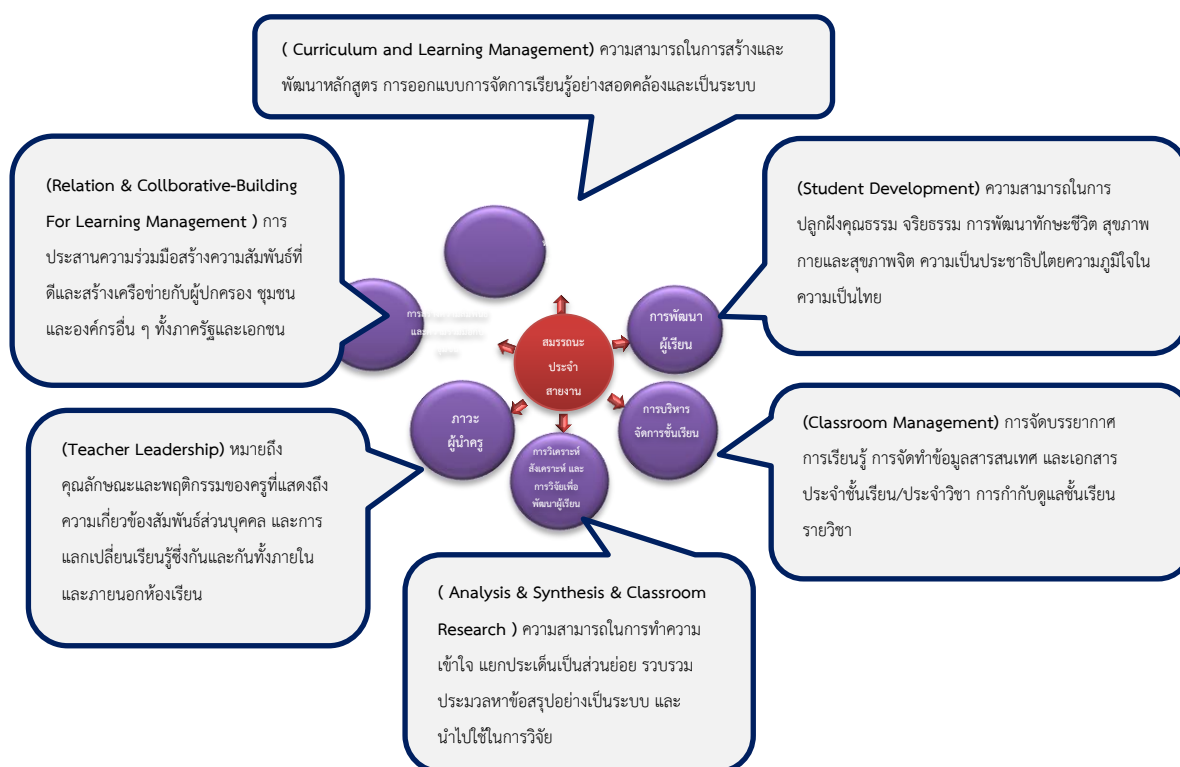
สมรรถนะของครูไทย 4.0

การที่ครูจะสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะและความสามารถ นั่นคือสมรรถนะ ซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ สำหรับบุคคลในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ คุณภาพการศึกษาจะไม่ได้เกินกว่าคุณภาพครู เพราะคุณภาพครูเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของคุณภาพการศึกษา อีกทั้งครูยังเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียนรู้สู่การศึกษาไทย 4.0 จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้ครูมีสมรรถนะที่จำเป็นสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนเสียก่อน จึงจะสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะสำคัญตามที่มุ่งหวังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง อภิภา ปรัชญพฤทธิ (Pratchayapreuk, 2018) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการผลิตครูเพื่อรองรับการศึกษายุค 4.0 ผลจากการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีสมรรถนะที่สำคัญ คือ 1) สมรรถนะแกนกลางของการศึกษายุค 4.0 มี 10 ประการ ได้แก่ (1.1) การคิดแบบมีวิจารณญาณ (1.2) การแก้ปัญหาแบบสร้างสรรค์ (1.3) การสร้างนวัตกรรม (1.4) ความเป็นผู้ประกอบการ (1.5) ความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (1.6) การใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ (1.7) การทำงานร่วมกับผู้อื่น (1.8) การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (1.9) ภาวะผู้นำ (1.10) การมีจิตสาธารณะ และ 2) สมรรถนะวิชาชีพครู มี 6 ประการ ได้แก่ (2.1) ความเป็นครูและจรรยาบรรณวิชาชีพครู (2.2) การพัฒนาหลักสูตร (2.3) การรู้จักในเนื้อหาวิชาและวิธีวิทยาการสอน (2.4) การประเมินผลและวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา (2.5) การพัฒนาผู้เรียน และ (2.6) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

ดังนั้นเพื่อเป็นการแสวงหามาตรการและแนวทางใหม่ในการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับยุคสมัยของทักษะแห่งอนาคตใหม่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะทำให้ครูสามารถนำผู้เรียนไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ นำโรงเรียนไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม เพื่อมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดของการพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2557 ได้พัฒนาสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของครูไทยในศตวรรษ 21 โดยแบ่งออกเป็นสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) โดยแสดงดังแผนภาพที่ 1 และ 2

แผนภาพที่ 1 แสดงสมรรถนะหลัก (Core Competency) 5 สมรรถนะ

แผนภาพที่ 2 แสดงสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) 6 สมรรถนะ

กล่าวโดยรวมว่าสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ที่กล่าวมานั้น เป็นปัจจัยสำคัญของการนำไปกำหนดเป็นกลยุทธ์การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างศักยภาพวิชาชีพครูที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบท (Context) และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน เป็นไปตามเป้าหมายในการพัฒนาครูยุคใหม่ได้ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ได้กำหนดไว้เป็นวาระที่

สำคัญของการศึกษาไทย สำหรับยุคแห่งเทคโนโลยีและการสื่อสารที่เต็มไปด้วยข้อมูลสารสนเทศหลากหลาย ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีทักษะสำคัญ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เทคนิค วิธีการเรียน การสอนแบบใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับครูไทยในอนาคต (C-Teacher) ให้น่าสนใจ 8 ประการ (ถนอมพร เลหาจรัสแสง; อ่างโน ศิริพร ปัญญาจันทร์, มปป.) ได้เสนอทักษะที่จำเป็นสำหรับครูไทยในอนาคตไว้ 8 ประการ คือ 1) **C-Content:** ผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี 2) **C-Computer (ICT) Integration:** ผู้สอนต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน 3) **C-Constructionist:** ผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่าผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้เองจากการเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่เข้ากับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ได้รับ และได้จากการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ 4) **C-Connectivity:** ผู้สอนต้องสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและระหว่างผู้สอนในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษา รวมถึงความเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาและสถานศึกษากับชุมชน 5) **C-Collaboration:** ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน 6) **C-Communication:** ผู้สอนมีทักษะการสื่อสาร ทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อ การนำเสนอสื่อ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 7) **C-Creativity:** ผู้สอนในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย แปลงใหม่จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด 8) **C-Caring:** ผู้สอนต้องมีมุติดาจิตต่อผู้เรียน ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจต่อผู้เรียน

แนวคิดการพัฒนาสมรรถนะ และทักษะของครูย่อมขึ้นอยู่กับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลกที่สามารถส่งเสริมให้ครู มีศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์อีกทั้งการเรียนรู้รูปแบบการสอนในเชิงทฤษฎีในอดีต ข้อเสนอแนะในปัจจุบัน ทิศทางการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนในยุคใหม่ที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของประเทศชาติเป็นสำคัญทำให้ครูต้องมีการพัฒนาตนเองไปอีกระดับหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่ภายใต้บริบททางสังคมที่มีความเชื่อเก่าหลงเหลืออยู่อีกมากมาย ที่เชื่อว่าครูคือคนที่สามารถจะพัฒนา ยกระดับ ความสามารถของสมาชิกทางสังคมได้ เป็นปณิชนียบุคคลอันสูงส่งที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเข้าไปเรียนรู้ศิลปวิทยาการต่าง ๆ เมื่อสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปทำให้ความเชื่อเหล่านั้นค่อย ๆ หายไปมาพร้อมกับการทำหน้าที่ผู้ที่ถ่ายทอด ความรู้แต่ไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานของความเคารพบูชาเช่นในอดีต แต่เป็นเพียงคนที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาตนเองโดยใช้เครื่องมือทางการศึกษาเข้ามาเพื่อพัฒนาคน ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะ ของครู ทักษะ ความสามารถ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เชื่อว่าการทำหน้าที่ในการเป็นครูจะสามารถพัฒนาตนเอง แล้วนำไปสู่การพัฒนาคนในระบบการศึกษาของประเทศได้ ด้วยการส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะ และทักษะของครูอย่างจริงจัง

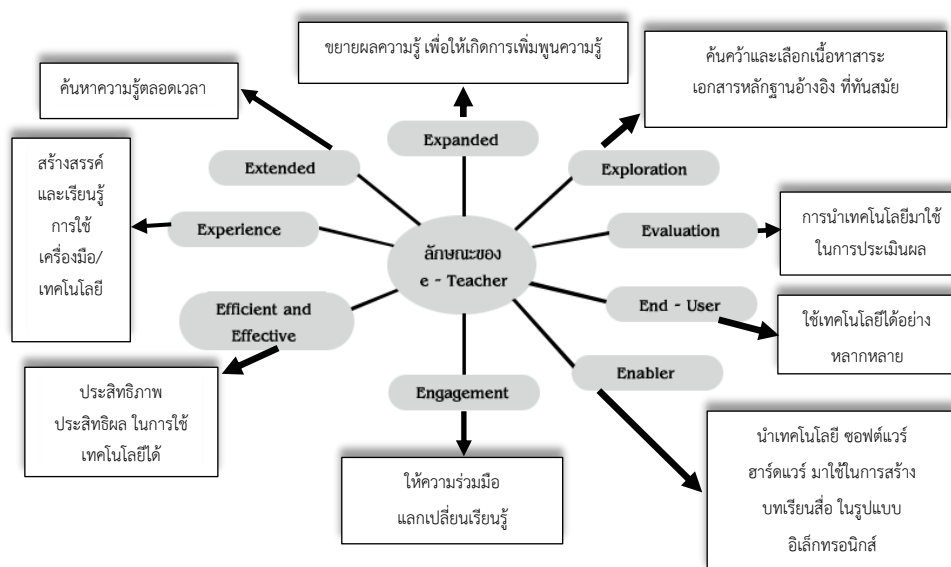
บทบาทของครูกับการปรับตัวเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ

บทบาทหน้าที่ของ ครู มีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย เพื่อให้ทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย มีความก้าวหน้า และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากและรวดเร็วขึ้น ครูจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้พร้อม

และพัฒนาตนเองให้ทันยุคที่เปลี่ยนไป อีกทั้งต้องมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาด้านทักษะวิทยาการให้ทันสมัยเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เทคนิค วิธีการเรียน การสอนแบบใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ศิริพร ปัญญาจันทร์ (มปป.) ได้กล่าวถึง บทบาทของครูในยุคอิเล็กทรอนิกส์ E-teacher ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ครูทำหน้าที่ วางแผน ออกแบบ ดำเนินการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและจัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอ รวมทั้งจัดการประเมินผลอย่างชัดเจนได้มาตรฐาน ส่วนที่ 2 ครูเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ลักษณะของ E-teacher สรุปได้ 9 ประการ โดยแสดงดังแผนภาพที่ 3 ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงลักษณะของ E-teacher 9 ประการ

การปรับบทบาทและพัฒนาครูให้เป็น E-teacher อาจไม่ใช่เรื่องง่าย แต่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง กับสถานการณ์ในปัจจุบันสำหรับครู และเป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ต่อไปอนาคต

ประเทศไทย 4.0 กับการขับเคลื่อนการศึกษาไทย

ประเทศไทย 4.0 เป็นนโยบายการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน เพื่อให้ประเทศก้าวพ้นปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน เรียกว่า “สามกับดัก” กับดักแรก คือ “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap)” กับดักที่สอง “กับดักความเหลื่อมล้ำ (Inequality Trap)” กับดักที่สาม “กับดักความ ไม่สมดุล (Imbalance Trap)” ซึ่งการขับเคลื่อนตามนโยบายดังกล่าวสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูงเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ในความหมายตามมิติต่าง ๆ ดังนี้

ความมั่นคง หมายถึง ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายใน ภายนอกประเทศ ทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล มีความมั่นคง

ในทุกมิติ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงาน มีรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต มีที่อยู่อาศัย และความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

ความมั่งคั่ง หมายถึง ประเทศไทยต้องมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จนสามารถเข้ากลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น ไม่มีประชาชนที่อยู่ใต้เส้นความยากจน เศรษฐกิจมีความสามารถในการแข่งขันสูง สามารถสร้างรายได้

ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ คุณภาพชีวิตให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินตัว ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถ ในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับกฎระเบียบของประชาคมโลก ปฏิบัติตามหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล และยั่งยืน

การที่จะทำให้ประเทศไทยก้าวไปสู่เป้าหมายประเทศไทย 4.0 ต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ และประชาชนคนไทยทุกส่วน แนวทางที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการนี้ บทบาทสำคัญคือ ระบบการศึกษาไทยที่ต้องกำหนด นโยบาย กรอบแนวทาง ให้สอดคล้อง สนับสนุน ในการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

การศึกษาไทย 4.0 กับการเสริมสร้างสมรรถนะครูไทย

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในภาคการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของประเทศไทย ได้ตระหนักถึงความสำคัญ ดังนั้น ภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข ในสังคม” ของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ และวางเป้าหมายที่สามารถตอบสนองการพัฒนาที่สำคัญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูได้แก่ ยุทธศาสตร์ ที่ 2 ยุทธศาสตร์ ผลิต พัฒนาครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ที่มุ่งหวัง ให้มีการผลิตครูได้สอดคล้องกับความต้องการในการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และมีสมรรถนะ ตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถใช้ศักยภาพในการสอนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพ ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ ประเทศไทย 4.0 การจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาครูตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0. ซึ่งเป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก ส่งผลให้สังคมโลกและสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก

การศึกษาไทย 4.0 (Education 4.0) คือ การเรียนการสอนที่สามารถนำ องค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งการเรียนการสอนในปัจจุบัน ยังคงห่างไกลในหลาย ๆ มิติ การเรียนการสอนในยุค 4.0 ต้องปล่อยให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ปล่อยให้กล้า คิดและกล้าที่จะผิด แต่ทั้งหมดยังคงต้องอยู่ในกรอบที่สังคมต้องการหรือยอมรับได้ ไม่ใช่ว่า เก่งจริง คิดอะไรใหม่ ๆ ได้เสมอและมีความคิดสร้างสรรค์ แต่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่ง ปัจจัยหลักของการใช้เทคโนโลยีที่เกิดความคุ้มค่า ได้แก่

1. การใช้อินเทอร์เน็ต (Internet) เครื่องมือสำคัญสำหรับการค้นหาความรู้ เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ดังนั้นทางการศึกษาต้องสนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าถึง Internet ได้ง่าย
2. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นพรสวรรค์ หลักสูตรการเรียนการสอนควรจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกล้าที่จะคิดนอกกรอบหรือต่อยอดจากตำราเรียน
3. การปฏิสัมพันธ์กับสังคม (Society Interaction) เพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและทำงานร่วมกันในสังคมได้ ควรจะมีกิจกรรมที่สนับสนุนการทำงานแบบ เป็นกลุ่มหรือที่มีปัจจัยดังกล่าว ถ้าทำได้ดีการศึกษา 4.0 จะสามารถสร้างและพัฒนาคน ให้ สามารถค้นหาความรู้ต่าง ๆ มาปะติดปะต่อกัน

การศึกษาไทย 4.0 จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนตามความสนใจรายบุคคลและเป็นทีมด้วยทักษะการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ โดยนำองค์ความรู้ ความสามารถในการคิดและเทคโนโลยีมาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ออกแบบ ผลิต พัฒนา และต่อยอดผลผลิตหรือนวัตกรรมที่มีคุณค่าและใช้ประโยชน์ได้จริง ตอบสนองความต้องการของสังคมอย่างเท่าทันและก้าวไปข้างหน้าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมสร้างผู้เรียนให้เป็นคนรักที่จะเรียนรู้ มีทักษะชีวิต มีคุณธรรมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้

ในขณะที่ประเทศไทยให้ความสำคัญและตื่นตัวกับการพัฒนาตามนโยบาย “ประเทศไทย 4.0” คำว่า “การศึกษาไทย 4.0” หรือ “Education 4.0” ก็ได้รับความสนใจและพัฒนาขึ้นเป็นลำดับถัดมา ในฐานะที่เปรียบเสมือนด่านหน้าของการเปลี่ยนผ่านไปสู่ความสำเร็จ เราจึงได้ยีนคำนี้กันอยู่บ่อยครั้ง ปัจจุบันมีนักคิดและนักการศึกษาได้อธิบายความหมายไว้ว่า การศึกษาไทย 4.0 หมายถึง การสร้างความรู้จากความสนใจรายบุคคลและการรวมตัวของคนที่มีความถนัดเป็นทีม (Harkins, 2008; cited in Manoosawej, 2016) เป็นการศึกษาบุคคลคุณภาพ เป็นยุคที่ต้องการผลผลิตให้ได้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ของชุมชนตนเองและ ชุมชนอื่น ๆ ด้วย ทักษะของการศึกษาจึงจะต้องเน้นการทำได้เมื่อลงมือทำแล้ว ก็จะได้ออกมาเป็นผลผลิต ซึ่งต้องมองผลผลิตในลักษณะที่ตามให้ทันและก้าวไปข้างหน้า (Sinlarat, 2016) การศึกษาจึงต้องพัฒนาให้คนมีความสามารถด้านการคิด โดยเฉพาะการคิดสร้างสรรค์และการคิดผลิตภาพ เพื่อให้สามารถสร้างนวัตกรรมได้ด้วยตนเอง (Jindanurak, 2017) ซึ่งเป็นการศึกษาในยุคของเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ (Pratchayapreuk, 2018)

ลักษณะครูไทยในยุคประเทศไทย 4.0

ลักษณะครูไทย ในยุคประเทศไทย 4.0 นั้น ครูจะต้องเป็นครูที่ศึกษาค้นคว้าหา ความรู้ อย่างสม่ำเสมอ การเรียนรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้ทันสมัยเท่าทันเทคโนโลยี รวมถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแก้ไขปัญหา การใช้ ความคิดสร้างสรรค์ คิดต่อยอด การเรียนรู้ที่จะทำงานเป็นทีม สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่าง สร้างสรรค์ สามารถสร้างนวัตกรรมได้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา หรือการ

สร้างสังคมแห่ง การเรียนรู้ร่วมไปถึงการสร้างอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพตามความถนัด และความสนใจของตนเองได้

การจะสอนให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมได้นั้น ครูผู้สอนก็ต้องเรียนรู้ที่จะสร้างนวัตกรรมให้หลากหลายสำหรับการเรียนการสอนในยุค 4.0 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ คิดต่อยอดจนเกิดเป็นนวัตกรรมใหม่ ผลผลิตที่เกิดจากความคิดของตัวผู้เรียนเอง เพราะฉะนั้นการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 และยุคประเทศไทย 4.0 พอจะสรุปได้ว่าครูจะต้องมี ลักษณะดังนี้

1. ครูที่เรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา
2. ครูที่สามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ครูที่สามารถสอนให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมชิ้นใหม่ได้
4. ครูที่สามารถพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมของผู้เรียนให้เป็นคนดีของสังคม

5. ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

ปัจจุบันองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ ความรู้ทางด้าน เทคโนโลยีที่ล้ำหน้า ทำให้ความรู้ที่เป็นปัจจุบันเกิดขึ้นยาก การเรียนรู้จึงมิได้เป็นเพียงการถ่ายทอด ความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน หรือที่เรียกว่าการเรียนการสอนในระบบการศึกษาไทย 1.0 อย่างเช่นในอดีตที่ผ่านมา การพัฒนาระบบการเรียนการสอนด้วยการนำเทคโนโลยี มาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน หรือที่เรียกว่า การศึกษาไทย 2.0 แต่ก็ยังไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ดีเท่าที่ควร และได้มีการปรับการเรียนการสอนเข้าสู่ระบบ การศึกษาไทย 3.0 ด้วยการส่งเสริมให้ ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อการสอนทุกรูปแบบ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล ผสมกับการทำงานเป็นกลุ่ม ปรับการสอนให้มีรูปแบบ Interactive learning รวมทั้งการนำสื่อ สังคมออนไลน์ (Social Media) เข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

สรุป

การพัฒนาประเทศไทยจากอดีต จนถึงปัจจุบันที่เรียกว่า ประเทศไทย 4.0 ที่ต้องการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” การเรียนการสอนให้ทันสมัยเท่าทันเทคโนโลยี รวมถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแก้ไขปัญหา การใช้ความคิดสร้างสรรค์ คิดต่อยอด การเรียนรู้ที่จะทำงานเป็นทีม สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถสร้างนวัตกรรมได้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา หรือการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ร่วมไปถึงการสร้างอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจของตนเอง โดยจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในด้านต่าง ๆ แล้วนั้น ครูจะต้องสอนให้นักเรียนเป็นคนดีของสังคม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม การอยู่ร่วมกันในสังคม การยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม และการอนุรักษ์ทรัพยากร ทางธรรมชาติในท้องถิ่น

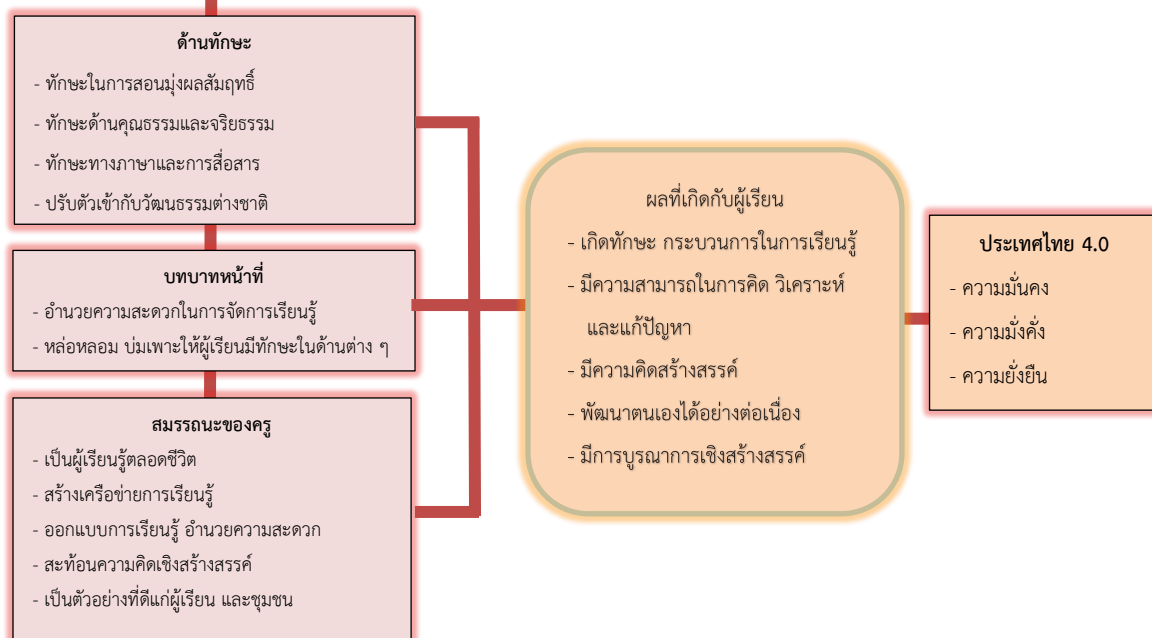
ปัญหาทางด้านการศึกษาที่เป็นมูลเหตุสำคัญ ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีคุณภาพ ศักยภาพที่สามารถ ขับเคลื่อน การพัฒนาประเทศในส่วนต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นการศึกษาไทย 4.0 จึงเป็นประเด็นที่ให้ความสนใจ และมุ่งเน้นไปที่ครู ผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน คุณลักษณะครูในศตวรรษ 21 สมรรถนะ และตัวบ่งชี้ของครูไทย โดยแบ่งออกเป็นสมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบไปด้วย 5 สมรรถนะ และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบไปด้วย 6 สมรรถนะ โดยหนึ่งใน 6 สมรรถนะ คือ สมรรถนะที่ 1 การบริหาร หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีความหมายว่า ความสามารถในการสร้างพัฒนาหลักสูตร การออกแบบ การเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี และการวัดประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพสูงสุด และตัวบ่งชี้ที่สำคัญอีกตัวก็คือ ตัวบ่งชี้ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับยุคแห่งเทคโนโลยีและการสื่อสารที่เต็มไปด้วยข้อมูลสารสนเทศ หลากหลาย ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีทักษะสำคัญสำหรับยุคนี้ที่เรียกว่า C-Teacher บทบาทของครูใน ศตวรรษที่ 21 บทบาทของ e-teacher ประกอบด้วย 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 ครูทำหน้าที่วางแผน ออกแบบ ดำเนินการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและจัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอ รวมทั้งการ ประเมินผลอย่างชัดเจนได้มาตรฐาน ส่วนที่ 2 ครูเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการ สื่อสารเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ ครูที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล ในการใช้เทคโนโลยีได้อย่าง คล่องแคล่ว เป็นผู้ผลิต ผู้กระจาย และผู้ใช้ความรู้ อาจไม่ใช่เรื่องง่าย แต่มีความจำเป็นอย่างยิ่งกับ สภาการณ์ในปัจจุบัน และเป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ

สมรรถนะ ทักษะ และบทบาทของครูล้วนเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นครูในยุคประเทศไทย 4.0 นั้น ครูจะต้องเป็นครูที่ศึกษาค้นคว้าหา ความรู้อย่างสม่ำเสมอ การเรียนรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดเรียนการสอน พัฒนารูปแบบ เพื่อให้นักเรียนมีบทบาท และความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เป็น ประโยชน์และดำรงไว้ซึ่งความมีจิตสำนึกต่อสาธารณะ และมีคุณธรรม จริยธรรม ความดีงามของ สังคมไทย “ครู” ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงต้องศึกษาทำความเข้าใจแนวคิดการศึกษา 4.0 นี้ให้ ชัดเจน เลือกสรรแนวทางที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่วิถีการปฏิบัติที่กระทำได้จริง เมื่อครูรู้ ครูเข้าใจ และครู มีแนวทางที่ ชัดเจนแล้ว ก็จะสามารถปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนให้สอดคล้องกันอย่างเหมาะสมและเป็น รูปธรรมมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

สิ่งที่ครูต้องมีการเสริมสร้างสมรรถนะครูไทย กับการศึกษาไทย

แผนภาพที่ 4 แสดงสิ่งที่ครูต้องมีการเสริมสร้างสมรรถนะครูไทย กับการศึกษาไทย 4.0

จากการศึกษาการเสริมสร้างสมรรถนะครูไทย กับการศึกษาไทย 4.0 ครูที่จะทำให้เกิดระบบการศึกษาไทย 4.0 นั้นครูจะต้องมีทักษะ ในด้านการสอนเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม ทักษะด้านภาษาการสื่อสาร และการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมต่างชาติ การจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ ครูจะต้องมีบทบาทที่สำคัญ ได้แก่ เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ทำหน้าที่บ่มเพาะ หล่อหลอม ให้ผู้เรียนเกิด “ทักษะ” ด้านต่าง ๆ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีสมรรถนะในการเป็นผู้มุ่งมั่นใฝ่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น พร้อมทั้งจะก้าวทันความเปลี่ยนแปลงและก้าวทันโลกที่เปลี่ยนไป ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างผลผลิตหรือนวัตกรรมต่าง ๆ อันเป็นฐานในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต ครูจำเป็นต้องนำผลสะท้อนจากผู้เรียนมาปรับเปลี่ยน เสริมสร้างสมรรถนะครูไทย ให้มีการเชื่อมโยงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการศึกษาไทยตามนโยบายประเทศไทย 4.0

เอกสารอ้างอิง

- ดิเรก พรสีมา. (2559). *ครูไทย 4.0*. สืบค้น 4 พฤศจิกายน 2559. จาก <https://www.matichon.co.th/news/345042>.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2560). *ทักษะแห่ง ศตวรรษที่ 21 เพื่อการพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. สืบค้น 2 สิงหาคม 2560. จาก http://www.pharmacy.cmu.ac.th/unit/unit_files/files_download/2014-04-10.pdf.
- ศิริพร ปัญญาจันทร์. (2560). *บทบาทครูในยุค ปัจจุบัน E-teacher*. สืบค้น 14 ตุลาคม 2561. จาก <http://www.inf-education.com/Quality%20assurance/Academic/file/e-teacher.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2560). *เส้นทางสู่อุดมศึกษา 4.0 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีกับการอุดมศึกษาไทย. อนุสารอุดมศึกษา, 43(465), 16-19*.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือประเมินสมรรถนะ (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- เสาวลักษณ์ พิสิษฐ์ไพบูลย์. (2560). *ขับเคลื่อนการศึกษาไทยสู่ไทยแลนด์ 4.0*. สืบค้น 18 มีนาคม 2563. จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/33499%-ขับเคลื่อนการศึกษาไทยสู่ไทยแลนด์%204.0.html>.
- อภิภา ปรัชญพฤทธิ. (2561). *การพัฒนารูปแบบการผลิตครูเพื่อรองรับการศึกษายุค 4.0*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Anderson, J. R. (1995). *Cognitive psychology and its implications*. (4th ed.). New York: W.H.Freeman and Company.
- Harkins, A. M. (2008). *Leapfrog Principles and Practices: Core Components of education 3.0 and 4.0*. 'ĕkkasān kān prachum rūāng kānchātkañ rianrū Education 4.0 walai 'Alongkōñ mōdēn [Meeting Documents on Learning Management Education 4.0 the Model of Valaya Alongkorn]. 1st July 2016 at Valaya Alongkorn Rajapat University under the Royal Patronage.

ความคาดหวังที่มีต่อผู้หญิง: จากวรรณกรรมสอนสตรี สู่ละครเรื่องเมียอาชีพ (PERFECT WIFE)

THE EXPECTATION TOWARDS WOMEN: FROM THE DIDACTIC LITERATURE FOR WOMEN TO THE PLAY “PERFECT WIFE”

ชยานนท์ ชมดี

Chayanon Chomdee

วิเชษฐชาย กมลสัจจะ

Wichetchay Kamonsujja

สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Educational Research Development and Demonstration Institute. Srinakharinwirot University

E-mail : sanaie11@hotmail.com

Received September 7, 2021; Revised November 9, 2021; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังต่อผู้หญิงที่ปรากฏในวรรณกรรมสอนสตรี 3 เรื่อง ได้แก่ 1) กฤษณาสมน้องคำฉันท์ ในสมัยกรุงธนบุรี 2) สุภาจิตสอนหญิงของนายภู ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น 3) สุภาจิตสอนหญิง ในสมัยรัชกาลที่ 6 และละครโทรทัศน์เรื่องเมียอาชีพ (พ.ศ. 2563) ผลการศึกษาพบว่า แม้ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนไป แต่ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบ ยังคงมีสิ่งที่เหมือนกัน ซึ่งได้สืบทอดตามขนบของผู้หญิงในแบบอุดมคติ มีคุณสมบัติเพียบพร้อมในเรื่องของรูปลักษณ์ กิริยามารยาท ความรู้ความสามารถในด้านกิจการงานเรือน ในขณะที่เดียวกันก็ปรากฏสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม กล่าวคือ ผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบจะต้องได้รับการศึกษาที่ดี สามารถประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันความงามทางกาย หรือความงามด้านกิริยามารยาท ต้องประกอบไปด้วยความรู้ความสามารถ การศึกษาจึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่สังคมคาดหวังต่อผู้หญิง โดยเฉพาะในละครเรื่องเมียอาชีพ คำว่า “อาชีพ” ซึ่งมาจากความเป็น “มืออาชีพ” ที่หมายถึง การมีความรอบรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญ ดังตัวละคร “ดาว” นางเอกของเรื่อง ที่เพียบพร้อมไปด้วยความงาม ความรู้ ความสามารถในเรื่องกิจการงานเรือน รวมถึงการศึกษาและหน้าที่การงานที่ช่วยประกอบสร้างให้ตัวละคร “ดาว” เป็นผู้หญิงที่มีความสมบูรณ์แบบในอุดมคติของสังคม สมกับเป็นเมียอาชีพ

คำสำคัญ: ความคาดหวัง, ผู้หญิง, วรรณกรรมสอนสตรี, ละคร, เมียอาชีพ

Abstract

This academic article aimed to examine and compare the women expectations which appear in 3 didactic literatures for women as follows 1) Krisana Son nongkhamchan written in Krungthonburi period 2) Phu didactic literature for women written in early Rattanakosin period and 3) didactic literature for women written in the reign of King RamaVI with the Perfect Wife drama composed in 2020. It was found that even the time had changed but the social's expectations towards being the perfect women still revealed continually that such expectations were inherited as the ideal feminine tradition. The ideal women are the female who had the perfect properties consisted of physical appearance, manners, being the domestic goddess. Those expectations had been changed as the recently social state which means the perfect women are the female who have the appropriate education and the occupation as their potential and concentration. It is possible to conclude that the graceful appearance and manners have to compose of education and competence so the education is one of the significant factors in the social's expectations towards the women especially in the Perfect Wife. The word "perfect" in the drama refers to "professional" which means having knowledge, competence and proficiency as the character "Dao" who is the main character in the drama with the absolute qualifications which consist of the elegance, intelligence, domestic ability, education and her occupation result in the character "Dao" is the perfect wife as the perfect woman in the social's expectations appropriately.

Keywords: Expectation, Women, Didactic Literature for Women, Drama, Perfect Wife

บทนำ

วรรณกรรมคำสอน เป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีมุ่งเน้นให้ข้อคิดคติสอนใจแก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ โดยผู้ประพันธ์มีเจตนาที่จะถ่ายทอดความรู้ ความคิด ค่านิยม จารีตประเพณีอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ส่งต่อให้ลูกหลานและคนในสังคม

วรรณกรรมคำสอนของไทยนั้น นอกจากจะเต็มไปด้วยคำสอนที่มีประโยชน์ทรงคุณค่าแล้วยังมีเนื้อความที่สมบูรณ์ครอบคลุมถึงสถานภาพทุกกลุ่ม คำสอนนั้นสอนทุกเพศทุกวัย คำแนะนำหรือข้อความปฏิบัติเหล่านี้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2542)

หนึ่งในสถานภาพที่ปรากฏหลักในการประพฤติปฏิบัติอย่างเคร่งครัด คือ ผู้หญิง ภายใต้ระบอบปิตาธิปไตย วรรณกรรมสอนสตรีจึงปรากฏอยู่ในทุกยุคทุกสมัยโดยถ่ายทอดความรู้ ค่านิยม จารีตประเพณี หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสตรี อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของผู้ประพันธ์และการมองสภาพสังคม

ในช่วงยุคสมัยนั้น ๆ เป็นการกำหนดเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน และเป็นแบบแผนในการปฏิบัติตนให้อยู่ในจารีตประเพณี เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและราบรื่น ดังที่ สุกัญญา สุฉายา (2525) ได้กล่าวไว้ว่า “จากประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ชายมีสถานะสูงกว่าหญิงในทุกด้าน ส่วนมากหญิงมีแต่ภาระหน้าที่แต่ปราศจากสิทธิ...ชายได้กำหนดประเพณี ค่านิยมหลายประการขึ้นเพื่อให้ผู้หญิงอยู่ในกรอบที่ตนต้องการโดยเฉพาะจารีตประเพณีในเรื่องเพศผ่านกฎหมายและวรรณกรรมคำสอนต่าง ๆ” ซึ่งวรรณกรรมสอนสตรีได้ส่งผ่านและชี้ให้เห็นความคาดหวังของสังคม ที่ผู้ประพันธ์ผู้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้คนในสังคมคาดหวังให้สตรีที่ดี ควรกระทำการสิ่งใดและไม่ควรกระทำการสิ่งใด เช่น กฤษณาสมันต์ คำฉันท์ ในสมัยกรุงธนบุรี สุภาจิตสอนหญิง (นางภู) ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และ สุภาจิตสอนหญิง ในสมัยรัชกาลที่ 6 ก็ล้วนแต่สะท้อนภาพความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงผ่านวรรณกรรมสอนสตรี ซึ่งความคาดหวังของสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมสอนสตรีเหล่านี้มีทั้งลักษณะร่วมและการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม

ในปัจจุบันวรรณกรรมประเภทสอนสตรี ไม่ได้ปรากฏในรูปแบบเดิมและไม่ได้รับความนิยมเช่นในอดีต ด้วยความเจริญในด้านเทคโนโลยี ความรู้ หรือความบันเทิง สามารถเข้าถึงได้จากแหล่งอื่น ๆ ที่ทันสมัย สะดวก รวดเร็วและได้รับความนิยมมากกว่า โดยเฉพาะโทรทัศน์ที่ได้ผลิตสื่อในรูปแบบละครต่าง ๆ ที่สอดแทรกเนื้อหาในด้านความรู้ รวมถึงสะท้อนภาพสังคมออกมาได้อย่างชัดเจนดังที่ อวิรุทธ์ ศิริโสภณาและประภัสสร จันทร์สฤติพร (2561) ได้กล่าวถึงละครโทรทัศน์ไว้ว่า “เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมอย่างมาก ผู้บริโภคที่รับชมละครต่าง ๆ เหล่านี้ก็รับเอาชุดความหมายจากละครโทรทัศน์เหล่านั้น เข้ามาเก็บในคลังแห่งความรู้ของตนเอง และสร้างเป็นทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ของสังคมจนเกิดความเป็นจริงในที่สุด”

ละครโทรทัศน์จึงเปรียบเสมือนเครื่องฉายภาพทางสังคม ที่ทำหน้าที่ไม่ต่างกับวรรณกรรมในอดีต ซึ่งยังคงสอดแทรกความรู้ ค่านิยม จารีต ประเพณี สภาพสังคม และความคาดหวังของคนในสังคมในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะความคาดหวังในเรื่องคุณสมบัติของ “ผู้หญิง” ที่มีลักษณะร่วมกันกับวรรณกรรมสอนสตรีอีกด้วย หนึ่งในนั้นคือ ละครโทรทัศน์เรื่องเมียอาชีพ (Perfect Wife) ที่ได้กล่าวถึงบริษัทจัดหาภรรยาสมบูรณ์แบบในชื่อโครงการ Perfect Wife โดยมีตัวละคร “ดาว” เป็นนางเอก และ “กษิตศ” เป็นพระเอก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม จารีตหลักในการปฏิบัติตนและความคาดหวังจากสังคมที่มีต่อการสร้างกรอบของความเป็นผู้หญิง

ดังนั้นการศึกษาลักษณะร่วมและความแตกต่างเกี่ยวกับความคาดหวังของสังคมที่มีต่อการเป็นผู้หญิงที่ดี ซึ่งถูกส่งผ่านมาแต่ละช่วงยุคสมัย โดยส่งผ่านวรรณกรรมสอนสตรีเรื่องกฤษณาสมันต์คำฉันท์ ในสมัยกรุงธนบุรี, สุภาจิตสอนหญิง ของนางภู ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น, สุภาจิตสอนหญิง ในสมัยรัชกาลที่ 6 รวมถึงละครโทรทัศน์เรื่อง เมียอาชีพ จึงทำให้เห็นถึงลักษณะร่วมและความแตกต่างด้านความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิง

ความคาดหวังต่อผู้หญิงที่ปรากฏในวรรณกรรมสอนสตรีสมัยต่าง ๆ และในละครเรื่องเมียอาชีพ

ในแต่ละยุคสมัยความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงจะเห็นว่าปรากฏลักษณะร่วมที่สืบทอดส่งต่อชนบผ่านช่วงกาลเวลา และปรากฏภาพความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความคาดหวังบางประการ จะเห็นได้ดังนี้

1. รูปลักษณ์ของผู้หญิง

รูปร่างหน้าตาเป็นสิ่งที่สำคัญต่อภาพลักษณ์และบุคลิกภาพภายนอกของมนุษย์ซึ่งได้ปรากฏในวรรณกรรมสอนสตรีทั้ง 3 เรื่อง และในละครเรื่องเมียอาชีพ (Perfect Wife) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความคาดหวังเรื่องรูปลักษณ์ผู้หญิงในวรรณกรรมสอนสตรีแต่ละสมัยกับละครเรื่องเมียอาชีพ

(1) ภูษณาสอนน้อง คำฉันท์ (สมัยธนบุรี)	(2) สุภาจิตสอนหญิง (สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น)	(3) สุภาจิตสอนหญิง (สมัยรัชกาลที่ 6)	(4) เมียอาชีพ Perfect Wife (พ.ศ. 2563)
มีการกล่าวถึงเรื่องหน้าตา ผิวพรรณ และรูปร่าง ที่น่าพึงใจ	ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องรูปร่าง หน้าตาไว้ชัดเจนแต่เน้นสอน ในเรื่องของการแต่งตัว โดยเฉพาะการแต่งหน้า	มีการกล่าวว่า รูปร่าง หน้าตาไม่ได้มีความจำเป็น เท่ากิริยามารยาทและ ศีลธรรมจรรยา	มีการให้ความสำคัญ ในเรื่อง หน้าตาที่ดี และรูปร่างที่สวยงาม

ในเรื่องภูษณาสอนน้องคำฉันท์ สมัยกรุงธนบุรี ปรากฏความสำคัญเรื่องรูปร่าง หน้าตาของผู้หญิง โดยเป็นตอนที่กล่าวถึงรูปโฉมของนางแก้วภูษณา ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“กล่าวเรื่องนางกระษัตริย์ทั้งสองศรีสวัสดิ์สุริยวงษทรงนามนางแก้วภูษณา
แน่นเนื้อเยาวราชม เฉิดโฉมเฉลิมกาม กำดัดโลกีย์”

(ขุนบวรรัตนรักษ์, 2489)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงรูปโฉมของนางแก้วภูษณาไว้ว่า รูปร่างผิวพรรณของนาง สวยงามเป็นที่น่าพึงใจ ถือเป็นแบบฉบับความงามตามชนของผู้หญิงในอุดมคติที่มีมาตั้งแต่อดีต

ส่วนวรรณกรรมสอนสตรี ในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เรื่อง สุภาจิตสอนหญิง (นายภู่) นั้น แม้จะไม่ได้กล่าวถึงการให้ความสำคัญในเรื่องรูปร่าง หน้าตา ตามกำเนิดไว้อย่างชัดเจน แต่จะเน้นไปที่เรื่องของการสอนแต่งกาย การแต่งหน้าให้ดูงามดูเหมาะสม ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“จะนุ่งห่มดูพอสมควรศักดิ์สงวน	ให้สมควรรับพักรับตามศักดิ์ศรี
จะผัดหน้าทาแป้งแต่งอินทรีย์	ดูผิวเนื้ออย่าเหลือเกิน
จะเก็บไรไฉนให้สมพักรับ	บำรุงศักดิ์ตามศรีมิให้เงิน
เป็นสุภาพร่าเียบแลเจริญ	คงมีผู้สรรเสริญองค์ทรง
ใครเห็นน้องต้องนิยมชมไม่ขาด	ว่าฉลาดแต่งร่างเหมือนอย่างหงส์
ถึงรูปงามทราชมสงวนนวลองค์	ไม่รู้จักแต่งองค์ก็เสียงาม”

(เทพ สุนทรสารทูล, 2536)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า มุมมองเกี่ยวกับความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงที่ดีในด้านรูปร่างหน้าตามีการเปลี่ยนแปลงไป เพราะผู้ประพันธ์ไม่ได้มีการเน้นเรื่องรูปร่างหน้าตาที่สวยงามตามกำเนิด แต่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการแต่งตัว ไม่ว่าจะเป็น การแต่งหน้าให้เข้ากับสีผิวของตนเอง

รวมถึงการจัดแต่งทรงผมซึ่งผู้ประพันธ์ได้เน้นย้ำถึงเรื่องความสำคัญของการแต่งตัว ดังความว่า “ใครเห็นน้องต้องนิยมชมไม่ขาดว่าฉลาดแต่งร่างเหมือนอย่างหงส์” ซึ่งให้เห็นถึงมุมมองในสังคมที่มองเรื่องการแต่งกายและชื่นชมผู้หญิงที่แต่งตัวได้เหมาะสมกับตนเอง ในขณะที่ผู้ประพันธ์ยังได้กล่าวถึงคนที่มีรูปร่างดี แต่ไม่รู้จักรับแต่งตัว ดังความว่า “ถึงรูปงามทราชมสงวนนวลองค์ ไม่รู้จักแต่งองค์ก็เสียงาม”

วรรณกรรมสอนสตรีเรื่อง สุภาพิตสอนหญิง ของรัชกาลที่ 6 ก็ได้มีการกล่าวถึงรูปร่างหน้าตาของผู้หญิงไว้ หากแต่เป็นการกล่าวที่ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญเรื่องรูปร่างหน้าตาของผู้หญิงเท่า วรรณกรรมสอนสตรีเรื่องอื่น ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“เป็นผู้หญิงดาราที่ว่าสวย	ต้องกอปรด้วยเบญจลักษณ์เป็นศักดิ์ศรี
ถึงไม่ครบทั้งห้าตามมาลี	สมัยนี้สำคัญด้วยจรรยา”
“คงแต่เพียงที่สามให้งามจิต	งามจิตกิริยาอัชฌาสัย
งามมาจาไพเราะเสนาะใน	ดำรงไว้ให้งามสามประการ
แม้สตรีมีงามเพียงสามสิ่ง	นับว่าหญิงน่ารักสมศรีสมาน
ถึงรูปทรัพย์คับแค้นแสนกัณดาร	ต้องประมาณว่างามตามตำรา”

(อาจารย์ยา, 2532)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของรูปร่าง หน้าตาเหมือนในเรื่องกฤษณาสอนน้องคำฉันท์ หรือแม้กระทั่งเรื่องการรู้จักแต่งกายเป็น อย่างในเรื่องสุภาพิตสอนหญิง (นายภู) หากแต่ผู้ประพันธ์ได้ให้ความสำคัญในเรื่องกิริยาอัชฌาสัยที่จะสามารถทดแทนรูปร่างลักษณะแต่กำเนิดและการแต่งกายได้ ดังที่ได้กล่าวไว้ว่าหากผู้หญิงคนใดมีจริต กิริยา อัชฌาสัยดี “ถึงรูปทรัพย์คับแค้นแสนกัณดาร ต้องประมาณว่างามตามตำรา” ก็จะถือว่าสวยงามตามตำราได้เช่นกัน

นอกจากวรรณกรรมสอนสตรีทั้ง 3 เรื่องแล้ว ในละครเรื่อง เมียอาชีพ (Perfect Wife) ก็ได้กล่าวถึงการให้ความสำคัญในเรื่องรูปร่างหน้าตาไว้อย่างชัดเจน ดังในฉากที่ กษิดิศ และ ดาว พบกันครั้งแรก โดยดาวได้เดินชนกับกษิดิศในห้างสรรพสินค้าและเสียหลักล้ม กษิดิศจึงประคองดาวเอาไว้ เมื่อกษิดิศได้เห็นหน้าดาว ก็เกิดความประทับใจในความสวยตั้งแต่ครั้งแรกที่พบ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กษิดิศพบดาวครั้งแรก

(ที่มา: ch3plus, 2563)

เมื่อภคิติดาไปที่ร้านอาหารของโชนผู้เป็นเพื่อน และแนะนำให้ดาวรู้จัก เมื่อโชนเห็นความสวยของดาวก็ได้กระซิบเพื่อนและได้กล่าวกับภคิติดาว่า “คนนี่ดี คนนี่ดี” หรือในฉากที่พระเอกกำลังจะกลับจากร้านของเพื่อนก็ได้แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในเรื่องของรูปร่างหน้าตาดังบทสนทนาของตัวละคร ในละครเรื่องเมียอาชีพ ตอนที่ 1 ที่ว่า

ภคิติดา: “เห้ย คนนี้เป็นไงวะ”

โชน: “เอาไป สามผ่าน เลยเพื่อน”

(ch3plus, 2563)

เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าภคิติดาและโชนชื่นชมในรูปร่างหน้าตาของดาว เนื่องจากดาวมีรูปร่างหน้าตาสวยงามเป็นที่พึงใจ จะเห็นว่า ละครเรื่อง เมียอาชีพ ปรากฏภาพความคาดหวังของคนในสังคมที่ให้ความสำคัญในเรื่องของรูปร่างหน้าตาไว้อย่างชัดเจน เหมือนกับวรรณกรรมสอนสตรีเรื่องกฤษณา สอนน้องคำฉันท์ แต่ก็ยังมีบริบทเกี่ยวกับการแต่งกายเสื้อผ้าที่เหมาะสม ดังที่กล่าวไว้ในสุภาชิตสอนหญิง (นายภู่) และมีกิริยาอาการงาม ตามที่ปรากฏใน สุภาชิตสอนหญิง (รัชกาลที่ 6) เหล่านี้ช่วยประกอบสร้างให้ “ดาว” เป็นผู้หญิงที่สวยงาม ตามความคาดหวังของคนในสังคม

จากการศึกษาความเปลี่ยนแปลงในด้านคุณสมบัติรูปร่างหน้าตาที่เป็นไปตามความคาดหวังของคนในสังคมมีทั้งที่สืบทอดตามขนบและเปลี่ยนแปลงไปกล่าวคือปรากฏลักษณะร่วมที่มีการกล่าวถึงรูปร่างหน้าตาของผู้หญิงเอาไว้เหมือนกันแต่ในขณะเดียวกันก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามรสนิยมของแต่ละยุคสมัยโดยกฤษณา สอนน้องคำฉันท์กล่าวถึงเรื่องความสวยงามตามเบญจลักษณ์แบบหญิงสาวในอุดมคติ ส่วนเรื่องสุภาชิตสอนหญิง (นายภู่) ได้ให้ความสำคัญเรื่องการแต่งกายดีมากจากรูปร่างหน้าตา แต่เรื่องสุภาชิตสอนหญิง (รัชกาลที่ 6) กลับไม่ได้ให้ความสำคัญของรูปร่างหน้าตาและการแต่งกายเลยแม้แต่น้อย เพราะให้ความสำคัญในเรื่องของจริตกิริยาอัชฌาสัยที่สามารถทดแทนความงามทั้งหมดได้ส่วนในละครเรื่องเมียอาชีพ (Perfect Wife) ได้ปรากฏลักษณะของวรรณกรรมสอนสตรีทั้งสาม กล่าวคือผู้หญิงสมัยใหม่จะสวยอย่างเดียวสนใจแต่การแต่งกายอย่างเดียวหรือไม่ใส่ใจในเรื่องของรูปลักษณ์เลยไม่ได้หากจะเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ที่ดีย่อมต้องมีพร้อมทั้งสามสิ่งตามแบบอุดมคติ ดังตัวละคร “ดาว” มีรูปร่างหน้าตาที่ดีแต่งตัวดีและเป็นคนที่มีความจริตกิริยาอัชฌาสัยที่ดีซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของสังคมที่ต้องการให้ผู้หญิงสมบูรณ์แบบในเรื่องรูปลักษณ์ตามแบบฉบับผู้หญิงในอุดมคติ ซึ่งสอดคล้องกับคำว่า “Perfect” อันปรากฏตามชื่อของละครโทรทัศน์เรื่องนี้

ความรู้ความสามารถในกิจการงานเรือน

ในอดีตความคาดหวังในเรื่องความรู้ ความสามารถ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ในกิจการงานเรือน ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้หญิงจะได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้ปฏิบัติ หรือตัดสินใจ อาจกล่าวได้ว่า ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญที่สุดในพื้นที่ภาคครัวเรือน เรื่องของความรู้ความสามารถ ในกิจการงานเรือน ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของผู้หญิงที่ประพฤติปฏิบัติมาโดยตลอด และเป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังว่าผู้หญิงที่ดีสมบูรณ์แบบจะต้องกระทำบทบาทเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี ซึ่งลักษณะดังกล่าวได้ปรากฏในวรรณกรรมสอนสตรี ทั้ง 3 เรื่อง คือ

กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ สมัยธนบุรี สุภาจิตสอนหญิง (นายภู) สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สุภาจิตสอนหญิง สมัยรัชกาลที่ 6 และ ละครเรื่องเมียอาชีพ (Perfect Wife) (พ.ศ. 2563)

ในเรื่องกฤษณาสอนน้องคำฉันท์กล่าวถึงความรู้ความสามารถ ด้านกิจการงานเรือน ไว้อย่างละเอียด และสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการใส่ใจในเรื่องความรู้ความสามารถ บทบาทหน้าที่ที่หลากหลายของผู้หญิงในภาคครัวเรือนไว้อย่างชัดเจน เช่น เรื่องความสามารถในการเย็บปักที่นางแก้วกฤษณาได้สอนน้องเกี่ยวกับข้อห้ามสำหรับผู้หญิงที่ดีไม่ควรกระทำ ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“อย่าเยี่ยงหญิงโหด...การเรือนการเย็บ ไม่เอาใจใส่สติงรังไหม สำหรับกระษัตริ์”

“แม้จักปักเก็บ ตัดเสี้ยวจะเย็บ ช้านานปี ยกโนมาตั้งนั่งกุมสำลี ไม่ชักสักที พุดซิกซิกหัว”

(ขุนบวรรัตนารักษ์, 2489)

จากบทประพันธ์ข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในเรื่องของการเย็บปัก ว่าเป็นงานที่ผู้หญิงควรทำ หากไม่ทำจะถูกตีค่าว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี ดังความว่า “อย่าเยี่ยงหญิงโหด”

อีกหนึ่งกิจการงานเรือนที่ถูกให้ความสำคัญคือเรื่องการดูแล จัดเตรียม จัดหาเสื้อผ้า ดังที่ปรากฏในเรื่องกฤษณาสอนน้องคำฉันท์ ตอนที่นางแก้วกฤษณาสอนน้องเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้หญิงพึงปฏิบัติความว่า

“น้ำสรงสวยสุทธีใส กลั้วกลืนมาลัย

มาลีสุคนธกำจร”

“โขมพิสัฏฐาอลงกรณ สำหรับมเหสี

จำเริญจรงจรงใจ”

(ขุนบวรรัตนารักษ์, 2489)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดเตรียม จัดหาเสื้อผ้า ให้คนในครอบครัว เป็นสิ่งที่สะท้อนออกมาจากเรื่องกฤษณาสอนน้องคำฉันท์ว่าเป็นหนึ่งในงานที่สตรีที่ดีและสมบูรณ์แบบควรกระทำ

นอกจากนี้ “เสน่ห์ปลายจวัก” ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ถือว่าเป็นกิจการงานเรือนที่ผู้หญิงดีและสมบูรณ์แบบพึงกระทำเช่นกัน ทั้งในเรื่องของการประกอบอาหาร และการจัดเตรียมอาหาร ดังในตอนนี้นางแก้วกฤษณาได้สอนการเป็นผู้หญิงที่ดีต้องเป็นผู้จัดเตรียมอาหาร ความว่า

“หนึ่งจงตรัสเตือนพัทธกา แต่งวรโภชนา

เครื่องคั่วอั่วเจียวบันจง”

“จัดใส่สุพรรณภาชนทรง จานแก้วเบญจรงค์

จอกจานสุวรรณอันควร”

(ขุนบวรรัตนารักษ์, 2489)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า นางแก้วกฤษณาได้สอนน้องให้จัดโต๊ะอาหารนำอาหารใส่ภาชนะ ตกแต่งให้สวยงามพร้อมสรรพ สะท้อนให้เห็นถึงคาดหวังในเรื่องความรู้ ความสามารถ บทบาทหน้าที่ของผู้หญิงที่ดีในภาคครัวเรือนว่า ต้องเป็นผู้ปรุงหรือคอยเตรียมอาหาร ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง

ด้านของวรรณกรรมสอนสตรีเรื่อง สุภาจิตสอนหญิง (นายภู่) ก็ได้กล่าวถึงความรู้ความสามารถเรื่อง กิจการงานเรือน ที่คาดหวังเน้นย้ำว่าผู้หญิงที่ดีต้องทำสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่องเช่นเดียวกัน

ในเรื่องของความรู้ความสามารถในด้านการเย็บปัก ก็ยังคงปรากฏในวรรณกรรมคำสอนเรื่อง สุภาจิตสอนหญิง (นายภู่) ไว้เช่นกัน ดังบทประพันธ์ที่ได้กล่าวให้เห็นถึงผู้หญิงที่ถูกตีค่าว่าไม่ดีเนื่องจาก ไม่มีความรู้ความสามารถหรือไม่ปฏิบัติตามบาทในกิจการงานเรือน ด้านการเย็บปัก ความว่า

“มือก็ไวใจก็กล้าหน้าก็ด้าน   จะเอาขวานเข้าไปถากไม่ยอมเจ็บ
แต่ผ้าขาดก็ไม่ปรารถนาเย็บ   ซี่เกียจเก็บผลัดวางได้กลางเรือน”

(เทพ สุนทรศารทูล, 2536)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์ผู้ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมยังคงเห็นว่าการเย็บผ้า หรือการซ่อมแซมเสื้อผ้า เป็นบทบาทหน้าที่ของสตรีที่ดี ที่มีความรู้ความสามารถด้านกิจการงานเรือน เป็นผู้ที่รับผิดชอบในการจัดการดูแล

วรรณกรรมสอนสตรีเรื่อง สุภาจิตสอนหญิง (นายภู่) ยังปรากฏภาพของการจัดเตรียม จัดหาเสื้อผ้า อุปกรณ์ อันเป็นอีกหนึ่งปัจจัยในเรื่องของความรู้ ความสามารถบทบาทในด้านกิจการงานเรือน ความว่า

“ถ้าผู้ทำราชการพระผ่านเกล้า   เคยเข้าเฝ้าสู่วังนรงค์ศรี
ทั้งล่วมปัดจัดแจงแต่งให้ดี   หมากบุหรืหาใส่ให้ไปกิน”

(เทพ สุนทรศารทูล, 2536)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์กล่าวถึงเรื่องการจัดเตรียมห่อหมากพลู บุหรื เพื่อให้สามีติดตัวไปใช้ในที่ทำงาน สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์ผู้ที่เป็นส่วนหนึ่งในสังคมคาดหวังให้ผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบต้องปฏิบัติดูแลสามีในเรื่องของการจัดเตรียม จัดหาเสื้อผ้า อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง “การจัดเตรียมอาหาร” ที่เป็นหนึ่งในปัจจัยในเรื่องของความรู้ ความสามารถ บทบาทหน้าที่ในกิจการงานเรือนของผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบควรทำ ก็ได้ปรากฏในวรรณกรรมสอนสตรีเรื่อง สุภาจิตสอนหญิง (นายภู่) ไว้เช่นกันดังบทประพันธ์ที่ว่า

“จงรีบพินต้นก่อนภัสดา   น้ำล้างหน้าหาไว้ให้เสร็จสรรพ
จึงหุงข้าวต้มแกงแต่งสำหรับ   จัดประดับเทียบทำให้น่านวล”

(เทพ สุนทรศารทูล, 2536)

จากบทประพันธ์ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงภาพของผู้หญิงที่เตรียมอาหารไว้ให้สามี ซึ่งสะท้อนความคิดของผู้ประพันธ์ว่าหน้าที่ของการประกอบอาหาร และเตรียมอาหาร เป็นความรับผิดชอบของผู้หญิง

โดยบทประพันธ์แสดงให้เห็นว่า ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมสอนสตรีเรื่อง สุภาจิตสอนหญิง (นายภู่) ยังคงปรากฏตามขนบหรือตามบรรทัดฐานเดิม กล่าวคือในเรื่องของกิจการงานเรือน ผู้ประพันธ์คาดหวังว่าผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบจะต้องมีความรู้ความสามารถ และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในภาคครัวเรือนได้อย่างดี

ส่วนวรรณกรรมสอนสตรีเรื่อง สุภาจิตสอนหญิง (รัชกาลที่ 6) ไม่ได้กล่าวเน้นถึงความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิง ในด้านความรู้ความสามารถเรื่องกิจการงานเรือน เนื่องจากผู้ประพันธ์สนับสนุนด้านการศึกษาเพื่อสร้างอาชีพให้ผู้หญิงได้มีบทบาทภายนอกพื้นที่ครัวเรือนมากขึ้น ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“...อย่าย่อท้อถอยปล่อยเวลา   หาวิชาเสียก่อนอย่านอนใจ
มิเสียแรงเรียนรู้ถึงผู้หญิง   ถ้าดีจริงอย่าพะวงคิดสงสัย
รัฐกัณนิมใช้ถมไป   เมื่อทำได้รอบรู้เหมือนผู้ชาย
เช่นตัวอย่างยังมีที่สถาน   สำนักงานโทรศัพท์คอยรับสาย
...อย่าทำถ้อยยอมแพ้แก่บุรุษ   เรามนุษย์นี้หนามารศรี
ถึงกำเนิดเกิดมาเป็นนารี   วิชามีในตัวอย่ากลัวคน”

(อาจารย์ยา, 2532)

จากบทประพันธ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์สนับสนุนให้ผู้หญิงได้รับการศึกษา ดังความว่า “หาวิชาเสียก่อนอย่านอนใจ” ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงการเปิดโอกาสขยายพื้นที่ในการแสดงบทบาทของผู้หญิงที่นอกเหนือจากภาคครัวเรือนการประกอบอาชีพนอกครัวเรือนจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเพศชายเท่านั้นแม้ว่าเรื่องสุภาจิตสอนหญิง (รัชกาลที่ 6) ไม่ได้มีการกล่าวเน้นถึงเรื่องความรู้ความสามารถกิจการงานเรือน แต่เรื่องของงานด้านการเย็บปักก็ยังคงปรากฏอยู่บ้าง ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“ข้อที่สองนั้นทางช่างประดิษฐ์   หัตถกิจเย็บปักเป็นมรรคผล
สรรพสิ่งขึ้นชื่อฝีมือตน   ตลอดจนหักฝ้ายทำด้ายปอ
ควรจะเพียรเรียนรู้อย่าอยู่เปล่า   เป็นงานเบากิจหญิงจริงจริงหนอ
ยามธุระจะใช้ทำได้พอ   ไม่ต้องง้อจ้างวานชาวบ้านเขา”

(อาจารย์ยา, 2532)

จากบทประพันธ์ข้างต้น ที่กล่าวถึงเรื่องความสำคัญของงานด้านเย็บปัก สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์มีมุมมองว่าความรู้ ความสามารถ ในด้านงานด้านเย็บปัก ยังคงเป็นงานของผู้หญิงที่จำเป็นต้องเรียนรู้ ดังความว่า “ควรจะเพียรเรียนรู้อย่าอยู่เปล่า เป็นงานเบากิจหญิงจริงจริงหนอ” อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้ประพันธ์ผู้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมคาดหวังว่าผู้หญิงต้องมีความสามารถในการเย็บปักแต่จุดประสงค์คือเพื่อการประกอบอาชีพ หากทำอาชีพอื่นก็ไม่จำเป็นจะต้องเรียนรู้จนชำนาญ เพียงได้มีวิชาติดตัวไว้ใช้เท่านั้น

ส่วนความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงในเรื่องของความรู้ ความสามารถด้านกิจการงานเรือนที่ปรากฏในละครเรื่องเมียอาชีพ (Perfect Wife) นั้นไม่ได้ปรากฏเรื่องของความสามารถในการเย็บปักแต่จะปรากฏฉากที่ตัวละครใช้เงินซื้อเสื้อผ้าแทน เพราะมีทางเลือกที่สะดวกและง่ายกว่า ทำให้เห็นความสำคัญที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมในเรื่องความชำนาญด้านการเย็บปักของผู้หญิงในแต่ละครัวเรือนถูกลดบทบาทและไม่ได้มีความจำเป็นต้องเรียนรู้เท่าในสมัยอดีต จะเห็นว่าในยุคสมัยที่เปลี่ยนไป การเย็บปักกลายเป็นความสามารถและความเชี่ยวชาญเฉพาะบุคคล ถึงอย่างไรก็ตามตัวละคร “ดาว” ก็ยังคง

สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถในการงานเรือนด้านอื่น ๆ แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจในกิจการงานเรือนในทุกด้าน เช่น การจัดเตรียม จัดหาเสื้อผ้า การประกอบอาหารและจัดเตรียมอาหาร

ความรู้ความสามารถในเรื่องการดูแล จัดเตรียม จัดหาเสื้อผ้า ที่ตัวละคร “ดาว” มีความรู้ความสามารถและกระทำบทบาทในกิจการงานเรือนนี้ได้เป็นอย่างดี ดังปรากฏในฉากที่ดาว ได้จัดเตรียมเสื้อผ้าเตรียมไว้ให้ และช่วยกษัตริศแต่งตัว โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 2 ดาวจัดเตรียมเสื้อผ้า และช่วยกษัตริศแต่งตัว

(ที่มา: ch3plus, 2563)

จากภาพที่ได้ปรากฏฉากที่ตัวละคร “ดาว” ได้จัดเตรียมเสื้อผ้า และช่วยกษัตริศ แต่งตัว สะท้อนให้เห็นว่าผู้ประพันธ์มีมุมมองว่าผู้หญิงที่ดีสมบูรณ์แบบจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และประกอบกิจการงานเรือนในด้านการจัดหา และจัดเตรียมเสื้อผ้า อย่างที่ ตัวละคร “ดาว” กระทำ

นอกจากนี้ยังปรากฏ ฉากที่ “ดาว” ได้ถูกให้ความสำคัญและไว้วางใจจากในภาคครัวเรือน ให้เป็นผู้ตัดสินใจว่าจะเลือกหรือใส่ชุดไหน ดังบทสนทนาภายในละครเรื่องเมียอาชีพตอนที่ 12 ต่อไปนี้

กษัตริศ: “คือวันนี้เราต้องไปเยี่ยมพ่อคุณแล้ว คือผมอยากให้ดาวช่วย

เลือกเสื้อให้หน่อยได้ไหม”

(ch3plus, 2563)

จากบทสนทนาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการที่กษัตริศมาขอให้ดาวเลือกเสื้อให้ แสดงให้เห็นถึงความไว้วางใจ ที่ให้ผู้หญิงตัดสินใจ เพราะคาดหวังว่าผู้หญิงจะมีความรู้ความสามารถในเรื่องกิจการงานเรือน และเห็นว่าการจัดหา จัดเตรียมเสื้อผ้า เป็นภาระความรับผิดชอบของผู้หญิง

นอกจากนี้ละครเรื่องเมียอาชีพยังปรากฏความความหวังที่สังคมมีในเรื่องความรู้ความสามารถกิจการงานเรือน ด้านการประกอบอาหารและการจัดเตรียมอาหาร โดยปรากฏในฉากที่ตัวละครกษัตริศยื่นกระดาษที่เขียนรายการอาหารยื่นให้ดาวทำ ดังฉากและบทสนทนาในละครเรื่องเมียอาชีพ ตอนที่ 5 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 3 กษิดิศเขียนรายการอาหารเย็นให้ดาวทำ

(ที่มา: ch3plus, 2563)

กษิดิศ: “อย่าบอกนะว่าคุณทำอาหารไม่เป็นอะ”

(ch3plus, 2563)

จากภาพและบทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กษิดิศมีความคาดหวังว่าผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบอย่าง “ดาว” จะต้องสามารถทำอาหารได้ดี สะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงในเรื่องของการประกอบอาหารและแม้ว่าดาวไม่ถนัดทำอาหารฝรั่ง แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธ เพราะอยากรักษาความเป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์แบบของตนเองไว้ โดยแก้ปัญหาด้วยการหาซื้ออาหารแช่แข็งมาจัดจานให้รับประทานแทนตามคำแนะนำของแม่ เพื่อนสนิทของเธอ ดังในละครเรื่องเมียอาชีพ ตอนที่ 5 ดังนี้

ภาพที่ 4 ดาวเลือกซื้ออาหารแช่แข็ง

(ที่มา: ch3plus, 2563)

ดาว: “ผัดกะเพราแกงส้มหรือแบบน้ำพริกปลาทุบ้าน ๆ ฉันทพอทำได้นะเว้ย แต่ไอ้ที่เค้าลิสต์มาโคตรโหดเลยวะทำไม่ได้อะ”

แม่: “ทุกปัญหามีทางออก...ใคร ๆ ก็กินอาหารแช่แข็งกันทั้งนั้น ไม่ตายหรอก”

(ch3plus, 2563)

จากฉากและบทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ตัวละคร “ดาว” ไม่ได้ทำหน้าที่ขาดตกบกพร่อง ยังคงจัดเตรียมอาหารได้ตามที่กษิดิศคาดหวัง แต่ด้วยยุคสมัยเปลี่ยนไป จึงแก้ปัญหาด้วยการใช้อาหารแช่แข็งซึ่งเป็นตัวช่วยในการรักษาความเป็นผู้หญิงสมบูรณ์แบบของดาวเอาไว้ได้

จากการศึกษาความเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ความสามารถเรื่องกิจการงานเรือน ที่เป็นไปตามความคาดหวังของคนในสังคม สามารถสรุปได้ว่าเมื่อสังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปภาพของผู้หญิงสมบูรณ์แบบในอุดมคติในด้านความรู้ความสามารถเรื่องกิจการงานเรือน ยังคงปรากฏอยู่ แต่มีบริบทบางอย่างที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย กล่าวคือ ทัศนคติของสังคมที่มีต่อผู้หญิงที่เลือกใช้อาหารแช่แข็งในการประกอบอาหาร

เครื่องคิด เรื่องสุภาจิตสอนหญิง (นายภู) ก็ยังคงสืบทอดขนบเหล่านั้นมาได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ หากแต่ในเรื่องสุภาจิตสอนหญิง (รัชกาลที่ 6) ที่แม้ว่าจะไม่ได้มีการกล่าวไว้ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องกิจการงานเรือน แต่ก็ยังปรากฏภาพของการเปลี่ยนแปลงในด้านกิจการงานเรือนที่แสดงให้เห็นว่างานเย็บปักเป็นสิ่งที่ผู้หญิงต้องเรียน แต่ไม่จำเป็นต้องชำนาญก็ได้ส่วนในละครเรื่องเมียอาชีพ (Perfect Wife) นั้นตัวละครได้สะท้อนความคาดหวังที่มีต่อผู้หญิงได้อย่างชัดเจน คือจะต้องผู้เป็นหญิงสาวที่สมบูรณ์แบบจะต้องทำอาหารเก่ง ให้ความสำคัญเรื่องความรู้ความสามารถในกิจการงานเรือนซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่สังคมความคาดหวังต่อผู้หญิงที่ดีสมบูรณ์แบบ

การศึกษาและอาชีพ

อาชีพเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงพื้นที่ ที่แต่ละสถานภาพหรือแต่ละบุคคลจะมีโอกาสได้แสดงบทบาท โดยการศึกษาเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักที่สำคัญในการเปิดพื้นที่หรือขยายโอกาสการก้าวสู่พื้นที่ทางสังคมในการประกอบอาชีพ ซึ่งลักษณะของการศึกษาและการประกอบอาชีพของผู้หญิงก็ได้ปรากฏในวรรณกรรมสอนสตรีทั้ง 3 เรื่อง และละครเรื่องเมียอาชีพ (Perfect Wife) (พ.ศ. 2563) โดยมีรายละเอียดดังนี้

เรื่องกฤษณาสอนน้องคำฉันท์ไม่ได้สะท้อนรายละเอียดในด้านของการประกอบอาชีพของคนในสังคมผ่านตัวบทไว้ชัดเจนนัก ปรากฏเพียงการให้ความสำคัญทางการศึกษาไว้ ดังในตอนที่น่างเก้วกฤษณาสอนน้องในเรื่องของการศึกษา ความว่า

“ความรู้แน่นเรียนรู้ชั้น
ครั้นคร้านก็เสียแรงเรียน”
“มาทว่าเกบปักขบวนเขียน
ถ้ามีความเพียร
จะภียโยยงวิชา”

(ขุนบวรรัตนารักษ์, 2489)

จากบทประพันธ์ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในด้านการศึกษาที่ผู้ประพันธ์กล่าวไว้โดยต้องอาศัยความมุมานะ แต่ในเรื่องกฤษณาสอนน้องคำฉันท์ นางแก้วกฤษณามีสถานภาพแต่กำเนิดเป็นลูกของกษัตริย์จึงมีโอกาสในการเข้าถึงวิชาความรู้และถูกคาดหวังจากสังคมมากกว่า

ความคาดหวังที่สังคมมีต่ออาชีพของผู้หญิงซึ่งสะท้อนผ่านวรรณกรรมสอนสตรีเรื่องสุภาจิตสอนหญิง (นายภู) ได้ปรากฏเรื่องของการศึกษาและอาชีพของผู้หญิงไว้อย่างชัดเจนว่านอกจากที่ผู้หญิงจะต้องเรียนรู้เรื่องกิจการงานเรือนและยังมีการศึกษาด้านอื่น ๆ ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“แม่นจะเรียนวิชาทางค้าขาย
อย่าปากร้ายพูดจาอหัมมสย
จึงซื่อง่ายขายดีมีกำไร
ด้วยเขาไม่เคืองจิตระอิดระอา”

(เทพ สุนทรศารทูล, 2536)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้หญิงได้เรียนรู้ในเรื่องของวิชาการค้าขาย และได้มีโอกาสในการประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้หญิงสามารถทำได้

จากการศึกษาสุภาชิตสอนหญิง (รัชกาลที่ 6) ปรากฏภาพของการให้ความสำคัญในเรื่องของการศึกษาไว้อย่างชัดเจน ดังความว่า

“อีกหนึ่งในเรื่องเครื่องประดับสำหรับนาฏ ศิลปะศาสตร์เป็นของจะต้องหา
งามอะไรก็ไม่เยี่ยมเทียมวิชา อาจจะพาให้กายสลายเบา”

(อาจารย์, 2532)

จากบทประพันธ์ข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของผู้ประพันธ์ผู้ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการศึกษาไว้อย่างชัดเจนและแสดงให้เห็นว่าการศึกษาคือสิ่งที่ผู้หญิงทุกคนจำเป็นต้องมี นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังแสดงและชี้ให้เห็นว่า การที่มีการศึกษายังเป็นพื้นฐาน ช่วยเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพต่าง ๆ โดยผู้ประพันธ์ได้ยกประเภทของการศึกษาที่ผู้หญิงที่ดีสมบูรณ์แบบควรเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพ ได้แก่ การอ่านเขียน งานประดิษฐ์หัตถกรรม การค้าขาย การพยาบาล วิชาแพทย์บำรุงผดุงครรภ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

“ข้อที่หนึ่งชี้อ้างทางหนังสือ	ต้องหัดปรีอให้ชำนาญทั้งอ่านเขียน
...ข้อที่สองนั้นทางช่างงานประดิษฐ์	หัตถกิจเย็บปักเป็นมรรคผล...
...ข้อที่สามวิทยาทางค้าขาย	ต้องชวนขวยฝืนหัดตัดสินัย...
...ข้อที่สี่นี้ไซ้ให้รู้จัก	ทางพิทักษ์ไข่ป่วยช่วยสังขาร...
...ข้อที่ห้าหน้าที่สตรีแท้	ทั้งควรแกกกิจหญิงทุกสิ่งสรรพ
คือวิชาแพทย์บำรุงผดุงครรภ์	หญิงเหมือนกันสิ่งใดไม่ระคาย”

(อาจารย์, 2532)

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์ได้สนับสนุนให้ผู้หญิงได้รับการศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ ทำให้เราเห็นถึงสภาพสังคมและความคาดหวังของผู้คนในสังคมที่มีต่ออาชีพของผู้หญิงที่ไม่ได้จำกัดอยู่ในวงแคบอย่างในอดีต

ส่วนในด้านละครเรื่องเมียอาชีพนั้น ก็ได้ปรากฏเรื่องของการให้ความสำคัญยอมรับและประเมินค่าผู้หญิงจากการประกอบอาชีพและการศึกษาของผู้หญิงในสังคมที่มีความหลากหลายเปิดกว้างมากขึ้น สะท้อนผ่านตัวละครดาว ดังเช่นในบทสนทนาละครเรื่องเมียอาชีพ ตอนที่ 5 ดังนี้

กชกร: “ต่อไปพี่ดีศจะปกครองลูกน้องยังงี้ เจ้านายได้กับเลขา ลูกน้องจะเคารพหรือคะ
มีแต่คนเค้าจะเอาไปนินทาหลังหลังอะดิ

แม่: “นี่ยัยกชแล้วเราอะไม่ดีใจหรือพี่เราจะมีแฟน จะได้มีคนดูแลแม่ไปดูแลประวัติ
ผ่าน ๆ เลขาคนนี้ แบ็กกราวนด์เค้าก็ใช้ได้นะ เราไม่ต้องคิดมากหรอก”

(ch3plus, 2563)

จากบทสนทนาความว่า “แบ็กกราวนด์ เค้าก็ใช้ได้นะ เราไม่ต้องคิดมากหรอก” สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องการยอมรับและให้ค่าความสำคัญทั้งในเรื่องของประสบการณ์ทำงานที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็น

ประชาสัมพันธ์ โฆษณา เลขานุการ เป็นต้นดังปรากฏในเรื่องและโดยเฉพาะประวัติทางการศึกษา อันเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ใช่ว่าและประเมินค่าผู้หญิงที่ดีสมบูรณ์แบบตามความคาดหวังของสังคม

จากการศึกษาในด้านความคาดหวังของสังคมในเรื่องการศึกษาและอาชีพสตรี สามารถสรุปได้ว่า แม้ว่าสภาพสังคมจะเปลี่ยนไปการให้ความสำคัญในเรื่องของการศึกษาเรียนรู้ยังคงปรากฏอยู่ให้เห็น หากแต่การศึกษาเรียนรู้เหล่านั้นมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามบริบทของยุคสมัยนั้น ๆ และทำให้เห็นการเปิดกว้างทางสังคมที่เพิ่มมากขึ้น

สรุป

จากการศึกษาความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงผ่านวรรณกรรมสอนสตรี ทั้ง 3 เรื่อง และละครเรื่องเมียอาชีพ (Perfect Wife) (พ.ศ. 2563) พบว่า แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบก็ยังคงมีสิ่งๆ ที่เหมือนกัน ซึ่งได้สืบทอดตามขนบของผู้หญิงในอุดมคติ โดยต้องการให้ผู้หญิงมีคุณสมบัติเพียบพร้อมในเรื่องของรูปลักษณ์กิริยามารยาท ความรู้ความสามารถในด้านกิจการงานเรือน แต่ก็ยังคงปรากฏสิ่งๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การเปิดกว้างให้ผู้หญิงมีบทบาทพื้นที่ทางสังคมมากขึ้น ทำให้ผู้หญิงที่ดีสมบูรณ์แบบจะต้องเป็นผู้ได้รับการศึกษาที่ดีและสามารถประกอบอาชีพได้ก็ได้อันต้องการตามคุณสมบัติ ตามความสามารถที่ตนมี

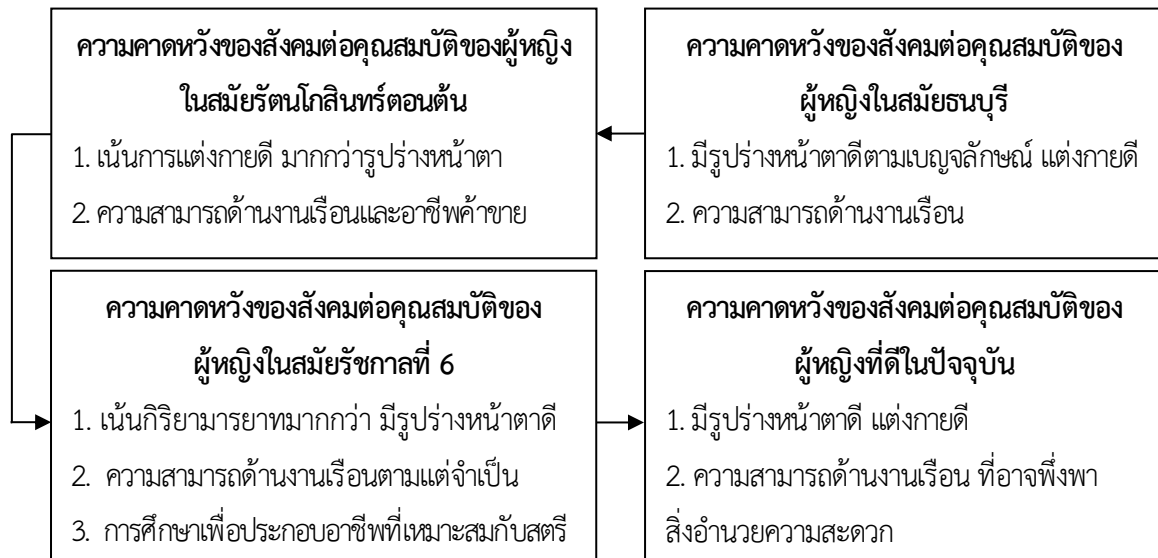
อย่างไรก็ตาม ผลจากการเปิดกว้างพื้นที่ทางสังคมให้ผู้หญิงได้มีบทบาทในการประกอบอาชีพมากขึ้นก็นำมาซึ่งความคาดหวังในด้านคุณสมบัติของผู้หญิงที่เพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน ผู้หญิงที่ดีสมบูรณ์แบบตามความคาดหวังของสังคมปัจจุบัน จึงต้องมีบทบาทประกอบอาชีพในพื้นที่ทางสังคม ในขณะเดียวกันก็ต้องกระทำบทบาทในภาคครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กันด้วย กล่าวได้ว่าในปัจจุบัน ความงามทางกาย ความงามทางจิตกิริยา และความสามารถในด้านกิจการงานเรือนคงไม่เพียงพอสำหรับการเป็นผู้หญิงที่ดีสมบูรณ์แบบตามอุดมคติ การศึกษาและบทบาทในการประกอบอาชีพทางสังคม จึงเข้าไปเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่สังคมคาดหวัง โดยเฉพาะในละครเรื่องเมียอาชีพ คำว่า“อาชีพ” จึงมาจาก ความเป็น“มีอาชีพ” ที่หมายถึงการมีความรอบรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญจะเห็นว่า ตัวละครนางเอกมักจะถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของผู้หญิงในอุดมคติ กล่าวคือ งามทั้งรูปลักษณ์และงามอันเกิดจากสติปัญญา ดังตัวละคร “ดาว” ที่เพียบพร้อมไปด้วยความงาม ความรู้ความสามารถในเรื่องกิจการงานเรือน การศึกษาและหน้าที่การงาน ซึ่งประกอบสร้างให้ “ดาว” เป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์แบบในอุดมคติของสังคมปัจจุบัน สมกับเป็นเมียอาชีพ หรือ “Perfect wife”

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

จากการศึกษาความคาดหวังที่มีต่อผู้หญิง จากวรรณกรรมสอนสตรีสู่ละครเรื่องเมียอาชีพ พบว่า แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิงในอุดมคดียังคงปรากฏให้เห็นได้จากวรรณกรรมสอนสตรีที่พัฒนามาจนถึงสื่อละครโทรทัศน์ในปัจจุบัน ทั้งในด้านรูปร่างหน้าตา

การแต่งกายที่ดี มีความรู้ความสามารถในด้านการงานเรือน โดยปัจจุบันการที่สังคมเปิดกว้างให้ผู้หญิงมีบทบาทและก้าวเข้าสู่พื้นที่ทางสังคมมากขึ้น ส่งผลต่อการเพิ่มความคาดหวังด้านคุณสมบัติของความเป็นผู้หญิงที่ดีและสมบูรณ์แบบตามบริบทแห่งยุคสมัย สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิเคราะห์ความคาดหวังที่ต่อผู้หญิงจากการรณรงค์สอนสตรีสู่ละครเรื่องเมียอาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). *ภาษิตและคำสอนภาคใต้เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ขุนบรรรัตนารักษ์. (2489). *กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ ฉะบับกรุงธนบุรี*. พิมพ์ในงานฉานาปนกิจศพ นางอิมตัณณพงศ์ มารดา. ม.ป.ท.
- เทพ สุนทรสารทูล. (2536). *สุภาษิตสอนหญิงของนายภู จุลละภมร*. กรุงเทพมหานคร: พระนารายณ์.
- นิยะดา เหล่าสุนทร. (2542). *ไตรภูมิพระร่วงการศึกษาที่มา*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สุกัญญา สุฉฉายา. (2525). *เพลงปฎิพากย์: บทเพลงแห่งปฎิภาณของชาวบ้านไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ศิริรัตน์ ทวีทรัพย์. (2555). *ประชุมสุภาษิตสอนหญิง*. กรุงเทพมหานคร: บางกอกพิมพ์.
- อวิรุทธ์ ศิริโสภณา และประภัสสร จันทรสถิตย์พร. (2561). การประกอบสร้างความหมายของผู้หญิงที่ถ่ายทอดผ่านตัวละครหญิงในละครโทรทัศน์ไทยยุคนิยมที่ถูกผลิตซ้ำ ระหว่างปี พ.ศ. 2530–2560. *วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม* นิต้า, 5(1), 23–40.
- อาจารย์ยา. (2532). *สุภาษิตสอนหญิง*. กรุงเทพมหานคร: อำนวยสาสน์.
- ch3plus. (2563). *ละครเมียอาชีพ*. สืบค้น 21 กรกฎาคม 2564. จาก <https://www.ch3plus.com/drama/953/>.

วิเคราะห์เพลงทรงเครื่องในหนังสือบทร้องมุขปาฐะจากหนังสือวัดเกาะ เล่ม 2 ของมูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา

AN ANALYSIS OF THE PHLENG SONG KHREUANG SCRIPTS IN THE WAT KOR'S ORAL POETRY BOOK OF HRH SIRINDHORN FOUNDATION VOL. 2

บัวผัน สุพรรณยศ

Buaphan Suphanyot

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

School of Humanities, University of the Thai Chamber of Commerce

E-mail : Buaphan_sup@utcc.ac.th

Received September 15, 2021; Revised November 9, 2021; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์เพลงทรงเครื่องในหนังสือบทร้องมุขปาฐะจากหนังสือวัดเกาะ เล่มที่ 2 เพลงทรงเครื่อง ซึ่งมูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาจัดพิมพ์เผยแพร่เมื่อเดือนกรกฎาคม 2564 โดยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาของวรรณคดีวิเคราะห์ ศึกษาด้านองค์ประกอบและคุณค่าของวรรณกรรมมุขปาฐะ ผลการศึกษาองค์ประกอบด้านรูปแบบพบว่าเพลงทรงเครื่องทั้ง 9 เรื่องแต่งด้วยคำประพันธ์ชนิดกลอนหัวเดียว สำหรับร้องเป็นทำนองเพลงฉ่อย ซึ่งแบ่งย่อยเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) เพลงฉ่อย กลอนหัวเดียวทั่วไป ใช้ร้องทำนองหลัก 2) เพลงฉ่อย “ต้นเพลง” ที่นำมาจากเพลงปรบไก่ และ 3) เพลงฉ่อย “เอื้อนลง” ที่ใช้เป็นเพลงท้ายบทของ “ต้นเพลง” องค์ประกอบด้านเนื้อหาพบว่านำมาจากนิทานพื้นบ้านและวรรณคดีซึ่งรู้จักแพร่หลาย จำนวน 9 เรื่อง คัดสรรเฉพาะตอนที่น่าสนใจและเหมาะสมกับการแสดงพื้นบ้าน ส่วนองค์ประกอบด้านภาษาพบว่าเพลงทรงเครื่องทั้ง 9 เรื่องมีลักษณะเด่นของการใช้ภาษาเรียบง่ายและคมคายไพเราะ บทร้องเพลงฉ่อย มีขนาดไม่ยาวนัก เล่าเรื่องอย่างกระชับ ดำเนินเรื่องรวบรัด เหมาะแก่การแสดงออกทั้งการสื่อความหมายของถ้อยคำ สีสาวอารมณ์ และร้องเป็นทำนองเพลง ผลการวิเคราะห์คุณค่าพบว่ามียุค 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาษาและวรรณกรรม 2) ด้านเพลงพื้นบ้านและนาฏกรรมไทย และ 3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม

คำสำคัญ บทร้องกรอมุขปาฐะ, เพลงทรงเครื่อง, หนังสือวัดเกาะ, การแสดงพื้นบ้าน

Abstract

The objective of this paper was to analyze the Phleng Songkroeng scripts, a genre of Thai folk songs, in the Wat Kor's Oral Poetry Book Vol. 2: Phleng SongKroeng, which was published by the HRH Sirindhorn Foundation in July 2021. The methodology based

on literary analysis, i.e. elements and values of oral literature. The findings were that all nine pieces of the Phleng Songkroeng were composed by Klorn Hua Diaw, a main kind of Klorn verses usually used in folk songs, for Phleng Choy could be divided into three forms: 1) the Phleng Choy written in the Klorn Hua Diaw mainly used in the whole performance; 2) the “Ton Phleng” (lit., the beginning of the song) of Phleng Choy taken from the Phleng Prop Kai; 3) the “Auen Long” (lit., vocalizing to the end) of Phleng Choy used in the final part of the Ton Phleng. From the data found that the repertoires were taken from nine pieces of well-known folk tales and literary works in which the stories were extracted from interesting scenes which were suitable for the performance. All nine scripts of the Phleng Songkroeng was simple and used beautiful language which were the apparently characteristics. The lyrics and stories were concisely which were suitable for emotional expression as singing. In examining the literary values, the results were discovered in three aspects: 1. Language and Literature; 2) Thai Folk Songs and Performances; 3) Social and Cultural values.

Keywords: Oral poems, Phleng Songkroeng, Wat Kor book, Folk performance

บทนำ

หนังสือวัดเกาะเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าและหายากอย่างยิ่ง เพราะเป็นมรดกภูมิปัญญาที่สูญหายไปมากและไม่มีผู้จัดพิมพ์ใหม่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะหนังสือวัดเกาะที่โรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ (โรงพิมพ์วัดเกาะ หรือร้านหนังสือหน้าวัดเกาะ) เป็นผู้พิมพ์จำหน่ายมีอายุมากกว่า 100 ปี นายสิน หรือ สิงห์ ลมูลทรัพย์ ก่อตั้งโรงพิมพ์นี้เมื่อ ร.ศ. 108 (พ.ศ. 2432) ที่ริมถนนสำเพ็ง ข้างวัดเกาะแก้วลังการาม (ปัจจุบันคือวัดสัมพันธวงศารามวรวิหาร) จังหวัดพระนคร ต่อมาเลิกกิจการไปในราว พ.ศ. 2520 โรงพิมพ์วัดเกาะพิมพ์หนังสือหลายประเภท ทั้งนิทานพื้นบ้าน วรรณคดี พงศาวดารจีน ชาตก บทสวดมนต์ สุภาษิตคำกลอน ตำราประเภทต่าง ๆ กลอนลิเก เพลงฉ่อย เพลงเรือชาวเหนือ เพลงปรบไก่ จำอวด ลิเกออกภาษา ฯลฯ (อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล, 2564) ข้อมูลเหล่านี้มีคุณค่าเชิงวรรณกรรม วัฒนธรรม ศิลปะการแสดง และประวัติศาสตร์

มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้จัดพิมพ์หนังสือ “บทร้องมุขปาฐะจากหนังสือวัดเกาะ” เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา 84 พรรษา 12 สิงหาคม 2559 มูลนิธิฯ มอบหมายให้คณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญวรรณคดีมุขปาฐะด้านศิลปะการแสดงและเพลงพื้นบ้านดำเนินการรวบรวมข้อมูลบทร้องมุขปาฐะจากหนังสือวัดเกาะ จัดทำบทอธิบาย ตารางสรุปข้อมูล และดัชนีค้นเรื่อง โดยมีคณะบรรณาธิการตรวจทาน

ความถูกต้องและความสอดคล้องกัน จัดพิมพ์รวม 4 เล่ม ประกอบด้วย เล่มที่ 1 มโหรีและเพลงปฏิพากย์ (628 หน้า) เล่มที่ 2 เพลงทรงเครื่อง (554 หน้า) เล่มที่ 3 เพลงร้องรำพัน (728 หน้า) และเล่มที่ 4 เพลงออกสืบทองภาษา (438 หน้า) สำนักพิมพ์มติชนได้จัดพิมพ์เผยแพร่และจำหน่ายตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2564

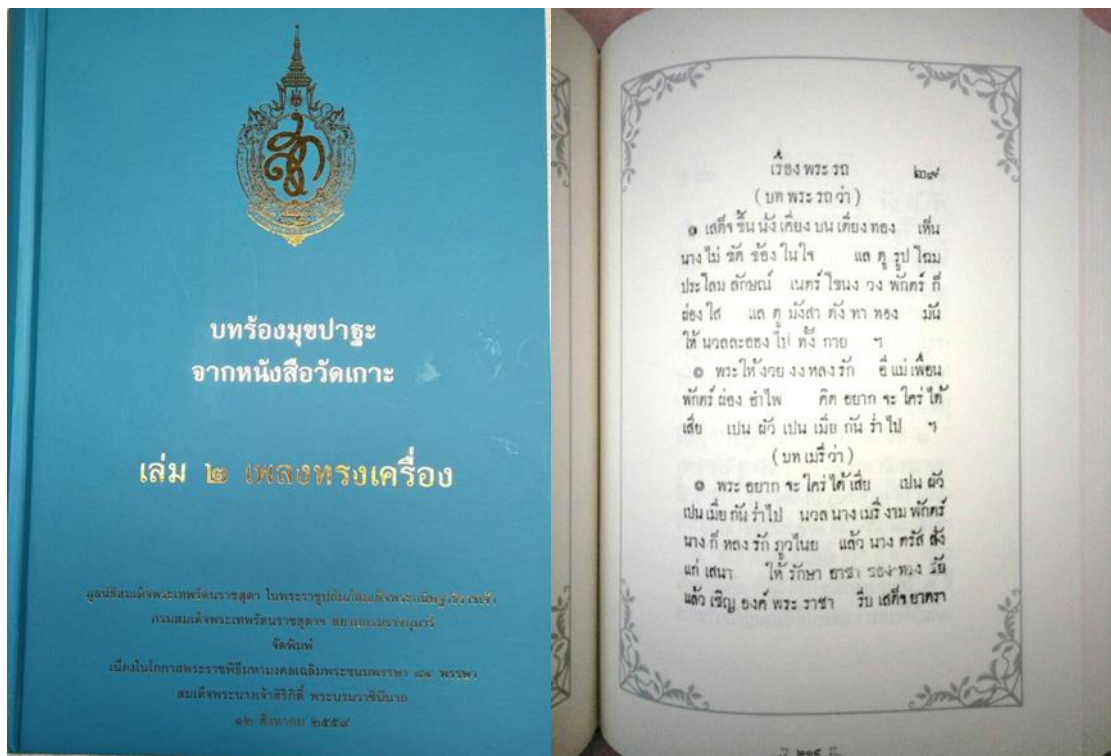
เฉพาะเล่มที่ 2 เพลงทรงเครื่อง นับเป็นบทร้องมุขปาฐะที่น่าสนใจมาก เพราะเป็นหลักฐานสำคัญที่ยืนยันได้ว่าเพลงทรงเครื่องเป็นมหรสพที่นิยมแพร่หลายมาตั้งแต่รัชสมัยรัชกาลที่ 5-6 *

---

* ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพลงทรงเครื่องเป็นมหรสพในงานของหลวงและของราษฎรที่นิยมกันอย่างยิ่ง ดังหลักฐานต่าง ๆ เช่น งานเฉลิมพระชนมพรรษา ครบ 50 พรรษาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2544 ในหนังสือพิมพ์บางกอกไทมส์ ฉบับวันจันทร์ที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2446 งานไหว้พระพุทธรูปราชประจำปี ณ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ร.ศ. 123 หรือ พ.ศ. 2447 ในหนังสือรายการพระราชกุศลสถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ภาคที่ 11 หน้า 8 และเป็นมหรสพแสดงในตลาด อาทิ ตลาดนางเลิ้ง ในช่วงปี พ.ศ. 2443 ในหนังสือเมืองในภาคอีสาน พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพของพระยาอุดรธานี (จิตร จิตตะยโสธร) (เอนก นาวิกมูล, 2550)

จนทำให้มีการจัดพิมพ์เนื้อร้องเพื่อจำหน่าย นอกจากนั้นเพลงทรงเครื่องในหนังสือดังกล่าวยังแสดงให้เห็นพัฒนาการขั้นสูงของเพลงพื้นบ้านประเภทเพลงปฏิพากย์หรือเพลงโต้ตอบที่รับอิทธิพลจากการแสดงของหลวง เพราะมีลักษณะการผสมผสานระหว่างเพลงพื้นบ้านกับละครไทย (บัวผัน สุพรรณยศ, 2564) เหนือจากนั้นบทเพลงทรงเครื่องทั้ง 9 เรื่องยังแสดงให้เห็นประวัติศาสตร์การแสดงพื้นบ้านด้านการถ่ายทอด “เพลงพื้นบ้าน” ที่พัฒนาจาก “มุขปาฐะ” มาเป็น “ลายลักษณ์” เนื่องจากแต่เดิมเพลงพื้นบ้านแต่งขึ้นเพื่อร้องหรือแสดงพ่อเพลงแม่เพลงในอดีตไม่รู้หนังสือจึงถ่ายทอดสืบทอดกันมาผ่านการท่องจำ เมื่อมีการนำเพลงพื้นบ้านมาพิมพ์จำหน่ายเป็นรูปเล่มและเผยแพร่ไปตามหัวเมืองทำให้เกิดวัฒนธรรมการแต่งเพลงพื้นบ้านเพื่อ “อ่าน” ขึ้น

ด้วยคุณค่าและความน่าสนใจดังกล่าว ผู้เขียนจึงเห็นควรศึกษาวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ 2 ประการ คือ 1) พิจารณาองค์ประกอบด้านวรรณกรรม ได้แก่ รูปแบบ เนื้อหา และภาษา 2) พิจารณาค่าของเพลงทรงเครื่องทั้ง 9 เรื่อง เพื่ออธิบายขยายความและส่องให้เห็นความงามของบทร้อยกรองมุขปาฐะจากหนังสือวัดเกาะ เล่ม 2 โดยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาของวรรณคดีวิเคราะห์

ภาพที่ 1 แสดงหนังสือบทร้องมุขปาฐะจากหนังสือวัดเกาะ เล่ม 2 เพลงทรงเครื่อง
(ที่มา: บัณฑิต สุพรรณยศ, 2564)

พิเคราะห์องค์ประกอบเพลงทรงเครื่อง 9 เรื่องในหนังสือบทร้องมุขปาฐะจากหนังสือวัดเกาะ เล่ม 2

หนังสือบทร้องมุขปาฐะจากหนังสือวัดเกาะ เล่ม 2 ประกอบด้วยเพลงทรงเครื่อง 9 เรื่อง ได้แก่ เรื่องโคบุตร เรื่องจันทะโครบ เรื่องพระรถ เรื่องลิ้นทอง เรื่องนางมโนรา เรื่องขุนช้างขุนแผน เรื่องไกรทอง เรื่องลักษณวงศ์ และเรื่องพระอภัยมณี ต้นฉบับพิมพ์แยกแต่ละเรื่อง เรื่องละ 1 เล่ม ยกเว้นเรื่องโคบุตรและเรื่องลักษณวงศ์เรื่องละ 2 เล่ม รวมแล้ว 11 เล่ม เริ่มนับจากเล่มที่ 2-12 ปกของหนังสือต้นหน้าพิมพ์ชื่อหนังสือ “เครื่องเล่น มหาพน แห่ต่าง ๆ รวม 36 แห่” กลางหน้าพิมพ์คำโฆษณาเป็นกลอนสุภาพ ระบุราคาเล่มละ 1 บาทและชื่อโรงพิมพ์ราชฤทธิ์เจริญ และท้ายหน้าระบุสถานที่และปีที่พิมพ์ “วัดเกาะ รัตนโกสินทร์ ศก 108” ซึ่งตรงกับปี พ.ศ. 2433 เนื้อหาหน้าแรกของแต่ละเรื่องระบุชนิดของเพลง ชื่อเรื่องและขอบเขตของเนื้อเรื่องอย่างย่อว่าเป็นตอนใด เช่น “เพลงฉ่อย เรื่องโคบุตร ตั้งแต่ นางอัมพันทำเสน่ห์ จนถึงนางมณีจะฝากสารนกสาลิกาไปถึงพระอรุณ” เพลงทรงเครื่อง 8 เรื่องไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง ยกเว้นเรื่องเดียวคือเรื่องนางมโนราที่ระบุผู้แต่งชื่อ “พลอย” ดังกลอนที่ว่า

ขอแนะนำค่านักเลงร้องเพลงฉ่อย
เพราะเรียนครูรู้อักขรกลอนชำนาญ

เราชื่อพลอยจัดทำเป็นคำหวาน
ได้คาดการณ์เหตุสังเกตุใจ

(เรื่องนางมโนรา เล่ม 7 หน้า 1) *

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเพลงทรงเครื่อง 9 เรื่องนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพลงแต่งใหม่โดยนักเขียนของโรงพิมพ์วัดเกาะ และอีกส่วนหนึ่งสันนิษฐานว่านำมาจากเพลงฉ่อยหรือเพลงทรงเครื่องที่มีมาก่อนแล้ว เนื่องจากไม่ได้ระบุผู้แต่ง

1. พิศราห่องค์ประกอบด้านรูปแบบ

บทร้องมูขปาฐะ เพลงทรงเครื่องทั้ง 9 เรื่องนี้มีรูปแบบการพิมพ์ที่แยกเป็นคำ ๆ และพิมพ์เรียงต่อกันไปเหมือนร้อยแก้ว ไม่ได้ย่อหน้าหรือเว้นวรรคตอนเหมือนการพิมพ์คำประพันธ์เช่นปัจจุบัน รูปแบบคำประพันธ์เป็นกลอน ชนิดกลอนหัวเดียว สำหรับร้องเป็นทำนองเพลงฉ่อย ซึ่งแบ่งย่อยตามทำนองและฉันทลักษณ์ได้ 3 รูปแบบ ได้แก่

1) เพลงฉ่อย ทำนองหลัก ใช้รูปแบบกลอนหัวเดียวทั่วไป กลอน 1 ลง มีความยาวไม่จำกัด ตั้งแต่ 2 วรรคขึ้นไป แต่ละวรรคมีจำนวนคำประมาณ 6 – 10 คำ มีสัมผัสระหว่างวรรคและระหว่างบท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวพี่จะถอดดวงใจไปกับเจ้า
ถ้าแมนมันเป็นนกพี่เป็นแมว
ถ้าแมนมันแปลงเป็นนาคา

ไปเกิดแม่อย่าเศร้าเสียน้ำใจ
มันคงจะไม่แคล้วกันไป
พี่จะเป็นครุฑาชิงชัย ฯ
(เรื่องลิ้นทอง เล่ม 6 หน้า 24)

2) เพลงฉ่อย “ต้นเพลง” มีรูปแบบคำประพันธ์และทำนองเฉพาะที่นำมาจากเพลงปรบไก่ ชาวศิลปินพื้นบ้านแถบสุพรรณบุรีเรียกกันว่า “เพลงฉ่าโบราณ” หรือ “เพลงเกริ่น” เนื่องจากใช้ร้องเป็นบทเกริ่นหรือบทนำของเพลงแต่ละเรื่องแต่ละตอน ซึ่งมักมีประมาณ 3-4 ลง ฉันทลักษณ์เป็นกลอนหัวเดียว กลอน 1 ลง มี 6 วรรค แต่ละวรรคมีจำนวนคำประมาณ 6-8 คำ มีสัมผัสระหว่างวรรคและระหว่างบท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

* การอ้างอิงเชิงอรรถแหล่งที่มาจะอ้างชื่อเรื่องโดยสะกดตามต้นฉบับและยึดเลขหน้าตามต้นฉบับหนังสือวัดเกาะ

อีแม่กลืนรูปบุปผาร
พี่มารัญจวนหวานกลิ่น
เรียมมาหลงรักหนักทรวง

ดูราวกับหงส์จะบิน
ของอีแม่ศรีมาลา
ไม่หายห่วงเลยแม่อย่าเอ๋ยใจ ฯ
(เรื่องขุนช้างขุนแผน เล่ม 8 หน้า 2)

3) เพลงฉ่อย “เอื่อนลง” ศิลปินพื้นบ้านแถบสุพรรณบุรี เรียกว่า “ทอดเพลง” เป็นเพลงทำนองของ “ต้นเพลง” เป็นบทเชื่อมโยงระหว่าง “ต้นเพลง” กับเพลงฉ่อยทำนองหลัก ปกติมีเพียง 1 ลง เพลงเอื่อนลงมีทำนองและฉันทลักษณ์ที่ผสมผสานระหว่างรูปแบบที่ 1 และ 2 คือ 2 วรรคต้นเหมือน “ต้นเพลง” 2 วรรคท้ายเหมือนเพลงฉ่อยทำนองหลัก กลอน 1 ลงมีเพียง 4 วรรค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แต่พอคิดแล้วเท่านั้น

รับสั่งให้หานางทาสี

โฉมนางอัมพพันเทวี

ที่เป็นคนไว้เนื้อเชื่อใจ ฯ

(เรื่องโคบุตร เล่ม 2 หน้า 3)

รูปแบบคำประพันธ์ของเพลงทรงเครื่องทั้ง 9 เรื่องนี้มีความโดดเด่นตรงเอื้อให้แต่งเนื้อร้องได้ง่าย ดันก็ได้สะดวก ที่สำคัญคือเป็นต้นแบบของเพลงทรงเครื่องที่พบอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งใช้กลอนหัวเดียว เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นมาช้านาน

2. พิศระทอองค์ประกอบด้านเนื้อหา

เพลงทรงเครื่องทั้ง 9 เรื่องมีเนื้อหาเป็นนิทานและวรรณคดีซึ่งรู้จักกันแพร่หลาย แต่ละเรื่องตัดตอนเฉพาะที่น่าสนใจและเหมาะสำหรับการแสดงพื้นบ้าน เนื้อเรื่องย่อมีดังนี้

เรื่องโคบุตร เล่ม 2 กล่าวถึงนางอัมพพันแค้นใจโคบุตรที่ทอดทิ้งไปหลงใหลอยู่กับนางมณีจึงให้สาวใช้ไปหาเถกเกศาติดสินบนให้ทำเสน่ห์ โคบุตรต้องมนต์เสน่ห์ นางมณีตามไปที่ห้องนางอัมพพัน เกิดหึงหวงทะเลาะกัน โคบุตรหลงเสน่ห์ไม่พอใจ ใช้ไม้ไล่ตีนางมณี นางทนไม่ไหวหนีกลับมาห้อง ปรีक्षाกับพี่เลี้ยงหาทางแก้ไข กล่าวถึงนกสาลิกาทองเที่ยวอยู่ในป่าถึงโคบุตรและนางมณีจึงกลับมาพบพระนคร

เรื่องโคบุตร เล่ม 3 เนื้อความต่อจากเล่ม 2 เริ่มจากนกสาลิกาถือสาส์นไปให้อรุณพระอนุชาที่เมืองพาราณสี อรุณกราบทูลลาท้าวพรหมหัตถ์ อัมมกสาลิกาพาเหาะมาทันที เมื่อผ่านป่าจึงชวนยักษ์ทั้งสี่ตนมาด้วย ยักษ์ทั้งสี่แปลงกายเป็นแมลงวันแอบตามไปและจับสาวใช้กับเถกเกศาได้ เถกเกศาไม่ยอมจึงต่อสู้กัน

เรื่องจันทะโครบ เล่ม 4 กล่าวถึงจันทะโครบมาเรียนวิชากับพระโยคีจนมีความชำนาญ คิดถึงบ้านเมืองจึงมาอำลากลับพระนคร พระโยคีจึงมอบให้สั่งห้ามเปิดกลางทางจะมีภัย จันทะโครบเปิดผอบพบนางโมราและได้เป็นผัวเมียกัน ทั้งสองเดินทางมาในป่าลำบากยากเข็ญ จนมาพบโจรร้าย นางโมรามีใจให้โจรจี้ย่นพระขรรค์ให้โจรฆ่าจันทะโครบตาย

เรื่องพระรถ เล่ม 5 เนื้อความตอนต้นเป็นเพลงโต้ตอบ ฝ่ายชายกล่าวผู้รักและเชียวชวนฝ่ายหญิงให้ออกมาร้องเพลง และแจกบทว่าฝ่ายชายจะเป็นพระรถ ขอให้ฝ่ายหญิงเป็นเมรี จบแล้วฝ่ายหญิงร้องตอบรับเล่นด้วย แต่ขอให้เล่นอย่างสุภาพ บทต่อไปเป็นเพลงเรื่องพระรถ หรือพระรถเมรี กล่าวถึงพระรถถือสาส์นออกจากเมืองมิดิลา ถึงกลางป่า พักนอนหลับอยู่ใต้ร่มไทร พระฤๅษีแปลงสาส์น พระรถเดินทางมาจนถึงด่านเมืองทนต์วัน เมรีทูลเชิญเสด็จเข้าวังขึ้นในและร่วมภิรมย์กันจนหลับไหลไป พระรถคิดถึงแม่และป่า จึงอุบายมอมหล้าเมรี

เรื่องลิ้นทอง เล่ม 6 กล่าวถึงท้าวบุรีรักษ์เจ้าเมืองโกฏีรู้ว่านางสุวรรณกัมพูพระธิดาแอบนำผู้ชายมาเล่นชู้ในตำหนักก็รู้สึกเจ็บแค้นแต่ก็ยังจับตัวไม่ได้ จึงสั่งเสนาให้ไปข่าวประกาศหาผู้มีฤทธิ์มาจับชายชู้ของนางให้ได้ ท้าวกาลยักษอาสา ที่สุดลิ้นทองสู้กับกองทัพยักษ์อย่างกล้าหาญและฆ่าตายจนหมด เหลือแต่กาลยักษเมื่อเห็นว่าสู้ไม่ได้จึงหนีไป ฝ่ายท้าวบุรีรักษ์เห็นยักษ์มาเต็มเมืองก็ตกใจวิ่งหนีลงลานพอลิ้นทองรบชนะก็โล่งใจจึงเรียกมาหาพูดจาปราศรัยอย่างดีย่อมรับเป็นลูกเขย

เรื่องนางมโนรา เล่ม 7 เนื้อเรื่องมีว่าท้าวอาทิตย์หลงเชื่อคำนำทนายผีนสั่งให้บุโรหิตไปจับนางนางมโนราบูชายัญ นางอุบายขอปีกหาง ร่ายรำแล้วบินหนีไปหาพระฤๅษี สั่งความว่าอย่าตามไปเพราะหนทางแสนลำบากนักเกินกว่ามนุษย์จะไปได้ และฝากแหวนกับผ้าไว้ให้พระสุทนต์ด้วย

เรื่องขุนช้างขุนแผน เล่ม 8 กล่าวถึงสร้อยฟ้าคั่งแค้นหึงหวงศรีมาลาพาทะเลาะวิวาท พลายชุมพลเข้ามาห้ามถูกสร้อยฟ้าผลักตกลงแข่งขาลือดโหลร้องไห้ดังจ้า นางทองประศรีโกรธจัดออกมาด่าสร้อยฟ้า พระหมื่นไวยกลับมาไต่ถามรู้ความจริงก็โกรธไล่ตีสร้อยฟ้าจนเจ็บระบม ศรีมาลาห้ามไว้สร้อยฟ้าวิ่งหนีเข้าห้องไป นางคิดแค้นจึงสั่งสาวใช้ไปหาเถนขวาดให้ทำเสน่ห์

เรื่องไกรทอง เล่ม 9 เนื้อความจับตรงพระพิฆริศกับนางสาครให้ตีฆ้องร้องปาวหาผู้มีวิชาตีมาจับจะระเซ้ ไกรทองรับอาสาทำพิธีอ่านมนตร์ปลุกเสก ฝ่ายชาละวันผีนร้าย ปูราไฟให้ถือศีลภาวนา ไกรทองทำพิธีอ่านคาถาลงพลอยไปทำทนาย ชาละวันร้อนรนทนไม่ไหวออกมาต่อสู้กับไกรทอง แต่ถูกแทงด้วยหอกจึงหนีกลับลงไปในถ้ำ ไกรทองจุดเทียนระเบิดน้ำแล้วตามไปนำตะเกียงทองกลับมา สุดท้ายปาวไพร่เศรษฐีพากันไปรุมฆ่าชาละวันที่ทำน้ำ

เรื่องลักษณวงศ์ เล่ม 10 เริ่มตั้งแต่พราหมณ์เกสรดันดันหาพระลักษณวงศ์มาในป่าจนมาพบกับนายพราน พรานสงสารและถูกชะตาจึงชวนเข้าไปในเมืองพักอาศัยที่บ้านของตน พราหมณ์เกสรขอให้นายพรานนำตนไปถวายกับพระลักษณวงศ์ ฝ่ายนางยี่สุ่นรู้ก็แค้นใจ จึงคิดกลอุบายมาเข้าเฝ้า แสร้งใส่ร้ายว่าพราหมณ์ทำบดสี พระลักษณวงศ์โกรธมากสั่งให้นำไปประหารชีวิต เมื่อเพ็ชรมหาตพันคอขาด นางก็กลับร่างเป็นหญิง และคลอดโอรสออกมา ทุกคนตกตะลึงไม่รู้จะทำอย่างไรดี

เรื่องลักษณวงศ์ เล่ม 11 เนื้อเรื่องต่อจากเล่ม 10 ความว่าหมู่เสนาดกใจรีบเข้ามากราบทูลพระลักษณวงศ์ ท้าวกรดสุริย์กายญณ์ นางมณีอมพร กษัตริย์ทั้งสามตกใจ พระลักษณวงศ์เสียพระทัยจนสลบไป ฝ่ายเทวอารักษ์เมืองต่างตกใจรีบเหาะลงมาอ่านมนตร์บันดาลเป็นละอองน้ำอำมหิตโปรยปรายลงมาชุบชีวิตทั้งคนและม้า พระลักษณวงศ์จึงสั่งให้จัดการให้สมพระเกียรติ กล่าวถึงพระพรหมซึ่งเคยเป็นพระฤๅษีก็คิดถึงหลานจึงส่งญาณเห็นเหตุจึงเหาะลงมานำร่างของนางทิพย์เกสรไปหิมพานต์แล้วชุบชีวิต นางฟื้นแล้วก็เล่าความจริงทำให้เสียใจ

เรื่องพระอภัยมณี เล่ม 12 จับความตั้งแต่เจ้าเงาะรับอาสาจะพาหนีนางผีเสื้อ นางผีเสื้อผีนร้าย พระอภัยมณีทำนายว่าต้องไปถือศีลอดข้าวอดน้ำสามวัน นางหลงเชื่อก็ทำตาม พระอภัยมณีจึงขอให้เงาะพ่อแม่ลูกพาหนี นางผีเสื้อก็กลับถ้าไม่เจอลูกผัวก็รู้ว่าหนีนางโกรธมากแปลงกายเป็นยักษ์รับติดตามมาจนทันก็จับเงาะกิน นางเงาะพาพระอภัยมณีมาถึงชายฝั่งเกาะแก้วพิสดาร พระฤๅษีจึงช่วยไว้

เนื้อหาของเพลงทรงเครื่องดังกล่าวเป็นเรื่องราวที่รู้จักแพร่หลายทั่วไป นิทานทั้ง 9 เรื่องนี้เป็นวรรณคดีร่วมสมัย ความน่าสนใจอยู่ที่การนำเรื่องเก่ามาเล่าใหม่ด้วยทำนองเพลงพื้นบ้านประเภทเพลงฉ่อยซึ่งเป็นการแสดงที่ทันสมัยในขณะนั้น เพลงทรงเครื่องที่สร้างสรรค์ขึ้นจึงเป็นทั้งวรรณคดีและนาฏกรรมที่มีคุณค่า

3. พิศະระหังค์ประกอบด้านภาษา

เพลงทรงเครื่อง 9 เรื่องนี้มีลักษณะเด่นของการใช้ภาษาแบบเรียบง่ายและคมคายไพเราะ เพราะใช้คำสามัญ ภาษาปาก ภาษาชาวบ้าน ผสมผสานกับคำภาษากริที่รู้จักทั่วไป ถ้อยคำส่วนใหญ่สื่อความหมายแบบมีชั้นเชิง หลายนัย สื่อความหมายเชิงเปรียบเทียบ ใช้โวหารภาพพจน์ตามแบบฉบับของวรรณคดีไทยและเพลงพื้นบ้าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1 การใช้ภาษาแบบเรียบง่าย เช่น การใช้คำคำ คำเรียกขาน ในบทเพลงและวิวาทกัน

ทุต้อสพลล่อตันทา	มึงช่างพูดจาเล่นมากมาย
กูไดยืนเสียงอะไรที่ในเรือน	ชั้นเขียนตลกเกลื่อนวุ่นวาย
เถาโตโอแตกแหลกระยา	ทุต้อเฒ่าดำนิบหาย ฯ

(เรื่องขุนช้างขุนแผน เล่ม 8 หน้า 21)

3.2 การใช้ภาพพจน์ ความไพเราะลึกซึ้งกินใจของบทเพลงทรงเครื่องจำนวนมากเกิดจากการใช้ภาพพจน์ อาทิ อุปมา สัญลักษณ์ เช่น “พระราหู” “ดวงไต้” แทนอวัยวะเพศชาย “พระจันทร์” แทนอวัยวะเพศหญิง “ฝาลั่นหรือฝารือนลั่น” แทนพฤติกรรมทางเพศ ดังตัวอย่าง

ฝันว่าพระราหูโตเท่าแขน	พระเสด็จวิ่งเล่นเข้าห้องใน
กำลังจะรบบจับพระจันทร์	เคหาฝาลั่นออกอิงไป
จะคายหรือจะคลั่งก็มีรู้	แลเห็นลูกอยู่เท่าดวงไต้ ฯ

(เรื่องขุนช้างขุนแผน เล่ม 8 หน้า 22)

3.3 การใช้คำเรียกขานเชิงเปรียบเทียบ เพลงทรงเครื่องวัดเกาะมีความเด่นที่การใช้คำเรียกขานเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งสร้างคำขึ้นจากการประสมคำในภาษาปากกับภาษากริ สื่อความหมายที่ลึกซึ้ง ได้ภาพพจน์ที่ชัดเจน เช่น อีพ่อทูลหัวด้วรัก แม่เพื่อนรัก อีพ่อกลืนธูปรูปหล่อ (เรื่องโคบุตร) โอ้พ่อนวลทองทองเนื้อเย็น แม่หนานวลไย (เรื่องจันทะโครบ) หม่อมแม่เมรินางใน อีแม่เพื่อนพักตร์ผ่องอำไพ (เรื่องพระรถ) แม่กลืนธูปรูปทอง แม่ทองเนื้อเหลือง โอ้ทองแสนแท้ (เรื่องนางมโนรา) อีแม่แขนอ่อนสำออง แม่บุญบังร่มบังใบ อีแม่แก้มตลกเกลื่อน อีสพลล่อตันทา อีลาวซี้ซ่า (เรื่องขุนช้างขุนแผน) อีแม่หงส์ทองนางใน แม่ทองเนื้ออี (เรื่องไกรทอง) ฯลฯ

3.4 การใช้ถ้อยคำสำนวนเฉพาะสมัย ซึ่งจะมีคุณค่าต่อการศึกษาภาษาเชิงประวัติ เช่น ขรัว (ภิกษุที่มีอายุมาก) เกน ๆ (อาการที่ตะโกนหรือร้องดัง ๆ) อุปเทห์ (อุบายดำเนินการ) บิดจะกุด (หรือบิดตะกุด) อาการที่บิดไปบิดมาไม่ยอมทำอะไรหรือไม่ยอมทำตามสั่ง) จู๋ (กรากหรือรีเข้าใส่โดยไม่รู้ตัว ตรงถึงไม่ระวัง) ไม่พัก หับ (ปิด จับ) ซี้ครอก (ลูกของซี้ซ่า ทาสโดยกำเนิด) ฟันฟอน (ฟันให้ย่อยยับ ฟันให้แหลก) ถุน (กินหรือเสพพอแก่ขัด) สารวอน (พูดออกอ้อน) ร้อยเป้ง (ถูกอย่างจัง เสียงดังอย่างเสียงตีด้วยไม้แรง ๆ สักร้อยที) เป็นต้น รวมทั้งความแตกต่างของการสะกด เช่น หึงส์ เขตร์ จิตรร์ สะบาย เข้า (ข้าว) เยื่องยาตร์ อธิฐานอีก สงไสย ขยด เอง เปน ชาดี สาตรา ย้อคร่าห์ ฯลฯ

3.5 การใช้ถ้อยคำสำนวนตามขนบนิยมของวงการเพลงพื้นบ้าน ซึ่งปรากฏจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น “คิดขึ้นได้ไวปัญญา” “รีบดำเนินเดินด่วน” “รูปปานหงส์ทรงเป็นหุ่น” “นานแล้วไม่มา

นานแล้วไม่ไป” (เรื่องจันทะโครบ) “กัมกราบงามลงสามครา” (เรื่องจันทะโครบ, เรื่องลิ้นทอง, เรื่องนางมโนรา) “จะซักทำเนียบเปรียบความ” (เรื่องโคบุตร, เรื่องนางมโนรา, เรื่องไกรทอง) “จวนเวลาได้เวลา” “งวยง คิดคิดให้สงสัยใจ” (เรื่องจันทะโครบ) “กรรมเอ๋ยกรรม มีรู้จะทำอย่างไร” (เรื่องไกรทอง, เรื่องจันทะโครบ) ตัวอย่างข้อความ 2 วรรค เช่น “ขอถามความสักหน่อย เถิดพ่อคุณอย่าหน่ายน้ำใจ” (เรื่องโคบุตร) เป็นต้น ส่วนเพลงพื้นบ้านในปัจจุบันยังคงใช้กันอยู่ทั่วไป

3.6 การใช้ภาษากริ เช่น บรรลือ ภิรมย์ กายา กัลป์ยาณ และปรางค์ปรา ฯลฯ (เรื่องโคบุตร, เรื่องนางมโนรา, เรื่องไกรทอง)

3.7 การใช้คำซ้ำคำซ้อน เช่น ไม่มาไม่ไป ตัดเป็นตัดตาย อิงแอบแนบข้าง ช่างพูดช่างจา น้ำอ้อยน้ำตาล ที่หวานที่หอม ไม่จริงไม่จัง ลูบหน้าลูกล้าง ยากนักยากหนา ฯลฯ (เรื่องโคบุตร, เรื่องนางมโนรา, เรื่องไกรทอง)

3.8 การใช้ภาษิตคำพังเพย เช่น ช่างตายทั้งตัวเอาใบบัวปิด หนามยอกเอาหนามบ่ง เสียทองเท่าหัวไม่เท่าเสียผิวแก่ท่าน ล่มหัวจมท้าย และจับไม่ได้ไล่ไม่ทัน ผู้ดีว่าชั่วพลอย (เรื่องขุนช้างขุนแผน)

เมื่อพิจารณาในแง่วรรณคดีวิเคราะห์แล้ว พบว่าองค์ประกอบในด้านรูปแบบ เนื้อหา และภาษาของเพลงทรงเครื่องทั้ง 9 นี้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันอย่างเหมาะสม

วิเคราะห์คุณค่าของเพลงทรงเครื่องในหนังสือร้อยกรองมุขปาฐะจากหนังสือวัดเกาะเล่มที่ 2

เพลงทรงเครื่องทั้ง 9 เรื่องนี้เป็นผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ ความชำนาญในด้านศิลปะการใช้ภาษา วรรณศิลป์และศิลปะการแสดง และความรอบรู้ในด้านวรรณคดี โดยเฉพาะนิทานและเพลงพื้นบ้าน รวมทั้งด้านนาฏศิลป์และดนตรีไทย จึงมีคุณค่าปรากฏชัดเจน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านภาษา และวรรณคดี ด้านเพลงพื้นบ้านและนาฏกรรม และด้านสังคมและวัฒนธรรม

1. ด้านภาษาและวรรณคดี เพลงทรงเครื่อง 9 เรื่องนี้มีลักษณะเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ที่นำบทหรือมุขปาฐะมาพิมพ์เผยแพร่ จัดเป็นวรรณคดีการแสดงที่มีศิลปะการใช้ภาษา ศิลปะการประพันธ์ร้อยกรองหรือวรรณศิลป์อย่างชัดเจน พินิจได้จากการคัดสรรเนื้อหาตอนที่น่าสนใจ มีหลากหลายอารมณ์ เป็นที่นิยมแพร่หลาย บทเพลงแสดงให้เห็นว่าการแบ่งฉากแบ่งตอน กำหนดโครงเรื่องและผูกเรื่องอย่างสอดคล้องกลมกลืน ดำเนินเรื่องเป็นลำดับกระชับฉับไว เหมาะกับรูปแบบและบริบทของการแสดง และยังมีการสร้างสรรค์องค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เช่น ตัวละคร ฉากและบทสนทนา สร้างความสมจริงและชวนให้ติดตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ถ้อยคำและสำนวนโวหารมีความเรียบง่ายและไพเราะคมคาย สร้างความเพลิดเพลินและความตลกขบขัน นับเป็นวรรณคดีที่ “ฟังแล้วรื่นรมย์” “ชมแล้วสนุกสนาน” และ “อ่านแล้วเพลิดเพลิน”

ตัวอย่างการเลือกสรรถ้อยคำสำนวน เรียงร้อยและจัดวางพอเหมาะพอดีกับจังหวะและทำนอง เหมาะจะนำมาร้องและแสดง และยังเอื้อแก่การอ่านทั้งอ่านในใจและอ่านออกเสียงแบบมีทำนอง เช่น

นางมาเอนองค์ลงนอน

อีพ่อทูลหัวผัวรัก

สุชนัยน์ไหลเผาะ

แล้วยกเอกรขึ้นกายพักตร์

ช่างไม่หนักหน่วงท่วงหลัง

ไปจนพระเคาะระฆังเอ๋ยใหญ่ ๆ

(เรื่องโคบุตร เล่ม 2 หน้า 2)

ตัวอย่างการใช้สำนวนโวหารในการพรรณนา เช่น บทชมไม้

อ้ายผลมันตกนกเงาะ

แล้วโผผินบินหนี

เหมือนเรากับพระองค์

จับจิกจำเพาะหน่วยดี

พากันเคล้าคู่สู้รัง

พระลักษณะวงศ์พ่อบังเอ๋ยใบ

(เรื่องลักษณะวงศ์ เล่ม 10 หน้า 2-3)

ตัวอย่างสำนวนโวหารการเกี่ยวพาราสี เช่น

คารมของหม่อมพร้อมเพราะ

อันหวานน้ำตาลน้ำอ้อย

...มันช่างหวานสนิทยาพิชิตทั้งสิ้น

มันช่างหวานเสนามากมาย

มันหวานน้อยไปเมื่อไร

อำพันหลงกินก็ตาย ๆ

(เรื่องโคบุตร เล่ม 2 หน้า 30)

2. ด้านเพลงพื้นบ้านและนาฏกรรมไทย เพลงทรงเครื่องทั้ง 9 เรื่องนี้มีคุณค่าในด้านเพลงพื้นบ้านและนาฏกรรมไทยอย่างยิ่ง เพราะเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นพัฒนาการขั้นสูงสุดของเพลงฉ่อยจากเพลงปฏิพากย์เป็นนาฏกรรมไทย ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 และยังแสดงให้เห็นบทบาทหน้าที่ในฐานะมหรสพที่นิยมของชาวกรุงรัตนโกสินทร์และท้องถิ่นไทยในอดีต นอกจากนี้ยังเป็น “ตัวบท” และ “ต้นแบบ” ที่ใช้ในการสืบทอดและสร้างสรรค์ต่อไปในอนาคต

พัฒนาการของเพลงทรงเครื่องมาจากวรรณคดี นิทาน และเพลงพื้นบ้าน ซึ่งอาจเป็นเพลงฉ่อยหรือเพลงชนิดอื่น ๆ อาทิ เพลงปรบไก่ เป็นต้น ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 เพลงทรงเครื่องเป็นนาฏกรรมใหม่ที่ได้รับการแปรรูปผ่านกระบวนการการประพันธ์ตามแบบวรรณคดีและการ “ทำบท” แบบนาฏศิลป์ เช่น แต่งบทร้อง แทรกบทเจรจา และบรรจุเพลงหน้าพาทย์ เพลงทรงเครื่องทั้ง 9 เรื่องนี้จึงแสดงให้เห็นพัฒนาการของเพลงพื้นบ้านและนาฏกรรมไทยที่มีการผสมผสานศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ได้แก่ เพลงพื้นบ้านและละครพื้นบ้าน กับศิลปะการแสดงของหลวง เช่น ดนตรีปี่พาทย์ ละคร หน้าและโขน อย่างชัดเจน ดังเช่นเรื่องพระรถ มีฉากการยกทัพทหารยักษ์ช้างม้าเป็นขบวนแห่อันยิ่งใหญ่ไปรับพระรถเข้าเมือง บรรจุเพลงหน้าพาทย์กราวนอก เป็นต้น

เพลงทรงเครื่องทั้ง 9 เรื่องนี้แสดงให้เห็นบทบาทหน้าที่ในฐานะมหรสพที่นิยมของชาวกรุงรัตนโกสินทร์และท้องถิ่นไทยในอดีตอย่างชัดเจน เนื่องจากในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 หนังสือวัดเกาะมีลักษณะเป็นหนังสือฝรั่งซึ่งเป็นของใหม่สำหรับเมืองไทย การพิมพ์เพลงทรงเครื่องถึง 9 เรื่องนี้ย่อมแสดง

ให้เห็นความนิยมอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องพอสมควร เทียบการพิมพ์เพลงพื้นบ้านอื่นในปีต่อ ๆ มา ที่พิมพ์จำนวนมากและหลายครั้ง ดังเช่นที่ อภิลักษณ์ เกษมผลกุล (2555) ยกตัวอย่างไว้ เช่น ลำตัด อีทองเลื่อน พิมพ์ครั้งที่ 10 พ.ศ. 2471 จำนวน 5,000 ฉบับ ลำตัดอ้ายเสื่อย้อย จำนวนครั้งที่ 2 พ.ศ. 2472 จำนวน 5,000 ฉบับ

เพลงทรงเครื่องดังกล่าวเป็น “ตัวบท” ที่ดีเหมาะที่จะนำไปแสดงเพื่อสืบทอดและอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม และยังเป็น “ต้นแบบ” ที่ดีต่อการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ในบริบทสังคมปัจจุบัน ด้วย ตัวบทที่เป็นบทร้องเพลงน้อย มีขนาดไม่ยาวนัก เล่าเรื่องอย่างกระชับ ดำเนินเรื่องรวบรัด ใช้ภาษา ง่ายและเข้าใจ เหมาะแก่การแสดงออกทั้งการสื่อความหมายของถ้อยคำ ลีลาอารมณ์ และร้องเป็น ทำนองเพลง ที่สำคัญบทร้องดังกล่าวแสดงลักษณะเด่นเฉพาะของเพลงพื้นบ้านที่นิยมสืบมายาวนานถึง 4 ประการ ได้แก่ “การร้องซ้ำร้องทวน” “การใช้สำนวนนิยม” “การโต้คารมชิงไหวพริบปฏิภาณ” และ “การเน้นความสนุกสนานและแทรกมุขตลกเรื่องเพศ” ตัวอย่างเช่น การโต้ตอบระหว่างเธอกับสีกา

ถ้าสมดังความเจตนา

(เถรวา) ถ้าสมดังเจตนา

อ้ายเงินอ้ายทองของหม่อมอัมพัน

ถ้าสมดังความเจตนา

ให้ตกนรกฟ้าผ่า

ฉันจะฝากตัวชวีรดาจนตาย ฯ

นางจะรักชวีรดาจนตาย

ถึงจะให้ปันไม่ยอมให้ได้

จะสีกจะหาตั้งใจหมาย

ขอแต่สีกาแนบกาย

(เรื่องโคบุตร เล่ม 2 หน้า 15)

(เถรวา) อ้ายที่ได้ต้นลำตวน

เดี๋ยวนี้สมปรารถนา

(สีกาว่า) ...ว่าที่ต้นลำตวนสวยลำไย

ถ้าเขาจับปาราชิกติดคุก

(เถรวา) ถ้าเป็นปาราชิกติดคุก

ข้าจะไปขอกับนายสัสตินั้น

สีกาติดโซ่เข้าติดตรวน

ว่าจะไปที่สวนลำไย

แล้วสีกาจะว่าอย่างไร ฯ

ใครจะไปยอมให้ง่าย ๆ

มันจะต้องสนุกจนตาย ฯ

มันก็คงสนุกไม่วาย

ให้อยู่ด้วยกันก็ได้

สนุกกันจนเจียนตาย ฯ

(เรื่องเดียวกัน หน้า 139-140)

ตัวอย่างการถามตอบแบบปจฺฉาปฏิพากย์ระหว่างพระเอกกับนางเอก เช่น

(จันทะโครบว่า) บอกให้โมราเนื้อเย็น

(นางโมราว่า) ...นี่นกกะไรชอบกล

แล้วมันคาบหินบินรี่

(จันทะโครบว่า) ...เขาเรียกนกเอี้ยงคองหงษ์

อ้ายนกกเอี้ยงคองหงษ์

แม่คุณชมเล่นเกิดดวงใจ

มันจับอยู่บนปลายไม้

เลยข้ามเกษิพีช่าย ฯ

มีอยู่ในดงถมไป

มันชอบอยู่โพรงไม้ไทร ฯ

(เรื่องจันทะโครบ เล่ม 4 หน้า 163-164)

ตัวอย่างมุกตลกของตัวละครประกอบ เช่น สมุนโจร

(โจรว่า) ...นี่เปนมมนุษย์หรือบุตรพระอินทร์	ลงมาเดินในดินต่ำได้
สวยจริงเหว่ยสวยจริงว	ราวกับเทวดาชี้ควาย ๆ
...รูปร่างเทวัญชั้นฟ้า	ให้ตกนรกฟ้าผ่าหัวนาย ๆ
	(เรื่องเดียวกัน หน้า 173)

ตัวอย่างการโต้ตอบระหว่างฝ่ายหญิงกับฝ่ายชาย เช่น สาวใช้กับบุโรหิต

(สาวใช้ว่า) น้อยหรืออ้ายแก่ต่อแหลต่อหลด	พูดจาไปปดมากมาย
เกิดมากุเอ้อยยังไม่เคยพบเห็น	มึงจะเอาคนเป็นไปเผาไฟ
อันพรรคของแก่เห็นแท้จะเคย	ตามพวกชะเลยบ้านชาย
หรือพวกของเจ้าที่เคยเผาเปนมา	ตั้งแต่ปู่ย่าตายาย ๆ
(พราหมณ์บุโรหิตว่า) ...ข้าถือรับสั่งพระราช	เอ็งไม่ควรจะว่าหยาบคาย
พูดอีพวกชี้ครอกออกก้นกาง	จับใส่ตารางให้อาย
ให้พวกผู้คุมรุมกันเยอ	ทุตอีชี้เฑอรอยควาย ๆ
	(เรื่องนางมโนรา เล่ม 7 หน้า 14-15)

ตัวอย่างการโต้ตอบระหว่างหญิงกับหญิง เช่น เมียน้อยกับเมียหลวง

(สร้อยฟ้า) มึงช่างแสนอนสรวอนฉว	ผัดหน้าแต่งตัวเสียทั้งกาย
ยามนี้หล่อนคล่องเหมือนล่องน้ำ	เชิญขี่คันหามให้สบาย
...กูเปลาวชาวดอนมีแต่ขอนสัก	เมื่อน้ำใจมึงรักกูจะให้ ๆ
ศรีมาลาฟังคำที่ร่ำว่า	น้อยหรืออีสร้อยฟ้าช่างพูดได้
...จริงอยู่แล้วนั้นเมื่อวานนี้	ไม่แค้นเสียสักทีไม่หาย
...ถ้าแม่นกูไม่ห้ามไว้เมื่อคืน	หม่อมคงเอาค้อนฟันตำตาย ๆ
	(เรื่องขุนช้างขุนแผน เล่ม 8 หน้า 24-25)

นอกจากนี้การตีพิมพ์เพลงพื้นบ้านในหนังสือวัดเกาะ ยังส่งผลกระทบต่อวงการเพลงพื้นบ้านในด้านอื่น ๆ อีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของบทบาทเพลงพื้นบ้านใน “หนังสือวัดเกาะ” ต่อพ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้าน กล่าวคือ การที่โรงพิมพ์วัดเกาะรับเพลงพื้นบ้านไปตีพิมพ์ เป็นการกระตุ้นการสร้างสรรคการแต่งเพลงพื้นบ้านเพิ่มขึ้น รวมทั้งยังเป็นการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เพลงพื้นบ้านให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น

บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของเพลงพื้นบ้านใน “หนังสือวัดเกาะ” ต่อพ่อเพลงแม่เพลงก็คือ การเป็นตัวบทสำเร็จรูปในการแสดงเพลงพื้นบ้าน ทั้งนี้อาจเป็นผลจากการที่คณะเพลง หรือท้องถิ่นของตนขาดแคลนตัวบท หรือ ไม่มีผู้จำบทร้องได้ จึงซื้อหนังสือวัดเกาะมาแล้วใช้ตามหนังสือ ดังที่อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล (2555) ได้สัมภาษณ์พ่อเพลงแม่เพลงที่จังหวัดตราด ที่สมุทรสงครามและที่เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ต่างก็เล่าตรงกันว่าได้ใช้หนังสือเพลงพื้นบ้านของโรงพิมพ์วัดเกาะเป็นบทในการแสดงเพลงพื้นบ้าน

3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้วยเนื้อเรื่องของนิทานที่ชวนติดตาม ทำนองเพลงที่สนุกสนาน ฟัง และภาษาง่ายงามที่ชวนขบขันและขบคิด ย่อมสร้างความสุขใจและให้แง่คิดที่ดีแก่ผู้ชมและผู้อ่าน เพลงทรงเครื่องทั้ง 9 เรื่องนี้จึงมีคุณค่าทั้งในฐานะวรรณกรรมและมหรสพอดนิมของสังคมในรัชสมัย รัชกาลที่ 5-6 ซึ่งผ่านมามากกว่าร้อยปี ในปัจจุบันเพลงทรงเครื่องดังกล่าวยังมีคุณค่าในฐานะมรดกทาง วัฒนธรรมของสังคมไทย บทเพลงบันทึกเรื่องราวและวัฒนธรรมไว้หลายประการ ดังตัวอย่าง

3.1 วัฒนธรรมการแต่งกาย เช่น การจับเขม่า กันไร นุ่งผ้าลาย นุ่งผ้ายก ห่มแพร ใช้แบ่งผัด หน้า ทาน้ำอบ ใส่ตุ้มหูทอง ฯลฯ

3.2 วัฒนธรรมอาหาร เช่น หมี่ หมูแนม หมูหัน บัณฑิต ฯลฯ

3.3 วัฒนธรรมการสื่อสาร เช่น การตีฆ้องร้องป่าว ส่งสาส์น นกส่งสาส์น สื่อบุคคล เช่น สาวใช้ เป็นต้น วิถีชีวิต เช่น จุดใต้ กะเตี้ยดกะจาด กินหมาก ฯลฯ

3.4 วัฒนธรรมการแสดง เช่น มหรสพในพระราชพิธีศพ ละคร มอญรำ ฯลฯ

3.5 วัฒนธรรมเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย เช่น เรือน นอกชาน กระโจม ทับ ห้องฉนวน ประตูวัง ฯลฯ

3.6 วัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อและประเพณี เช่น กฎแห่งกรรม ไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ เทพเจ้า ภูตผี เครื่องรางของขลัง พระราชพิธีพระบรมศพ ฯลฯ

3.7 วัฒนธรรมการศึกษาและค่านิยม เช่น วิชาความรู้ในการต่อสู้ของกุลบุตร ความเป็นแม่ศรี เรือนของกุลสตรี การมีรูปโฉมงดงาม ความกตัญญูรู้คุณ ความซื่อสัตย์ ฯลฯ

นอกจากนี้ยังสะท้อนภาพสังคมไทย อาทิ ปัญหาครอบครัว เช่น การมีภรรยาหลายคน สามเษกคุณธรรม ระวังความโกรธไม่ได้ ขาดการไตร่ตรอง หูเบา ฯลฯ เพลงทรงเครื่องจึงเป็นกระจกเงาส่อง สังคมและวัฒนธรรมไทยในอดีต ทำให้เข้าใจปัจจุบันและจะเห็นแนวทางในอนาคตได้

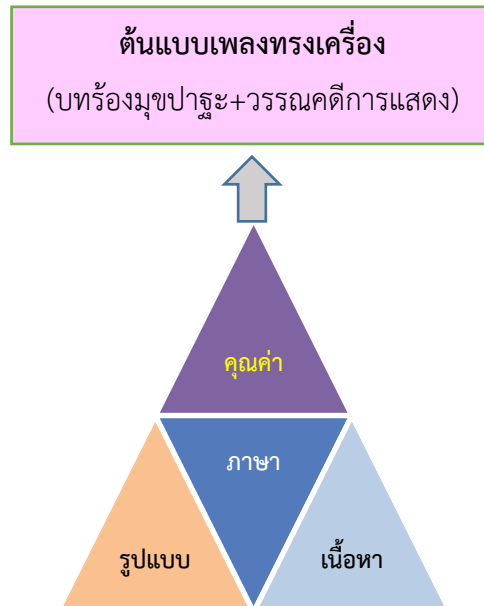
สรุป

เพลงทรงเครื่องทั้ง 9 เรื่อง จัดเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์สำคัญหน้าหนึ่งของวรรณกรรม มุขปาฐะประเภทเพลงพื้นบ้าน และเป็นบทแสดงสำคัญของนาฏศิลป์พื้นบ้าน ด้วยรูปแบบคำประพันธ์มี ลักษณะเฉพาะที่ร่วมสมัยกับปัจจุบัน เนื้อหาของเพลงแต่ละเรื่องมีความสนุกสนานและให้แง่ใจของ ชีวิตและหลักคิดคติธรรม ภาษาที่ใช้ทั้งความง่ายและความงาม เพลงจึงมีคุณค่าทั้งในด้านภาษาและ วรรณคดี ด้านเพลงพื้นบ้านและนาฏกรรมไทย รวมทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นกลไกใน การควบคุมและรักษาบรรทัดฐานของสังคม เป็นเครื่องจรรโลงใจผู้คนและจรรโลงสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ บทร้องมุขปาฐะจากหนังสือวัดเกาะ เล่ม 2 เพลงทรงเครื่องนี้จึงให้ทั้งความสุข สุนทรีย์ และสมบัติทางวัฒนธรรม ที่ควรภูมิใจ รักษา และนำมาต่อยอดสืบทอดในมิติต่าง ๆ ต่อไป

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

จากการศึกษาวิเคราะห์เพลงทรงเครื่อง 9 เรื่องในหนังสือบทร้องมุขปาฐะจากหนังสือวัดเกาะ พบองค์ความรู้ ที่เป็นต้นแบบของวรรณคดีการแสดงและบทร้องมุขปาฐะ สรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษา

จากแผนภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทางวรรณคดีของเพลงทรงเครื่อง ทั้ง 9 เรื่องทำให้พบองค์ความรู้ใหม่ในด้านรูปแบบ เนื้อหา และภาษาของเพลงทรงเครื่องในหนังสือวัดเกาะว่ามีลักษณะเฉพาะที่สอดคล้องกัน องค์ประกอบทั้งสามส่วนแสดงให้เห็นคุณค่าในด้านภาษาและวรรณคดี ด้านเพลงพื้นบ้านและนาฏกรรมไทย รวมทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด การศึกษาครั้งนี้ทำให้เห็นต้นแบบของเพลงทรงเครื่องที่มีลักษณะเป็นบทร้องมุขปาฐะเพื่อใช้ในการแสดงพื้นบ้าน และเป็นวรรณคดีการแสดงของไทย

เอกสารอ้างอิง

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2559). *ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2562). *วรรณคดีวิจารณ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บัวผัน สุพรรณยศ. (2555). “เดินตามรอยครู...ฟื้นฟูเพลงทรงเครื่อง” ใน *หนังสือประชุมเพลงทรงเครื่อง สืบสานตำนานเพลงพื้นบ้านจากโรงพิมพ์วัดเกาะ*. นครปฐม: ศูนย์สยามทรรศนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

- บัวผัน สุพรรณยศ. (2564). “เพลงทรงเครื่อง” ใน หนังสือบทร้องมุขปาฐะจากหนังสือวัดเกาะ เล่ม 2 เพลงทรงเครื่อง. กรุงเทพมหานคร: มติชน
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา, มุลนิธิ. (2564). บทร้องมุขปาฐะจากหนังสือวัดเกาะ เล่ม 2 เพลงทรงเครื่อง. กรุงเทพมหานคร: มติชน
- สุกัญญา สุจนายา. (2555). “เพลงพื้นบ้านที่ถ่ายทอดวรรณคดี” ใน หนังสือประชุมเพลงทรงเครื่องสืบสานตำนานเพลงพื้นบ้านจากโรงพิมพ์วัดเกาะ. นครปฐม: ศูนย์สยามทรรศน์ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อภิรักษ์ณ เกษมผลกุล. (2555). “เพลงพื้นบ้านใน “หนังสือวัดเกาะ” : จุดเปลี่ยนของมุขปาฐะสู่ลายลักษณ์” ใน หนังสือประชุมเพลงทรงเครื่องสืบสานตำนานเพลงพื้นบ้านจากโรงพิมพ์วัดเกาะ. นครปฐม: ศูนย์สยามทรรศน์ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- อภิรักษ์ณ เกษมผลกุล. (2564). “บทนำ หนังสือวัดเกาะ : เพลงพื้นบ้าน” ใน หนังสือบทร้องมุขปาฐะจากหนังสือวัดเกาะ เล่ม 2 เพลงทรงเครื่อง. กรุงเทพมหานคร: มติชน
- เอนก นาวิกมูล. (2550). เพลงนอกศตวรรษ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มติชน.

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยแนวคิด POSDCORB THE MANAGEMENT OF AGRICULTURAL TOURISM WITH THE POSDCORB CONCEPT

ปัทเมศย์ ประดิษฐ์แสงทอง, ภัตสรกันต์ ทรัพย์มหาโชค, พัทธยมล สือสวัสดิ์ฉนิษฐ์

Pattamet Praditsangthong, Patsornkun Submahachok, Patyamon Seisawatwanit

มหาวิทยาลัยสยาม

Siam University

E-mail : pattamet.pra@siam.edu

Received December 14, 2021; Revised February 3, 2022; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรถือเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบหนึ่งที่เจ้าของสวนจัดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมสวนผลไม้ โดยมีที่พัก กิจกรรม สถานที่ถ่ายรูป และความบันเทิงให้บริการแก่ลูกค้า โดยการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีจุดมุ่งหมายให้ลูกค้าที่สนใจได้สัมผัสกับธรรมชาติ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมในชนบท ผ่านกิจกรรมนันทนาการและการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การทำสวน ไม่ว่าจะเป็นการบำรุงดิน การใช้ปุ๋ย การกำจัดแมลง การขยายพันธุ์พืช รวมไปถึงการดูแลพืชพรรณ การเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ซึ่งช่วยให้ก่อเกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้นและยังเป็นการสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านหรือเกษตรกรภายในท้องถิ่นที่สนใจอีกด้วย การท่องเที่ยวเชิงเกษตรถือเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวเจริญเติบโตขึ้น โดยการจัดการการท่องเที่ยวเกษตรอย่างยั่งยืนนั้นผู้ประกอบการจะต้องนำหลักแนวคิดการจัดการ “POSDCORB” คือ 1) Planning (การวางแผน) 2) Organizing (การจัดองค์การ) 3) Staffing (การจัดการทรัพยากรมนุษย์) 4) Directing (การอำนวยการ) 5) Coordinating (การประสานงาน) 6) Reporting (รายงานผล) และ 7) Budgeting (งบประมาณ) ของ Gulick มาใช้ในการจัดการสวนของตนเองเพื่อให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่ตามความถนัด โดยแบ่งงานให้เป็นตามกระบวนการ วัตถุประสงค์ และหน่วยงานภายในตามหน้าที่หรือกิจกรรม มีสายการบังคับที่ชัดเจน มีกรอบงบประมาณเป็นตัวควบคุม และสุดท้ายติดตามและประเมินผลการดำเนินการ (Monitoring and Evolution) เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุเป้าหมายและผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, การจัดการ, หลักแนวคิดการจัดการ POSDCORB

Abstract

Agro-tourism is an eco-tourism. The owner of the orchards provides tourists with fruit orchards. The customer will be offered accommodation, activities, and entertainment for such purposes. Agro-tourism makes visitors interested in the experience as part of nature. It touches countryside people's way of life and culture through recreation and learning such as gardening, soil remediation, fertilizer use, insecticide disposal, branching, plant care, environmental learning, and selling-buying agricultural products. Agro-tourism is another way to revive business tourism to accomplish sustainability of Agritourism. Moreover, it also creates sustainable careers and increases income for local people and local farmers. To achieve the entrepreneur's business effectiveness, the entrepreneur must adopt management concepts of "POSDCORB," which are: 1) Planning 2) Organizing 3) Staffing 4) Directing 5) Coordinating 6) Reporting and 7) Budgeting of Gulick. Using the division of labor and specific allocation of responsibility based on functional specialization, the division of labor will be followed by the process's purpose, and the internal institute will follow the personal duty or activities and the budget as a regulator. Finally, monitoring and evaluating the outcome to accomplish the owner's goal and objective.

Keywords: Agrotourism, Management, POSDCORB

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจที่เติบโตเร็วและใหญ่ที่สุดในโลกตลอดทศวรรษที่ผ่านมาประเทศกำลังพัฒนาหลายแห่ง ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย ศรีลังกา เนปาล เป็นต้น ได้สร้างเศรษฐกิจใหม่โดยการใช้ประโยชน์และการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมเป็นผู้นำในพื้นที่ได้เป็นดินแดนแห่งความงามตามธรรมชาติ โดยทั่วไปการท่องเที่ยวสามารถจำแนกได้หลายลักษณะโดยพิจารณาจากลักษณะของกิจกรรมประเภทของที่พักหรือระยะเวลาการเข้าพัก เช่น การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการอนุรักษ์พืชพรรณ ผลไม้และผักพื้นบ้าน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างโอกาสในการช่วยเหลืองานด้านเกษตรกรรมในระหว่างการเยี่ยมชมสวนหรือไร่ของเกษตรกร ซึ่งนักท่องเที่ยวมีโอกาสเลือกซื้อผักผลไม้ ชิมน้ำผึ้ง ซื้อสินค้าจากร้านค้า รวมทั้งสินค้าที่ระลึกสินค้าท้องถิ่นและภูมิภาค ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและสร้าง

ประสบการณ์เฉพาะที่น่าจดจำสำหรับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยี่ยมเยือน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2559)

ปัจจุบันประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกว่า 1,215 แห่ง ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวชุมชน 969 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวของส่วนราชการ 87 แห่ง และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) 163 แห่ง โดยมีรูปแบบการท่องเที่ยว 5 ประเภท ได้แก่ 1) การกสิกรรมเที่ยวชมสวนดอกไม้ สมุนไพร สวนดอกไม้ ไม้ประดับ 2) ป่าไม้ เยี่ยมชมสวนป่าธรรมชาติและสวนป่าที่เกษตรกรปลูกขึ้นเอง 3) ประมง เยี่ยมชมการเลี้ยงกุ้งหอยปูปลาของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ 4) ฟาร์มปศุสัตว์ สัมผัสสัตว์เลี้ยงที่เป็นมิตรและร่วมสนุกกับกิจกรรมในฟาร์ม เช่น ชีม้า รีดนมวัว และกิจกรรมอื่น ๆ และ 5) วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร เป็นต้น (สมาร์ทเอสเอ็มอี, 2559) กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยที่หันมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น อาทิ 1) การนำเที่ยวชมสวนเกษตร เช่น สวนผลไม้ สวนดอกไม้ สวนสมุนไพร 2) การนำเที่ยวเทศกาลงานวันเกษตร เช่น งานมะขามหวาน จังหวัดเพชรบูรณ์ 3) งานเทศกาลผลไม้จังหวัดระยอง 4) การนำเที่ยวชมฟาร์มปศุสัตว์ เช่น ฟาร์มโชคชัย 5) การนำชมการทำนาแบบดั้งเดิม และ 6) การนำชมหมู่บ้านชาวประมง เช่น การจับหมึก การตกปลา การตกกุ้ง เป็นต้น การส่งเสริมนโยบายจากภาครัฐในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยร่วมมือกับผู้ประกอบการเอกชนรายใหญ่ ภายใต้คณะทำงานสานพลังประชารัฐด้านการท่องเที่ยว จัดทำโครงการ “อะเมซิ่ง ไทยเทส” ซึ่งเป็นโครงการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวต่างชาติบริโภคอาหารไทยและผลไม้ไทยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถวิเคราะห์รายได้จากนักท่องเที่ยวในปี 2562 ที่จะเพิ่มขึ้นดังนี้ 1) นักท่องเที่ยวต่างชาติจะชอบรับประทานอาหารไทยจึงถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมสูงสุดซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายด้านอาหารประมาณ 3,762 บาทต่อคนต่อครั้ง ดังนั้นเป้าหมายสามารถเพิ่มยอดค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหารของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อครั้งได้อาจส่งผลให้รายได้ภายในประเทศเพิ่มขึ้นประมาณ 12,000 ล้านบาทอีกด้วย 2) นักท่องเที่ยวชาวไทย รายงานการสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ.2561 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมีกิจกรรมที่ทำระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมอยู่ที่ประมาณร้อยละ 2.5 และมีค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มจำนวน 494 บาทต่อครั้ง ดังนั้นหากนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 150.08 ล้านคนต่อครั้ง ในปี 2562 จะเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำนวนถึง 3.77 ล้านคนต่อครั้ง อาจสร้างรายได้ภายในประเทศให้กับภาคเกษตรเพิ่มขึ้นประมาณ 1,860 ล้านบาท เช่นกันในหลายภูมิภาคทั่วโลก เกษตรกรตระหนักถึงความต้องการและความปรารถนาที่จะกระจายสินค้าเกษตรของตนและเสริมรายได้ทางการเกษตรด้วยเศรษฐกิจการเกษตรที่ยังคงนิ่งอยู่ตลอด 10 ปีที่ผ่านมา ความมั่งคั่งเกษตรกรมีโอกาสมากมายที่จะกระจายผลผลิตของตนและบริการด้านการเกษตร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยเพิ่มขั้นศักยภาพในการทำไร่ที่สูงขึ้นให้กับเกษตรกร ทั้งราคาผลผลิตที่มีมูลค่าเพิ่ม

การท่องเที่ยวทางการเกษตรช่วยให้ผู้ประกอบการเพิ่มรายได้ผ่านโครงการบริการต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวในวันหยุด การพักผ่อน ที่พักและอาหารเช้า ที่ตั้งแคมป์ พังนาและอื่น ๆ อีกมากมาย บริการเหล่านี้สามารถปรับให้เหมาะสมกับฤดูกาลที่นักท่องเที่ยวต้องการได้ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2559)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นแหล่งเพิ่มเติมของรายได้สำหรับเกษตรกรที่ช่วยในการอนุรักษ์พันธุ์พืชและเพิ่มคุณภาพชีวิตของครอบครัวด้วยการดำเนินการขายส่งผลผลิตทางการเกษตรโดยตรงต่อนักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมสวนและต่อสู้กับราคาผลผลิตทางการเกษตรที่ตกต่ำ เกษตรกรจะได้รับผลตอบแทนที่สูงขึ้นโดยตรงโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ด้านผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์มากขึ้นจากผลผลิตที่สด สะอาด ปลอดภัยและมีราคาที่เหมาะสม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2559)

บทความนี้จะกล่าวถึงแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ลดปัญหาในการประกอบธุรกิจ สร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้ประกอบการให้พร้อมในการแข่งขัน และง่ายต่อการเริ่มต้นธุรกิจ (Ease Doing Business)

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การจัดการเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจของมนุษย์ การจัดการคือ สิ่งสำคัญที่มนุษย์พยายามจะดำเนินการร่วมกัน เพื่อตอบสนองความต้องการผ่านกิจกรรมการประกอบอาชีพ เป็นการจัดการที่ควบคุมกิจกรรมการผลิตของมนุษย์ผ่านการใช้วัสดุร่วมกัน การจัดการเป็นสิ่งสำคัญอย่างน่าทึ่งในช่วงเวลาที่ผ่านมาซึ่งเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับองค์การมากที่สุด ธุรกิจทุกประเภทรวมทั้งบุคคลหรือครอบครัวต่างดำเนินการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อความสำเร็จของเป้าหมาย (สมคิด บางโม, 2553)

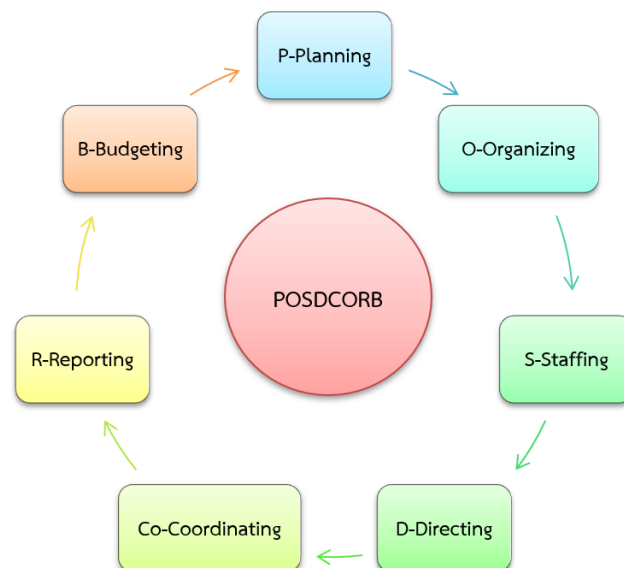
แนวทางการจัดการที่ดี การปฏิบัติที่เป็นมืออาชีพในเชิงเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงในการเข้ามาดำเนินการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น แนวทางการจัดการที่ดีเหล่านี้สามารถทำได้ในแผนปฏิบัติการ โดยพิจารณาในประเด็นพื้นที่สวนของเรา พื้นที่รอบ ๆ และกิจกรรมต่าง ๆ ในสวนของเรา ความรู้และประสบการณ์ทางการเกษตรของผู้ประกอบการ รวมทั้งพิจารณามุมมองของลูกค้า และพิจารณามุมมองของพนักงานด้วย การบริหารจัดการจึงเป็นกระบวนการของกิจกรรมที่ต่อเนื่องและประสานงานกันซึ่งผู้บริหารต้องเข้ามาช่วย เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การประเด็นสำคัญของการบริหารจัดการ (Management) มีดังนี้

- 1) การบริหารจัดการสามารถประยุกต์ใช้กับองค์การใดองค์การหนึ่งได้
- 2) เป้าหมายของผู้บริหารทุกคนคือการสร้างกำไร

3) การบริหารจัดการเกี่ยวข้องกับการเพิ่มผลผลิต (Productivity) โดยมุ่งสู่ประสิทธิภาพ (Efficiency) การใช้ทรัพยากรโดยประหยัดที่สุด และประสิทธิผล (Effectiveness) บรรลุเป้าหมาย คือประโยชน์สูงสุด

4) การบริหารจัดการสามารถนำมาใช้สำหรับผู้บริหารในทุกระดับชั้นขององค์การ

กระบวนการบริหาร (Process of Administration) ได้มีผู้ให้ความเห็นที่แตกต่างกันไป บางท่านได้ให้ความเห็นว่าน่าจะต้องประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ การประสานงาน และการควบคุม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนใช้แนวคิดกระบวนการบริหารของ Gulick and Urwick (1973) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารงานไว้ 7 ด้าน เรียกอ่อ ๆ ว่า “POSDCORB” ซึ่งเหมาะสมกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากการรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ทั้งภายในและต่างประเทศเพิ่มเติม (พัทธ์ยมล สือสวัสดิ์วิชัย, 2558) ดังนี้

แผนภาพที่ 1 การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยแนวคิด POSDCORB
(ที่มา: พัทธ์ยมล สือสวัสดิ์วิชัย, 2558)

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยแนวคิด POSDCORB

1. P-Planning การวางแผน

P-Planning การวางแผน เป็นการวางโครงสร้างกิจกรรม แนวทางในการปฏิบัติงาน การเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพัทธ์ยมล สือสวัสดิ์วิชัย (2558) กล่าวว่า ผู้ประกอบการ ต้องกำหนดแผนและวางแผนเพื่อรองรับตลาดนักท่องเที่ยวทั้งแผนรายเดือน และแผนรายปีให้ชัดเจน โดยระบุกลุ่มนักท่องเที่ยวให้ชัดเจนว่าเป็นนักท่องเที่ยวทั่วไป หรือกลุ่มเกษตรกร ผู้ศึกษาดูงาน กลุ่มแม่บ้านสตรี เป็นต้น ซึ่งวัตถุประสงค์การมาเยี่ยมชมจะแตกต่างกันหรืออาจตรงกันในส่วน ที่สำคัญในการวางแผน

คือ การกำหนดส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ได้ตลอดทั้งปี เน้นช่วงผลไม้ตามฤดูกาล กลุ่มลูกค้าเป้าหมายในประเทศและต่างประเทศ

ขั้นตอนในการวางแผน ผู้ประกอบการต้องดำเนินการ ดังนี้

- 1) ขั้นเตรียมการ เป็นการเตรียมข้อมูล บุคลากร ทรัพยากร วัตถุประสงค์ เป้าหมายในการดำเนินการ รวมทั้งสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา
- 2) ขั้นวิเคราะห์สรุป วิเคราะห์ข้อมูล ข้อเท็จจริงต่าง ๆ
- 3) ขั้นดำเนินการวางแผน กำหนดว่าจะทำอะไร (What) อย่างไร (How) ใครทำบ้าง (Who) ทำที่ไหน (Where) และเมื่อไหร่ (When)
- 4) ขั้นประเมินผล เป็นการสรุปผลการวางแผน เช่น บอกเวลาที่ได้รับทั้งทางตรง และทางอ้อม ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น สุดท้ายนำเสนอผู้มีอำนาจอนุมัติ

2. O-Organizing การจัดองค์การ

O-Organizing การจัดองค์การ คือ การจัดทำโครงสร้างของการบริหารโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยในองค์กร พร้อมกำหนดตำแหน่งต่าง ๆ ในหน่วยงานตามการกำหนดหน้าที่หรือสายงาน การจัดกรอบอัตรากำลังขององค์กร กำหนดวิธีการติดต่อประสานงานตำแหน่งต่าง ๆ ในทุกระดับ การจัดรูปแบบงานเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น มีเป้าหมายที่ชัดเจนแน่นอน มีการจัดการที่เป็นรูปแบบ ทุกคนในหน่วยงานมีความรู้ ความเข้าใจในกลไกการดำเนินงานภายใต้ระบบขององค์กรอย่างชัดเจน เช่น ผู้ประกอบการจัดองค์การโดยแบ่งหน้าที่ตามกลุ่มอาชีพ เช่น มีประธาน เภรณูญิก และเลขาฯ เป็นต้น หรือจัดองค์การโดยแบ่งสายงานตามหน้าที่ภายใต้การบริหารของเจ้าของคนเดียว เพื่อให้การบริหารงานคล่องตัว เพราะเป็นการบริหารงานอย่างเรียบง่าย ไม่ซับซ้อนหรือมีขั้นตอนมาก และเน้นความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกับลูกค้าเป็นเรื่องสำคัญ (พิชญมล สือสวัสดิ์วิชัย, 2558)

องค์ประกอบในการจัดองค์การ

- การกิจและวัตถุประสงค์ขององค์กร คืออะไร
- ขอบข่าย ความรับผิดชอบของงานในองค์กร มีอะไรบ้าง
- สายการบังคับบัญชา การเลื่อนไหลของสายงาน ที่เหมาะสมเป็นอย่างไร
- จำนวนบุคลากร หรือผู้รับผิดชอบในแต่ละงาน แต่ละหน้าที่ มีจำนวนเท่าใด
- การประเมินผลและการควบคุมงาน ระบบและมาตรฐานในการประเมิน และระยะเวลาในการประเมินช่วงใด

3. S-Staffing การจัดการทรัพยากรมนุษย์

S-Staffing การจัดการทรัพยากรมนุษย์ คือ การบริหารงานบุคคล Staffing หรือ Personnel Management คือ การดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลในการทำงานในหน่วยงานหรือ องค์กรเพื่อให้บุคคล

มาปฏิบัติงานตามที่ต้องการ และให้บุคคลได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีกระบวนการสำคัญ ดังนี้

Castetter (1976) ได้เสนอหลักการในการบริหารงานบุคคล ดังนี้

1) การวางแผนกำลังคน (Man Power Planning) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับงานหลักในเรื่องการ คัดคนกำลังคนการทำโครงสร้างขององค์การ การเตรียมกำลังคนที่มีอยู่ และการคาดคะเนการ เปลี่ยนแปลงกำลังคนในอนาคต การจัดโปรแกรมสนับสนุนการเพิ่มกำลังคนและการวางแผนควบคุม กำลังคน แต่ละคนปฏิบัติหน้าที่อย่างไร ความรู้ความสามารถด้านใดบ้าง เพื่อความเหมาะสมกับงาน

2) การสรรหาบุคลากร ได้แก่ การแสวงหาเหล่ากำลังคน การวางนโยบายในการสรรหาและการ จัดกระบวนการสรรหาที่เหมาะสม การสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมสำหรับองค์กรให้ มาสมัครงานเพื่อคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมที่สุดเข้าร่วมปฏิบัติงานในองค์กรและ ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การสูงสุด

3) การจูงใจบุคลากรเข้าสู่หน่วยงาน ได้แก่ การปรับตัวเข้ากับชุมชนการปรับตัวเข้ากับ หน่วยงาน การปรับตัวเข้ากับตำแหน่งและการปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงาน

4) การประเมินค่าบุคลากรโดยการทำแผนการประเมินค่าต่าง ๆ

5) การแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง โดยให้บุคลากรเกิดความร่วมมือความนับถือความมั่นคงและความ เป็นหนึ่งเดียวกัน

6) การให้เกิดความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจชีวิตส่วนตัวและความปลอดภัยในหน้าที่การงาน

7) การให้ผลตอบแทนพิเศษแก่บุคลากรที่นอกเหนือจากรายได้ประจำให้เหมาะสมกับอัตรา ค่าครองชีพที่จำเป็น

8) การให้สวัสดิการต่อเนื่องในระหว่างการทำงานของบุคลากร เช่น การให้บริการทาง ด้านสุขภาพอนามัยความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

9) การให้ความรู้เพิ่มเติมขณะประจำการ ได้แก่ การสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาเพิ่มเติม การบริการด้านความรู้พิเศษให้ทันต่อความต้องการของบุคคลและความเป็นอิสระทางวิชาการ

การบริหารบุคลากรในธุรกิจนั้นผู้ประกอบการควรจัดหาบุคลากรเป็นคนท้องถิ่น และใช้ลูกหลาน เกษตรกรเป็นหลัก เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย สร้างงานและกระจายรายได้ในท้องถิ่น อาจใช้แรงงาน ต่างด้าวเฉพาะสวนที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ นอกจากนี้บุคลากรจะต้องผ่านการอบรมด้านบริการ การให้ ความรู้แก่นักท่องเที่ยว การนำเที่ยวในสวน ควรมีการฝึกอบรม (Training) บุคลากรในองค์กรเป็น ระยะ ๆ และต่อเนื่อง (พัทยยมล สื่อสวัสดิ์วิชัย, 2558)

4. D-Directing การอำนวยการ

D-Directing การอำนวยการ คือ การอำนวยการงาน การตัดสินใจ วินิจฉัยสั่งการ การออกคำสั่ง มอบหมายภารกิจงานไปให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ภาวะผู้นำ การกระตุ้นจูงใจ ติดตามผลการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามแผน การจัดการทิศทางการดำเนินงานทั้งหมดที่ได้รับการออกแบบเพื่อส่งเสริมให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล การอำนวยการประกอบด้วย

กระบวนการหรือเทคนิคที่สามารถออกคำสั่งและสามารถดำเนินการได้ตามที่วางแผนไว้ การอำนวยความสะดวก เป็นหน้าที่ในการชี้นำ สร้างแรงบันดาลใจ กำกับดูแลและแนะนำต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร

การกำกับ คือ องค์ประกอบสำคัญในกระบวนการจัดการ หลังจากจัดทำแผนเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว โครงสร้างองค์การจะได้รับการจัดเตรียมและมีการกำหนดบทบาทที่เหมาะสมให้กับบทบาทที่เหมาะสมและองค์การจะเริ่มดำเนินการได้ อย่างไรก็ตามการดำเนินการที่จำเป็นจะเริ่มขึ้นหลังจากคำสั่ง หัวหน้างานให้ทิศทางการจัดการในระดับที่สูงกว่า ทิศทางเป็นหน้าที่ในการจัดการซึ่งดำเนินการในระดับที่สูงขึ้นในการจัดการและบนพื้นฐานของการแทรกซึมเข้าไปในระดับล่าง เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่มีอยู่รอบๆที่ธุรกิจมีอยู่และเป็นหน้าที่ที่เริ่มต้นและเริ่มดำเนินการต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือเป้าหมาย ทำให้องค์การและการวางแผนมีความหมาย โดยการนำเอาทั้งองค์การเข้าด้วยกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

การอำนวยความสะดวกนี้เกี่ยวข้องกับ (1) วัตถุประสงค์และแผนงานขององค์การ (2) องค์การและองค์ประกอบขององค์การ (3) นโยบาย ขั้นตอนและหลักเกณฑ์ที่องค์การจะดำเนินการและเหตุผล (4) ปัญหาสำคัญที่ต้องเผชิญกับความกังวล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้จัดการแต่ละรายอาจทำได้ เพื่อแก้ไข ปัญหา (5) ข้อมูลที่ครบถ้วนและทันสมัยเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญต่าง ๆ เช่น การคาดการณ์ทางธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงนโยบายขั้นตอนต่าง ๆ โดยพัทธ์ยมล สือสวัสดิ์ดิษฐ์ (2558) กล่าวว่า ผู้ประกอบการ อาจใช้การสั่งการแบบทางการ หรือไม่เป็นทางการ เพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้ง โดยผู้ประกอบการต้องดำเนินการประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์การด้วย แนวทางการปฏิบัติดังนี้

องค์ประกอบ 4 ประการที่สำคัญและพึ่งพา กัน ได้แก่

1) การดูแล (Supervisor) การกำกับดูแล หมายถึง การดูแลและมั่นใจว่างานที่ทำโดยผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นไปตามข้อกำหนดและมาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้า การกำกับดูแลทำได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงานอยู่ในระดับที่ต่ำ

2) แรงจูงใจ (Motivation) แรงจูงใจ คือ กระบวนการจูงใจบุคลากรที่จะทำอะไร เพื่อตอบแทนสิ่งที่เขาต้องการ แรงจูงใจตั้งอยู่บนพื้นฐานของทิศทางในขณะที่บุคลากรไม่ดำเนินการจนกว่าจะมีเหตุผลที่ดีและจูงใจด้วยเหตุผลที่จำเป็นมาก

3) ภาวะผู้นำ (Leadership) กระบวนการให้คำแนะนำจากผู้จัดการและมีอิทธิพลต่อการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาในทิศทางที่ต้องการ

4) การสื่อสาร (Communication) การสื่อสารคือ กระบวนการในการถ่ายทอดข้อมูล ประสพการณ์ความคิดเห็น ฯลฯ จากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง เป็นสะพานแห่งความเข้าใจ

5. Co-Coordinating การประสานงาน

Co-Coordinating การประสานงาน คือ การประสานงาน ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของฝ่ายต่าง ๆ ในองค์การ ให้สอดคล้องกัน และมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน โดยพัทธ์ยมล สือสวัสดิ์ดิษฐ์ (2558) กล่าวว่า ผู้ประกอบการ ควรใช้สายการบังคับบัญชาแบบสั้น เพื่อเน้นการบริหารจัดการที่รวดเร็ว

แก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ และใช้การสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two Way Communication) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้ซักถามข้อข้องใจหรือข้อสงสัยต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน การโต้ตอบกันสร้างความเข้าใจได้อย่างชัดเจน

แนวทางปฏิบัติการประสานความร่วมมือ (ยุพา แซ่ซื่อ และคณะ, 2561) ดังนี้

1) ชี้ให้เห็นประโยชน์ร่วมกัน ทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีความรู้สึกต้องงานตรงกันด้วยการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและทำความเข้าใจถึงผลงานที่จะเป็นประโยชน์ร่วมกัน การชักจูงให้เห็นประโยชน์ของส่วนรวม อาจใช้ไม่ได้กับคนบางประเภท จึงต้องชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ทางอ้อมที่ผู้เกี่ยวข้องในการประสานงานจะได้รับด้วย

2) ผูกมิตรไมตรีต่อกัน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยวิธีให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ โดยย้ำให้เห็นว่าเป็นความสำเร็จร่วมกัน

3) แนะนำกันทำให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกันมีความสามารถทัดเทียมกันด้วยการพิจารณาความสามารถของผู้ร่วมปฏิบัติในการประสานงานทั้งด้านความสามารถในการสื่อสารความสามารถเฉพาะด้านหรือความถนัดในงาน และให้ข้อแนะนำกับผู้เกี่ยวข้องที่มีความสามารถในระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกันเพื่อจะได้ทำงานไปด้วยกันได้

4) มีการสื่อสารที่ดีทำให้เกิดประสบการณ์ร่วมกัน หรือสร้างสภาวะคล้ายคลึง ด้วยการร่วมกันคิด หากสามารถร่วมวางแผนปฏิบัติการด้วยกันตั้งแต่ต้นจะช่วยให้มีกรอบแห่งการอ้างอิง (Frame of Reference) ร่วมกันทำงานอยู่ในกรอบประสบการณ์ที่มีสภาวะคล้ายคลึงกัน

5) เพิ่มความใกล้ชิดทำให้มีการพบปะหรือกันอยู่เสมอเพื่อให้เกิดความไว้วางใจกัน เพราะความใกล้ชิดจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนความคิดและถ่ายทอดความรู้สึกถึงกัน ยิ่งใกล้ชิดกันมากเท่าใดก็จะเกิดความเข้าใจและรู้จักคุ้นเคยกันมากขึ้น ถ้ามีความหวังดีต่อกันมีเจตนาที่บริสุทธิ์และจริงใจก็จะเพิ่มความเชื่อถือไว้วางใจกันยิ่งขึ้น

6. R-Reporting รายงานผล

R-Reporting รายงานผล คือ การรายงานผลการปฏิบัติงานของบุคคลหรือหน่วยงานที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาได้รายงานมา การรายงานถือเป็นมาตรการในการตรวจสอบและควบคุมงานด้วย มีการประชุมร่วมกัน และรายงานด้วยวาจาตามสถานการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีการจัดทำรายงานเป็นรูปแบบประจำเดือนและประจำปี (พัทธยมล สิวสวัสดิ์วิชัย, 2558)

การรายงานต่อผู้จัดการหรือผู้ประกอบการจะช่วยให้สมาชิกในทีม ผู้นำและบริษัท มีความรู้ความสามารถปรับปรุงและระมัดระวังในการประกอบกิจการ ช่วยในการพัฒนาทีมและโครงการต่าง ๆ ของธุรกิจ รายงานควรประกอบด้วยข้อมูลสองประเภท ทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาในขณะที่ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นตัวเลข ข้อมูลเชิงปริมาณสามารถนำเสนอได้ดีที่สุดในรูปของตาราง แผนภูมิ กราฟและแผนภาพ การจัดระเบียบข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญในการรายงาน

ต่อผู้จัดการ เพื่อความเข้าใจในข้อมูลได้ง่าย ความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลเป็นสองส่วนที่สำคัญที่สุดของรายงานที่ดี เนื่องจากช่วยให้รายงานกลายเป็นที่น่าเชื่อถือและมีผลต่อแผนกลยุทธ์ของธุรกิจ

ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับระบบการรายงานที่ดี (Parnav, n.d.) มีดังนี้

1) แบบฟอร์มที่เหมาะสม เพื่ออำนวยความสะดวกในการตัดสินใจข้อมูลที่ได้รับความนิยมในรูปแบบที่เหมาะสม รูปแบบของรายงานขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละบุคคลที่จะใช้ข้อมูลเดียวกัน รายงานอาจถูกส่งมาในรูปแบบการพรรณนา (คำแถลงข้อเท็จจริง) ตารางสถิติ แผนภูมิ เป็นต้น

2) เวลาที่เหมาะสม ความรวดเร็วเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากข้อมูลล่าช้าเป็นข้อมูลที่ถูกปฏิเสธ รายงานมีไว้สำหรับการดำเนินการและเมื่อมีการสังเกตเห็นแนวโน้มหรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์การดำเนินการควรปฏิบัติตามอย่างทันทั่วทั้ง

3) การไหลของข้อมูลที่ต้อง ข้อมูลควรไหลจากระดับที่เหมาะสมไปยังระดับอำนาจที่จะตัดสินใจ ข้อมูลที่ครบถ้วนและสม่ำเสมอควรได้รับการเผยแพร่อย่างเป็นระบบ

4) ความยืดหยุ่น ระบบควรมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของผู้ใช้ เช่น ผู้จัดการฝ่ายผลิตควรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแผนกหรือพื้นที่ควบคุมเท่านั้น

5) การอำนวยความสะดวกในการประเมินผล ระบบควรรายงานความแตกต่างจากมาตรฐานหรือค่าประมาณโดยชัดเจน ปัจจัยที่ควบคุมได้ควรแยกออกจากปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้และรายงานแยกกัน ระบบการรายงานที่ดีควรให้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการประเมินพื้นที่รับผิดชอบของผู้จัดการแต่ละรายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายขององค์กร

6) ค่าใช้จ่าย มีค่าใช้จ่ายสำหรับการแสดงผลข้อมูลและควรเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายดังกล่าวกับผลประโยชน์ที่ได้จากรายงานหรือขาดทุนโดยไม่ต้องรายงาน เศรษฐกิจเป็นด้านข้อมูลที่ต้องพิจารณาในขณะทีพัฒนาระบบการรายงาน

7. B-Budgeting งบประมาณ

B-Budgeting งบประมาณ การจัดทำงบประมาณเป็นอีกปัจจัยหนึ่งในธุรกิจที่จะต้องดำเนินการ ความล้มเหลวในการใช้งบประมาณอาจทำให้ธุรกิจล้มละลายได้ ในขั้นแรกจะต้องมีงบประมาณเต็มรูปแบบ การจัดทำงบประมาณบางส่วนเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำมารวมกัน เมื่อทำการเปลี่ยนแปลงหรือขยายหรือเพื่อข้อมูลเฉพาะด้านธุรกิจ ยิ่งการจัดงบประมาณเป็นระบบ และมีระเบียบแบบแผน ชัดเจน และถูกต้องตามกฎหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็จะยิ่งดีขึ้น

เมื่อพิจารณางบประมาณ ก็ต้องพิจารณาด้านผลตอบแทน และการเพิ่มศักยภาพขององค์กร หรือศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงขององค์กรด้วย ค่าใช้จ่ายการเช่าหรือการชำระเงิน การก่อสร้างหรือการปรับปรุงที่จำเป็น การเพิ่มขึ้นของสาธารณูปโภค ได้แก่ ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า เป็นต้น ค่าใช้จ่ายทางกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการทำบัญชี และอุปกรณ์ใหม่ที่จำเป็น เช่น ป้ายแนะนำ ป้ายชื่อสวน เป็นต้น สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องสุขา เก้าอี้นั่งพัก การจ่ายเงินพนักงาน การขายผลผลิตทางการเกษตร และค่าเข้าชม ค่าการตลาดและสิ่งอื่น ๆ ที่นำมารวมเป็นค่าใช้จ่ายได้ การจัดทำงบประมาณเมื่อทำอย่าง

ถูกต้องสามารถทำหน้าที่ในการวางแผนและควบคุมเป้าหมายของบริษัท และวัตถุประสงค์ด้านประสิทธิภาพจะได้รับการบันทึกไว้ในข้อกำหนดทางการเงิน เมื่อมีการกำหนดแผนเหล่านี้ตลอดทั้งปี รายงานประสิทธิภาพรายเดือนเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่ได้จากงบประมาณกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง ในการควบคุมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการสามารถตรวจสอบรายงานประสิทธิภาพได้ และดำเนินการแก้ไขที่จำเป็น โดยพัทธ์ยมล สือสวัสดิ์ฉนิษฐ์ (2558) กล่าวว่างบประมาณที่มีประสิทธิภาพในการบริหารธุรกิจ จะเกี่ยวข้องกับพื้นฐานของการจัดการ เช่น การจัดทำบัญชีการใช้จ่ายเงินและการตรวจสอบควบคุมด้านการเงิน การบัญชีของหน่วยงาน ส่วนใหญ่มาจากเจ้าของกิจการและกลุ่มเกษตรกร โดยเริ่มลงทุนขนาดเล็กก่อน แล้วค่อยขยายกิจการ เพื่อลดความเสี่ยงด้านการบริการ รายจ่ายจากการจ้างบุคลากร ค่าบำรุงรักษา และค่าดอกเบี้ย

หลังจากได้ดำเนินการตามแผนแล้ว ขั้นตอนสุดท้ายจะเป็นกิจกรรมในการติดตามและประเมินผล (Monitoring & Evolution) ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่เพิ่มเติมขึ้นจากแนวคิด POSDCORB ซึ่งผู้เขียนคิดว่าเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการบริหารจัดการ เพื่อให้องค์การประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป็นส่วนสำคัญในการตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานทั้งหมดที่ผ่านมา นำไปสู่การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และแก้ไขจุดที่บกพร่องให้ทันท่วงที ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียด้วย

การติดตามและการประเมินผล (Monitoring and Evolution)

การติดตาม คือ เครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการระบุปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการและยังเป็นการนำเสนอแนวทางแก้ปัญหา ผลที่ได้จากการวิเคราะห์นั้นจะใช้ในการปรับปรุง แก้ไข การขยายขอบเขตหรือการยุติการดำเนินการ ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ต้นทุน (Cost-effective) ดำเนินงานด้านต่าง ๆ

การประเมินผล คือ การติดตามแผนงานหรือโครงการที่ได้ดำเนินกิจกรรมไปแล้วนั้นให้ผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือแผนงานที่กำหนดไว้หรือไม่

การติดตามและการประเมินผล หมายถึง กระบวนการวัดและติดตามผลการปฏิบัติงานของแผนงานหรือโครงการต่างๆ เป็นระยะอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อประเมินว่าสามารถปฏิบัติงานกิจกรรมแผนงานหรือโครงการให้เป็นไปตามพันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งการติดตามและประเมินผลมีกระบวนการทำงานที่เหมือนกันเป็นเรื่องที่ทำควบคู่กันไปเรียกว่า การติดตามประเมินผล

การติดตามประเมินผลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ทราบว่าโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่และมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ผลจากการติดตามและการประเมินผลนั้นจะให้ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จ จุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมและช่วยให้การบริหารแผนงานกิจกรรมและโครงการมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งการบริหารแผนงานกิจกรรมและโครงการจะประกอบด้วย การวางแผน

(Planning) การปฏิบัติตามแผน (Implementation) การควบคุม (Control) และการประเมินผล (Evaluation) มีความสำคัญเท่ากันทุกส่วน ถ้าขาดส่วนหนึ่งส่วนใด หรือส่วนหนึ่งส่วนใดขาดประสิทธิภาพก็จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารแผนงานกิจกรรมและโครงการทั้งหมด (ธานี ภาคอุทัย, 2562)

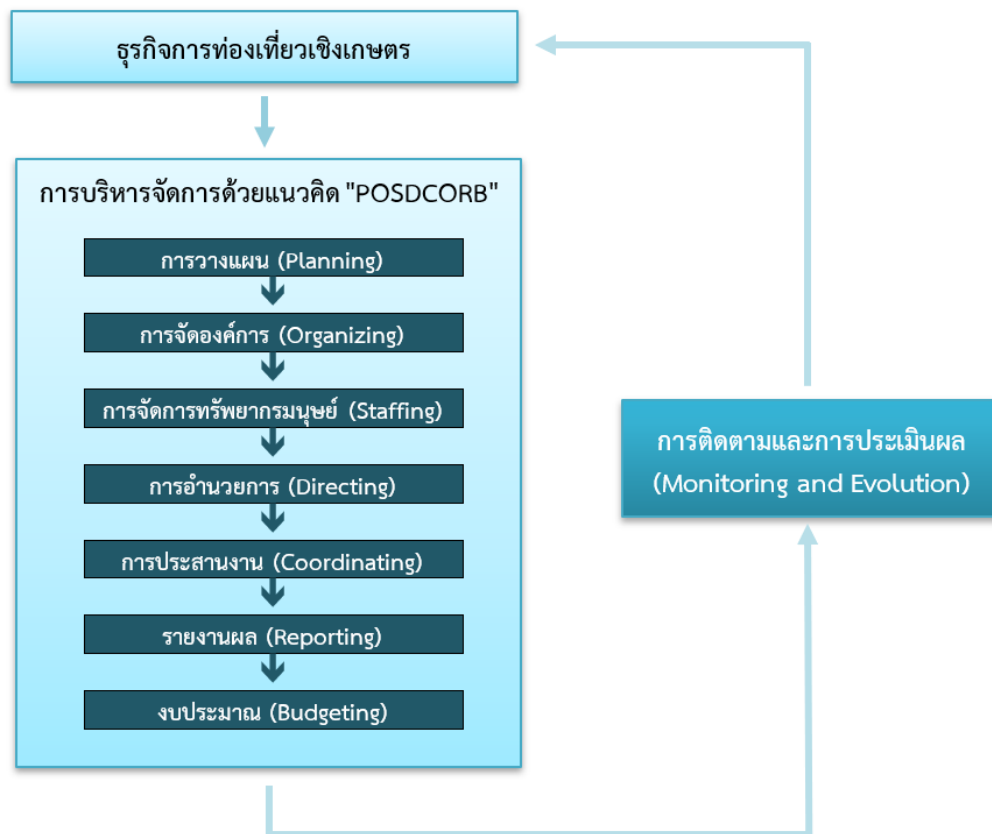
การประเมินผลอย่างเป็นระบบและตรงตามวัตถุประสงค์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง หรือโครงการเสร็จสมบูรณ์ หรือนโยบาย การออกแบบ การนำไปใช้และผลลัพธ์ ควรมีการประเมินผล ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมีประโยชน์ ช่วยให้สามารถรวมบทเรียน การเรียนรู้ในกระบวนการตัดสินใจ การประเมินเกี่ยวข้องกับการระบุและการสะท้อนถึงผลกระทบของสิ่งที่ได้ทำและการตัดสินใจคุณค่า วิธีการที่ดีในการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาการปรับปรุงการให้บริการ การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร และแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่เป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ชุมชน และทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ การติดตาม และการประเมินผลก่อให้เกิดวัตถุประสงค์ของภาพรวม (World Bank, 2004)

สรุป

การนำแนวคิด POSDCORB มาใช้ในการจัดการผู้ประกอบการต้องพิจารณา การวางแผนซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำแผนระยะสั้น-ระยะยาว สิ่งที่ต้องทำและวิธีการสำหรับทำให้บรรลุเป้าหมายได้ การจัดองค์การ คือ การบริหารจัดการตามที่กำหนดไว้เพื่อประสพผลสำเร็จที่ต้องการ การจัดการบุคลากรขององค์การรวมถึง การรับสมัครงาน การฝึกอบรม จนกระทั่งลาออก กำกับดูแล ตัดสินใจและแนวทางการเป็นผู้นำ กำหนดเป้าหมายไว้ การประสานงานเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการเชื่อมโยงกับแผนกต่าง ๆ ในองค์กร การรายงาน คือ การแจ้งให้สมาชิกทราบเกี่ยวกับความคืบหน้าในแต่ละระดับ การจัดทำงบประมาณเกี่ยวข้องกับการวางแผนที่เหมาะสมและการใช้ทรัพยากรทั้งหมด ในขณะที่การติดตามและประเมินผลพยายามที่จะควบคุมประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน ดังนั้นผู้ประกอบการควรรวมกระบวนการทั้งหมดไว้อย่างเหมาะสมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยแนวคิด POSDCORB นั้น นอกเหนือจากกระบวนการบริหารจัดการทั้ง 7 ประการแล้ว การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องมีกระบวนการการติดตามและการประเมินผล (Monitoring and Evolution) ด้วย โดยสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 การบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยแนวคิด POSDCORB คือ P-Planning การวางแผน, O-Organizing การจัดองค์การ, S-Staffing การจัดการทรัพยากรมนุษย์, D-Directing การอำนวยการ, Co-Coordinating การประสานงาน, R-Reporting รายงานผล และ B-Budgeting งบประมาณ ยังพบอีกหนึ่งองค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารจัดการเพื่อให้องค์การประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป็นส่วนสำคัญในการตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานทั้งหมดที่ผ่านมา นำไปสู่การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และแก้ไขจุดที่บกพร่องให้ทันท่วงที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียด้วยนั้นคือ การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evolution)

เอกสารอ้างอิง

ธานี ภาคอุทัย. (2562). *คู่มือการติดตามและประเมินผลโครงการ*. (เอกสารวิชาการ). กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

- พัทธ์ยมล สีสวัสดิ์วิชย์. (2558). ต้นแบบการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพในภาคตะวันออกของประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากรฉบับภาษาไทย*, 35(1), 103-124.
- ยุพา แซ่ซ้อ และคณะ. (2561). *การสื่อสารเพื่อการประสานความร่วมมือในงานส่งเสริมการเกษตร*. (เอกสารวิชาการ). กรุงเทพมหานคร: คณะทำงานพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะนักส่งเสริมการเกษตรระดับชำนาญการพิเศษ กรมส่งเสริมการเกษตร และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมาร์ทเอสเอ็มอี. (2559). *คาดท่องเที่ยวเชิงเกษตรโต 8-9%*. สืบค้น 22 กุมภาพันธ์ 2563. จาก <https://www.smartsme.co.th/content/39166>.
- สมคิด บางโม. (2553). *องค์การและการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: วิทยาพัฒน์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). *KOFC เปิดมุมมองวิเคราะห์รายได้ภาคเกษตร หลังรัฐดันท่องเที่ยวเชิงเกษตรไทยช่วงวันหยุดยาว*. สืบค้น 22 กุมภาพันธ์ 2563. จาก <https://www.ryt9.com/s/prg/2464477>.
- Castetter, W. (1976). *The personnel function in educational administration*. (2nd ed.). New York: Macmillan.
- Parnav, K. (n.d.). *Reporting to management: Meaning, objects and essentials*. Retrieved February 24, 2020. from <http://www.yourarticlelibrary.com/accounting/management-accounting/reporting-to-management-meaning-objects-and-essentials/62530>.
- Urwick, L. (1973). The function of administration. In L. Gulick and L. Urwick (Eds.), *Papers on the Science of Administration* (pp.116–130). New York: Institute of Public Administration.
- World Bank. (2004). *Monitoring & evaluation: Some tools, methods and approaches*. Washington, DC: Author.

การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ COMPETENCY-BASED EDUCATION: CBE

รณิชัย สวัสดิ์

Rontichai Sawat

รัตนะ บัวสนธ์

Rattana Buosonte

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University

E-mail : rontichais63@nu.ac.th

Received August 2, 2021; Revised September 15, 2021; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-Based Education: CBE) ซึ่งเป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจความถนัดและก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงานการแก้ปัญหาและการดำรงชีวิต สมรรถนะเป็นคุณลักษณะที่ประกอบด้วยความรู้ ทักษะกระบวนการ เจตคติ โดยองค์ประกอบดังกล่าวสามารถดำเนินการโดยผ่านการจัดการเรียนการสอนของครู ครูต้องจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่อิงสมรรถนะ อย่างไรก็ตาม ความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้อาจไม่ช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการทำงาน หากผู้เรียนนั้นขาดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่ตนมีในการปฏิบัติงาน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การขาดความสามารถเชิงสมรรถนะ ดังนั้น ความรู้ทักษะ เจตคติ ที่บุคคลได้เรียนรู้จะยังไม่ใช่สมรรถนะ จนกว่าบุคคลนั้นจะได้แสดงพฤติกรรมแสดงออกถึงความสามารถในการนำความรู้ทักษะ เจตคติ ที่มีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง

คำสำคัญ: การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ, ฐานสมรรถนะ, การศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

Abstract

The aim of this article is to study Competency-Based Education (CBE) as Learner Centered instruction which supports learning based on learner' interests and aptitude, and develops learners' advance abilities to reach the goal of core competency for learning, working, solving problem and living. The important competency for learners is a trait included with Knowledge (K), Process(P), and Attitude (A), and all of components could be proceeded through the instruction, lesson plan and competency assessments.

However, learners will lack the abilities as their competency if they do not afford three useful practical elements. Therefore, the certain competency commonly means the behavior reveals abilities to use Knowledge (K), Process(P), and Attitude (A) for the real situation successfully.

However, the knowledge, skills, and attitudes learned by learners may not help them succeed at work if the learners lack the ability to apply their knowledge, skills and attitudes in their work, in other words, they lack performance ability Therefore, the knowledge, skills, and attitudes that a person learns are not competent until the person demonstrates the ability to apply such knowledge, skills, and attitudes to work or to solve problems in different situations until success at a certain level.

Keywords: Competency-Based Education, Competency-Based, Learner Centered

บทนำ

โลกปัจจุบันและอนาคตที่มีความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก บุคคลมีความจำเป็นต้องมีสมรรถนะหลักสำคัญที่ต้องใช้ในการใช้ชีวิตการเรียน การทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข สมรรถนะดังกล่าวสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ดีผ่านหลักสูตรฐานสมรรถนะในปัจจุบันในหลายประเทศจึงมีการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะมาใช้ เนื่องจากหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต

สมรรถนะเป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ทักษะเจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่งสมรรถนะแสดงออกทางพฤติกรรมการปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะเจตคติคุณลักษณะและความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงานคนทุกคนมีศักยภาพ (Potential) ภายในซึ่งเป็นความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลแต่ละคน ศักยภาพด้านใดด้านหนึ่งแฝงอยู่แล้วแต่อาจยังไม่ได้แสดงออกให้เห็นจนกว่าจะได้รับการกระตุ้นหรือได้รับการศึกษาหรือเรียนรู้ที่เหมาะสมกับภาวะแฝงนั้นและเมื่อศักยภาพนั้นปรากฏออกมาหากได้รับการส่งเสริมต่อไปก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในด้านนั้นสูงขึ้น ดังนั้นการได้เรียนรู้สาระความรู้และได้รับการฝึกทักษะหรือกระบวนการต่าง ๆ รวมทั้งการได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เหล่านั้นสามารถช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถเพิ่มสูงขึ้นได้

การที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสามารถทำได้โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งครูต้องออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานสมรรถนะและจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะอย่างเป็นลำดับเป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอนพร้อมกับการออกแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่อิงสมรรถนะโดยครูทำการทดสอบพฤติกรรมปฏิบัติ (Performance Assessment) ของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด (Performance Criteria) ให้ครอบคลุมทั้งความรู้

ทักษะกระบวนการ เจตคติจนบุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมแสดงออกถึงความสามารถในการนำความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่มีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ

ความเป็นมาของหลักสูตรฐานสมรรถนะ

ระบบฐานสมรรถนะมี 2 ระบบหลักได้แก่ระบบของอังกฤษหรือสหราชอาณาจักรและระบบของสหรัฐอเมริกาโดยแต่ละระบบมีฐานแนวคิดและคุณลักษณะเฉพาะของตนเองซึ่งทั้ง 2 ระบบไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงและเมื่อได้ทำความเข้าใจทั้งสองระบบก็จะสามารถนำส่วนที่ดีที่สุดมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมในบริบทที่ต้องการได้ในที่สุด

หลักสูตรฐานสมรรถนะเริ่มใช้มาตั้งแต่ปี 1970 ในประเทศสหรัฐอเมริกานิยมใช้ในการจัดหลักสูตรการฝึกอบรม(Competency-Based Training) เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษเกาหลี ออสเตรเลียเพื่อควบคุมคุณภาพของบุคลากรในอาชีพต่าง ๆ เพื่อเพิ่มการแข่งขันกับนานาชาติ เช่น ประเทศออสเตรเลียมี The National Training Board เป็นผู้กำหนดมาตรฐานสมรรถนะระดับชาติ (National Competency Standards) ให้นโยบายและแนวทางการดำเนินงานฝึกอบรมโดยคาดหวังสิ่ง ที่ผู้เข้าอบรมจะสามารถปฏิบัติได้ (Performance) เมื่อจบหลักสูตรเช่นการฝึกอบรมด้านภาษาอังกฤษ เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เช่น ด้านอาหารการโรงแรมท่องเที่ยวของ TAFE ประเทศออสเตรเลียก็จัดการ ฝึกอบรมแบบ Competency-Based Training in English Language Teaching และได้ปรับปรุง พัฒนามาตรฐานสมรรถนะของอาชีพต่าง ๆ จนถึงปัจจุบันรวมถึงการเทียบความรู้และประสบการณ์

ปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในหลายประเทศได้นำแนวทางการฝึกอบรมแบบฐาน สมรรถนะ (Competency-Based Training) มาใช้กับการจัดหลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum) ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากผู้กำหนด นโยบายและผู้มีอำนาจด้านหลักสูตรของประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

ลักษณะสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ

1) กำหนดผลการเรียนรู้อย่างชัดเจนว่าผู้เรียนสามารถทำอะไรได้เมื่อจบหลักสูตร (Course Outcomes/Performance Outcomes)

2) ใช้มาตรฐานสมรรถนะเป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรกำหนดเนื้อหาวางแผนการจัดการ เรียนการสอนและการประเมินผลทำให้การเรียนการสอนเชื่อมโยงกับการประเมินผลและการรับรอง คุณวุฒิ

3) มีเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) เพื่อใช้ในการประเมินผลผู้เรียนที่แน่นอน มาตรฐานสมรรถนะเป็นข้อกำหนดความรู้และทักษะและนำความรู้และทักษะนั้น ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการ ทำงานโดยปฏิบัติงานให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในหลักสูตรแบบฐานสมรรถนะจึงมีกรอบมาตรฐานสมรรถนะ เป็นตัวกำหนดความรู้และทักษะที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติภาระงาน/กิจกรรมต่าง ๆ ได้เมื่อ เรียนจบหลักสูตรและสามารถวัดและประเมินผลได้ตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนดเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) คือผลการเรียนรู้ซึ่งคาดหวังให้ผู้รับการอบรมหรือผู้เรียนสามารถทำได้เมื่อ

เรียนจบหน่วย ดังนั้นการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยสมรรถนะนี้ต้องกำหนดจุดประสงค์การปฏิบัติ (Performance Objective) หรือจุดประสงค์การเรียนรู้โดยให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะสามารถปฏิบัติงานได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดและการประเมินผลต้องสอดคล้องกับเกณฑ์การปฏิบัติจึงจะเกิดการเรียนการสอนและการประเมินผลแบบฐานสมรรถนะ เพราะใช้สมรรถนะเป็นตัวกำหนดตั้งแต่การจัดการเรียนการสอนจนถึงการประเมินผลซึ่งการประเมินผลสามารถใช้รูปแบบที่หลากหลายได้แก่การสังเกต (Observation) การสาธิตและตั้งคำถาม (Demonstration and Questioning) แบบทดสอบและข้อสอบอัตนัย (Pen and Paper Test and Essays) ซึ่งใช้ประเมินด้านความรู้การสอบปากเปล่า (Oral Test) การทำโครงการ (Projects) สถานการณ์จำลอง (Simulations) แฟ้มผลงาน (Portfolios) การประเมินผลโดยการใช้คอมพิวเตอร์ (Computer-Based Assessment) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเป็นเครื่องมือในการสร้างแบบทดสอบและบันทึกผลได้ (สุจิตรา ปทุมลังการ, 2562)

แนวคิดการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ

การจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ หมายถึง การวางแผนการสอนของหลักสูตรรายวิชาที่เกิดจากการศึกษา และกำหนดแนวทางและวิธีการตั้งแต่ก่อนการสอนขณะดำเนินการสอนและหลังการสอน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะด้านความรู้ทักษะและเจตคติที่สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชาสมรรถนะรายวิชา ส่งผลให้ผู้เรียนที่ได้ผ่านการเรียนจบหลักสูตรรายวิชานั้นแล้วสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายของจุดประสงค์รายวิชาและสมรรถนะรายวิชา องค์ประกอบของการจัดทำแผนการสอนฐานสมรรถนะแบ่งได้เป็น 4 องค์ประกอบซึ่งจัดเป็นลำดับขั้นดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

1) ขั้นศึกษาและจัดเตรียมทรัพยากรพื้นฐานการวางแผนด้วยการเริ่มต้นจากการศึกษาวิเคราะห์ตลอดจนจัดเตรียมทรัพยากรนับเป็นองค์ประกอบที่เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญมากภารกิจที่จะต้องทำในขั้นตอนนี้ดังนี้

1.1) ศึกษาหลักสูตรวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หัวเรื่อง ตลอดจนขอบเขตของเนื้อหาที่กำหนดอย่างคร่าว ๆ ในหลักสูตร

1.2) สำรวจและวินิจฉัยผู้เรียน

1.3) สำรวจทรัพยากรอื่น ๆ เช่น งบประมาณสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนเช่นอุปกรณ์สาธิตอุปกรณ์ช่วยสอน เป็นต้น

1.4) สำรวจสถานะแวดล้อมตลอดจนความรู้ความสามารถของผู้สอนที่จะต้องนำมาใช้ในการพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมที่สุดต่อไป

2) ขั้นกำหนดแนวทางและวิธีการภายหลังจากศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นได้แล้วก็จะนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดวิธีการสอนและสื่อการเรียนการสอนภารกิจที่จะต้องกระทำในขั้นตอนนี้ดังนี้

2.1) กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

2.2) กำหนดวิธีนำเข้าสู่บทเรียนและการสร้างแรงจูงใจ

2.3) กำหนดวิธีสอนในแต่ละขอบเขตเนื้อหาและวัตถุประสงค์

2.4) กำหนดสื่อการเรียนการสอนพร้อมกับการจัดเตรียมสื่อที่จำเป็นไว้ให้พร้อม

2.5) กำหนดเวลาที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน

กำหนดวิธีการประเมินผลผู้เรียนตลอดจนเลือกและสร้างเครื่องมือต่าง ๆ ที่เหมาะสม
เช่น ใบงาน แบบทดสอบ เป็นต้น

3) ขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการนำสิ่งที่ได้ศึกษาจัดเตรียมไว้มาใช้ในขั้นตอนนี้
จะต้องพยายามใช้วิธีการที่จัดเตรียมไว้ผู้สอนจะต้องใช้ความรู้และทักษะในการนำการเรียนให้สำเร็จผล
ตามเป้าหมายและวิธีการ

4) ขั้นการประเมินผลเป็นขั้นของการตรวจสอบผลว่า ปฏิบัติการที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ผู้เรียน
เข้าใจมากน้อยเพียงใด การเตรียมการในขั้นนี้จะต้องวางแผนไว้ล่วงหน้าเมื่อถึงขั้นตอนนี้ก็จะเป็นขั้นของ
การนำสิ่งที่เตรียมมาใช้แล้วเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนในทันทีซึ่งก็จะป้อนข้อมูล
กลับไปยังผู้เรียน เพื่อปรับความรู้ความเข้าใจให้เป็นไปตามเป้าหมายจากองค์ประกอบของการจัดระบบ
ในการวางแผนการสอนดังกล่าวจะเป็นแนวทางพัฒนาเพื่อกำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ฐาน
สมรรถนะให้เป็นระบบโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1) ศึกษาหลักสูตรวัตถุประสงค์ทั่วไปตลอดจนขอบเขตเนื้อหา

4.2) ศึกษาวินิจฉัยเกี่ยวกับตัวผู้เรียน

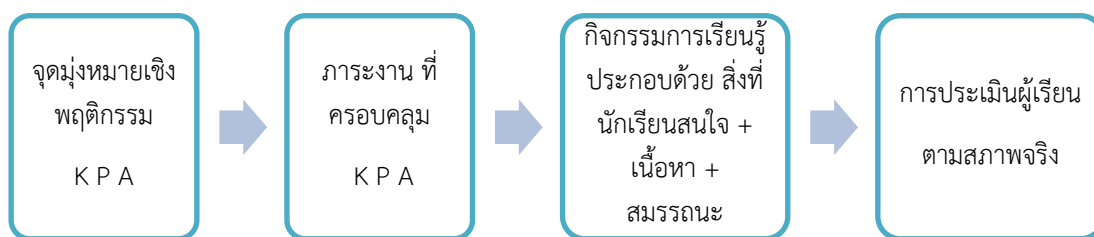
4.3) กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

4.4) เลือกวิธีการสอนตลอดจนสื่อการเรียนการสอน

4.5) ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน

4.6) ประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน

4.7) ศึกษาข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำมาปรับปรุงวิธีสอนในครั้งต่อไป ผู้สอนจะต้องมีการวางแผน
ไว้ในทุกขั้นตอนอย่างละเอียดล่วงหน้าเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียนได้มากที่สุดและในการ
ดำเนินการจัดการเรียนการสอนจะสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสมกับบริบทของ
ผู้เรียนและสภาพแวดล้อม โดยผู้สอนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเตรียมการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มต้นก่อนการ
สอนขณะดำเนินการสอนและประเมินผลความก้าวหน้าเป็นลำดับสุดท้าย

แผนภาพที่ 1 แผนการจัดการจัดการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

การวัดและประเมินผลสมรรถนะของผู้เรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นในการพิจารณาว่าผู้เรียนเกิดคุณภาพการเรียนรู้ตาม

จุดประสงค์สมรรถนะที่ตั้งไว้นาน้อยเพียงใดซึ่งมีรูปแบบและวัตถุประสงค์แตกต่างกันไปโดยการประเมินผลเพื่อการเรียนรู้เป็นกลวิธีในการวัดผลมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้และมีความมั่นใจในการประเมินตนเองและผู้เรียนอื่น (Self-Assessment และ Peer-Assessment) เพื่อความเข้าใจในสมรรถนะของตนได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นอีกทั้งสามารถกำหนดแนวในการพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืนการประเมินผลเพื่อการเรียนรู้จึงไม่ใช่เพียงแต่การให้คุณค่าของผลสัมฤทธิ์เท่านั้นแต่เป็นขั้นตอนแรกในการนำไปสู่การเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง

แนวโน้มของการประเมินผลการเรียนรู้จะอยู่บนพื้นฐานของวิธีการ (สุวิมล ว่องวานิช, 2546) ต่อไปนี้

1) รายวิชาเป็นหน่วยของการวิเคราะห์ควรใช้การประเมินที่ใช้ผลการปฏิบัติงานเป็นฐาน (Performance-Based Assessment) โดยเน้นการให้ผู้เรียนประยุกต์ความรู้ทักษะและบูรณาการเข้ากับการปฏิบัติงานที่ซับซ้อนในสภาพที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

2) การประเมินจะอิงข้อมูลเชิงคุณภาพหลักฐานที่ใช้มีความหลากหลายและสิ่งที่ถูกประเมินเป็นพหุมิติเช่นความรู้ทักษะความคิดสร้างสรรค์คุณธรรมจิตสำนึกต่อสังคม

3) การประเมินต้องอิงกับบริบทของท้องถิ่น

4) การประเมินต้องวัดผ่านพฤติกรรมผลงานที่เกิดขึ้นจากการเรียนวิชาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น การประเมินจึงต้องยึดหลักการเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้เรียนในแต่ละช่วงเวลายุ่งเน้นการประเมินเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นจริงที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมและพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องชัดเจนตรวจสอบได้อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสภาพความเป็นจริงได้การวัดและประเมิน Competency แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ 3 กลุ่ม (ขจรศักดิ์ ศิริมัย, 2554) คือ

1) Tests of Performance เป็นแบบทดสอบที่ให้ผู้รับการทดสอบทำงานบางอย่าง เช่น การเขียนอธิบายคำตอบการเลือกตอบข้อที่ถูกที่สุดหรือการคิดว่าถ้ารูปทรงเรขาคณิตที่แสดงบนจอหายไปแล้วจะเป็นรูปใดแบบทดสอบประเภทนี้ออกแบบมาเพื่อวัดความสามารถของบุคคล (Can Do) ภายใต้เงื่อนไขของการทดสอบตัวอย่างของแบบทดสอบประเภทนี้ ได้แก่ แบบทดสอบความสามารถทางสมองโดยทั่วไป (General Mental Ability) แบบทดสอบที่วัดความสามารถเฉพาะ เช่น Spatial Ability หรือความเข้าใจด้านเครื่องยนต์กลไกและแบบทดสอบที่วัดทักษะหรือความสามารถทางด้านร่างกาย

2) Behavior Observations เป็นแบบทดสอบที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตพฤติกรรมของผู้รับการทดสอบในบางสถานการณ์แบบทดสอบประเภทนี้ต่างจากประเภทแรกตรงที่ผู้เข้ารับการทดสอบไม่ต้องพยายามทำงานอะไรบางอย่างที่ออกแบบมาเป็นอย่างดีแล้วแต่จะวัดจากการสังเกตและประเมินพฤติกรรมในบางสถานการณ์ เช่น การสังเกตพฤติกรรมการเข้าสังคมพฤติกรรมการทำงาน การสัมภาษณ์อาจจัดอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย

3) Self-Reports เป็นแบบทดสอบที่ให้ผู้ตอบรายงานเกี่ยวกับตนเอง เช่น ความรู้สึกทัศนคติ ความเชื่อความสนใจแบบทดสอบบุคลิกภาพแบบสอบถามแบบสำรวจความคิดเห็นต่าง ๆ การตอบคำถามประเภทนี้อาจไม่ได้เกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ตอบก็ได้การทดสอบบางอย่าง เช่น การสัมภาษณ์ อาจเป็นการผสมกันระหว่าง Behavior Observations และ Self-Reports

เพราะการถามคำถามในการสัมภาษณ์อาจเกี่ยวข้องกับความรู้สึกความคิดและทัศนคติของผู้ถูกสัมภาษณ์ ในขณะที่เดียวกันผู้สัมภาษณ์ก็สังเกตพฤติกรรมของผู้ถูกสัมภาษณ์ได้

เนื่องจากสมรรถนะเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ดังนั้นการวัดหรือประเมินที่สอดคล้องที่สุดคือ การสังเกตพฤติกรรม ซึ่งการสังเกตพฤติกรรมนั้นมีสมมุติฐาน 2 ประการ ที่จะทำให้การสังเกตพฤติกรรมมีความถูกต้อง กล่าวคือ 1) ผู้ที่สังเกตและประเมินต้องทำด้วยความตรงไปตรงมา 2) ผู้ที่สังเกตและประเมินต้องใกล้ชิดเพียงพอที่จะสังเกตพฤติกรรมของผู้ที่ถูกประเมินได้ตามรูปแบบที่กำหนดไว้ นั่นผู้บังคับบัญชาจะเป็นผู้ประเมินสมรรถนะของข้าราชการโดยผู้บังคับบัญชาจะทำความเข้าใจกับความหมายและระดับของสมรรถนะที่จะประเมิน และประเมินว่าพฤติกรรมการทำงานโดยรวม ๆ ของข้าราชการผู้นั้นสอดคล้องกับระดับสมรรถนะที่ระดับใด โดยผู้บังคับบัญชาจะต้องหมั่นสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการทำงานของผู้ที่ถูกประเมินไว้เป็นระยะ ๆ เพื่อให้เป็นหลักฐานยืนยันในกรณีที่ผู้ถูกประเมินไม่เห็นด้วยกับระดับสมรรถนะที่ได้รับการประเมินการวัดสมรรถนะทำได้ค่อนข้างลำบากจึงอาศัยวิธีการหรือใช้เครื่องมือบางชนิดเพื่อวัดสมรรถนะของบุคคล ดังนี้

1) ประวัติการทำงานของบุคคลว่าทำอะไรบ้างมีความรู้ทักษะหรือความสามารถอะไรเคยมีประสบการณ์อะไรมาบ้างจากประวัติการทำงานทำให้ได้ข้อมูลส่วนบุคคล

2) ผลประเมินการปฏิบัติงาน (Performance Appraisal) ซึ่งจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานใน 2 ลักษณะคือ

2.1) ผลการปฏิบัติที่เป็นเนื้องาน (Task Performance) เป็นการทำงานที่ได้เนื้องานแท้ ๆ

2.2) ผลงานการปฏิบัติที่ไม่ใช่เนื้องานแต่เป็นบริบทของเนื้องาน (Contextual Performance) ได้แก่ ลักษณะพฤติกรรมของคนปฏิบัติงานเช่นการมีน้ำใจเสียสละช่วยเหลือคนอื่น เป็นต้น

3) ผลการสัมภาษณ์ (Interview) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อาจจะเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คือ กำหนดคำถามไว้แล้วสัมภาษณ์ตามที่กำหนดประเด็นไว้ และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง คือ สอบถามตามสถานการณ์คล้ายกับเป็นการพูดคุยกันธรรมดา แต่ผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมคำถามไว้ในใจ โดยใช้กระบวนการสนทนาให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สบายใจให้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพจริงมากที่สุด

4) ศูนย์ประเมิน (Assessment Center) เป็นศูนย์รวมเทคนิคการวัดทางจิตวิทยาหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน รวมทั้งการสนทนากลุ่มแบบไม่มีหัวหน้ากลุ่มรวมอยู่ในศูนย์นี้

5) การประเมินผลการปฏิบัติงานแบบ 360 องศา (360 Degree Feedback) หมายถึง การประเมินรอบด้าน ได้แก่ การประเมินจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และลูกค้า เพื่อตรวจสอบความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ โดยการตรวจสอบสมรรถนะจะตรวจสอบว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสมรรถนะที่ต้องการหรือไม่ และมีข้อสังเกตดังนี้

1) เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้อธิบายได้

2) สามารถลอกเลียนแบบได้

3) มีผลกระทบต่อความก้าวหน้าขององค์กร

4) เป็นพฤติกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้หลายสถานการณ์

5) เป็นพฤติกรรมที่ต้องเกิดขึ้นบ่อย ๆ

ทางเลือกของการประเมินสมรรถนะหากไม่ประเมินสมรรถนะด้วยการสังเกตจะสามารถประเมินด้วยวิธีใดได้บ้าง ทางเลือกคือการจำแนกพฤติกรรมในแต่ละระดับสมรรถนะออกเป็นข้อ ๆ แล้วให้ผู้บังคับบัญชาตอบว่าข้าราชการที่ถูกประเมินมีพฤติกรรมแบบนั้น น้อย ปานกลาง หรือมาก ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้แบบประเมินมีความยาวมากขึ้น นอกจากนั้นอาจมีความยุ่งยากในการวิเคราะห์คะแนน และมีค่าใช้จ่ายในการจ้างออกแบบเพิ่มขึ้น ที่สำคัญไม่ว่าจะประเมินแบบใดถ้าผู้ประเมินไม่ได้ประเมินอย่างตรงไปตรงมาผลการประเมินก็จะไม่เที่ยงตรงอยู่ดี

การประเมินผลแบบฐานสมรรถนะไม่ได้ดีไปกว่าหรือแตกต่างไปจากวิธีการประเมินแบบเดิม (Traditional Assessment) หรือแบบอื่น ๆ เพียงแต่การประเมินแบบฐานสมรรถนะให้ความสำคัญกับสมรรถนะที่กำหนด ในการฝึกอบรมหรือศึกษาทางวิชาชีพการประเมินผลที่เน้นการปฏิบัติ (Performance-Based Assessment) เน้นที่กระบวนการเรียนรู้และการปฏิบัติซึ่งมักจะประเมินทักษะ 4 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562) คือ

- 1) ทักษะตามภาระงาน (Task Skills) ความสามารถในการปฏิบัติภาระงานแต่ละชิ้น
- 2) ทักษะการจัดการ (Task Management Skills) ความสามารถในการจัดการกับภาระงานและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติภายในงานนั้น ๆ
- 3) ทักษะในคาดการณ์อุปสรรคปัญหาที่อาจเกิดขึ้น (Contingency Skills) การประเมินทักษะใช้ได้ดีโดยกำหนดสถานการณ์จำลอง
- 4) ทักษะตามบทบาทและงานที่ได้รับมอบหมายและสภาพแวดล้อม (Job/Role Environment) รวมถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่น

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นการประเมินยึดหลักการเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้เรียนมุ่งเน้นการประเมินเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นจริงที่จะส่งผลต่อพฤติกรรม และพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องชัดเจนตรวจสอบได้ อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสภาพความเป็นจริงได้

วิธีการประเมินผลแบบฐานสมรรถนะ

วิธีการประเมินผลแบบฐานสมรรถนะเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ครูจะต้องคำนึงและเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งสามารถทำได้หลากหลายวิธี ดังนี้

1) เน้นกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) และมีการประเมินให้ความสำคัญกับการประเมินแบบย่อย (Formative Assessment) อย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามดูความก้าวหน้าวินิจัยจุดเด่นจุดด้อยของผู้เรียนให้ข้อมูลย้อนกลับและเป็นการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนไปด้วยในขณะเดียวกันต้องมีการสอบสรุป (Summative Assessment) เพื่อวัดและตัดสินกระบวนการเรียนรู้ (The End of Learning Process) ตอนเรียนจบรายวิชา

2) ใช้การอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced) วัดความสำเร็จในการปฏิบัติของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาใช้ศักยภาพตามความสามารถโดยไม่ต้องเปรียบเทียบกับผู้อื่น และตัดสินแบบอิงกลุ่ม

3) ประเมินสมรรถนะที่สำคัญก่อน (Crucial Outcomes) เพราะผลการเรียนรู้/การปฏิบัติของทุกสมรรถนะมีความสำคัญไม่เท่ากัน บางสมรรถนะอาจมีความสำคัญกว่าอีกสมรรถนะหนึ่งที่ครูผู้สอนจำเป็นต้องกำหนดขอบเขตในการเรียนรู้และการประเมินผล

4) บูรณาการสมรรถนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันไม่ประเมินแยกตามหน่วยสมรรถนะหรือหน่วยสมรรถนะย่อยออกจากกัน แม้ว่าการอบมาตรฐานสมรรถนะจะกำหนดแยกเป็นหน่วยสมรรถนะสมรรถนะย่อยและตัวบ่งชี้ไม่ได้หมายความว่าผู้สอนจะต้องสอนหรือประเมินผลแยกแต่ละสมรรถนะ เพราะในการจัดเนื้อหาการสอนแต่ละหน่วยอาจต้องเกี่ยวข้องกับสมรรถนะต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องกัน

ในการวัดและประเมินหลักสูตรรายวิชาฐานสมรรถนะตามสภาพจริงจำเป็นต้องใช้เทคนิค/วิธีการที่ใช้ในการประเมินตามสภาพจริงเพื่อสังเกตการกระทำรวมถึงการแสดงออกหลาย ๆ ด้านของผู้เรียนตามสภาพความเป็นจริงทั้งในและนอกห้องเรียนดังที่ (สำนักงานสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ได้กล่าวถึงวิธีการประเมินโดยสังเขปดังนี้

1) การสังเกตเป็นวิธีที่ดีมากวิธีหนึ่งในการเก็บข้อมูลพฤติกรรมด้านการใช้ความคิดการปฏิบัติงานโดยเฉพาะด้านอารมณ์ความรู้สึกและลักษณะนิสัยสามารถทำได้ทุกเวลาทุกสถานที่ทั้งในห้องเรียนนอกห้องเรียน หรือในสถานการณ์อื่นนอกโรงเรียนเครื่องมืออื่น ๆ ที่ใช้ประกอบการสังเกตได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบบันทึกกระเปาะสัมผัส เป็นต้น

2) การสัมภาษณ์เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้เก็บข้อมูลพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ได้ดี เช่น ความคิด (สติปัญญา) ความรู้สึก กระบวนการขั้นตอนในการทำงาน วิธีแก้ปัญหา ฯลฯ อาจใช้ประกอบการสังเกตเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มั่นใจมากยิ่งขึ้น

3) การตรวจงานเป็นการวัดและประเมินผลที่เน้นการนำผลการประเมินไปใช้ทันทีใน 2 ลักษณะ คือ เพื่อการช่วยเหลือผู้เรียน และเพื่อปรับปรุงการสอนของครู จึงเป็นการประเมินที่ควรดำเนินการตลอดเวลา เช่น การตรวจแบบฝึกหัดผลงานภาคปฏิบัติโครงการ/โครงการต่าง ๆ เป็นต้น งานเหล่านี้ควรมีลักษณะที่ครูสามารถประเมินพฤติกรรมระดับสูงของผู้เรียนได้ เช่น แบบฝึกหัดที่เน้นการเขียนตอบเรียบเรียงสร้างสรรค์ (ไม่ใช่แบบฝึกหัดที่เลียนแบบข้อสอบเลือกตอบซึ่งมักประเมินได้เพียงความรู้ ความจำ) งานโครงการโครงการที่เน้นความคิดขั้นสูงในการวางแผนจัดการดำเนินการและแก้ปัญหาสิ่งที่ควรประเมินควบคู่ไปด้วยเสมอในการตรวจงาน (ทั้งงานเขียนตอบ และปฏิบัติ) คือ ลักษณะนิสัยและคุณลักษณะที่ดีในการทำงาน

4) การรายงานตนเองเป็นวิธีการให้เขียนบรรยายหรือตอบคำถามสั้น ๆ หรือตอบแบบสอบถามที่ครูสร้างขึ้นเพื่อสะท้อนถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งความรู้ความเข้าใจวิธีคิดวิธีทำงานความพอใจในผลงานความต้องการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น

5) การใช้บันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนผลงานผู้เรียนโดยเฉพาะความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากเพื่อนครูโดยประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลจากเพื่อนผู้เรียนโดยจัดชั่วโมงสนทนาวิพากษ์ผลงาน (ผู้เรียนต้องได้รับคำแนะนำมาก่อนเกี่ยวกับหลักการวิธีวิจารณ์เพื่อการสร้างสรรค์) จากผู้ปกครองโดยจดหมาย/สารสัมพันธ์ที่ครูหรือโรงเรียนกับผู้ปกครองมีถึงกันโดยตลอดเวลา

6) การใช้ข้อสอบแบบเน้นการปฏิบัติจริงในกรณีที่ต้องการใช้แบบทดสอบควรใช้แบบทดสอบภาคปฏิบัติที่เน้นการปฏิบัติจริงซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

6.1) ปัญหาต้องมีความหมายต่อผู้เรียนและมีความสำคัญเพียงพอที่จะแสดงถึงภูมิความรู้ของผู้เรียนในระดับชั้นนั้น ๆ

6.2) เป็นปัญหาที่เลียนแบบสภาพจริงในชีวิตของผู้เรียน

6.3) แบบสอบต้องครอบคลุมทั้งความสามารถและเนื้อหาตามหลักสูตร

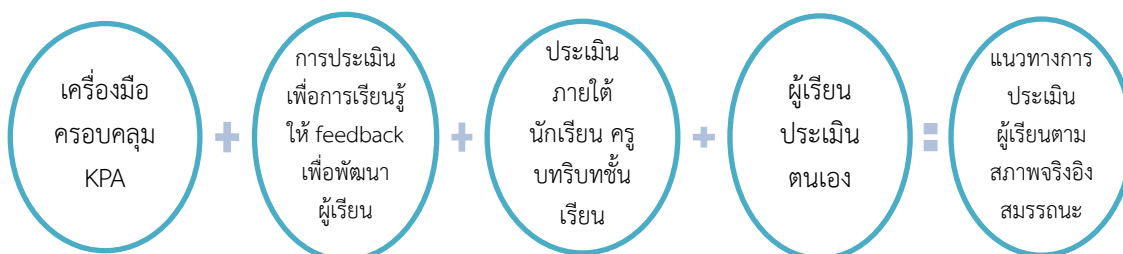
6.4) ผู้เรียนต้องใช้ความรู้ความสามารถความคิดหลาย ๆ ด้านมาผสมผสานและแสดงวิธีคิดได้เป็นขั้นตอนที่ชัดเจน

6.5) ควรมีคำตอบถูกได้หลายคำตอบและมีวิธีการหาคำตอบได้หลายวิธี

6.6) มีเกณฑ์การให้คะแนนตามความสมบูรณ์ของคำตอบอย่างชัดเจน

7) การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานแฟ้มสะสมงานหมายถึงสิ่งที่ใช้สะสมงานของผู้เรียนอย่างมีจุดประสงค์ที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ในเรื่องนั้น ๆ หรือหลาย ๆ เรื่องการสะสมนั้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหาเกณฑ์การเลือกเกณฑ์การตัดสินความสามารถ/คุณสมบัติหลักฐานการสะท้อนตนเอง

สรุปได้ว่า วิธีการประเมินผลแบบฐานสมรรถนะตามสภาพจริงจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายที่ใช้ในการประเมินตามสภาพจริงเพื่อสังเกตการกระทำรวมถึงการแสดงออกหลาย ๆ ด้านของผู้เรียนตามสภาพความเป็นจริง

แผนภาพที่ 2 แนวทางการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงอิงสมรรถนะ

การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ในชั้นเรียน

รูปแบบของการประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ในชั้นเรียนสามารถทำได้ในรูปแบบของการทำกิจกรรมในลักษณะภาระงาน (Task) และการถามคำถามผู้เรียนอย่างเป็นธรรมชาติซึ่งไม่ใช่การทดสอบ อาจจัดในรูปแบบการพูดคุยกับผู้เรียนหรือการตัดสินใจบางอย่าง เพื่อสะท้อนข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเมื่อสิ้นสุดบทเรียน ครูต้องประเมินว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรเพิ่มเติมโดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) อธิบายวัตถุประสงค์ของการเรียนและประโยชน์ของการเรียน 2) ตรวจสอบความเข้าใจวัตถุประสงค์ของผู้เรียน 3) อธิบายสิ่งที่ผู้เรียนต้องทำและจำเป็นต้องส่ง 4) แนะนำเกณฑ์การประเมินและตรวจสอบความเข้าใจ 5) ให้โอกาสผู้เรียนได้ใช้เกณฑ์การประเมินและตรวจสอบความเข้าใจ 6) ให้คำแนะนำและการสนับสนุนการเรียนของแต่ละบุคคลและให้คำพูดแนะนำ 7) ให้โอกาสผู้เรียนได้รับการประเมินจากผู้เรียนอื่น 8) ให้โอกาสผู้เรียนได้ประเมินตนเอง 9) ครูเป็นผู้นำ

ในการประเมินผลงานผู้เรียน 10) ครูให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน และ 11) ให้โอกาสผู้เรียนได้พัฒนาตนเองจากข้อมูลย้อนกลับ

การประเมินผลเป็นการรวบรวมหลักฐานผลการเรียนรู้ว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าถึงเกณฑ์หรือระดับที่กำหนดในมาตรฐานหรือตามผลการเรียนรู้ที่กำหนดในหน่วยสมรรถนะสมรรถนะย่อยและตัวชี้วัดเพื่อตัดสินว่าผู้เรียนสำเร็จตามสมรรถนะที่กำหนดหรือไม่การประเมินผลการจัดหลักสูตรแบบฐานสมรรถนะควรทำควบคู่กับการเรียนการสอนโดยวัดทั้งความรู้ทักษะและการนำไปประยุกต์ใช้

ตัวอย่าง การวัดและประเมินผลสมรรถนะของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นสามารถสรุปได้ ดังนี้

ระดับชั้น ป. 1-2 ไม่ประเมินผลตามตัวชี้วัดแต่เน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment For Learning: AFL) ที่ช่วยวินิจฉัยกระบวนการวิธีการเรียนรู้และให้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงวิธีการเรียนรู้และการทำงานของผู้เรียนโดยการประเมินจะให้ความสำคัญกับการประเมินแบบย่อย (Formative Assessment) อย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามดูความก้าวหน้าวินิจฉัยจุดเด่นจุดด้อยของผู้เรียนให้ข้อมูลย้อนกลับและเป็นการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนไปด้วย

ผู้เรียนเป็นผู้จัดทำบันทึกการเรียนรู้ของตนเองผู้สอนเป็นผู้จัดทำสมุดรายงานผลการเรียนรู้ (สมุดพกเดิม) โดยจัดทำเป็นรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียนในการพัฒนาสมรรถนะด้านต่าง ๆ ผู้สอนทำการวิเคราะห์และบันทึกร่องรอยของการแสดงให้เห็นถึงการใช้สมรรถนะของผู้เรียนในเหตุการณ์ที่ถูกกำหนดขึ้นหรือเป็นเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการทดสอบระดับชาติ (National Test) จัดสอบโดยสำนักทดสอบทางการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการซึ่งจะทดสอบใน 2 ด้านคือ 1) ด้านภาษาไทย และ 2) ด้านคณิตศาสตร์ รวมถึงมีการประเมินสมรรถนะต่าง ๆ แบบสรุปรวม (Summative Assessment) เพื่อวัดและตัดสินกระบวนการเรียนรู้โดยอาจใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายได้แก่การสังเกตรายการประเมิน (Checklist) การสาธิตและตั้งคำถามแบบทดสอบและข้อสอบอัตนัย (Pen and Paper Test and Essays) ซึ่งใช้ประเมินด้านความรู้การสอบปากเปล่า การทำโครงงานสถานการณ์จำลองแฟ้มสะสมผลงานการประเมินผล โดยการใช้คอมพิวเตอร์ (Computer-Based Assessment) เป็นเครื่องมือในการสร้างแบบทดสอบและบันทึกผลได้

ระดับสมรรถนะ หมายถึง ระดับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ซึ่งแตกต่างกันแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (เทื่อน ทองแก้ว, 2550) คือ

ก) แบบกำหนดเป็นสเกล (Scale) สมรรถนะแต่ละตัวจะกำหนดระดับความรู้ทักษะและคุณลักษณะแตกต่างกันตามปัจจัยกำหนดเป็นตัวชี้บ่งพฤติกรรม (Behavioral Indicator) ที่สะท้อนถึงความสามารถในแต่ละระดับ (Proficiency Scale) โดยกำหนดเกณฑ์การจัดระดับความสามารถไว้ 5 ระดับ คือ 1) ระดับเริ่มต้น (Beginner) 2) ระดับมีความรู้บ้าง (Novice) 3) ระดับมีความรู้ปานกลาง (Intermediate) 4) ระดับมีความรู้สูง (Advance) และ 5) ระดับเชี่ยวชาญ (Expert)

ข) แบบไม่กำหนดเป็นสเกลเป็นสมรรถนะพฤติกรรมเชิงความรู้สึกรหรือเจตคติที่ไม่ต้องใช้สเกล เช่น ความซื่อสัตย์ความตรงต่อเวลา เป็นต้น

ระดับขั้นของสมรรถนะ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2551) กำหนดดังนี้

1. ขั้นความรู้ (Knowledge) เป็นขั้นเริ่มต้นหรือเป็นขั้นพื้นฐาน (Basic Level)
2. ขั้นทักษะ (Skill) เป็นขั้นประสบการณ์ (Experience Level)
3. ขั้นเชี่ยวชาญ (Expert Level)

กล่าวโดยสรุประดับสมรรถนะ เป็นการกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินสมรรถนะไว้เป็นระดับ โดยครูสามารถออกแบบได้ตามความเหมาะสมได้ตามระดับขั้นของผู้เรียน

ตัวอย่างการมีสมรรถนะ

ตัวอย่างที่ 1 เมื่อโรงเรียนต้องจัดงานที่ต้องเชิญแขกมาทั้งสิ้น 200 คนคุณครูให้ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ช่วยวางแผนในการจัดโต๊ะควรจัดจำนวนเท่าไรให้ผู้เรียนได้อภิปรายร่วมกันมีฝ่ายหนึ่งเสนอให้จัดน้อยกว่า 200 เพราะโดยส่วนใหญ่แขกที่มางานย่อมน้อยกว่าจำนวนที่เชิญเสมอ เพราะอาจมีแขกบางคนซึ่งติดธุระไม่มาในวันงาน อีกฝ่ายก็ค้านว่าควรจัดโต๊ะให้ครบตามจำนวนที่เชิญเหลือดีกว่าขาด อีกฝ่ายค้านว่าการเหลือที่นั่งเอาไว้เป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ ทั้งปริมาณอาหารปริมาณโต๊ะ และเก้าอี้ น้องเจนเสนอให้ใช้ฟังก์ชันของโปรแกรม EXCEL ที่ได้เรียนมาในการคำนวณหาจำนวนของที่นั่งที่จะจัดให้มีความเสี่ยงต่อแขกลังงานน้อยที่สุด ทุกคนเห็นด้วยเพราะเป็นวิธีที่มีเหตุผลรองรับ ไม่ได้ใช้เพียงความรู้สึกในการแก้ปัญหา

น้องเจนมีสมรรถนะคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวันเพราะแก้ปัญหาของโรงเรียนโดยใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่เรียนเชื่อมโยงกับปัญหาที่ตนเองพบในชีวิตจริงได้อย่างมีเหตุผลตามวัย

ตัวอย่างที่ 2 ในช่วงเวลาที่เกิดพายุปากบัก สายสุตาซึ่งเป็นคณะกรรมการผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมในตำบลได้เรียนรู้เรื่องการทำงานร่วมกันและฝึกฝนเรื่องการทำงานเป็นทีมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ได้รวบรวมเพื่อน ๆ 10 คนช่วยเจ้าหน้าที่ในการดูแลเด็ก ๆ และคนแก่ในศูนย์อพยพ สายสุตาเป็นผู้ประสานงานและแบ่งหน้าที่ให้เพื่อน ๆ ทำตามความถนัด ทั้งการจัดหาอาหาร การจัดยาดูแลผู้เจ็บป่วย และให้กำลังใจแก่ผู้ที่เป็นห่วงกังวลเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เสียหาย ยามใดที่งานมีปัญหาสายสุตาและเพื่อน ๆ จะระดมความคิดหาวิธีแก้ปัญหา อีกทั้งให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เพื่อทำงานนี้ให้สำเร็จโดยมีสายสุตาเป็นผู้ประสานงาน ซึ่งทำให้เด็ก ๆ คนแก่ และทุกคนในศูนย์อพยพมีสุขภาพกายใจที่ดีพร้อมรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

สายสุตาและเพื่อน ๆ มีสมรรถนะการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีม เพราะมีทักษะในการทำงานร่วมกันและปฏิบัติตามบทบาทเพื่อการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ในส่วนสายสุตานี้มีสมรรถนะการเป็นผู้นำและใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสม สามารถประสานและนำกลุ่มแม่บ้านให้ปฏิบัติงานได้โดยนำความสามารถของสมาชิกแต่ละคนมาใช้เพื่อการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้มีสมรรถนะซึ่งคงไม่มีใครปฏิเสธว่าเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์และหากวิเคราะห์เจาะลึกลงไปอีกจะเห็นได้ว่าผู้ที่มีสมรรถนะต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นมีคุณสมบัติร่วมที่เหมือนกันคือ สามารถทำงาน/กิจกรรมได้สำเร็จหากวิเคราะห์ว่าทำไมได้สำเร็จเพราะอะไรคำตอบก็คือ

1) มีความรู้และนำความรู้มาใช้ในการสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เช่นสายสุตาและเพื่อนมีความรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันและนำมาใช้ในการทำงานร่วมกันในครั้งนี้

2) มีทักษะเช่นสายสุตาและเพื่อนมีทักษะในการทำงานร่วมกันทั้งการวางแผนจัดบทบาทหน้าที่และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน

3) มีเจตคติแรงจูงใจและคุณลักษณะที่ส่งเสริมพฤติกรรมกรกระทำให้บรรลุผลเช่นสายสุตาและเพื่อนมีความมุ่งมั่นมีแรงจูงใจในการทำงานให้สำเร็จแม้จะมีปัญหาขึ้นก็ไม่ย่อท้อต้งนั้นสมรรถนะจึงเป็นความสามารถของบุคคลในระดับที่ปฏิบัติงานใดงานหนึ่งได้สำเร็จโดยใช้ความรู้ทักษะเจตคติ/คุณลักษณะที่ตนมีอยู่หรือสมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ทักษะและคุณลักษณะเฉพาะของตนมาประยุกต์ใช้ในงานหรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ

สรุป

การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นการเรียนการสอน ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะที่สังเกตเห็นได้ และวัดได้เป็นการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ความรู้ ทักษะที่แท้จริงและใช้เวลาในการเรียนรู้ โดยการคิดและการลงมือทำด้วยตนเองของผู้เรียน และพัฒนาก้าวหน้าไปเป็นลำดับแต่ความสามารถของตนเองผ่านกระบวนการวัดและการประเมินฐานสมรรถนะ ซึ่งจะเน้นการวัดผลการเรียนรู้จากพฤติกรรมกรลงมือทำหรือการปฏิบัติที่สามารถแสดงออกถึงสมรรถนะตามที่กำหนด สอดคล้องกับ (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2562) กล่าวว่า การจัดการสอนฐานสมรรถนะ เป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่างๆที่ตนมีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่างๆจนประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งสมรรถนะแสดงออก ทางพฤติกรรม การปฏิบัติที่วัดได้และประเมินได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะและความสามารถอื่น ๆ ที่จะช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงานนอกจากนี้ (ทิตินา แคมณี, 2562) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนสาเหตุหลักของปัญหาผู้เรียนด้อยคุณภาพ คือ การที่คุณภาพของผู้เรียนตกต่ำทั้งทางด้านผลสัมฤทธิ์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ก็เนื่องมาจากหลักสูตรเน้นความรู้ เนื้อหาจำนวนมาก ครูยังไม่สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีคุณภาพ และยังขาดการจัดประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่ได้เรียนรู้แล้ว ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้การทำงาน การปฏิบัติตน การใช้ชีวิต และการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดสมรรถนะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอันแสดงถึงความด้อยคุณภาพของผู้เรียน ดังนั้นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะอย่างแท้จริงผู้เรียนต้องเกิด ความรู้ ทักษะ เจตคติ และจะได้แสดงพฤติกรรมแสดงออกถึงความสามารถในการนำความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่มีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-Based Education: CBE) สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ตามแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ
(Competency-Based Education: CBE)

จากแผนภาพที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะโดยเริ่มต้นจากหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นตัวกำหนดทิศทางสามารถปรับให้เข้ากับบริบทและความต้องการของผู้เรียน มีมาตรฐานสมรรถนะและจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะที่จัดไว้อย่างเป็นลำดับ เป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน ครูมีเป้าหมายที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนทำอะไรได้ ในระดับที่กำหนด ครูจะต้องวิเคราะห์ว่าผู้เรียนจำเป็นต้องรู้อะไร จึงจะช่วยให้ทำสิ่งนั้นได้ ซึ่งเอื้อให้มีการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์และลดภาระการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็น ผู้เรียนต้องได้รับความรู้และฝึกใช้ความรู้ในการทำรวมทั้งพัฒนาคุณลักษณะที่ควรจะต้องมีในการทำสิ่งนั้น ให้ประสบผลสำเร็จได้ในระดับที่กำหนด เชื่อมโยงไปยังการจัดการเรียนการสอนสมรรถนะครูต้องจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการคิด การปฏิบัติการลงมือทำการได้รับข้อมูลย้อนกลับ การปรับปรุง พัฒนา และได้รับการส่งเสริมให้นำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ได้เรียนรู้ ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ จนเกิดสมรรถนะในระดับที่ต้องการ โดยผู้เรียนแต่ละคนอาจจะใช้เวลาในการเรียนรู้มากน้อยแตกต่างกันได้ กระบวนการสุดท้ายคือการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ การวัดสมรรถนะเป็นการช่วยให้เห็นความสามารถที่เป็นองค์รวมของผู้เรียนโดยครูทำการทดสอบพฤติกรรมปฏิบัติ (Performance Assessment) ของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด (Performance Criteria) ซึ่งจะเน้นการประเมินองค์รวมของสมรรถนะด้วยเครื่องมือประเมินตามความเหมาะสม และประเมินเมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะรับการประเมิน หากประเมินผ่าน ผู้เรียนจะสามารถก้าวสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ขั้นต่อไปได้หากยังไม่ผ่าน ผู้เรียนจะได้รับการสอนซ่อมเสริมจนกระทั่งบรรลุผล ผู้เรียนแต่ละคนจะก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน อาจก้าวหน้าไปได้เร็วในบางสาระ และอาจไปได้ช้าในบางสาระตามความถนัดของตนหลักสูตรฐานสมรรถนะโดยทั่วไปมี

หลักการและลักษณะสำคัญดังกล่าว แต่ในประเทศต่าง ๆ การกำหนดสมรรถนะ และการออกแบบหลักสูตรอาจมีลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งมักเป็นไปตามความต้องการ บริบท และลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศ

เด็กไทยส่วนใหญ่ในปัจจุบันได้รับความรู้จำนวนมาก แต่ยังไม่สามารถใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตได้เท่าที่ควร รวมทั้งยังขาดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน และอนาคตทำให้มีขีดความสามารถต่ำในการแข่งขันกับนานาประเทศ ซึ่งจะกระทบต่อความอยู่รอดและความอยู่ดีของประชาชนและประเทศชาติ สิ่งที่มีความจำเป็น ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้แก่เด็กซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ได้มีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนในการช่วยกันพัฒนาผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา ให้เป็นผู้มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น ทนต่อความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของโลก

เอกสารอ้างอิง

- ขจรศักดิ์ ศิริมัย. (2554). *เรื่อนำรู้เกี่ยวกับสมรรถนะ*. สืบค้น 13 สิงหาคม 2563. จาก <http://competency.rmutp.ac.th/doc>.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). *คู่มือการนำกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียน ระดับชั้นประถมศึกษาไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ทิตนา แหมมณี. (2562). *หลักสูตรฐานสมรรถนะกับบทบาทของศึกษานิเทศก์แนวใหม่*. สืบค้น 1 กันยายน 2564. จาก <https://sites.google.com/a/hi-supervisory5.net/npt2/>.
- เทือน ทองแก้ว. (2550). *สมรรถนะ (Competency): หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2546). *“การประเมินการปฏิบัติงาน” ในการประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). *หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2560). *การวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. นนทบุรี:21 เซ็นจูรี่.
- สุจิตรา ปทุมลังการ. (2562). *ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ*. สืบค้น20 กรกฎาคม 2563. จาก <http://www.atsn.ac.th/images/Upload/file/CBCApplications.pdf>.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง .(2551). *หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

THE KING'S SCIENCE AND LOCAL SUSTAINABLE DEVELOPMENT

ผการัตน์ พินิจวัฒน์

Phakaratn Phinijwat

ภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Faculty of Social Science, Loei Rajabhat University

E-mail : phakaratpha12@hotmail.com

Received February 18, 2022; Revised February 22, 2022; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากรอบด้านทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตามแนวทางการพัฒนาแบบประเทศในแถบตะวันตกตามกระแสหลัก ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและไม่เป็นธรรม อธิปไตยในการจัดการทรัพยากรของประเทศสูญหายไป การละทิ้งภูมิปัญญาและเทคโนโลยีดั้งเดิม ละเลยการพัฒนาชุมชนชนบท เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การขาดความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากร การบริโภคเกินความสามารถที่จะรองรับได้ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศีลธรรมของสังคมเสื่อมลงซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้งในแง่ระบบคิด และวิถีชีวิตของชุมชน เป็นภาพสะท้อนความจริงให้เห็นถึงการพัฒนาลักษณะความสมดุลอย่างรุนแรง

ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน จึงเป็นแนวทางในการแก้ไขและป้องกันปัญหาความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่จะนำมาเสริมสร้างโอกาสให้กับคนในท้องถิ่นไทย ทั้งในการประกอบอาชีพให้แก่ผู้ยากจนและด้อยโอกาสทางสังคมให้สามารถพึ่งตนเองได้ รวมทั้งสร้างทางเลือกจากการผลิต และการบริการที่หลากหลายภายใต้หลักความพอดีและเดินทางสายกลาง เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ ที่เหมาะสมในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ระดับสาขาในการผลิตและระดับประเทศ เพื่อปรับวิถีชีวิตของคนไทยและทิศทางการพัฒนาประเทศ และนำไปสู่ “การเกื้อกูลและแบ่งปันกัน ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ” สู่การพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ให้ท้องถิ่นไทยไกลอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ: ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาท้องถิ่น, เศรษฐกิจพอเพียง, การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

The changes of the world in terms of economic and social today result in the way Thailand to be challenged with the problems from both inside and outside the country. The following mainstream continuous development of Thailand which is in line with the development of western countries causes the abundant and unfair use of resources; the lost of the sovereignty in managing the country's resources; the abandonment of traditional wisdom and technology; the negligence of rural communities development; the constant degradation of natural resources and the environment; lack of fairness in accessing and using resources; exceed consumption of the capacity of natural resources and the environment including the deterioration of morality of society. These phenomena are inconsistent with the context of the area in terms of thinking systems and the way of life of the community. These are true reflections of severe unbalanced development.

The King's Science for Sustainable Local Development is therefore a guideline for solving and preventing such problems of the changes. Especially, the philosophy of sufficiency economy is applied to create opportunities for local people in Thailand both in employment for the poor and socially disadvantaged to be self-reliant including creating alternatives from production and a variety of services under the principle of sufficiency in the middle way to increase the quality of life of the people in the country at all levels from the individual level family level, community level, branch level, production and national level to adjust the way of life of the Thai people and the direction of the national development and lead to “support and sharing help reduce inequality” to a balanced development in terms of economic, social, and environmental aspects to the stable, prosperous and sustainable local Thai community.

Keywords: King's Science, Sufficiency Economy, Local Sustainable Development

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น (กศิพัญญ์ ทองแถม และไฉลิต แพงสร้อย, 2562) การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยง

ใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน (กิ่งแก้ว ปะติตังโฆ และคณะ, 2561) การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

จุดเปลี่ยนสังคมไทยเมื่อย้อนไปมองในอดีตจะพบว่า สังคมดั้งเดิมเป็นสังคมที่มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายมีเศรษฐกิจแบบพื้นฐานเป็นการผลิตเพื่อยังชีพสำหรับบริโภคใช้สอยในครัวเรือนและในชุมชนมิใช่เพื่อการแลกเปลี่ยนวัตถุดิบในการผลิตสำหรับการยังชีพ แต่ได้มาจากสภาพธรรมชาติที่อยู่รอบตัวปัจจัยเหล่านี้ ทำให้ชาวนาชนบถมีความใกล้ชิดผูกพัน และตระหนักในสิ่งแวดล้อมซึ่งแสดงออกในรูปความเชื่อและพิธีกรรมที่ยกย่องต่อการรักษาสมดุลของธรรมชาติ นอกจากนั้นความความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติและความสัมพันธ์ทางสายเลือด จึงสอดคล้องต่อการใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งการแบ่งปันผลผลิต การพึ่งพาอาศัยในด้านต่าง ๆ ลักษณะทั้งหมดนี้จึงทำให้สังคมไทยในอดีตดำรงอยู่อย่างสงบพึ่งพาตนเองได้ และมีความพอเพียงต่ออัตภาพ โดยสามารถสืบทอดเอกลักษณ์ดังกล่าวต่อเนื่องอย่างไม่ขาดสายตลอดมาเป็นเวลาหลายร้อยปี (พระครูสมุห์ไพฑูรย์ พนมสวอย และคณะ, 2561) จนกระทั่งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากรอบด้านทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามแนวทางการพัฒนาแบบประเทศในแถบตะวันตกตามกระแสหลัก ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและไม่เป็นธรรม อาทิ การใช้ที่ดินในการจัดการทรัพยากรของประเทศสูญหายไป การละทิ้งภูมิปัญญาและเทคโนโลยีดั้งเดิม ละเลยการพัฒนาชุมชนชนบท เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การขาดความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากร การบริโภคเกินความสามารถที่จะรองรับได้ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศีลธรรมของสังคมเสื่อมลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้งในแง่ระบบคิด และวิถีชีวิตของชุมชน เป็นภาพสะท้อนความจริงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ขาดความสมดุลอย่างรุนแรง (พลเดช ปิ่นประทีป, 2542)

ถึงแม้ความแปรเปลี่ยนด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ด้วยความหวังใญ่พสกนิกรชาวไทย พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ได้ทรงพระราชทานพระราชดำริหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ครั้งแรกในงานพระราชทานปริญญาบัตร ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 กระแสพระราชดำรินี้ ดังกล่าว พระราชาเห็นอะไรก่อนบอกประชาชน พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช หรือที่เราเรียกว่า “ศาสตร์พระราชา” นั้นครอบคลุมทั้ง “พระราชดำริ” คือ แนวคิดและปรัชญา “พระราชดำรัส” คือ คำสั่งสอน ตักเตือนให้สติ “พระราชกรณียกิจ” คือ หลักการทรงงาน และ “พระราชจริยวัตร” ของในหลวงรัชกาลที่ 9 ซึ่งปวงพสกนิกรชาวไทย ได้น้อม

นำมาเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพัตติตน รวมทั้งรัฐบาลและข้าราชการได้น้อมนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อสร้างชาติและพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยยึดหลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ และพัฒนาชีวิตของประชาชน ดำเนินการอย่างมีแผนผ่านโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความยั่งยืน (Punyabal, 2017) โดยศาสตร์พระราชา คือ หลักการทรงงานเพื่อการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่พระราชทานพระราชดำริและแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย ทั้งด้านการศึกษาและสุขภาพ การเพิ่มผลผลิต การค้นคว้าวิจัย การบริหารความเสี่ยง การอนุรักษ์ธรรมชาติ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีกระบวนการแก้ปัญหาแบบองค์รวมที่คำนึงบริบททางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญการทำงานตามแนวศาสตร์พระราชานั้นมีลำดับขั้นการพัฒนาที่ชัดเจน คือ เพื่ออยู่รอด (Survival) พึ่งตนเอง (Self-reliance) และยั่งยืน (Sustainable) มีการค้นคว้าวิจัยในศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาคือความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากความยากจน ลดการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติที่มากเกินไปจนส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมโดยรวม รวมถึงเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะมิติด้านจิตใจ และทัศนคติดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง (ปรัชญา ปานเกตุ, 2561)

ด้วยพระอัจฉริยภาพในด้านการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของพสกนิกรแล้ว พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ยังมีพระอัจฉริยภาพในการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมทุกแขนง ผลงานดนตรีกรรม คือ เพลงพระราชนิพนธ์ ได้ข้ามกาลเวลานำพาความรื่นรมย์มาจนถึงปัจจุบัน ในขณะที่ผลงานฝีพระหัตถ์ จิตรกรรม และประติมากรรมยังคงเป็นแบบอย่างของนักเรียนศิลปะตราบนานเท่านาน ในด้านหัตถกรรม เรือใบที่ทรงออกแบบ และทรงต่อ เพื่อทรงใช้ในการแข่งขันจนได้รับชัยชนะเป็นประวัติการณ์และแรงบันดาลใจที่เล่าขานสืบต่อกันมาไม่รู้จบในหมู่นักเล่นใบชาวไทย และก่อให้เกิดสโมสรฝึกคนรุ่นใหม่ที่มีใจในกีฬากลางแจ้งประเภทนี้ ในด้านภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ พระองค์มีพระราชดำริเริ่มทั้งในเชิงศิลปะและเทคนิคการถ่ายภาพ ตั้งแต่ครั้งกล้องถ่ายรูปยังไม่มีเทคโนโลยีก้าวหน้าเช่นทุกวันนี้ งานงานวรรณกรรม ได้แก่ พระราชนิพนธ์ และพระราชนิพนธ์แปล ก็ได้ให้ข้อคิดและคติเตือนใจคนไทยให้ยึดมั่นในคุณธรรมความดีงามเสมอมา ความรู้จากพระอัจฉริยภาพเหล่านี้จึงเป็นทั้งศาสตร์ผสมศิลป์ (รวม อาวุธคม และ กระบองพาดิษฐ์, 2550) ทำให้พสกนิกรมีความอยู่ดี กินดี มีความสุข สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุขท่ามกลางโลกแห่งความวัตถุนิยมเข้ามาแผ่ขยายไปทั่วโลก

ดังนั้น ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน คือ แนวทางการพัฒนาของพระบรมชนกาธิเบศร ที่มีความลุ่มลึก รอบด้าน มองการณ์ไกลและเน้นความยั่งยืนยาวนาน ก่อนที่ประชาคมโลกจะตื่นตัวในเรื่องนี้ เป็นแนวทางการพัฒนาที่มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยทุกหมู่เหล่า องค์ประกอบของศาสตร์พระราชา คือ การศึกษาและสุขภาพ การเพิ่มผลผลิตทางการผลิต การค้นคว้าวิจัย

การบริหารความเสี่ยง การอนุรักษ์ธรรมชาติ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่ละองค์ประกอบล้วนมีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของทุกผู้ทุกคน โดยเฉพาะ คนจนผู้ยากไร้ ฉะนั้น การนำเอาศาสตร์พระราชที่ทรงวางรากฐานอันเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ผ่านการทำโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่นนั้น ต้องทำเพื่อสอดคล้องกับภารกิจ พันธกิจของหน่วยงาน ขณะเดียวกัน ต้อง เสริมภารกิจของหน่วยงานอื่นไปด้วย เพื่อให้เกิดผลการพัฒนาเพื่อเกื้อกูลประโยชน์ทั้งส่วนตนส่วนรวม และขยายผลไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นไทยอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของบทความ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอศาสตร์พระราชสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขและป้องกันปัญหาความเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่จะนำมาเสริมสร้างโอกาสให้กับคนในท้องถิ่นไทย ทั้งในการประกอบอาชีพให้แก่ผู้ยากจนและด้อยโอกาสทางสังคมให้สามารถพึ่งตนเองได้ รวมทั้งสร้างทางเลือกจากการผลิต และการบริการที่หลากหลายภายใต้หลักความพอดี และเดินทางสายกลาง เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ ที่เหมาะสมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับประเทศ เพื่อปรับวิถีชีวิตของคนไทยและทิศทางการพัฒนาประเทศ และนำไปสู่ “การเกื้อกูลและแบ่งปันกัน ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ” สู่การพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ให้ท้องถิ่นไทยไกลอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไป โดยเนื้อหาจะได้นำเสนอเป็นลำดับถัดไป

ศาสตร์พระราช

ศาสตร์พระราช เป็นความคิดของพระราชที่ได้ทรงเกิดความห่วงใยพสกนิกร โดยความหมายแล้ว ศาสตร์พระราชเป็นองค์ความรู้ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กว่า 4,000 โครงการ และผ่านศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นผลของการทรงงานอย่างหนักตลอดรัชสมัยของพระองค์ ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ทรงมีหลักในการพัฒนา 3 ขั้นตอน ได้แก่ หลักคิด คือ เป้าประสงค์ในการทรงงาน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน หลักทฤษฎี คือ แนวคิดและทฤษฎีที่ได้มีการทดสอบและพิสูจน์แล้ว และได้พระราชทานสู่การปฏิบัติจริง และหลักปฏิบัติ คือ ขั้นตอนของการดำเนินงานโครงการ อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ในการดำเนินโครงการได้พระราชทานหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” เข้าใจ คือ เข้าใจสภาพภูมิประเทศและมนุษย์ เข้าถึง คือ เข้าถึงภูมิสังคมและข้อมูล เพื่อให้การสร้างสรรค์นั้นตอบสนองความต้องการของประชาชน และพัฒนา คือ กำหนดเป็นแนวทาง การพัฒนาด้วยความรู้และภูมิปัญญาที่ไม่จำกัดอยู่เพียง

มิติใดมิติหนึ่ง รวมถึงการทดลองและปรับปรุง จนได้ผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและประยุกต์ใช้ได้ไม่รู้จักจบซึ่งสามารถสรุปได้ว่า “ศาสตร์พระราช” คือแนวคิดและปรัชญา หลักการทรงงาน คำสั่งสอนของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และได้มีการทดสอบและพิสูจน์แล้วจากการทรงงานเพื่อประโยชน์สุขของพสกนิกรชาวไทยและนานาชาติ (สถานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2560) อีกทั้งศาสตร์พระราช ซึ่งครอบคลุมทั้ง “พระราชดำริ” คือแนวคิดและปรัชญา “พระราชดำรัส” คือ คำสั่งสอน ตักเตือนให้สติ “พระราชกรณียกิจ” คือ หลักการทรงงาน และ “พระราชจริยวัตร” ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งพสกนิกรชาวไทย ได้น้อมนำมาเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติตน รวมทั้งรัฐบาลและข้าราชการได้น้อมนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อสร้างชาติและพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน (เดชาบุญบาล, 2560)

เป้าหมายในการพัฒนาของพระบรมชนกาธิเบศร คือ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” เพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของคน โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ให้คนมีความสุข โดยต้องคำนึงถึงเรื่องสภาพภูมิศาสตร์ ความเชื่อทางศาสนา เชื้อชาติ และภูมิหลังของเศรษฐกิจ สังคม แม้ว่าวิธีการพัฒนามีหลากหลาย แต่ที่สำคัญคือ นักพัฒนาจะต้องมีความรัก ความห่วงใย ความรับผิดชอบ และการเคารพในเพื่อนมนุษย์ จะเห็นได้ว่า การพัฒนาเกี่ยวข้องกับมนุษยชาติและเป็นเรื่องของจิตใจ” (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2554)

ความโดดเด่นของศาสตร์พระราช คือ แนวปฏิบัติที่มีกระบวนการที่มีเอกลักษณ์ คำนึงถึงบริบท ทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละพื้นที่ แก้ปัญหาแบบองค์รวม ให้ความสำคัญกับความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการของคนในพื้นที่ เป็นการพัฒนาระแสทางเลือก ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งภาครัฐได้น้อมนำแนวคิดศาสตร์พระราชไปกำหนด เป็นแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชนตามวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละพื้นที่ โดยยึดหลักการดำเนินไปบนทางสายกลาง และการพัฒนาบุคคลบนฐานของความรู้ และคุณธรรม โดยแนวทางที่พระราชทานไว้นี้ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถทำให้พสกนิกรในบางพื้นที่ที่มีศักยภาพพร้อมดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน แต่ในทางปฏิบัติ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะเน้นการสั่งการจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง ประชาชนไม่มีโอกาสได้คิดหรือทำอะไรด้วยตนเอง แต่เป็นคำสั่งที่มาจากนโยบายของรัฐบาล โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและความแตกต่างของบริบทที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีบทบาทในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกมิติ ภาครัฐจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดการให้ประชาชนได้เห็นถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นของตน เห็นถึงทุนของท้องถิ่นตน เห็นคุณค่าและโทษของการพัฒนาตามกระแสหลัก และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมกับ

บริบทของท้องถิ่นตนเอง ผ่านกระบวนการจัดการภาครัฐ กระบวนการการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม
อันนำไปสู่ความเข้มแข็งและความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ, 2554)

ด้วยความหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ศาสตร์พระราชาส่งเสริมสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระอยู่หัว
รัชกาลที่ 9 ทรงวางหลักเกณฑ์ในการปรับตัวให้อยู่รอดในทางสังคมโดยไม่ให้หลงใหลในวัตถุนิยม
โดยอาศัยสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่ของตนนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์โดยไม่ฟุ้งเฟ้อ ให้คนเกิดความรัก ความเมม
ตาซึ่งกันและกัน โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา และยังเป็นแบบอย่างในการทำงานโดยมีหลักและ
กระบวนการ วิธีคิด ที่สภานิติบัญญัติแล้ว ได้นำไปปฏิบัติตามให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

ศาสตร์พระราชาส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ศาสตร์พระราชาส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน เป็นเป้าหมายในการพัฒนาของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” เพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของคน โดยไม่
ทำลายสิ่งแวดล้อม ให้คนมีความสุข โดยต้องคำนึงเรื่องสภาพภูมิศาสตร์ ความเชื่อทางศาสนา เชื้อชาติ
และภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม แม้ว่าวิธีการพัฒนามีหลากหลาย แต่ที่สำคัญคือนักพัฒนาจะต้องมี
ความรัก ความห่วงใย ความรับผิดชอบ และการเคารพในเพื่อนมนุษย์ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเกี่ยวข้องกับ
กับมนุษยชาติ และเป็นเรื่องของจิตใจ โดยมีหลักการ ดังนี้ (จามรี พระสุนิล, 2562)

1. จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะหลักการนำทาง ประกอบด้วยสามห่วง สองฐาน คือ
ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัว มีฐานความรู้ และฐานคุณธรรม

2. วิธีการของศาสตร์พระราชาคือ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา โดยต้องเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาคน
วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

2.1 เข้าใจ หมายถึง การใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว การใช้และแสวงหาข้อมูลเชิงประจักษ์
การวิเคราะห์และการวิจัย การทดลองใช้จนได้ผลจริงก่อน

2.2 เข้าถึง หมายถึง การระเบิดจากข้างใน เข้าใจกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา
และสร้างปัญญาสังคม

2.3 พัฒนา หมายถึง การพัฒนาที่ประชาชนเริ่มต้นด้วยตนเอง พึ่งพาตนเองได้
และมีต้นแบบการเผยแพร่ความรู้ให้ประชาชนได้เรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้

3. การประยุกต์แห่งศาสตร์พระราชา ต้องทำให้ด้วยความรัก ความปรารถนาและด้วยใจต้อง
ประยุกต์ใช้อย่างยั่งยืน ไม่ยึดติดตำรา ปรับตามบุคคล สภาพพื้นที่และสถานการณ์

4. ผลลัพธ์ของศาสตร์พระราชา คือ แผ่นดินโดยธรรมและประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม
ตามพระปฐมบรมราชโองการ พออยู่พอกิน และรู้จักสามัคคี อันเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวทางการบริหารประเทศด้วย “ศาสตร์พระราชา” ของรัฐบาลมีการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ
อันประกอบด้วย ตั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน “ประชาชนเป็นศูนย์กลาง” คือ ทำให้ประชาชน

มีความสุข มีความพึงพอใจ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยรักษาสมดุล ทั้งมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการแก้ปัญหาตามแนวทางสันติวิธี และยึดแนวทางการพัฒนา “สีเขียว” เสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้ประเทศชาติและประชาชน โดยให้มีการพัฒนาประชาธิปไตย ที่เหมาะสมกับบริบทของไทย และมีอัตลักษณ์ไทย (ฐานันต์ จันทร์อำไพ, 2561)

โดยเน้นการระเบิดจากภายใน ที่เริ่มจากการ “ปลูกคน” ก่อน “ปลูกป่า” เพื่อสร้างความเข้าใจสำนึกสิทธิในการรักษาสีเขียวในพื้นที่สู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณลักษณะมุ่งอนาคต รวมถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จริง เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดการการพึ่งตนเอง การมีวิถีชีวิตและสัมมาชีพที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยพระองค์ท่านทรงยึดวิธีการเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองไทย ซึ่งเป็นวิทยาการแห่งการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2561)

ด้วยประการดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ศาสตร์พระราชาเป็นแนวทางในการพัฒนา แก้ไขวิกฤติทางสังคม โดยเฉพาะในสถานการณ์สังคมไทยที่ผ่านมา โดยเฉพาะในวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้งปี 2540 เป็นยุคฟองสบู่แตก ประชาชนอดอยากปากแห้งกันถ้วนหน้า แต่ด้วยวิสัยทัศน์การณ์ไกลของพระบรมชนกนาถได้ทรงนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป วัตถุนิยมมีค่ามากกว่าวัตถุทางจิตใจ การนำศาสตร์พระราชามาใช้ถือเป็นแนวทางที่สมควรจะอนุรักษ์และนำมาใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การประยุกต์ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาท้องถิ่น

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ ที่นอกจากจะทรงด้วยทศพิธราชธรรมแล้ว ทรงยังเป็นพระราชที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต และการทำงานแก่พสกนิกรของพระองค์ และนานาประเทศอีกด้วย ผู้คนต่างประจักษ์ถึงพระอัจฉริยภาพของพระองค์ และมีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น อันหาที่สุดมิได้ ซึ่งแนวคิดหรือหลักการทรงงานของพระบรมชนกาธิเบศร มีความน่าสนใจ ที่สมควรนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตการทำงานเป็นอย่างยิ่ง หลักการทรงงานของพระบรมชนกาธิเบศร มีดังนี้ (ชูสิทธิ์ ชูชาติ, 2554)

การประยุกต์แห่งศาสตร์พระราชา ต้องทำให้ด้วยความรัก ความปรารถนาและด้วยใจต้องประยุกต์ใช้อย่างยั่งยืน ไม่ยึดติดตำรา ปรับตามบุคคล ภูมิสังคม สภาพพื้นที่และสถานการณ์ ปรัชญาหรือแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศ แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เป็นทางเลือกใหม่ของประชาชนชาวไทยเพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตแบบพออยู่พอกิน และสามารถพึ่งพาตนเองได้ เศรษฐกิจพอเพียงจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ อันจะนำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีประโยชน์ต่อประชาชนทุกคนไม่ใช่เฉพาะแต่ส่วนท้องถิ่นหรือเกษตรกรเท่านั้น แต่ประชาชนโดยทั่วไป

ไม่ว่านิสิต นักศึกษา นักเรียน ข้าราชการ พนักงานบริษัทก็สามารถนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการเรียน การทำงาน ตลอดจนการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสามารถกระทำดังต่อไปนี้

- 1) ควรยึดหลักความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน และลดความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง
- 2) ควรประกอบอาชีพด้วยความสุจริตและถูกต้อง แม้จะเผชิญกับภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม
- 3) ควรลดการแก่งแย่งผลประโยชน์ และการแข่งขันทางการค้าขาย ตลอดจนการประกอบอาชีพที่มีการต่อสู้อย่างรุนแรง
- 4) ควรชวนช่วยเฝ้าหาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงในการดำรงชีวิตเป็นเป้าหมายสำคัญ

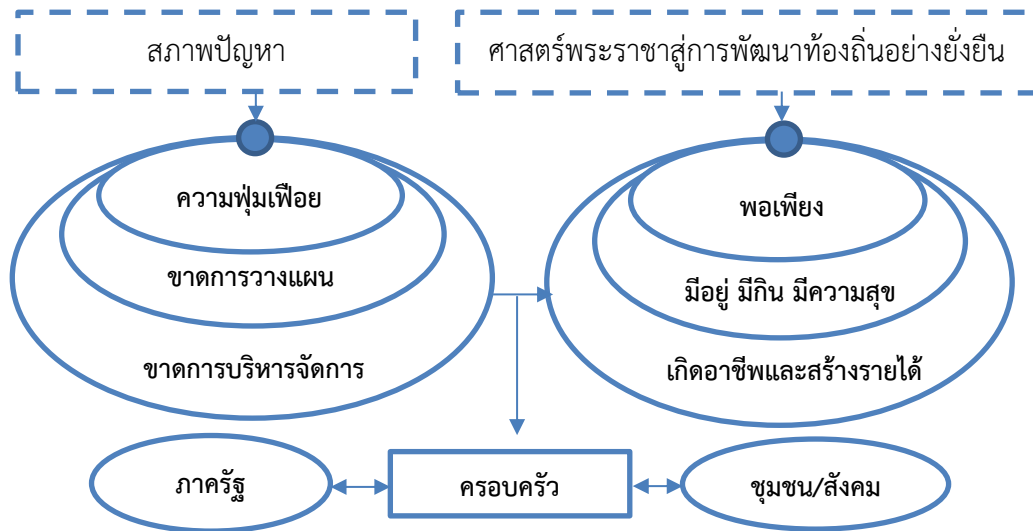
แนวทางการบริหารประเทศด้วย “ศาสตร์พระราชา” ของรัฐบาลมีการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ อันประกอบด้วย ตั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน “ประชาชนเป็นศูนย์กลาง” คือ ทำให้ประชาชนมีความสุข มีความพึงพอใจ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยรักษาสมดุล ทั้งมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการแก้ปัญหา ตามแนวทางสันติวิธี และยึดแนวทางการพัฒนา “สี่เหลี่ยม” เสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้ประเทศชาติและประชาชน โดยให้มีการพัฒนาประชาธิปไตย ที่เหมาะสมกับบริบทของไทย ส่งเสริมการกระจายความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน สังคม ประเทศชาติ สืบไป

สรุป

ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่จะนำมาเสริมสร้างโอกาสให้กับคนในท้องถิ่นไทย ทั้งในการประกอบอาชีพให้แก่ผู้ยากจนและด้อยโอกาสทางสังคมให้สามารถพึ่งตนเองได้ รวมทั้งสร้างทางเลือกจากการผลิต และการบริการที่หลากหลายภายใต้หลักความพอดี และเดินทางสายกลาง เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศที่เหมาะสมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ระดับสาขาในการผลิตและระดับประเทศ เพื่อปรับวิถีชีวิตของคนไทยและทิศทางการพัฒนาประเทศ ด้วยการมีสติที่มั่นคง มีสติปัญญา มีคุณธรรม มีความรู้ ศึกษาหาข้อมูลใหม่อยู่เสมอพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง และมีความเพียรที่จะทำให้งานประสบผลสำเร็จ จะทำให้ประเทศไทยดำรงได้อย่างเป็นสุขและยั่งยืน และนำไปสู่ “การเกื้อกูลและแบ่งปันกัน ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ” สู่การพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ให้ท้องถิ่นไทยไกลอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไป

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

จากการศึกษาเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนโดยใช้ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทางสังคมเป็นฐานพ้องค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงการนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน สามารถนำมาแก้ไขปัญหาคือความเหลื่อมล้ำในทางสังคมได้ โดยปัญหาของท้องถิ่นที่เป็นผลกระทบต่อการพัฒนา ได้แก่ ปัญหาความฟุ่มเฟือย ปัญหาขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ และปัญหาขาดการบริหารจัดการ ส่วนศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ได้แก่ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ลดรายจ่ายหาวิธีการสร้างได้ให้กับท้องถิ่น เกิดอาชีพและสร้างรายได้ จะทำให้ท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่มีอยู่ มีกิน มีความสุข โดยอาศัยความร่วมมือในการขับเคลื่อนทั้งภาครัฐ ชุมชน สังคม สู่ระดับครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

- กศิพัญญ์ ทองแกม และโสมสิต แพงสร้อย. (2562). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขสินค้าโอท็อปตามหลักพุทธวิธีในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 6(7), 1469-3488.
- กิ่งแก้ว ปะติตังโฆ, สมหมาย ปะติตังโฆ, ครุปรกรณ์ ละเอียดอ่อน และอุทิศ ทาหอม. (2561). รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งกลุ่มข้าวพันธุ์พื้นเมืองชุมชนบ้านลิ้มทองตำบลหนองโปลา อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารรามคำแหงฉบับมนุษยศาสตร์*, 37(2), 99-134.

- จามรี พระสุนิล. (2562). ย้อนรอยพระบาทที่ยาตรา เรียนรู้สู่ศาสตร์พระราชา. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 36(3), 1-38.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2561). การถ่ายทอดองค์ความรู้ศาสตร์พระราชาของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองวิถีเขียวของผู้เรียนในพื้นที่โครงการหลวงภาคเหนือของไทย. *วารสาร Veridian E-Journal. มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 11(1), 1503-1521.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2554). *หลักการทรงงานตามรอยพระยุคลบาท*. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์.
- ฐานันท์ จันทรอำไพ. (2561). *แนวทางการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาทางด้านกิจการพลเรือนของกองทัพอากาศ*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- เดชา ปุญญบาล. (2560). 9 ตามรอยบาท ศาสตร์พระราชา. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 22(2), 13-20.
- ปรัชญา ปานเกตุ. (2561). *สารานุกรมศาสตร์พระราชา*. กรุงเทพมหานคร: สถาพรบุ๊คส์.
- พระครูสมุห์ไพฑูรย์ พนมสวय, สุทธญาณ์ โอบอ้อม และ อักษรสวรรค์ ศิริคุณ. (2561). ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาทุนมนุษย์ที่ยั่งยืน. *วารสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น*, 2(1), 95-108.
- พระราชดำรัสสมเด็จพระเทพรัตน ราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. (2554). *พระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.).
- พลเดช ปิ่นประทีป. (2542). *สู่ความเป็นไทยด้วยพลังของท้องถิ่นข้อเสนอกรอบแนวคิดเพื่อจัดแผนฯ 9*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- รวม อาวุธคม และ กระทรวงพาณิชย์. (2550). *เอกอัครราชทูต ปัญญาแห่งแผ่นดิน*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพาณิชย์.
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560). *รายงานการสัมมนาของคณะอนุกรรมการการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในคณะกรรมการการสื่อสารมวลชน การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสารสนเทศ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ*. กรุงเทพมหานคร: สภานิติบัญญัติแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ร่างยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี*. สืบค้น 12 กันยายน 2564. จาก www.nesdb.go.th.
- เสรี พงศ์พิศ. (2554). *เศรษฐกิจพอเพียง เกิดได้ถ้าใจปรารถนา*. กรุงเทพมหานคร: เทียนวรรณ.
- Punyabal, D. (2017). "9 Root of The King's Philosophy". *Journal of the Association of Researchers*, 22(2), 13-20.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ

วารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) ได้ถูกจัดกลุ่มคุณภาพวารสารประจำปี พ.ศ. 2564 ให้เป็น วารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 2 (TCI ฐาน 2) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ แก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านภาษา การท่องเที่ยว การโรงแรม การศึกษา และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดออกวารสารปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ

1) บทความพิเศษ (Special Articles) บทความพิเศษทางวิชาการที่นำเสนอองค์ความรู้ทางวิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการหรือวิชาชีพ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์ หรือเสนอแนวคิดใหม่ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเอง หรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

3) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้า หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนดปัญหาที่ชัดเจน สมเหตุสมผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่เด่นชัด มีการรวบรวมข้อมูล พิจารณาวิเคราะห์ ตีความ และสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์

4) บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น

5) ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปลย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและนานาชาติ

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8-15 หน้ากระดาษ A 4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK เท่านั้น ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบนขอบซ้าย 1.38 นิ้ว (3.51 cm.) และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว (2.54 cm.) กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัด เท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอตารางต้องนำเสนอตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับตารางไว้ด้านบน ส่วนการนำเสนอรูปภาพหรือแผนภาพระบุหมายเลขกำกับไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 รูปที่ 1 หรือ Figure 1 และแผนภาพที่ 1 รูปภาพหรือแผนภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องจำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลางหน้ากระดาษ

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดรูปแบบตามแบบของวารสาร พร้อมระบุหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เขียน และ E-mail ที่สามารถติดต่อได้

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรอยู่ระหว่าง 250-300 คำ ตอบบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้นระยะพิมพ์เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระนี้ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย และผลการวิจัยโดยสรุปมีความกะทัดรัด สั้น กระชับ และครอบคลุม

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย

3) **วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)** ระบุวัตถุประสงค์การวิจัย

4) **การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)** อธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสารบทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของรู้นั้นได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมีการอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

5) **กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)** แสดงถึงแนวคิดสำคัญ หลักการสำคัญ ที่กำหนดขึ้นจากการประมวลมาจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอเป็นแผนภาพที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา

6) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

7) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

8) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

9) **องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย (Body of Knowledge)** ระบุข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากผลการวิจัย

10) **สรุป (Conclusions)** สรุปในภาพรวมของบทความ โดยนำเสนอประเด็นสำคัญ ผลการวิจัย และแสดงผลลัพธ์ว่าผลการวิจัยความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป

11) **ข้อเสนอแนะ (Suggestion)** ระบุข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

12) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาของบทความเท่านั้น (ใช้ระบบ APA 6th)

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** สรุปประเด็นเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญ เน้นประเด็นสำคัญของงานที่ต้องการนำเสนอ โดยเขียนให้สั้น กระชับ มีความยาวไม่เกิน 250-300 คำ โดยบทคัดย่ออาจจะประกอบด้วยเนื้อหาสามส่วน คือ เกริ่นนำถึงวัตถุประสงค์ สิ่งที่ทำ (วิธีในการศึกษา) สรุปผลสำคัญที่ได้ ซึ่งอ่านแล้วต้องเห็นภาพรวมทั้งหมดของงาน

2) **บทนำ (Introduction)** เป็นการกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) และต้องมีการอ้างอิงที่มาของข้อมูลตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

3) **เนื้อเรื่อง (Content)** แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

4) **สรุป (Conclusion)** สรุปโดยเลือกประเด็นสำคัญของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ซึ่งอาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง

หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทั้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป

5) องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ (Body of Knowledge) ระบุงค์ความรู้อันเป็นผลมาจากประเด็นที่ศึกษา การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

6) เอกสารอ้างอิง (Reference) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาของบทความเท่านั้น (ใช้ระบบ APA 6th)

ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือ หรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด ก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสารเพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA 6th Edition) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ใช้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิง บทความทุกรายการและเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงชื่อคัมภีร์ เล่มที่ ข้อ เครื่องหมายทวิภาค (:) และหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/1516281-282), (พระไตรปิฎก พร้อมอรรถกถาแปล/15/255-319)

2) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธนู ทดแทนคุณ, 2562)

3) ผู้แต่งสองรายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองรายเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (จิตาภา เร่งมีศรีสุข และชนิดาภา กระแจะจันทร์, 2561) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการ ให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (สัมพันธ์ สุกใส, 2560; สมพงษ์ เกษานุช, 2561)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกไว้บรรทัดหนึ่งครั้งเพิ่มคำว่า และคณะ เช่น (จิตาภา เร่งมีศรีสุข และคณะ, 2558)

5) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น โดย เว้น 1 ระยะ และ อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ทั้งนี้การกลับชื่อสกุลให้ใช้ตามความนิยมของคนในชาตินั้น โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค คั่นระหว่างชื่อสกุลและอักษรย่อชื่อต้น อักษรย่อชื่อกลาง หากกรณีที่ผู้แต่งมีคำต่อท้าย เช่น Jr. หรือคำอื่น ๆ ให้ใส่คำดังกล่าวต่อท้ายอักษรย่อชื่อต้นหรืออักษรย่อชื่อต้น (ถ้ามี) โดยคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (Hanegraaff, W., 2003)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น และใช้เครื่องหมาย "&" ระหว่างคนที่ 1 และคนที่ 2 โดยเว้น 1 ระยะ ก่อนและหลัง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค และปีที่พิมพ์ เช่น (Cadigan, J. & Shupp, R., 2000) และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Cadigan, J., 2013; Hanegraaff, W., 2003)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น ของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al, และปีที่พิมพ์ (Hanegraaff, W. et al., 2008)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่งตามลำดับพยัญชนะภาษาอังกฤษ (A-Z)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

- 1) บริษัท เอ็ม อี เค จำกัด ใช้ เอ็ม อี เค
- 2) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ:

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตาภา เร่งมีศรีสุข. (2561). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เอ็น เค การพิมพ์.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ชื่อหนังสือ./ (เลขหน้าที่ย่อ)./ สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สัมพันธ์ สุกใส. (2561). การพัฒนาทรัพยากรบุคคล. ใน จิตาภา เร่งมีศรีสุข (บรรณาธิการ). *การบริหารองค์กรสู่ความเป็นเลิศ*. (หน้า 112-115). กรุงเทพมหานคร: เอ็น เจ ที ปริ้นติ้ง.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่/(ฉบับที่)./เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สมพงษ์ เกษานุช. (2560). กระบวนการพัฒนาชุมชนสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3 (1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่อ้าง./หน้า/เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สนธิ อาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต เขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ*, (เล่ม 2, หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Sciencefiction. In *The encyclopaedia America*, (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: GrolierPress.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./, ปีที่ (ฉบับที่)/ เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

ธนู ทดแทนคุณ. (12 กันยายน 2561). มาตรฐานการเขียนหนังสือราชการ. มติชน, น. 15.

(7) รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อเรื่อง./ ใน รายงานการวิจัย./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือหน่วยงาน.

ตัวอย่าง:

สมพงษ์ เกษานุช. (2561). การพัฒนาชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. ใน รายงานการวิจัย. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

(8) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน. (ปี ที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตหรือปริญญาดุษฎีบัณฑิต)/ สถานที่พิมพ์./ ชื่อสถาบัน.

ตัวอย่าง:

สมพงษ์ เกษานุช. (2561). กลยุทธ์การบริหารจัดการชุมชนเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

(9) สัมภาษณ์

รูปแบบ :

ชื่อ นามสกุลผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์)/ ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์./ (ชื่อ/นามสกุล/ผู้สัมภาษณ์).

ตัวอย่าง :

วาสนา มะลินิน. (12 กันยายน 2562). ระบบการพัฒนานักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ ใน มทร.สุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี. (สมพงษ์ เกษานุช ผู้สัมภาษณ์).

(10) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./สืบค้น/วันที่/เดือน/ปี./จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล (URL).

ตัวอย่าง :

วิทยา พัฒนเมธาดา. (2560). การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management). สืบค้น 12 กันยายน 2561. จาก <http://www.kansuksa.com/31/>.

หมายเหตุ: / = เว้นวรรค 1 ครั้ง

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

กรีซ แร่งสูงเนิน. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ครูเชียงราย. (2560). สื่อการสอน. สืบค้น 1 มกราคม 2560. จาก <http://www.kru Chiangrai.net/tagสื่อการสอน/>.

จรัญ แสงบุญ. (2552). การจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จิราภา เต็งไธรัตน์. (2554). จิตวิทยาทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์.

จันทราณี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์.

จามจุรี จำเมือง. (2553). ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏธนบุรี.

ทิภาวรรณ เลขวิฒนะ และสุนทรี จันทรสำราญ. (2557). การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องผู้เรียน (Classroom Assessment for Student Diagnostic). วารสารชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย, 1(1), 12-25.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอสอาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

นิธิดา บุณจันทร. (2550). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- Glickman, C.D. (2004). *Supervision and Instructional Leadership : A Developmental Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (1996). *Educational administration*. (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- McEwan, E. K. (2003). *Ten traits of highly effective principals : From good to great performance*. Thousand Oaks, CA: Sage.

4. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

4.1 ส่งผ่านระบบออนไลน์ของวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ (THAIJO) โดยสมัครสมาชิก และส่งบทความผ่านระบบได้ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/art/index>

4.2 ส่งด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ เอกสารประกอบด้วย

- 1) ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด จำแนกเป็น
  - ต้นฉบับที่ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 2 ชุด
  - ต้นฉบับที่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 1 ชุด เอกสารต้องระบุรายละเอียด ผู้เขียนบทความ Author (s) ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่ง และสังกัด หรือวุฒิการศึกษาสูงสุด อย่างใดอย่างหนึ่งโดยให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เฉพาะผู้รับผิดชอบบทความ (Corresponding Author) ให้ระบุที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ E-mail ที่สามารถติดต่อได้ ในกรณีที่ต้นฉบับดังกล่าวมาจากหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือหลักสูตร การศึกษาโปรดระบุชื่อหลักสูตร สาขา และสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน
- 2) แผ่นซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับ จำนวน 1 แผ่น (ระบุชื่อบทความและชื่อผู้เขียน)
- 3) แบบเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ
  - แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อได้รับการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ
  - แบบฟอร์มสมัครสมาชิกวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ
- 4) ส่งต้นฉบับบทความเพื่อเสนอตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ มายัง

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
เลขที่ 60 หมู่ 3 ถนนสายเอเชีย (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์) ตำบลหันตรา
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทร. 035-709208, โทรสาร. 035-709208

4.3 ส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ แนบไฟล์ต้นฉบับ (File attachment) ในรูปแบบ MS Word และ PDF ส่งมายัง E-mail: journalartmutsb2560@gmail.com เมื่อได้รับการยืนยันจากกองบรรณาธิการ พิจารณาให้ตีพิมพ์ลงในวารสารแล้ว ผู้เขียนจะต้องส่งแผนซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับจำนวน 1 แผ่น มายังกองบรรณาธิการเพื่อเข้าสู่กระบวนการตีพิมพ์ต่อไป

5. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร รูปแบบไฟล์ภาพในสกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp. ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตาราง และเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไขถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่าน หรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

6. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืน เพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ หรือบทความวิจัย ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารบทความลงตีพิมพ์ผลงาน จำนวน 1 ฉบับ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (ตัวพิมพ์ใหญ่: 18 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt), เบอร์โทรศัพท์ (มือถือ), ID Line

Received เดือน วัน, ปี; Revised เดือน วัน, ปี; Accepted เดือน วัน, ปี

บทคัดย่อ (250-300 คำ)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1)..... 2).....
และ 3) ..... การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย.....
เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ..... สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ .....
ผลการวิจัยพบว่า

1).....

2).....

3) .....

คำสำคัญ: ....., ..., ... (3-5 คำ)

Abstract (250-300 words)

This Article aimed to study 1) ..... 2) .....
and 3) ..... the sample was..... They was selected by .....
the instrument for collecting data was ..... Analysis data by Descriptive
statistics and Content Analysis. The research results were found as follows;

1).....

2).....

3) .....

Keywords: ....., ..., ... (3-5 words)

บทนำ

ย่อหน้าแรก เขียนอธิบายประเด็นวิจัย ปรากฏการณ์ ความน่าสนใจ ความสำคัญ โดยนำข้อมูลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เพื่อที่จะบ่งชี้สถานการณ์ปัจจุบันขององค์ความรู้ (knowledge) หรือการทำงานของนักปฏิบัติ (practice) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาพอสังเขปเพื่อชี้ให้เห็นว่าที่ผ่านมามีการค้นพบอะไรบ้างและค้นพบโดยใครบ้างเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการนำเสนอให้เห็นว่ายังมีช่องว่าง (gap) ของงานวิจัย (อ้างอิงข้อมูลตัวเลขจากหน่วยงานราชการ/บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ 1-2 ปี/เจ้าของทฤษฎี)

ย่อหน้าที่สอง พื้นที่วิจัย ปัญหา ความต้องการ หรือลักษณะกลุ่มที่เป็นเป้าหมายของการวิจัยเป็นอย่างไร นักวิจัยได้มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในพื้นที่นั้นอย่างไรบ้าง มีงานวิจัยเกี่ยวกับพื้นที่กลุ่มเป้าหมายอย่างไร

ย่อหน้าที่สาม เขียนแนะนำวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงานวิจัยซึ่งจะเป็นเหมือนเข็มทิศบอกแนวทางการทำวิจัย [how?, where?, when?] นักวิจัยชี้ให้เห็นระเบียบวิธีวิจัยที่จะใช้เพื่อทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่วางไว้พอสังเขป

บทความวิจัยนี้นำเสนอ ..... (โครงสร้าง และเนื้อหาของบทความที่จะนำเสนอ โดยปกติจะเขียนตามวัตถุประสงค์ หรือประเด็นตามหัวข้อบทความ และประโยชน์ที่จะเกิดแก่วงวิชาการหรือสังคม)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา.....
2. เพื่อศึกษา .....
3. เพื่อศึกษา .....

การทบทวนวรรณกรรม

เขียนควรอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของรู้นั้นได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมีการอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

1. ....

2. ....

3. ....

(สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนนำเอาทฤษฎี /แนวคิดที่ทบทวนมาใช้ในการวิจัยอย่างไร ในประเด็นไหน)

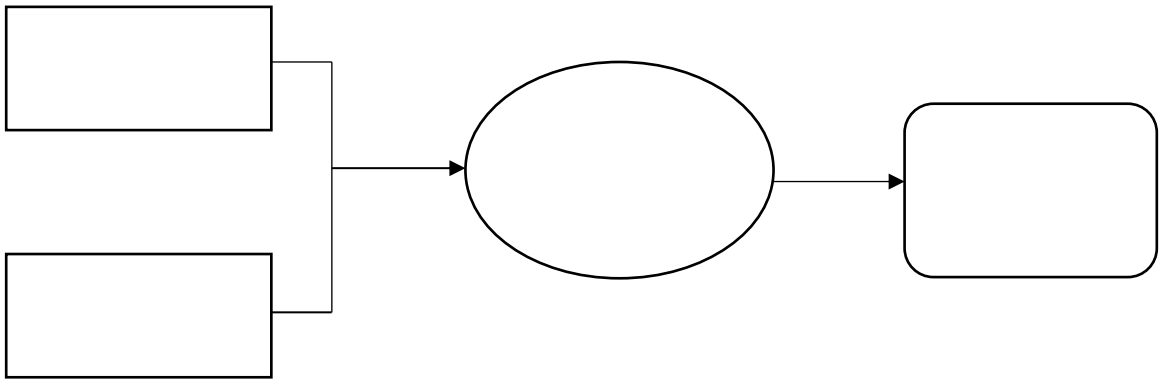
กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิง ..... ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ ..... ประกอบด้วย ..... โดยมีรายละเอียดดังนี้

เขียนตัวแปรอิสระ

กระบวนการ/เครื่องมือ/พื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย

ตัวแปรตาม

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการเขียนแบบที่ 1

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ/ผสมวิธี) พื้นที่วิจัย คือ ..... ประชากร คือ ..... จำนวน ..... คน (อ้างอิง) กลุ่มตัวอย่าง คือ ..... จำนวน .... คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบ.....(อธิบายการคัดเลือกอย่างละเอียด) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี ..... ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม (อธิบายลักษณะ องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย) ใช้ศึกษา..... 2) แบบสัมภาษณ์ (อธิบายลักษณะ องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย) ใช้ศึกษา ..... 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม (ประเด็นการสนทนา องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร) รวบรวมข้อมูลโดย ..... ระหว่างเดือน ..... ถึง เดือน ..... พ.ศ. .... นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ.....(สถิติพื้นฐาน/สถิติ

อ้างอิง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

วิธีการเขียนแบบที่ 2

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ/ผสมวิธี) พื้นที่วิจัย คือ ..... โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์การประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการรุ่นใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาศักยภาพและโอกาสทางธุรกิจผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

ขั้นตอนที่ 3 การเพิ่มศักยภาพและโอกาสทางธุรกิจผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

วิธีการเขียนแบบที่ 3

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย..... โดยใช้วิธีการ..... ดังนี้

1) การศึกษาในเชิง..... หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึง.....ดังนี้

(1) .....

(2) .....

(3) .....

ฯลฯ

2) การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการสร้าง ..... ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน ชุมชน องค์กร/สถาบันการศึกษา ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(1) ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร ชุมชน องค์กรนโยบายในประเทศ โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ .....เกี่ยวกับกระบวนการ.....

(2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับ

.....
.....

(3) ดำเนินการศึกษาวិเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดการ และแนวทางการพัฒนา
ความสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และกระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับ.....
ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ
ศึกษาวิจัย

(4) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม
โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์
กระบวนการ.....ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษาวิจัยมาเผยแพร่ให้
.....และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของในระดับประเทศได้รับทราบ

(5) วิเคราะห์รูปแบบและแนวทางการ.....

.....

(6) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ..... มีคุณสมบัติดังนี้

1) เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ.....

2) มีประสบการณ์ในการทำงานด้าน.....อย่างน้อย 5 ปี

3) มีการศึกษาและทำงานวิจัยด้าน.....อย่างต่อเนื่อง

4) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา..... มีอะไรบ้าง มีกระบวนการอย่างไร

5) การเก็บรวบรวมข้อมูล .....

6) การวิเคราะห์ข้อมูล .....

7) การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย .....

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตารางที่ 1 แสดง.....

หัวข้อที่ 1	หัวข้อที่ 2	หัวข้อที่ 3
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
โดยรวม		.....

จากตารางที่ 1 .....

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า.....

ภาพที่ 1 แสดง.....

จากภาพที่ 1 .....

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า.....

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า .....
.....ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ.....
..... ซึ่งสอดคล้องกับ (เอกสารสนับสนุน : อ้างอิงผลการวิจัย/แนวคิด/ทฤษฎี).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า .....
.....ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ.....
..... ซึ่งสอดคล้องกับ (เอกสารสนับสนุน : อ้างอิงผลการวิจัย/แนวคิด/ทฤษฎี).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

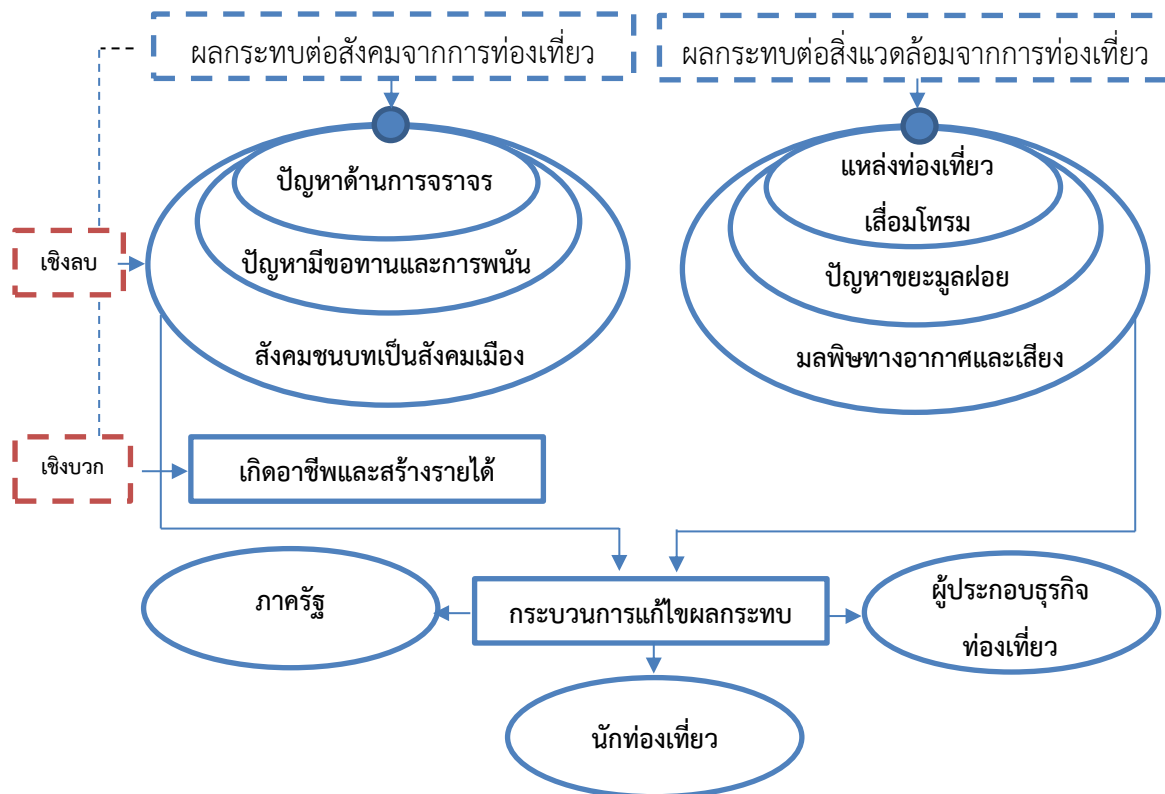
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า .....
.....ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ.....
..... ซึ่งสอดคล้องกับ (เอกสารสนับสนุน : อ้างอิงผลการวิจัย/แนวคิด/ทฤษฎี).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัย การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่าง: การเขียนองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทั้งสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยผลกระทบทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านการจราจร ปัญหามีขอรานและการพนัน และสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ส่วนผลกระทบต่องานสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ปัญหาขยะมูลฝอย และปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง แต่อย่างไรก็ตามการจัดการท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมในภาพรวมโดยเฉพาะการก่อให้เกิดอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ ดังนั้นการกำหนดมาตรการหรือแนวทางการแก้ไขผลกระทบให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวสมัยใหม่ จึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว ที่ต้องกำหนดมาตรการเพื่อนำสู่การปฏิบัติร่วมกัน เพื่อสร้างความตระหนักและรักษาไว้ซึ่งมรดกอันล้ำค่าของโลก สู่การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างมรดกทรัพยากรและการดำรงอยู่ของคนในสังคมอย่างสมดุลและยั่งยืน

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ .....

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า .....
ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า .....
ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า .....
ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) ..... ที่สำคัญ คือ ..... สามารถนำไป
ประยุกต์ใช้กับ ..... โดยควรให้ความสำคัญกับ ..... สำหรับประเด็นในการ
วิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ .....

เอกสารอ้างอิง (ตัวอย่าง)

กริช แรงสูงเนิน. (2554). *การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร:
ซีเอ็ดยูเคชั่น.

กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2551). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows*. กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ครูเชียงราย. (2560). *สื่อการสอน*. สืบค้น 1 มกราคม 2560. จาก <http://www.kru.chiangrai.net/tagสื่อการสอน/>.

จรัญ แสงบุญ. (2552). *การจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จิราภา เต็งไตรรัตน์. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์.

- จันทรานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บิ๊คพอยท์.
- จามจุรี จำเมือง. (2553). *ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). *พฤติกรรมกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ทิภาวรรณ เลขวัฒนะ และสุนทรี จันทรสำราญ. (2557). การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องผู้เรียน (Classroom Assessment for Student Diagnostic). *วารสารชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย*, 1(1), 12–25.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- นิธิดา บุรณจันทร์. (2550). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎ์บัณฑิต)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Glickman, C.D. (2004). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (1996). *Educational administration*. (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- McEwan, E. K. (2003). *Ten traits of highly effective principals: From good to great performance*. Thousand Oaks, CA: Sage.

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (ตัวพิมพ์ใหญ่: 18 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt), เบอร์โทรศัพท์ (มือถือ), ID Line

Received เดือน วัน, ปี; Revised เดือน วัน, ปี; Accepted เดือน วัน, ปี

บทคัดย่อ (250-300 คำ)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ..... วิธีที่ใช้ในการศึกษา (ถ้ามี).....
มีข้อค้นพบหรือข้อสรุปสำคัญที่เกิดจากการศึกษา.....

ซึ่งจะเป็นประโยชน์/สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อ.....

(บทคัดย่อในบทความวิชาการ เป็นการสรุปประเด็นเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญ เน้นประเด็นสำคัญของงานที่ต้องการนำเสนอจริง ๆ ควรเขียนให้สั้น กระชับ มีความยาวไม่เกิน 250-300 คำ โดยบทคัดย่ออาจจะประกอบด้วยเนื้อหาสามส่วน คือ เกริ่นนำถึงวัตถุประสงค์ สิ่งที่ทำ (วิธีในการศึกษา) สรุปผลสำคัญที่ได้ ซึ่งอ่านแล้วต้องเห็นภาพรวมทั้งหมดของงาน)

คำสำคัญ: ....., ..., ... (3-5 คำ)

Abstract (250-300 words)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: ....., ..., ... (3-5 words)

บทนำ

ย่อหน้าแรก เขียนเชิงหลักการและเหตุผล (rationale) หรือความเป็นมาหรือภูมิหลัง (Background) หรือความสำคัญของเรื่องที่เขียน (justification) หัวข้อนี้จะทำให้ผู้อ่านได้ทราบเป็นพื้นฐานไว้ก่อนว่าเรื่องที่เลือกมาเขียนมีความสำคัญหรือมีความเป็นมาอย่างไรเหตุผลใดผู้เขียนจึงเลือกเรื่องดังกล่าวขึ้นมาเขียน ในการเขียนบทนำในย่อหน้าแรกซึ่งถือว่าเป็นการเปิดตัวบทความทางวิชาการ และเป็นย่อหน้าที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน.....

ย่อหน้าที่ 2, 3, ... อารยะวัตถุประสงค์ ขอบเขตของเรื่องที่จะนำเสนอ หรือกำหนดคำจำกัดความหรือนิยามต่าง ๆ ที่ผู้เขียนเห็นว่าควรระบุไว้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ตลอดทั้งประโยชน์ที่เกิดจากบทความนี้.....

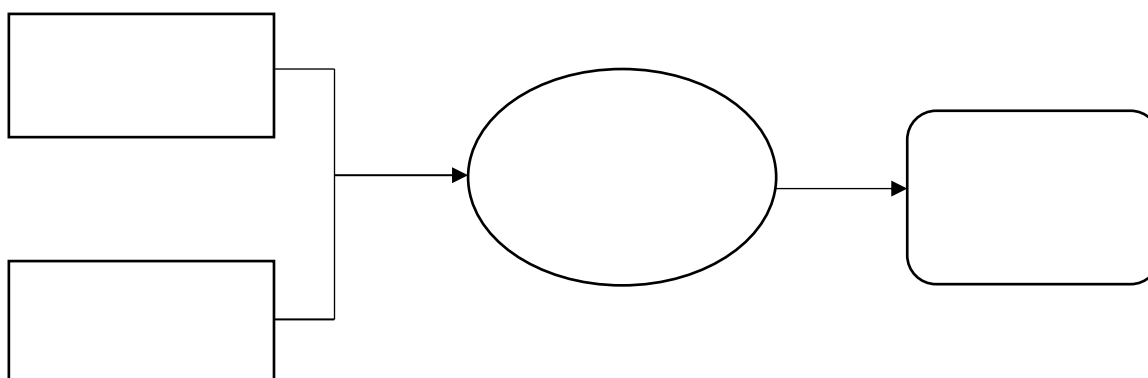
(เป็นการกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ และต้องมีการอ้างอิงที่มาของข้อมูลตามรูปแบบที่วารสารกำหนด)

เนื้อหา

1. เนื้อหาหัวข้อที่ 1 (18 pt)

1.1 หัวข้อย่อยที่ 1 (16 pt)

.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

แผนภาพที่ 1 แสดง.....

(ที่มา: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

1.2 หัวข้อย่อยที่ 2 (16 pt)

.....
.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

ตารางที่ 1 แสดง.....

(ที่มา: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

หัวข้อที่ 1	หัวข้อที่ 2	หัวข้อที่ 3
.....	.....	.....
.....	.....	.....
โดยรวม		.....

จากตารางที่ 1 .....

2. เนื้อหาหัวข้อที่ 2 (18 pt)

2.1 หัวข้อย่อยที่ 1 (16 pt)

.....
.....
.....
.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

ภาพที่ 1 แสดง.....

(ที่มา: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

2.2 หัวข้อย่อยที่ 2 (16 pt)

.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

สรุป

.....สรุปในลักษณะที่เป็นการย่อ ประมาณ 4-5 บรรทัด โดยเลือกประเด็นสำคัญของบทความมาเขียน
รวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ซึ่งอาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้
อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้
ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป.....

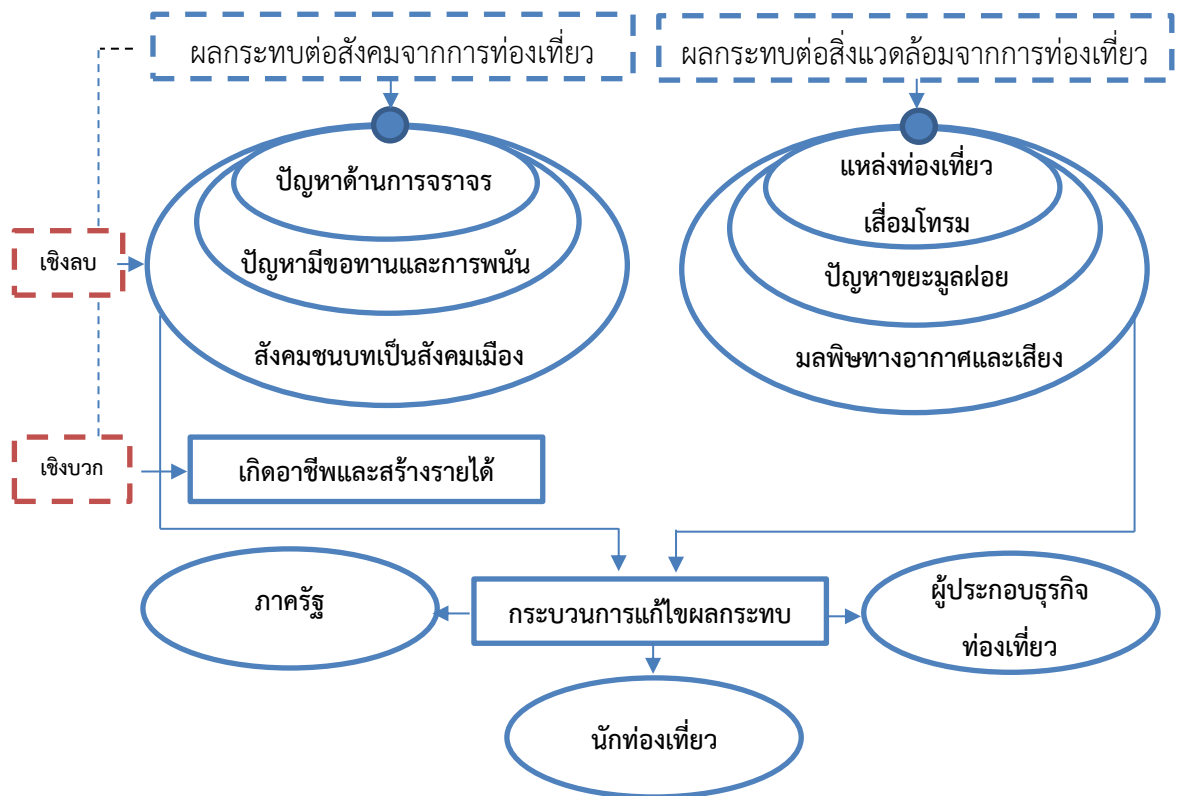
องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากประเด็นที่ศึกษา การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ
แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

ตัวอย่าง: การเขียนองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่ในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทั้งสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยผลกระทบทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านการจราจร ปัญหาที่มีขอทานและการพนัน และสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ส่วนผลกระทบต่องานสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ปัญหาขยะมูลฝอย และปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง แต่อย่างไรก็ตามการจัดการท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมในภาพรวมโดยเฉพาะการก่อให้เกิดอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ ดังนั้นการกำหนดมาตรการหรือแนวทางการแก้ไขผลกระทบให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวสมัยใหม่ จึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว ที่ต้องกำหนดมาตรการเพื่อนำสู่การปฏิบัติร่วมกัน เพื่อสร้างความตระหนักและรักษาไว้ซึ่งมรดกอันล้ำค่าของโลก สู่การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างมรดกทรัพยากรและการดำรงอยู่ของคนในสังคมอย่างสมดุลและยั่งยืน

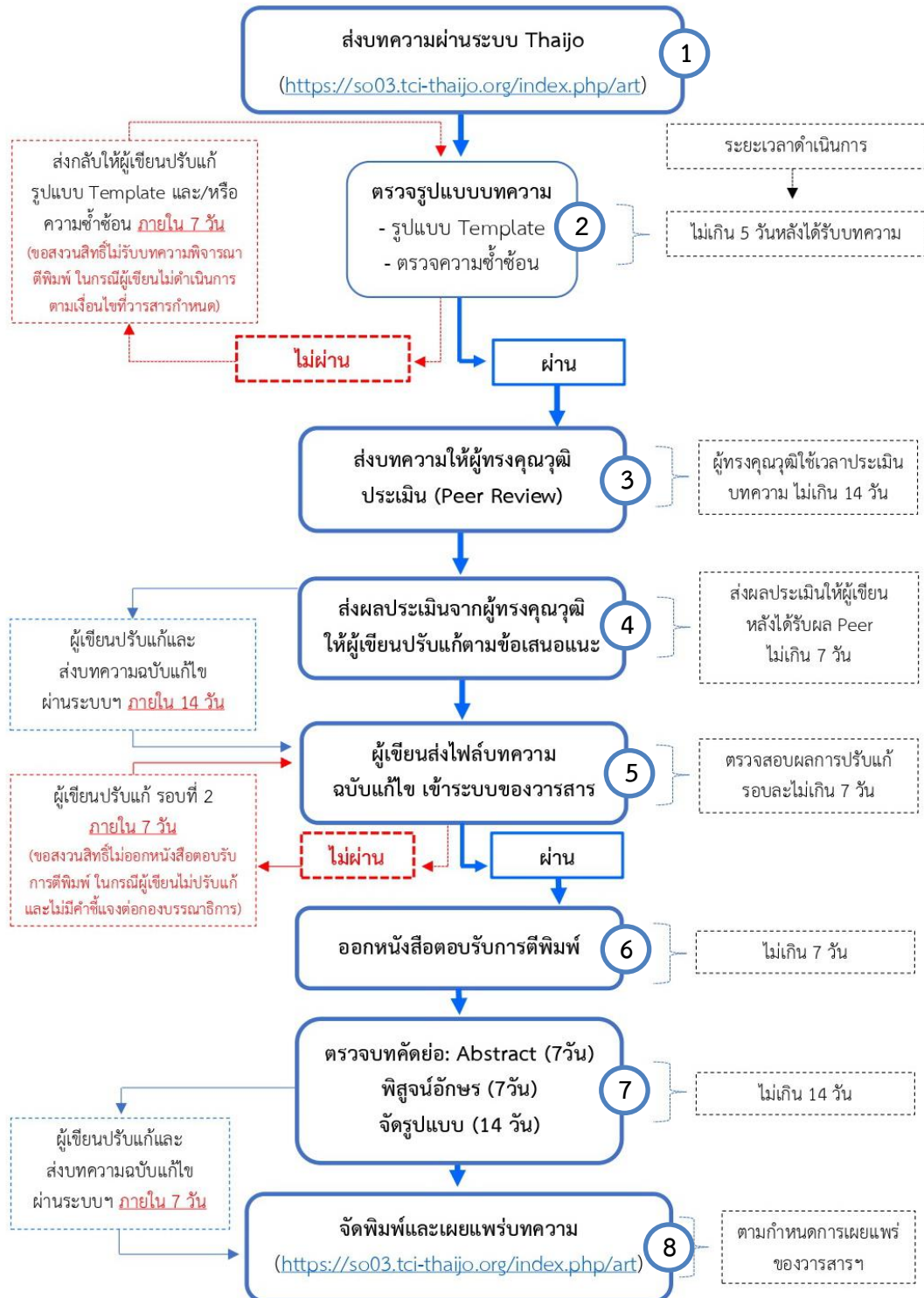

เอกสารอ้างอิง (ตัวอย่าง)

- กริช แรงสูงเนิน. (2554). *การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดเคชั่น.
- กัลยา วาณิชยปัญญา. (2551). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ครูเชียงราย. (2560). *สื่อการสอน*. สืบค้น 1 มกราคม 2560. จาก <http://www.kru.chiangrai.net/tagสื่อการสอน/>.
- จรัญ แสงบุญ. (2552). *การจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์.
- จันทราณี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอทย์.
- จามจุรี จำเมือง. (2553). *ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). *พฤติกรรมกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ทิภาวรรณ เลขวัฒน์ และสุนทรี จันทร์สำราญ. (2557). *การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องผู้เรียน (Classroom Assessment for Student Diagnostic)*. วารสารชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย, 1(1), 12-25.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.
- นิธิดา บุณจันทร. (2550). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการของโรงเรียนอาชีวศึกษา เอกชน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Glickman, C.D. (2004). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (1996). *Educational administration*. (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- McEwan, E. K. (2003). *Ten traits of highly effective principals: From good to great performance*. Thousand Oaks, CA: Sage.

กระบวนการพิจารณาบทความ
วารสารศิลปศาสตรราชมงคลสุวรรณภูมิ

หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้นิพนธ์ส่งบทความเข้าระบบขั้นตอนที่ 1-6 ใช้ระยะเวลาประมาณ 2 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้นิพนธ์ต้องปรับแก้บทความตามเวลาที่กำหนด)